Håndbogsreol 2

BETÆNKNING

AFGIVET AF

RADIOKOMMISSIONEN

NEDSAT DEN 15. JUNI 1967
AF
MINISTERIET FOR KULTURELLE
ANLIGGENDER

DET JURIDISKE
LABORATORIUM
VED
KØBENHAVNS UNIVERSITET
ex. 2

BETÆNKNING NR. 592
1970

SCHULTZ BOGTRYKKERI . KØBENHAVN

Indholdsfortegnelse

/. *Indledning* 7
Herunder kommissorium og kommissionens sammensætning

//. *Fjernsyn* 10
A. Farve-TV 10
1. Skrivelse til ministeriet for kulturelle anliggender af 16. oktober 1967 10
2. Skrivelse til ministeriet for kulturelle anliggender af 4. april 1968 12

B. TV-2 14
1. Indledning 14
2. Dansk fjernsyns stilling i dag 17
3. Kommissionens overvejelser 17
4. Kommissionens forslag 19
5. Det nordiske samarbejde 26

///. *Lydradio* 27
A. Stereofoni 27
Skrivelse til ministeriet for kulturelle anliggender af 28. maj 1968 27

B. Antal programmer og sendetidslængde i radio samt regionalradioens omfang 28
1. Indledning 28
2. Radioens forhold til TV 29
3. Antallet af radioprogrammer 30
4. Radioens sendetider 30
5. Decentralisering af programvirksomheden 31
6. Regionalradioen 32
7. Økonomi 32

C. Kortbølgeudsendelser 33
1. Forhistorien 33
2. De nuværende forhold 33
3. Kortbølgevirksomheden i andre lande 34
4. Mangler ved den nuværende danske kortbølgevirksomhed 34
5. Kommissionens vurdering af den nuværende situation og overvejelser med hensyn til ændring af denne 35
6. Kommissionens forslag 37

IV. Voksenundervisning 38

V. Økonomi 40
1. Indledende bemærkninger 40
2. Reklamefinansiering 40
3. Kommissionens overvejelser vedr. andre finansieringsformer 45
4. Kommissionens forslag 46
5. Økonomiske konsekvenser af kommissionens forslag 47

VI. Bilag

Bilag 1: Kommissionens udtalelse til ministeriet for kulturelle anliggender vedr. fællesantenneanlæg m. v. 52
2: Indstilling til ministeriet for kulturelle anliggender om bevilling til forberedelse af TV-2 sendenet 53
3: Samfundsøkonomiske konsekvenser af farve-TV 56
4: Foreløbigt skøn over Danmarks Radio's investeringsbehov vedrørende typisk TV-teknisk materiel i forbindelse med indførelse af TV-udsendelser i farve . . . 59
5: Oversigt over farve-TV-situationen i Sverige, Norge og Finland 60
6: Etablering af et sendernet for TV-2 62
7: Beskrivelse af principskitse A 65
8: Beskrivelse af principskitse AI og B 69
9: Beskrivelse af principskitse C og D 78
10: Notat vedrørende TV-organisationen i Finland 79
- 11: Notat vedr. TV i Vesttyskland 82
12: Notat vedr. koordineringsaftale mellem de tyske fjernsynsorganisationer ARD og ZDF 84
13: Notat vedr. det engelske uafhængige kommmercielle fjernsyn (ITV) 88
14: Grafisk-sproglig afbildning af programoversigterne i tysk TV-I (ARD) og II (ZDF) 90
- 15: Grafisk-sproglig afbildning af programoversigterne for BBC I, BBC II og ITV 99
16: Procentvis fordeling af seere mellem ITV og BBC 108
17: Notat vedr. nordisk TV-samarbejde 116
18: Telesattellitters anvendelse i forbindelse med radiofoni og fjernsyn 118
19: Fjernsynets udvikling - i data og noter 122
- 20: Fjernsynets udvikling - i tal 125
21: Sendetidens fordeling i kalenderåret 1969 126
- 22: Fordelingen af aftensendetiden 128
23: Uddrag af Danmarks Radio's lytterundersøgelse, april 1969 134
24: Kassette-TV og videobånd — fremtidsperspektiver og problemer 144
25: Notat vedrørende kassette-TV. udarbejdet af generaldirektør Gunnar Pedersen 146
- 26: Notat vedr. stereo-udsendelser i Danmarks Radio 147
- 27: Stereofoniudsendelser (Post- og telegrafvæsenets notat vedr. senderne) 151
- 28: Notat vedr. de tre radioprogrammers karakter og indbyrdes forhold 152
- 29: Notat vedr. muligheder for udbygning, fornyelse og kvalitetsforbedring af radioprogrammerne 154
30: Tidligere og nuværende antal radioprogrammer og sendetid 156
31: Lytterundersøgelserne i efteråret 1966, specielt med henblik på udnyttelsesgraden af PI, P2, P3 og TV 158
32: Notat om kortbølgeradiofoniudsendelser 176
33: Ugeoversigt over kortbølgeudsendelser 179
34: Skrivelse fra Handelsflådens Velfærdsråd til Handelsministeriet vedr. Danmarks Radio's kortbølgeudsendelser 181
35: Fortegnelse over repræsentanter for organisationer og institutioner, som deltog i kommissionens møde den 29. november 1968 183
36: Skrivelse fra undervisningsministeriet til ministeriet for kulturelle anliggender vedr. 1. betænkning om voksenundervisning 184
37: Skrivelse fra undervisningsministeriet til ministeriet for kulturelle anliggender vedr. 2. betænkning om voksenundervisning 186
38: Skrivelse fra Dansk Folkeoplysnings Samråd til regering og folketing vedr. betænkningerne om voksenundervisning 188
- 39: Ændringer til 1. betænkning vedr. voksenundervisning 190
- 40: Danmarks Radio's økonomiske udvikling siden 1960 191

Bilag 41: Meddelande om rekommendation nr. 8/1969 angående beslut om reklamsändningar i TV (Nordiska Rådet, 18:e sessionen 1970) 201
42: Notat angående den forventede udvikling for den selektive reklame 202
43: Reklameformer i TV 203
- 44: Henvendelse til Radiokommissionen fra Danske Reklamebureauers Branche-forening 206
– 45: Henvendelse til ministeriet for kulturelle anliggender fra Radiotelegrafistforeningen 212
- 46: Henvendelse til ministeriet for kulturelle anliggender fra Elektronikfabrikant-foreningen 213
47: Henvendelse til Radiokommissionen fra filmkonsulent Bent Dünweber 214
48: Henvendelse til ministeriet for kulturelle anliggender fra direktør Ove Brusendorff 217
- 49: Henvendelse til ministeriet for kulturelle anliggender fra landsretssagfører Erik Hoff (TV i Grønland) 218
50: Henvendelse til Radiokommissionen fra den svenske »Reklamutredning«. . . . 223
51: Henvendelse til Danmarks Radio fra Radiobranchens Fællesråd vedr. farve-TV-signaler 228
52: Henvendelse til Radiokommissionen fra Dansk Annoncør-Forening vedr. adgang til reklamering i TV 229
53: Henvendelse til Radiokommissionen fra Forbrugerrådet vedr. talestof i P3 . . . 239

VII. Litteraturhenvisninger 240

I. Indledning

Den 15. juni 1967 nedsatte ministeriet for kulturelle anliggender en kommission til undersøgelse af en række spørgsmål i forbindelse med Danmarks Radios fremtidige udbygning og videreudvikling. Kommissionens arbejdsopgaver blev i kommissoriet fastlagt således:

»Kommissionen skal i første række beskæftige sig med følgende opgaver:

For lydradioens vedkommende: Spørgsmålet om antallet af programmer og sendetidslængde, stereofoniske udsendelser, regionalradioens omfang og kortbølgeudsendelserne.

For fjernsynets vedkommende: Spørgsmålene om etablering af et program 2 og om indførelse af farvefjernsyn.

Endvidere forudsættes det, at kommissionen behandler spørgsmålet om Danmarks Radios forhold til planerne om en organiseret voksenundervisning, institutionens investerings- og finansieringsproblemer, herunder spørgsmålet om statens overtagelse af udgifterne til voksenundervisnings- og kortbølgeudsendelser samt de med licensfritagelser og -nedsættelser forbundne udgifter. I denne sammenhæng ønskes tillige en udtalelse fra kommissionen om spørgsmålet om reklameudsendelser.

Der vil på initiativ af radiostyrelsen i Grønland blive nedsat et særligt planlægningsudvalg for Grønlands Radio, og man forventer, at kommissionen yder bistand til dette udvalg i form af afgivelse af oplysninger og vejledende udtalelser i den udstrækning, der måtte blive fremsat ønske herom af udvalget. Kommissionen kan endvidere - om det måtte findes ønskeligt - i sin betænkning tage stilling til spørgsmålet vedrørende Danmarks Radios samarbejde med Grønlands Radio.

Kommissionen er bemyndiget til at tilkalde særligt sagkyndige ved behandlingen af de enkelte spørgsmål, der henrører under dens kommissorium, eller til at indhente udtalelser fra sådanne sagkyndige samt til at optage forhandling med personale eller interessegrupper, der i særlig grad berøres af kommissionens forslag. Det er overladt til kommissionen at afgøre, i hvilken udstrækning den skal rådføre sig med særlig sagkundskab eller optage forhandlinger som ovenfor nævnt.

Ministeriet lægger vægt på, at kommissionens arbejde bringes til afslutning inden for en rimelig tid og forudsætter, at der om spørgsmål af særligt hastende karakter afgives særbetænkninger«.

Kommissionen fik følgende sammensætning:

Radiorådsformand, lektor Knud Heinesen, formand.
Professor, dr. phil. Hakon Stangerup.
Daværende konstitueret generaldirektør, nu direktør Erik Carlsen, Danmarks Radio.
Programdirektør Jens Fr. Lawaetz, Danmarks Radio.
Programdirektør L. Bindsløv, Danmarks Radio.

Udpeget som repræsentanter for de i folketingets finansudvalg repræsenterede partier:
Fhv. udenrigsminister Per Hækkerup, MF.
Seminarierektor, nu udenrigsminister Poul Hartling, MF.
Landsretssagfører, nu forsvarsminister Erik Ninn-Hansen, MF.
Rektor Bernhard Baunsgaard, MF.
Socialrådgiver Pia Dam, MF.

Udpeget som repræsentanter for Danske Lytteres og Fjernseeres Fællesforbund:
Sognepræst S. Aa. Olsen, Vonsild.
Forbundssekretær Svend Christensen.

Udpeget som repræsentant for ministeriet for kulturelle anliggender:

Kontorchef W. Weincke, ministeriet for kulturelle anliggender.

Udpeget som repræsentant for undervisningsministeriet:

Afdelingschef V. Hammer, undervisningsministeriet.

Udpeget som repræsentant for ministeriet for offentlige arbejder:

Generaldirektør Gunnar Pedersen, Post- og Telegrafvæsenet.

Udpeget som repræsentant for finansministeriet:

Daværende ekspeditionssekretær, nu konsulent P. H. Henten, finansministeriet.

Sekretariat:

Økonomidirektør Ejnar Jensen, Danmarks Radio, blev udpeget til leder af kommissionens sekretariat, der iøvrigt har bestået af:

Planlægningsleder Michael M. Jacobsen, Danmarks Radio.

Fuldmægtig Edvard Jeppesen, ministeriet for kulturelle anliggender (indtil 1. januar 1968).

Fuldmægtig Hans J. Kjær, ministeriet for kulturelle anliggender (fra 1. januar 1968 til 9. april 1969).

Sekretær J. Nørup-Nielsen, ministeriet for kulturelle anliggender.

Sekretær Bent v. Linstow, ministeriet for kulturelle anliggender (fra 9. april 1969).

I kommissionens sammensætning er der senere sket følgende ændringer:

Med virkning fra den 1. oktober 1967 blev generaldirektør Hans Sølvhøj beskikket som medlem af kommissionen.

Med virkning fra den 11. september 1968 blev musikchef Mogens Andersen, Danmarks Radio, beskikket som medlem af kommissionen som repræsentant for programcheferne ved Danmarks Radio.

Med virkning fra den 23. februar 1968 blev fhv. undervisningsminister K. B. Andersen, MF, borgmester A. Stæhr-Johansen, MF og professor, dr. phil. Morten Lange, MF beskikket som medlemmer af kommissionen i stedet for fhv. udenrigsminister Per Hækkerup, landsretssagfører Erik Ninn-Hansen og socialrådgiver Pia Dam.

Med virkning fra den 4. marts 1968 blev højesteretssagfører Ib Thyregod, MF beskikket som medlem af kommissionen i stedet for seminarierektor Poul Hartling.

Med virkning fra den 27. august 1969 blev undervisningsdirektør A. Baunsbak-Jensen, direktoratet for ungdomsundervisningen beskikket som medlem af kommissionen i stedet for afdelingschef V. Hammer, undervisningsministeriet.

Kommissoriet forudsætter, at der om spørgsmål af særligt hastende karakter afgives særbetænkninger. I overensstemmelse hermed er der afgivet følgende særbetænkninger:

Foreløbig indstilling vedr. farve-TV af 16. oktober 1967 og 2. indstilling vedr. farve-TV af 4. april 1968. Optrykt i nærværende betænkning under afsnit ILA.

Indstilling vedr. stereofoni af 28. maj 1968. Optrykt i nærværende betænkning under afsnit III.A.

Udtalelse vedr. betænkning fra udvalget vedr. fællesantenneanlæg af 18. juni 1968. Optaget i betænkningen som bilag 1.

Indstilling vedr. forberedelse af TV-2 sendernet af 10. december 1969. Optaget i betænkningen som bilag 2.

De afgivne del-betænkninger vedr. farve-TV og stereofoni blev forelagt radiorådet og ministeriet for kulturelle anliggender bemyndigede ved skrivelser af 12. september 1968 og 5. december 1968 Danmarks Radio til på grundlag af betænkningerne at iværksætte en etapevis indførelse af farve-TV og stereofoniske udsendelser.

Efter en forsøgsperiode påbegyndtes regelmæssige stereoudsendelser til hele landet den 1. oktober 1969 og den officielle startdato for farve-TV var 1. april 1970.

Under kommissionsarbejdet har repræsentanter for Dansk Samvirke, Danmarks Rederiforening, Rederiforeningen for mindre skibe, Rederiforeningen af 1895, Fællessekretariatet for de søfarendes organisationer, handelsministeriet, udenrigsministeriet, Dansk Missionsråd, Styrmandsforeningen, Radiotelegrafistforeningen og Dansk Skipperforening haft lejlighed til over for kommissionen at redegøre for deres syn på problemer omkring kortbølgeudsendelserne.

Herudover har kommissionen modtaget

henvendelser fra følgende enkeltpersoner, organisationer m. v.:

Danske Reklamebureauers Brancheforening, jfr. bilag 44
Radiotelegrafistforeningen, jfr. bilag 45
Elektronikfabrikantforeningen, jfr. bilag 46
Filmkonsulent Bent Dünweber, jfr. bilag 47
Direktør Ove Brusendorff, jfr. bilag 48
Landsretssagfører Erik Hoff, jfr. bilag 49
Den svenske »Reklamutredning«, jfr. bilag 50
Radiobranchens Fællesråd, jfr. bilag 51
Dansk Annoncør-Forening, jfr. bilag 52
Forbrugerrådet, jfr. bilag 53

Kommissionen har haft lejlighed til med repræsentanter for vesttysk fjernsyn (Abteilungsleiter Dieter Stolte, ZDF og Programmdirektor, dr. Hans Joachim Lange, Südwest Fernsehen) og engelsk fjernsyn (Managing Director of Programmes, BBC, Mr. H. Wheldon og Deputy Director General, ITA, Mr. Bernard Sendall) at drøfte problemer omkrIng koordinering af og konkurrence mellem flere TV-kanaler.

Kommissionen har ikke modtaget nogen henvendelse fra planlægningsudvalget for Grønlands Radio og har ikke selv fundet anledning til at behandle spørgsmål vedr. Danmarks Radios samarbejde med Grønlands Radio.

København, oktober 1970.

K. B. Andersen **Mogens Andersen** **A. Baunsbak-Jensen**

Bernhard Baunsgaard **L. Bindsløv** **Erik Carlsen**

Svend Christensen **Knud Heinesen** (formand) **P. H. Henten**

Morten Lange **Jens Fr. Lawaetz** **S. Aa. Olsen**

Gunnar Pedersen **Hakon Stangerup** **A. Stæhr-Johansen**

Hans Sølvhøj **Ib Thyregod** **W. Weincke**

Michael M. Jacobsen *Ejnar Jensen* (leder af sekretariatet)

B. Linstow *J. Norup-Nielsen*

II. Fjernsyn

A. Farve-TV

/. Skrivelse til ministeriet for kulturelle anliggender af 16. oktober 1967

Ifølge det ved ministeriets skrivelse af 15. juni d. å. for kommissionen udfærdigede kommissorium er kommissionen bemyndiget til at afgive særindstilling til ministeriet om særligt hastende spørgsmål.

Med henvisning hertil ønsker kommissionen at afgive følgende af samtlige medlemmer med undtagelse af Pia Dam tiltrådte foreløbige indstilling vedrørende *farvefjernsyn:*

Under hensyn til, at det for kommissionen er oplyst, at Vesttyskland og Frankrig har påbegyndt regelmæssige farvefjernsynsudsendelser, og at en række andre vesteuropæiske lande, herunder Sverige, er langt fremme med hensyn til forberedelsen af sådanne udsendelser, finder kommissionen det udelukket, at Danmarks Radio på længere sigt skulle kunne fastholde kun at udsende sort-hvide fjernsynsudsendelser.

De vesttyske farvefjernsynsudsendelser giver allerede ca. 1/4 mill, af de danske husstande mulighed for at modtage farvefjernsynsudsendelser, og med iværksættelse af svenske farveudsendelser vil dette tal stige til ca. 3/4 mill, husstande.

Såfremt Danmarks Radio ikke inden for rimelig tid sættes i stand til i et vist omfang også at sende farveudsendelser, må det befrygtes, at et stadigt stigende antal fjernseere vender deres seerinteresse mod nabolandenes programmer, ikke alene disse landes farveprogrammer, men også deres sort-hvide programmer, idet antennerne vil være vendt mod nabolandet. En sådan udvikling vil specielt i Sønderjylland ikke være i dansk interesse, og det vil næppe for Danmarks Radio være muligt at imødegå den kritik, der af seere uden for grænseområderne må forventes rejst over, at de ikke har mulighed for at modtage farveprogrammer, en kritik, der vil forstærkes gennem den omstændighed, at en række fra udlandet modtagne programmer bl. a. udsendelserne fra Olympiaden i Mexico i 1968 vil blive tilbudt i farver og ofte passere igennem Danmark som farveprogrammer i transmission f. eks. til Sverige.

Det er disse hensyn, der har været bestemmende for kommissionens stillingtagen. Herudover har kommissionen fundet det naturligt at henlede opmærksomheden på den danske elektronikindustris interesser i sagen. Ved fjernsynets indførelse i Danmark lykkedes det den danske industri at erobre og fastholde det danske marked for TV-modtagere og derudover at oparbejde ikke alene en eksport af modtagere, men også andre væsentlige dele af elektronikindustrien. Skal dansk industri opretholde sin placering inden for elektronikindustrien, må der i tide skabes et dansk marked for farvemodtagere.

Kommissionen må lægge megen vægt på, at farvefjernsyn indføres i Danmark i et roligt tempo, således at seernes anskaffelse af farvemodtagere kan ske i forbindelse med naturlig udskiftning af de eksisterende sort-hvid modtagere og i forbindelse med disses indretning for modtagelse af sort-hvide programmer ikke alene på det nuværende VHF-bånd, men også på det UHF-bånd, som må tages i brug ved en kommende indførelse af et andet fjernsynsprogram. Også hensynet til industriens omstilling til den nye produktion og Danmarks Radios forberedelse, navnlig i teknisk henseende, af de nye programmuligheder kræver, at indførelsen af farvefjernsyn sker trinvis over en årrække.

Af de nuværende danske fjernsynsudsendelser består ca. 40 pct. af fremmed produktion, hvoraf ca. 6,5 pct. fra Nordvision, ca. 10,7 pct. fra Eurovision og ca. 21,4 pct. fremmedfilm. En del af fremmedfilmene forelig-

ger allerede i farver, og efterhånden må det forventes, at en stigende del af Eurovisionsstoffet vil blive tilbudt i farver. Der vil således i det allerede forhåndenværende fremmedstof være et vist grundlag for farveudsendelser, men det vil naturligvis være betænkeligt at basere alle farveudsendelser på fremmedstof, og der må derfor også skabes mulighed for udsendelse af egenproduktioner i farve.

Farvefjernsynsprogrammer kan i øjeblikket kun udsendes over UHF-senderen i København, der dækker København og det nordøstlige Sjælland, og som er oprettet for dels at skabe praktiske erfaringer vedrørende udbredelsesforholdene for de ultrakorte bølger her i landet dels at indvinde tekniske erfaringer med hensyn til farveudsendelser.

De øvrige sendere, alle i VHF-båndet, kan ikke umiddelbart anvendes til udsendelse af farveprogrammer, men efter de af post- og telegrafvæsenet foretagne målinger vil samtlige sendere med relativt beskedne foranstaltninger kunne modificeres til udsendelse af farvebilleder med forsvarlig teknisk kvalitet. De samlede udgifter ved sendernes modifikation og anskaffelse af det farvekontroludstyr, der må forefindes på hver station, er anslået til ca. 3,5 mill. kr., og såfremt beslutning træffes inden udgangen af oktober 1967, vil stationerne kunne være klar til udsendelse af farveprogrammer omkring 1. august 1968.

Alle fjernsynssignaler passerer, inden de går ud til senderne, Danmarks Radios tekniske central, og dennes udstyr er i øjeblikket således indrettet, at den fjerner alle farveinformationer. Sideordnet med en eventuel modificering af senderne vil det derfor være nødvendigt at ændre den tekniske centrals installationer, en ændring, der er anslået til ca. 300.000 kr.

Med de ovennævnte foranstaltninger vil der være skabt mulighed for direkte udsendelse af fra udlandet modtagne farvefjernsynsprogrammer.

Ved anskaffelse af videobåndmaskiner for farve vil disse udsendelser kunne tidsforskydes, således at begivenheder i dagens løb kan bringes i farver i aftenprogrammet.

Udbygges Danmarks Radios tekniske farveinstallationer yderligere med filmscannere, vil man ikke alene kunne udsende fremmede film, men også i begrænset omfang egenproducerede film i farver.

Egen studieproduktion i farver vil kunne muliggøres ved installation af farveudstyr i TV-byens studie 5 og suppleres ved anskaffelse af en farveudstyret TV-reportagevogn, der vil muliggøre farvetransmissioner fra hele landet.

Foretages samtlige de nævnte nyanskaffelser, vil der være skabt grundlag for en ugentlig farvesendetid på indtil ca. 10 timer, og de samlede udgifter vil beløbe sig til ca. 18 mill, kr. incl. det ovennævnte beløb på 300.000 kr. til teknisk central. De nævnte anskaffelser vil selvsagt forøge Danmarks Radios almindelige tekniske kapacitet, og sammenligner man med, hvad anskaffelse af tilsvarende udstyr til sort-hvidt fjernsyn ville koste, vil kun 12 mill, af de 18 mill. kr. kunne betragtes som egentlig merudgift for farvefjernsyn.

Med hele det nævnte udstyr i drift skønnes de årlige driftsudgifter incl. forrentning og afskrivning af sendere og materiel at ville stige med ca. 10 mill. kr., og en fuld udbygning incl. studieindretningen vil formentlig kunne være afsluttet sommeren 1971.

De investeringer, der er omfattet af nedenstående indstilling, og de hermed forbundne driftsudgifter vil kunne afholdes af radiospredningsfondens midler uden licensforhøjelse.

Tilsvarende ville en fuld iværksættelse inden for en driftsudgiftsforhøjelse på de nævnte 10 mill. kr. i øjeblikket kunne afholdes uden licensforhøjelse.

På baggrund af foranstående kan kommissionen anbefale, at farvefjernsyn indføres i Danmark, men forbeholder sig foreløbig sin stilling med hensyn til spørgsmålet om. i hvilket tempo dette skal ske. Kommissionen finder det imidlertid af hensyn til sikring af en rolig udvikling vigtigt, at det første skridt tages allerede nu, og skal derfor anbefale, at de fornødne bevillingsmæssige forudsætninger for gennemførelse af de af generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet anbefalede sendermodifikationer tilvejebringes snarest muligt, og at ombygningen af fjernsynets tekniske central foretages sideløbende hermed.

Et mindretal (Pia Dam) har afgivet følgende særindstilling:

Under henvisning til det af Radiokommissionens flertal udarbejdede forslag til foreløbig indstilling, dateret 28.9.67, omhandlende

farvefjernsyn, skal jeg afgive følgende særindstilling:

Radiokommissionens foreløbige indstilling er efter **mit** skøn taget på et ufuldstændigt grundlag. 2 møder har ikke været tilstrækkeligt til at tage en beslutning, der kan få vidtrækkende konsekvenser for udbygningen af Danmarks Radio. Spørgsmålet om en hurtig indførelse af farve-TV kan ikke behandles isoleret. Danmarks Radios andre opgaver må tages i betragtning og undersøges i en større sammenhæng, og her tænker jeg især på udbygningen af UHF-sendernettet med de muligheder, som dette vil give *både* for et program 2, for uddannelses- og voksenundervisningsprogrammer og for farve-TV.

1 denne forbindelse bør det bemærkes, at Sveriges Radio har haft disse spørgsmål behandlet i en kommission, der i 1965 afgav en meget udførlig betænkning, der diskuterede målsætning og muligheder for Sveriges Radio (Statens offentlige utredninger no. 20-21, 1965).

Udbygningen af Danmarks Radios virksomhed bør foretages på grundlag af en langsigtet planlægning, der omfatter prioritering af de ud fra en *målsætning* for programvirksomheden opstillede behov, sammenholdt med en vurdering af de tilgængelige *ressourcer,* udtrykt i *bevillinger* og *produktionskapacitet,* herunder kvalificeret personale af programmedarbejdere og teknikere.

Ad målsætning:

Der bør stiles mod et bredere og rigere programvalg, der kan medtage programområder, der i dag er nødtørftigt dækkede. Behovene for farve-TV, et 2. program, programmer for uddannelses- og voksenundervisning, stereoprogrammer, regionalprogrammer, etc. må vurderes, og ud fra denne vurdering kan opstilles en prioriteringsliste for opfyldelse af disse behov. Alternative udbygningsplaner for produktionsapparatet og distributionsnettet må skitseres på dette grundlag.

Ad ressourceforbrug:

Opstillingen af tidsplaner for udbygningen af de tekniske anlæg må baseres på en kalkulation af de tilgængelige ressourcer. Der må her undersøges, hvorledes finansiering af udbygningen kan ske, og i hvilken takt rekruttering og uddannelse af nyt mandskab er muligt.

De sandsynlige samfundsøkonomiske følger af udbygningen af Danmarks Radio, herunder salget af modtagere og licensstørrelsen må undersøges nøjere.

Industrien har en legitim interesse i at blive orienteret om planer for udbygningen af Danmarks Radio. Udbygningen må imidlertid ikke foretages for at imødekomme industriens ønske om øget afsætning.

Lyttere og seere har på deres side krav på en grundig orientering om udbygningen af Danmarks Radio og ligeledes på en uvildig forbrugerinformation ved køb af modtagere.

En beslutning om en forceret indførelse af farve-TV i Danmark på nuværende tidspunkt kan betyde, at hovedparten af bevillinger til nyanlæg og uddannelse af personel vil opsluges af farve-TV-udbygning med en deraf følgende forsinkelse af realiseringen af andre programplaner.

Af de her nævnte grunde kan jeg ikke tilslutte mig flertallets anbefaling om en hurtig indførelse af farve-TV, men skal indstille, at der tilvejebringes et mere udførligt grundlag, før en endelig indstilling afgives.

2. Skrivelse til ministeriet for kulturelle anliggender af 4. april 1968

Efter afgivelse af kommissionens indstilling af 16. oktober 1967, hvor kommissionens flertal anbefaler, at der snarest muligt tilvejebringes det fornødne bevillingsmæssige grundlag for tekniske foranstaltninger, der sikrer, at eurovisionstransmissioner i farver vil kunne udsendes med tilfredsstillende teknisk kvalitet over samtlige danske TV-stationer, men iøvrigt forbeholder sig sin stilling med hensyn til spørgsmålet om, i hvilket tempo den videre udbygning af farve-TV ved Danmarks Radio skal ske, har kommissionen fortsat sine drøftelser vedrørende farvefjernsynsproblemerne.

Som det fremgår af indstillingen af 16. oktober 1967, vil de i denne foreslåede foranstaltninger med hensyn til modifikation af senderne og af Danmarks Radios tekniske central alene sætte Danmarks Radio i stand til at udsende de fra eurovisionen modtagne farve-programmer og kun på samme tidspunkt, som programmet modtages fra oprindelseslandet. Den af ministeriet for kulturelle anliggender den 16. januar 1968 godkendte udvidelse af Danmarks Radios sort/hvide

TV-faciliteter med 2 billedbåndmaskiner giver - da disse båndmaskiner er f arvevenlige - Danmarks Radio mulighed for forskydning af udsendelsestidspunktet for ovennævnte farveprogrammer, der således frit vil kunne indgå i den almindelige programkomposition.

Fjernsynets udsendelser indeholder ca. 21 pct. fremmedfilm, hvoraf en betydelig del allerede nu foreligger som farvefilm. En stigende mængde fremmedfilm vil fremtidig foreligge som farvefilm inden for såvel spillefilm som film af almen, oplysende og kulturel karakter. Kommissionen finder det ønskeligt, at Danmarks Radio får mulighed for at supplere eurovisionsfarveprogrammerne med fremmedfilm.

Udsendelse af farvefilm vil kræve anskaffelse af farvevenlige filmkanaler, der også vil være nødvendige for udsendelse af egen filmproduktion i farver. Denne egenproduktion forventes at ville blive mere tids- og materielkrævende end tilsvarende sort/hvid produktion og vil derfor forudsætte en udvidelse af den bestående mængde udstyr til optagelse og redigering af film.

Projekterings- og installationstiden for anlægget til udsendelse af farvefilm er anslået til ca. 14 måneder, men med den nuværende tekniske stab og med gennemførelse af allerede vedtagne tekniske anlægsarbejder vil udsendelse af farvefilm først kunne finde sted fra januar 1970. Kommissionen ønsker i den anledning at give udtryk for ønskeligheden af, at de for filmudstyrets udbygning opstillede terminer - såfremt dette udstyrs anskaffelse vedtages - søges afkortet mest muligt.

Egenproduktionen af udsendelser i farve vil uafhængigt af filmfaciliteterne kunne fremmes ved anskaffelse af en med farveudstyr forsynet reportagevogn, der dels vil kunne benyttes til gengivelse af døgnets begivenheder i farve, dels til egenproduktion fra egnede lokaler, og de forannævnte farvevenlige billedbåndmaskiner vil sætte fjernsynet i stand til at optage og gengive sådanne produktioner tidsforskudt. Projekterings- og leveringstiden for en reportagevogn er anslået til 17-18 måneder.

Gennemførelse af egentlige studieproduktioner i farve vil kræve, at der installeres permanent farveudstyr i et fjernsynsstudie. Projekterings- og installationstid for det tekniske udstyr er beregnet til ca. 16 måneder.

Som anført i kommissionens indstilling af 16. oktober 1967 er omkostningerne ved samtlige de forannævnte tekniske facilitetsudvidelser anslået til ca. 18 mill. kr. Da der allerede er givet bevilling til afholdelse i finansåret 1967-68 af 2,4 mill. kr. til billedbåndmaskiner vil der restere ca. 16 mill. kr., der vil kunne afholdes af radiospredningsfondens reserver.

Udover anlægsudgifterne vil som anført i indstillingen af 16. oktober 1967 de årlige driftsudgifter stige med maksimalt ca. 10 mill. kr. ved konvertering af 5-10 timers ugentlig sendetid til farver og med alle de foreslåede f arvefaciliteter til rådighed. Udgiftsstigningen, der er anslået udfra de foreløbige af andre fjernsynsorganisationer foretagne beregninger, vil bl. a. være afhængig af programtyper og af forholdet mellem egenproduktion og fremmedproduktion.

De nævnte projekterings- og installationstider er indpasset i Danmarks Radios øvrige planer for tekniske anlægsarbejder og baseret på de for tiden gældende omtrentlige leveringstider. Erfaringsmæssigt er disse leveringstider stærkt varierende som følge af svingende efterspørgsel på det internationale marked, og de faktiske tider er derfor afhængige af beslutningstidspunktet.

Med hensyn til de samfundsøkonomiske virkninger bemærkes, at forbrugernes samlede investering i farve-TV over en 10-års periode med de nuværende priser og ved udskiftning af halvdelen af bestanden af TV-apparater til farve-TV skønnes at ville være af størrelsesordenen 3,6 milliarder kr., hvoraf ca. 1,2 milliarder kr. under alle omstændigheder ville være blevet anvendt til udskiftning af sort/hvid modtagere, således at merudgiften vil andrage ca. 2,4 milliarder kr., hvoraf mere end $^1/_2$ milliard kr. vil være told, moms og punktafgift. I forhold til bruttonationalproduktet (for 1967) vil den gennemsnitlige årlige merudgift andrage ca. 0,3 pct. og i forhold til den private anskaffelse af varige forbrugsgoder (1967) ca. 2,6 pct.

Kommissionen anser det for ønskeligt, at dansk udsendelse af farvefjernsyn påbegyndes uden afgørende forsinkelse i forhold til nabolandene og udbygges i et roligt tempo, hvorved det bl. a. søges opnået, at seernes anskaffelse af farvemodtagere finder sted over en årrække i forbindelse med normal udskiftning af TV-modtagere. På baggrund heraf og idet man påny skal henlede op-

mærksomheden på den danske elektronikindustris interesser i sagen (jfr. bilag 3)*) skal kommissionen indstille,

at der snarest muligt træffes bevillingsmæssige dispositioner, som gør det muligt at udbygge fjernsynets udstyr til gengivelse af farvefilmprogrammer.

Kommissionen er af den opfattelse, at den periode, i hvilken farveudsendelser alene kan ske i form af udsendelse af eurovisions- og fremmedfilmprogrammer, bør være så kort som mulig, og skal derfor yderligere indstille,

at der tages skridt til yderligere udbygning af fjernsynets faciliteter for film- samt for reportage- og studieproduktion, således at der skaffes mulighed for 5-10 timers farvefjernsynsudsendelse ugentligt i rimelig blanding af fremmed og egen produktion.

Der vedlægges som bilag 1**) til ministeriets orientering en af Danmarks Radio til brug for kommissionen udarbejdet oversigt af 8. september 1967 over det for gennemførelse af farvefjernsynsudsendelser nødvendige udstyr. Differencen mellem de den 16. januar 1968 bevilgede 2,4 mill, og de i oversigten anførte 3 mill, skyldes, at der i sidstnævnte beløb bl. a. er indregnet terminal- og måleudstyr.

Til yderligere orientering vedlægges endvidere som bilag 2***) en summarisk oversigt over farve-TV-situationen i Sverige, Norge og Finland.

Endelig vedlægges som bilag 3*) en af sekretariatet udarbejdet redegørelse for de samfundsøkonomiske konsekvenser ved indførelsen af farve-TV.

B. TV-2

1. Indledning

Kommissionen har i en række møder drøftet spørgsmålet, om hvorvidt der bør indføres yderligere et fjernsynsprogram - TV-2 - i Danmark, samt hvorledes dette i givet fald bør organiseres og finansieres.

Generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet har overfor kommissionen, jvf. bilag nr. 6 oplyst, at et TV-2 vil kræve *et nyt sendernet,* indenfor UHF-området, bestående af 16 hovedstationer og i første omgang ca. 20 kanalomsættere - der alle vil være beregnet for farve-udsendelser - at anlægsudgifterne hertil *efter 1968 prisniveau* vil andrage ca. 125 mill. kr., og at de årlige driftsudgifter, udover forrentning og afdrag af anlægsudgifterne vil beløbe sig til 5,4 mill. kr. ved en sendetid på 5 timer daglig, 7,0 mill. kr. ved en daglig sendetid på 10 timer og 8,7 mill. kr. ved en daglig sendetid på 15 timer. Hertil kommer en årlig udgift på ca. 4 mill, kr. til leje af billed- og lydkredsløb.

Det er iøvrigt af Generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet oplyst, at dette TV-2 sendernet vil kunne udbygges for et tredie TV-program for en anlægsudgift af yderligere 75 mill. kr.

Danmarks Radios driftsledelse har på kommissionens anmodning udarbejdet en række skitser til belysning af, hvorledes et TV-2 kunne organiseres samt foretaget beregninger over de med de forskellige løsningsmuligheder forbundne anlægs- og driftsudgifter.

Kommissionen har under sine drøftelser koncentreret sig om *fire principskitser.*

Skitse A, bilag nr. 7, hvorefter TV-2 inkorporeres i Danmarks Radio uden principielle ændringer af den nuværende struktur. De eksisterende programafdelinger suppleret med en udbygget provinstjeneste producerer programmer til begge kanaler. TV-programdirektøren komponerer de to programflader efter koordinationsprincippet, der indebærer, at de to programmer opbygges kontrapunktisk, således at seerne altid har en valgmulighed mellem stof af forskellig karakter. TV-avisen sendes samtidig over begge programmer.

Skitse AI, bilag nr. 8, adskiller sig væsentligt fra skitse A derved, at hver kanal får sin egen kanalchef, der selvstændigt redigerer sit program indenfor fastlagte, almindelige retningslinier. Det er i øvrigt et meget væsentligt træk i skitse AI, at den forudsætter opbygningen af en selvstændig provinstjeneste. Denne tænkes organiseret således, at landet opdeles i en række distrikter - f. eks. et nordjysk, et midtjysk, et syd- og sønderjysk og et fynsk samt evt. et sydvestsjællandsk - med

---

*) Optaget som betænkningens bilag 3
**) — — — — 4
***) — — — — 5

hver sin distriktsleder og egne produktionsfaciliteter.

Distriktslederne indsamler og modtager forslag og ideer fra deres område, hvis programmæssige muligheder opdyrkes af medarbejdere bosiddende i distriktet. Distriktslederne tilbyder programstof til kanalcheferne, som udvælger, hvad der kan realiseres og indpasses i programmerne. Provinsorganisationen kan eventuelt samles under en fælles provinschef, med den opgave at formidle samarbejdet mellem distriktslederne, kanalcheferne og programafdelingerne og fungere som distrikternes faste repræsentant i styringsorganerne. Programmerne forudsættes iøvrigt redigeret efter koordinationsprincipper, fastlagt af programdirektøren og opbygget kontrapunktisk som efter skitse A således, at seerne får valgmulighed mellem stof af forskellig karakter. Sendetid, tekniske og økonomiske ressourcer fordeles af programdirektøren mellem de to kanaler og af de to kanalchefer til de producerende afdelinger. Også efter denne skitse forudsættes TV-avisen samsendt over begge kanaler.

Skitse B, bilag nr. 8, forudsætter ligeledes TV-2 som en del af Danmarks Radio med administrativt, økonomisk og tekniske fællesskab, men med hvert sit programudvalg og hver sin kanaldirektør, hvoraf den ene placeres i Århus. Hver kanal forudsættes at have egne programafdelinger. Ordningen forudsætter konkurrence mellem de to kanaler med generelle strukturskemaer som rammer for deres programlægning. Der forudsættes ansat en koordinator, der skal påse overholdelsen af de vedtagne retningslinier og forvalte en række fællestjenester, herunder fordeling af økonomi, faciliteter og personale. Også efter denne model er TV-avisen forudsat samsendt.

Skitse C, bilag nr. 9, forudsætter TV-2 varetaget af en nyoprettet af Danmarks Radio helt uafhængig organisation. Under arbejdet i kommissionen er drøftet 2 varianter af denne skitse, en der forudsætter, at den nye selvstændige organisation får samme retslige status som Danmarks Radio og finansieres gennem andel i licensindtægterne - denne skitse betegnes i det følgende som C - og en hvis virksomhed baseres på reklameindtægter og som i det følgende betegnes som D.

Med hensyn til de med de forskellige løsningsmuligheder forbundne udgifter har Danmarks Radios driftsledelse foretaget en række beregninger på grundlag af Danmarks Radios udgiftstal for finansåret 1968-69 og ud fra den forudsætning, at TV-2's ugentlige sendetid bliver 21 timer, og at programaktiviteten omkostningsmæssigt ville være af samme karakter som i Danmarks Radio i øjeblikket.

Beregningerne for skitserne A, AI og B er endvidere foretaget dels ud fra den forudsætning, at TV-l's nyhedsudsendelse udsendes over TV-2 samtidig og med samme indhold som TV-1 udover TV-2's 21 timers ugentlige sendetid, dels ud fra den forudsætning at TV-2 udenfor de 21 timer skulle have egen nyhedstjeneste af et omfang, svarende til Danmarks Radios nuværende TV-avis.

Beregningerne er iøvrigt foretaget uden medtagning af eventuelle udgifter til forrentning og afskrivning af nye investeringer i studier etc.,medens der for alle skitser er regnet med en årlig udgift til stationer og sendeledninger i overensstemmelse med Generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenets overslag ca. 24 mill. kr.

Efter disse beregninger vil udgifterne til skitse A være af størrelsesordenen 90-95 mill, kr. årlig, skitse AI af størrelsesordenen 105-110 mill. kr. årlig og skitse B af størrelsesordenen 110-115 mill. kr. årlig. Tænker man sig en selvstændig nyhedstjeneste knyttet til skitserne - hvorved den ugentlige sendetid for TV-2 forøges med ca. 5 timer - vil det indebære en merudgift på ca. 18-19 mill. kr. årlig for skitse A, ca. 22-23 mill. kr. årlig for skitse AI og ca. 23-24 mill. kr. årlig for skitse B.

Anlægsudgifterne - bortset fra udbygningen af sendernettet - er anslået til ca. 200 mill. kr. for skitse A, ca. 230-235 mill. kr. for skitse AI og ca. 240-245 mill. kr. for skitse B. Såfremt der til disse skitser ønskes knyttet en selvstændig TV-avis, må anlægsudgifterne forventes at ville stige med 40-45 mill. kr.

For skitse C og D's vedkommende er ud fra en »alt andet lige«-forudsætning foretaget en beregning, der viser, at udgifterne for 21 timers ugentlig udsendelse incl. nyhedsudsendelser vil andrage ca. 120-125 mill. kr. årlig, og at der hertil vil kræves en investering af størrelsesordenen 320-325 mill. kr. Det vil dog næppe være realistisk at tænke sig, at et selvstændigt med det nuværende TV-1 stærkt konkurrerende TV-2 vil kunne nøjes med en

sendetid på 21 timer. Et skøn ud fra Danmarks Radios udgifter ved den nuværende TV-aktivitet viser, at et selvstændigt TV-2 med en sendetid på 38 timer ugentlig vil koste i størrelsesordenen 150-160 mill. kr. årlig. Med hensyn til beregningerne af C og D gælder, at de ikke har kunnet tage hensyn til de omkostningsstigninger, der må forventes udløst af konkurrence mellem to selvstændige organisationer om medarbejdere og medvirkende.

Kommissionen har under sit arbejde modtaget orientering om TV-2 organisationen i *andre europæiske lande.*

1 Sverige er TV-2 en del af Sveriges Radio, med stor selvstændighed for de to kanalchefer i indbyrdes konkurrence, men med en vis koordinering gennem et koordinatorembede.

I Finland drives to TV-kanaler indenfor Yleisradio, men et selvstændigt selskab får stillet sendetid indenfor TV-1 og i mere begrænset omfang indenfor TV-2 til rådighed til udsendelse af egne, reklamefinansierede programmer, jfr. bilag nr. 10.

I Vesttyskland drives et TV-program af ARD, der er en sammenslutning af de ni Länders selvstændige radioorganisationer, og et program drives af ZDF, der er en enhedsorganisation oprettet efter aftale mellem alle vesttyske delstater, jfr. bilag nr. 11. Der er mellem de to organisationer oprettet en koordineringsaftale, jfr. bilag nr. 12. Enkelte af de store, til ARD sluttede Länder-organisationer har etableret eget TV-2, således at der i Vesttyskland i et vist omfang findes tre TV-programmer.

I England drives indenfor BBC to fjernsynsprogrammer, BBC-1 og BBC-2, med hver sin kanalchef, men med fælles programafdelinger og kontrapunktisk programredigering. Helt uden forbindelse med BBC og i fuld konkurrence med BBC etableredes i 1954 et selvstændigt reklamefinansieret TV under Independent Television Authority (ITA), der på begrænset åremål bortliciterer programvirksomheden til f. t. 15 selvstændige regionale programselskaber, imellem hvilke der alene er etableret programsamarbejde for så vidt angår nyhedsudsendelserne, et samarbejde, der finder sted gennem Independent Television News, hvis opgave er at producere landsdækkende nyhedsudsendelser, jfr. bilag nr. 13.

Kommissionen har i forbindelse med disse drøftelser haft forelagt uddrag af vesttyske og engelske programoversigter, jfr. bilag nr. 14, 15 og 16.

På grundlag af de indenfor Nordisk Råd gentagne gange stedfundne drøftelser om mulighederne for gennem TV, at udbygge *den nordiske samhørighed* jfr. senest »Tillagsforslag om ett gemensamt TV-program och nordisk TV-programproduktion« (A.191. T/K) fremsat på Nordisk Råds 17. session 1969, har kommissionen drøftet spørgsmålet om, hvorvidt et øget nordisk samarbejde kan etableres i forbindelse med indførelsen af et TV-2 i Danmark, og der er til brug for kommissionen af Danmarks Radio udarbejdet en redegørelse for arten og omfanget af det nuværende nordiske TV-samarbejde, jfr. bilag nr. 17.

I kommissionens drøftelser er endelig indgået spørgsmålet om, hvilke muligheder for øget programudbud for danske seere, der rummes i den videre udvikling af *satellitsystemet,* og generaldirektøren for post- og telegrafvæsenet har til brug for kommissionen udarbejdet en redegørelse for »telesatellitters anvendelse i forbindelse med radiofoni og fjernsyn«, jfr. bilag nr. 18, hvori nævnes, at en arbejdsgruppe under FN's udvalg til fredelig udnyttelse af det ydre rum, som beskæftiger sig med de af den satellittekniske udvikling følgende problemer af økonomisk, juridisk, social og kulturel art, på det tekniske område har konkluderet følgende

»Direkte TV-udsendelser til specialbyggede modtagere med særligt antenneanlæg, f. eks. til brug for landsbyer, store fællesantenneanlæg eller i hjemmene vil være muligt i tiden efter 1975 under forudsætning af, at der ved den kommende ITU-konference opnås enighed om brug af radiofrekvenser herfor. Direkte TV-udsendelser til normale modtagere i hjemmene skønnes ikke at være praktisk gennemførlige i større stil inden for perioden 1970-1985«.

Med hensyn til den række af juridiske, navnlig ophavsretlige problemer, som den videre udvikling af satellitsystemet kan indebære, foreligger der ikke i øjeblikket nogen afklaring, men problemerne er genstand for indgående studier på internationalt plan, bl.a. indenfor UNESCO, Berner-Unionen og Den europæiske Radiounion (E.B.U.).

2. *Dansk fjernsyns stilling i dag*

Med hensyn til dansk fjernsyns udvikling henvises til bilag nr. 19 og 20.

Antallet af *licensbetalende seere* anslås i løbet af finansåret 1970-71 at ville stige til ca. 1,3 mill., svarende til at godt 81 pct. af landets 1,6 mill, husstande har fjernsyn.

De nuværende *otte fjernsynsstationer* med kanalomsættere dækker hele landet. Seere på Østsjælland har mulighed for at følge to svenske TV-programmer, og seere på de sydlige øer, Sydfyn og i Sønderjylland har mulighed for at følge tre vesttyske fjernsynsprogrammer, medens muligheden for at se andet end dansk fjernsyn ikke står åben for landets øvrige befolkning.

Fjernsynets aktivitet planlægges fra 1. september 1970 med en normal *sendetid* på 37 timer ugentligt, hvoraf 24 timer placeret i tiden efter kl. 19.00.

Med hensyn til sendetidens fordeling i kalenderåret 1969 henvises til bilag nr. 21.

Af den samlede sendetid udfyldes ca. 50 pct. af egenproduktion medens 40-45 pct. af sendetiden dækkes af fremmed programstof - Nordvision, Eurovision, dokumentarfilm, spillefilm, TV-film, underholdningsshows m.v. - Den resterende tid dækkes af repriser. Med hensyn til aftensendetidens fordeling henvises til bilag nr. 22.

Ifølge Socialforskningsinstituttets undersøgelser kan der i tiden før kl. 16 kun regnes med maksimalt ca. 20 pct. potentielle seere, fra kl. 16.30 stiger antallet til ca. 30 pct., medens der i tiden fra kl. 19 til kl. 22 kan regnes med ca. 50 pct. og fra kl. 22 til kl. 22.30 med ca. 40 pct.

I dagtimerne placeres børne- og ungdomsafdelingens og undervisningsafdelingens udsendelser; den væsentligste del af voksenundervisningen placeres dog i tiden kl. 19 til 19.30.

Indenfor aftentidens programflade placeres TV-avisen, der to gange hver aften skal give nyhedsorientering. Aktualitetsafdelingen skal iøvrigt give udenrigspolitisk orientering i udsendelser som »Horisont«, indenrigspolitisk orientering bl. a. gennem reportager og transmissioner fra folketinget, i høringer, krydsild, debatter og interviews. Afdelingen skal endvidere give erhvervspolitisk orientering om landbrug, industri, handel og arbejdsmarked og dække aktuelle begivenheder iøvrigt gennem reportager og transmissioner.

Teaterafdelingen skal byde seerne kunstneriske oplevelser gennem TV-teatrets forestillinger, hentet såvel fra det klassiske som det moderne repertoire, omfattende både danske og udenlandske værker, samt gennem spillefilm og TV-film.

Musikafdelingen skal byde på balletter, operaudsendelser, koncerter og musikoplysende udsendelser.

Kulturafdelingen skal formidle orientering om kunst, litteratur, teater og film, varetage naturvidenskabelige udsendelser, lægestof og tekniske emner, historiske og kulturhistoriske programmer, udsendelser om sociale problemer, hjem og familiestof, forbrugeroplysning og gudstjenester.

Underholdningsafdelingen skal tage sig af bl. a. revyer, kabaretter, shows, jazzudsendelser, quiz, operetter, kriminalfilm, Westerns, comedies etc.

Sportsorientering og Søndagens sport hører også hjemme i aftentiden, medens sportstransmissioner placeres i eftermiddagstid og aftentid, efter hvornår begivenhederne finder sted.

3. *Kommissionens overvejelser*

Fjernsynet er - ved siden af radioen - den mest effektive og i forhold til størrelsen af det potentielle publikum den billigste måde, hvorpå man kan formidle information, kunst, underholdning og undervisning.

Samfundet stiller i stigende grad krav til den enkelte om bredere orientering og supplerende uddannelse, og udviklingen i retning af et fritidssamfund må forventes at ville forøge behovet for »underholdning« i videste forstand.

Fjernsynet vil ikke kunne dække disse stigende og stadigt mere differentierede behov indenfor den nuværende sendetid, og en udvidelse af sendetiden på det eksisterende program vil kun i begrænset omfang kunne løse problemerne, idet der på almindelige hverdage uden for aftensendetiden kun vil være et begrænset potentielt seerantal.

Fjernsynsbehovet er vekslende fra seer til seer og for den enkelte seer fra dag til dag, og seerne har derfor et behov for at kunne vælge mellem forskellige programmer.

En del af de danske seere har i dag en sådan valgmulighed takket være *nabolandenes fjernsyn,* men dens værdi reduceres af sprog-

barrierer og nationale forskelligheder, og for store dele af landets befolkning står muligheden af tekniske grunde ikke äben. Med hensyn til seernes udnyttelse af disse muligheder henvises til det i bilag 23 gengivne uddrag af Danmarks Radios lytterundersøgelse, april 1969.

Kommissionen er blevet orienteret om udviklingen med hensyn til *kassette-TV* (bilag 24 og 25). En arbejdsgruppe nedsat af de nordiske radiofonier analyserer hele dette område, ligesom Danmarks Radio's driftsledelse forbereder en særlig redegørelse herom til radiorådet. Kommissionen finder ikke efter de foreliggende oplysninger, at kassette-TV udviklingen indenfor de nærmeste år på afgørende måde vil kunne udgøre et alternativ til TV-2. Kassctteudviklingens betydning i forbindelse med de opgaver, TV-2 efter kommissionens opfattelse skal løse, afhænger bl. a. af det fremtidige kassetteudbuds alsidighed og omfang, hvilket det på nuværende tidspunkt er umuligt at skønne om.

Der er indenfor kommissionen enighed om, at kritikken af det nuværende fjernsyn i ikke ringe grad udspringer af, at Danmarks Radio ikke giver seerne nogen valgmulighed, at muligheden for at se et nabolands fjernsyn ikke for danske seere kan være en tilfredsstillende valgmulighed, og at der udover valgmuligheden er et almindeligt behov for af hensyn til alsidigheden at have den større samlede sendetid som to programmer repræsenterer til rådighed.

Der er derfor indenfor kommissionen enighed om. at der så snart som muligt bor etableres et TV-2 med mulighed for udsendelse af farver.

Kommissionen finder i denne forbindelse anledning til at pege på, at der ifølge de foreliggende oplysninger vil hengå fem år fra den **endelige** bevillingsmeddelelse til en landsdækkende stationsudbygning kan være gennemfort. Kommissionen har derfor - med et forbehold fra et mindretal (Henten) - allerede den 10. december 1969 indstillet til ministeriet for kulturelle anliggender, at der tilvejebringes bevilling til foretagelse af visse forberedende arbejder, jfr. bilag nr. 2.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvorledes et TV-2 bor organiseres, har kommissionen taget som udgangspunkt, at det nye program må være underkastet de samme forpligtelser, som i henhold til radiospredningslovens § 5, stk. 2 er fastsat for den hidtidige programvirksomhed indenfor Danmarks Radio: at udsendelserne skal være af alsidig, kulturel og oplysende art.

Kommissionen finder derfor, at der ved indførelse af et TV-2 må lægges vægt på i takt med den herigennem stedfindende forøgelse af sendetiden at udvide alsidigheden i programvirksomheden, samtidig med at der gives seerne et maksimum af valgmuligheder.

Kommissionen finder endvidere, at der bør tilstræbes en organisationsform, der stimulerer til præstationskonkurrence om at producere kvalificerede programmer, og som forøger antallet af »indgange« til den samlede fjernsynsvirksomhed d. v. s. forskellige steder og instanser, hvor programforslag kan bringes frem og gøres til genstand for vurdering.

Endelig finder kommissionen, at der ved valg af organisationsform bør lægges afgørende vægt på at nå de opstillede mål med de mindst mulige omkostninger.

Alsidighedskravet forpligter til det bredest mulige udbud af stofkategorier, genrer, emner, holdninger og synspunkter, tilgængelighedsgrader m. v. Det principielle sigte må være i det samlede udbud af udsendelser at bringe lige meget af interesse for den enkelte seer.

Seernes maksimale *valgmulighed* foreligger, når de kan vælge mellem udsendelser af forskellig kategori og karakter, uden at det er nødvendigt at afbryde i et programpunkt på den ene kanal, når seeren vil skifte til et programpunkt på den anden kanal fra dettes begyndelse. Valgmuligheden reduceres, når der på samme tid bringes udsendelser af samme kategori og karakter.

Vælger man en organisationsform, som i sin konsekvens medfører, at størrelsen af den enkelte programkanals seerantal bliver målestok for dens succes, vil *konkurrencen* tvinge begge kanaler til at lægge størst vægt på det programstof, som har det største publikum. Mangfoldigheden i »vareudbudet« vil blive begrænset, og alsidighedshensynet blive tilgodeset i mindre omfang. Erfaringerne i lande, der har etableret konkurrence efter disse principper, bekræfter en sådan udvikling.

Erfaringerne viser også, at den frie konkurrence mellem flere TV-kanaler fører til en begrænsning af valgmulighederne, idet ingen af de selvstændige kanaler i princippet tør placere et program, der efter sin art har et

relativt lavt potentielt seerantal, over for et af konkurrentens programmer med potentielt højt seertal.

Erfaringerne viser yderligere, at der under en fri *seertals-konkurrence* vil være en tendens til i den centrale sendetid at placere programmer af samme karakter over for hinanden.

Medens en seertals-konkurrence således reducerer alsidighed og valgmulighedstilbud, vil det være muligt at drage nytte af de i konkurrencen indeholdte positive værdier ved at søge frem til en organisationsform, der byder de bedst mulige vilkår for *præstationskonkurrence.*

En sådan anspores allerede i et én-kanalsystem gennem publikums og pressens vurdering af det enkelte program i sammenligning med andre programmer af tilsvarende art og ved den almindelige vurdering af en programafdelings udsendelser, sammenlignet med andre afdelingers. Præstationskonkurrencen kommer yderligere til orde i sammenligningen mellem en fjernsynsorganisations egen programproduktion og de fra udenlandske TV-organisationer modtagne programmer. Indenfor Norden giver Nordvisionssamarbejdet præstationskonkurrencen specielle perspektiver.

Præstationskonkurrencen kan i forbindelse med etablering af et TV-2 udbygges ved, at seerne i større omfang præsenteres for udenlandsk, herunder nordisk programstof, ved udbygning af nye produktionscentre i provinsen og ved i større omfang gennem entreprisekontrakter at lade udenfor TV-organisationen stående firmaer, enkeltpersoner eller grupper af sådanne påtage sig programproduktion.

4. Kommissionens forslag

Kommissionens flertal (K. B. Andersen, Baunsbak-Jensen, Bindsløv, Carlsen, Sv. Christensen, Heinesen, Lawaetz, Morten Lange, Sv. Aa. Olsen, Sølvhøj, Weincke) finder, at skitse A stærkest tilgodeser alsidigheden i emnevalg og valgmulighedshensynet og fremtræder som den både drifts- og anlægsmæssige billigste løsning, medens den ikke umiddelbart øger de allerede eksisterende muligheder for præstationskonkurrence, udover hvad der måtte lølge af sendetidsudvidelse.

Skitse AI fastholder hensynet til at sikre alsidigheden og valgmuligheden, men åbner gennem selvstændige kanalchefer og udbygningen af produktionscentre i provinsen større mulighed for præstationskonkurrence og flere »indgange« til fjernsynet. Prisen herfor er en forøgelse af driftsudgifterne med anslået 15-20 mill. kr. og af anlægsudgifterne med anslået 30-35 mill. kr.

Skitse B lægger større vægt på kanalernes selvstændighed og føjer til præstationskonkurrencen et vist mål af seertals-konkurrence. Hensynet til at sikre alsidighed og valgmulighed er væsentlig svækket i sammenligning med skitse A og AI og merprisen - i forhold til skitse A – for den øgede kanalselvstændighed er ca. 20-25 mill. kr. på driften (med usikkerhed over for de indirekte økonomiske virkninger af en kanalkonkurrence) og ca. 40-45 mill. kr. på anlægssiden.

Selvom man til skitse C og D knytter alsidighedskrav og koordinationsaftaler viser erfaringerne fra udlandet, at seertals-konkurrence udhuler såvel alsidigheden som valgmuligheden. Løsningen fremtræder som den dyreste af de opstillede muligheder, idet driftsudgifterne er 30-35 mill. kr. større end efter skitse A, og anlægsudgifterne 120-125 mill. kr. større, hvortil kommer, at det er tvivlsomt, om beregningernes forudsætning om uforandret prisniveau og om et TV-2 med 21 timers ugentlig sendetid kan holde i en konkurrence om seertallet.

Af de opstillede skitser er skitse AI den, der bedst giver mulighed for at skabe balance imellem de hensyn, der efter redegørelsen i afsnit 3 bør tilgodeses ved etablering af yderligere en fjernsynskanal i Danmark, og flertallet går derfor ind for denne losning.

Efter denne skitse, som er nærmere beskrevet i bilag 8 med underbilag, organiseres TV-2 som en del af Danmarks Radio med fælles øverste ledelse - radioråd, forretningsudvalg, programudvalg, generaldirektør og TV-direktør - fælles teknik og fælles centrale øko-nornisk-administrative enheder.

Hver kanal får sin egen kanalchef. De bestående programafdelinger producerer programmer til begge kanaler, men de suppleres med en selvstændig provinsorganisation, opdelt i en række lokale produktionscentre, der på lige fod med programafdelingerne kan tilbyde programmer til kanalcheferne.

Den fælles øverste ledelse tilsikrer ens vilkår af økonomisk-teknisk art for de to kanaler, og at den for begge kanaler gældende alsidighedsforpligtelse efterleves.

Programdirektørens opgave bliver at forestå den generelle planlægning for hele mediet, at træffe bestemmelse om stoffets generelle vægtfordeling, at placere udefra kommende specialstof og at fordele sendetid, tekniske og økonomiske ressourcer mellem kanalcheferne og gennem disse til programafdelingerne og provinscentrene samt at fastsætte de koordinationsprincipper, hvorefter programmerne skal redigeres med sigte på disses kontrapunktiske opbygning, således at seerne altid har en valgmulighed mellem stof af forskellig karakter. Gennem den programredaktionelle virksomhed tilgodeses seernes valgmulighed, og gennem tildeling af teknik og bevillinger sikres den del af alsidigheden, der beror på balancen mellem programstof af forskellig karakter.

Kanalcheferne vil gennem deres frie redaktion af den enkelte kanals program indenfor de generelt fastlagte rammer og de tildelte faciliteter og bevillinger, gennem deres udvælgelse og bestilling af stof fra programafdelinger og provinscentre og gennem valg og placering af fremmed stof kunne give den enkelte kanal sit særpræg og herigennem forøge den almindelige præstationskonkurrence.

Kanalcheferne vil, såvel med hensyn til stof tilbudt fra afdelingerne og provinscentrene som med hensyn til fremmed stof, give flere »indgange« til mediet, og etableringen af provinscentrene vil i sig selv betyde en række nye »indgange«.

Enheden i organisationen vil iøvrigt være manifesteret i det fælles TV-programkollegium, bestående af kanalcheferne, programchefer, distriktschef og produktionschef under TV-direktørens ledelse, medens kanalspaltningen vil være markeret ved. at hver kanal under kanalchefens forsæde har sin egen programredaktion.

Skitsen forudsætter, at der ikke etableres selvstændige nyhedsudsendelser i TV-2, men at TV-l's nyhedsudsendelser samtidig udsendes over TV-2 udenfor dette programs selvstændige 21 timers sendetid.

Uagtet radioavisens nyhedstjeneste repræsenterer en selvstændig nyhedsredaktion indenfor Danmarks Radio, finder flertallet dog, at en situation med fælles nyhedstjeneste for de to TV-kanaler kan føre til, at TV-avisen mere og mere opfattes som en autoritet, hvis billede af virkeligheden accepteres ukritisk.

Flertallet finder det derfor ønskeligt, at der indenfor et kommende TV-2 kan tilbydes seerne nyhedsudsendelser under en selvstændig redaktion, der vil være i stand til både med hensyn til udvælgelsen af stoffet og præsentationsmåden at anlægge en af den nuværende TV-avis uafhængig linie.

Etableringen af nyhedsudsendelser på TV-2 vil være forbundet med betydelige merudgifter (ca. 18-24 mill. kr. årligt til drift - beregnet på basis af Danmarks Radios udgiftstal 1968-69 - og ca. 40-45 mill. kr. til nyanlæg). Tænkes denne aktivitet udbygget til en nyheds*afdeling* med adgang til i en vis udstrækning at supplere de daglige nyheder med baggrundsstof og kommentarer, hvorved medarbejderstaben får anledning til både at bearbejde det aktuelle nyhedsstof og at arbejde med mere dybtgående specialopgaver, vil driftsudgifterne blive væsentligt større.

Flertallet anser spørgsmålet om en selvstændig nyhedstjeneste på TV-2 for både så vigtigt og så kompliceret, at man henstiller, at det gøres til genstand for en særlig undersøgelse indenfor Danmarks Radio, inden endelig afgørelse træffes.

Den af etableringen af et TV-2 følgende almindelige forøgelse af fjernsynsprogramaktiviteten kan medføre en yderligere arbejdsmæssig belastning af programudvalget.

En aflastning af programudvalget kunne tænkes opnaet ved etablering af selvstændige programudvalg for hver TV-kanal. En sådan ordning vil dog umiddelbart gøre det vanskeligt for ikke at sige umuligt at sikre, at de to kanaler arbejder efter samme generelle programprincipper med en entydig administration af alsidighedsprincippet og valgmulighederne.

En arbejdsmæssig aflastning af programudvalget ville derimod kunne tilvejebringes gennem etablering af selvstændige programudvalg for henholdsvis radio og fjernsyn.

Mindretallet (Gunnar Pedersen) har stillet forslag om en organisation byggende på kanalkonkurrence med prioritet for TV-2 på provinsstof og kommercielt produceret stof - dog uden monopol på dette - og med en vis adgang for den ene kanals programafdelinger til at tilbyde den anden kanal sine program-

forslag. Flertallet finder anledning til at udtrykke, at man ikke er enige i det synspunkt, at det er muligt i praksis at opretholde de nævnte forudsætninger, når man ønsker fuld kanalkonkurrence og vil begrænse koordinatorens indflydelse mest muligt.

Mindretallets (Baunsgaard, Stangerup, Thyregod) tanke om, at det gennem en særlig koordinator skulle være muligt at sikre, at programkvaliteten ikke forringes gennem seertals-konkurrencen mellem de to helt selvstændige institutioner, finder flertallet kun vil kunne realiseres ved at udstyre koordinatoren med en så betydelig myndighed over for begge organisationers programvirksomhed, at den tilsigtede høje grad af konkurrence fortabes.

Flertallet finder ikke, at der i mindretalsforslaget, der bygger på samme organisationsform, samme programpolitik, samme finansieringsform og stærke koordinationskrav, findes nogen fornyelse, der ikke kan tilvejebringes indenfor flertalsforslaget.

I anledning af mindretallets bemærkning om, at det naturligvis ikke kan være uden betydning, i hvilket omfang seerne følger udsendelserne, bemærkes, at flertallet naturligvis også tillægger dette forhold stor betydning, men finder at hovedvirkningen af en seertalskonkurrence vil være negativ, idet seertallet i en konkurrerende situation efter udlandets erfaringer får en så stor vægt ved programvalget, at alsidighedsprincippet anfægtes.

Radiorådet har da heller ikke hidtil ved sin vurdering af lytterundersøgelsers betydning for programplaceringen anlagt et seertalskonkurrencesynspunkt og har således ikke, da der ikke i dag foreligger en konkurrencesituation, været tvunget til at benytte lytterundersøgelser til en indskrænkning af alsidigheden.

Med hensyn til mindretallets anfægtelse af de for en C-løsning opstillede beregninger bemærkes, at mindretallet ikke har præciseret samarbejdsformen på en sådan måde, at det giver flertallet anledning til at ændre sit syn på omkostningsspørgsmålet.

Til det af mindretallet (Stæhr-Johansen) stillede forslag om tillige at knytte et særligt radioprogram til en selvstændig TV-2-organisation, finder flertallet anledning til at pege på, at afståelsen af en af Danmarks Radios radioprogramkanaler vil bryde hele den af kommissionen opstillede plan for en fremtidig radiostruktur, og at tanken derfor kun kan realiseres, såfremt der indenfor de gældende internationale frekvensaftaler kan stilles frekvenser for en fjerde radiokanal til Danmarks rådighed. Det er af Danmarks Radio oplyst, at udgifterne til etableringen af et selvstændigt radioproduktionsapparat med en sendetid på 12 timer daglig og med programmer svarende til en blanding af det nuværende program 1 og program 3 stof uden linie- og stationsudgifter vil være af størrelsesordenen ca. 25-30 mill. kr. (1968-69-regnskabstal). Flertallet finder iøvrigt ikke, at der i mindretalsudtalelserne er anført noget, der taler for betimeligheden af i Danmark at have fire forskellige radioprogrammer.

Med hensyn til mindretallets forslag om at lade den samlede danske presse få hovedansvaret for og dermed hovedindflydelsen i styrelsen af et selvstændigt TV-2, finder flertallet anledning til at pege på, at en sådan sammenblanding af presse og fjernsynsvirksomhed repræsenterer en meget betydelig magtkoncentration indenfor massemedierne, som vil ophæve den mulighed, som en klart adskilt presse og TV-2 har for gensidigt at overvåge og stimulere hinanden.

Flertallet må tage afstand fra mindretallets vurdering af de om udviklingen i England overfor kommissionen givne oplysninger, idet Mr. Wheldon fra BBC nok i sin redegørelse konkluderede, at der i den indledende fase af konkurrence skete en forbedring af BBC programmernes form, som havde været præget af en vis højtidelighed og stivhed, men at det endelige resultat var en stærk forringelse af begge institutioners programmer.

Flertallet finder ikke, at mindretallet har sandsynliggjort påstanden om, at administrationen af et selvstændigt TV-2 vil blive enklere og dermed billigere, og at mindretallet vil have ret i, at et selvstændigt reklamefinansieret TV-2 vil kunne spare de direkte produktionsudgifter til sendetid, dækket af reklameindslag, men at man, hvis man i beregningen ville tage hensyn til dette forhold, måtte sammenligne med en 19-timers sendetid, idet flertallet ikke kan anerkende, at reklameindslag betragtes som egentlig programstof.

Med hensyn til mindretallets betragtninger om finansieringsspørgsmålet henviser flertallet til betænkningens afsnit V.

Flertallet foreslår herefter,

at der, såsnart det er teknisk muligt, oprettes et landsdækkende TV-2 for farveudsendelser,

at dette TV-2 etableres indenfor Danmarks Radio med 21 timers ugentlig sendetid excl. nyhedsudsendelser,

at det iøvrigt organiseres efter den foran beskrevne skitse med selvstændige kanalchefer, kontrapunktisk opbygning af programmerne i forhold til TV-1, således at seerne altid har en valgmulighed mellem stof af forskellig karakter, sikring af præstationskonkurrencen mellem de to kanaler og en særlig udbygning af provinstjenesten,

at spørgsmålet om etablering af en selvstændig nyhedstjeneste for TV-2 gøres til genstand for en særlig undersøgelse indenfor Danmarks Radio, inden endelig afgørelse træffes.

Et mindretal (Mogens Andersen) finder, at af de af kommissionen drøftede løsninger, er A-skitscn den eneste, dei har kunnet beregnes økonomisk med nogenlunde sikkerhed. Den imødekommer pa den mest økonomiske måde det eksisterende behov for en udvidelse af programfladen i den bedste sendetid.
te Først når udvidelsen har fundet sted, kan det med rimelighed vurderes, om de økonomiske og programmæssige forudsætninger er til stede for at give hvert af de to programmer redaktionel selvstændighed. Der vil til den tid også foreligge et erfaringsmateriale fra det svenske forsøg med kanalselv stændighed.

Også hvad provinsudbygningen angår, vil det være hensigtsmæssigt at udskyde en beslutning om organisationsformen, eftersom de mellemliggende års udvikling på såvel det TV-produktionstekniske som det kommunikationstekniske område kan forventes at skabe helt nye forudsætninger for en landsdækkende programvirksomhed

1 modsætning til de øvrige løsninger, der i forskellig grad er bindende for organisationsstrukturen af et kommende TV-2, tillader A-skitsen en på erfaringer og muligheder baseret udvikling af organisationsformerne, og den synes derfor at være det bedst egnede udgangspunkt for et TV-2.

Et mindretal (Henten) må som motivering for etablering af et TV-2 anse ønskeligheden af en øget valgmulighed for seerne med hensyn til udsendelsesart som det afgørende og må derfor gå ind for fuldt koordinerede fjernsynsprogrammer.

Mindretallet er ikke overbevist om, at fastlæggelse af en mere opdelt organisation sikrer en højere kvalitet af udsendelserne, og må foretrække skitse A, som samtidig er den mindst bekostelige mulighed.

Mindretallet er enig i det ønskelige i at udbygge provinstjenesten.

Mindretallet kan ud fra sit hovedsynspunkt ikke tiltræde ønskeligheden af at etablere en dobbelt nyhedstjeneste inden for fjernsynet.

Mindretallet ønsker at understrege sit forbehold med hensyn til tidspunktet for påbegyndelsen af etableringen af et TV-2, som er kommet til udtryk i kommissionens indstilling vedrørende foretagelsen af visse forberedende arbejder.

Et mindretal (Gunnar Pedersen) finder, at man ved etablering af TV-2 bør søge at opnå en kvalitetsmæssig kappestrid mellem to selvstændige programmer samt en øget alsidighed i programbehandlingen ved at give hvert af programmerne mulighed for at have sin egen karakter.

Der må endvidere stiles efter at udnytte alle landets ressourcer på det programmæssige, kunstneriske og produktionsmæssige område gennem en effektiv kontakt til provinsen og til den danske filmindustri.

Det foreslås derfor, at en B-skitse accepteres med følgende ændringer:

1. Der bør kun være *et* programudvalg for TV.
   Det må for programudvalgets og radiorådets bedømmelse være uden betydning om en given udsendelse finder sted i TV-1 eller TV-2. De to programmer bør derfor være underkastet bedømmelse indenfor det samme forum.
2. TV-2 må have sine rødder i provinsen, men må ikke være blot et Århus program.
   Med de stadig mere effektive kommunikatonsmidler, der til den tid. hvor TV-2 vil være en realitet, f. eks. kan ventes at omfatte mere almindelig brug af dataskærme og TV-telefon, må programafdelingerne kunne samarbejde effektivt selvom de geografisk spredes ud pä en sådan måde, at provinsen som helhed inddrages i programarbejdet. Programafdelinger i Odense, Sønderjylland, Århus og Ålborg må f.eks. være muligheder.

3. Placeringen af kanaldirektøren for TV-2 kan bedst fastsættes ud fra en rent praktisk vurdering, når der foreligger en mere detailleret organisationsplan.
   Det er næppe rigtigt på forhånd at fastsætte Århus, da f. eks. Odense eller København måske kan vise sig at være mere rationelt.
4. Den selvstændige karakter af de to programmer bør bl. a. sikres ved fortrinsvis at basere TV-2 på provinsstof - som TV-2 bør have prioritet til, men ikke monopol på - samt på programstof produceret på kommerciel basis udenfor Danmarks Radio.
5. Koordinatorens rolle med hensyn til programplacering bør indskrænkes mest muligt ved principielt i TV-1 og TV-2 at have faste placeringsregler indenfor dagens timer og ugens dage af de væsentligste programkategorier.
   Kun når koordinatorens rolle begrænses, kan hver af de to kanaldirektører få det fulde ansvar for sit program.
6. Det må ikke kræves, at TV-avisen nødvendigvis skal komme samtidig i TV-1 og TV-2. Et sådant krav ville vanskeliggøre programlægningen og ses iøvrigt ikke at være i seernes interesse.
7. Der bør ikke være noget principielt forbud mod benyttelse af programmer produceret eller foreslået af programafdelinger under den anden kanal, men egen kanal må have prioritet. Benyttelse ved den »konkurrerende« kanal må dog kun finde sted, når det pågældende program ikke ønskes anvendt ved egen kanal og iøvrigt under forudsætning af, at generaldirektøren skønner, at anvendelsen ved den anden kanal kan ske uden skade for helheden (beskæftigelsen o. s. v.).

Et mindretal (Baunsgaard, Stangerup og Thyregod) er enigt i de af flertallet anførte synspunkter om behovet for oprettelsen af et TV-2, nar de økonomiske muligheder herfor foreligger, samt at spørgsmålet må gives en høj prioritering, men finder, at argumentationen for et TV-2, behovet for en valgmulighed for seerne samt ønsket om den større alsidighed, som de to TV-programmer vil give, taler for at etablere TV-2 som en særlig af Danmarks Radio uafhængig institution, men med koncession fra det offentlige.

Mindretallet mener, at det nuværende monopol for Danmarks Radio for radio og fjernsynsvirksomhed, der har sin rod i helt andre forhold, ikke kan betragtes som en selvfølge, men må overvejes nærmere af folketinget, og at en videreførelse af dette også i forhold til den udvikling, vi nu står overfor, vil føre til for stor konformitet, medens det netop på det kulturelle område er af betydning, at flere initiativer gør sig gældende, hvorved de nødvendige valgmuligheder i højere grad skabes. Mindretallet er enigt i, at den nye institution må have tilsvarende forpligtelser efter radiospredningsloven som Danmarks Radio og finder, at dette udelukker en konkurrence, der i for høj grad går på populær underholdning og lignende og dermed fører til forfladigelse af programmerne. Dette gælder navnlig, når der forud for stiftelsen af den nye institution udarbejdes koordineringsaftaler (som sket i Tyskland) og træffes afgørelse om oprettelse af et koordineringsembede (således som det findes i Sverige og Tyskland og også forudsættes ved B løsningen). Gennem denne fremgangsmåde sikres, at programkvaliteten ikke forringes som følge af den såkaldte seertalskonkurrence, der jo iøvrigt også kendes, selvom TV-programmerne er indenfor samme institution som i Sverige. En sådan seertalskonkurrence kan iøvrigt ikke udelukkende betragtes som noget negativt, idet det naturligvis ikke kan være uden betydning, i hvilket omfang seerne følger udsendelserne, og de nuværende lytterundersøgelser har derfor også været tillagt betydning af Radiorådet ved programlægningen indenfor Danmarks Radio.

Skal disse principielle synspunkter følges, fører dette til et resultat, der kan tilgodeses af C løsningen eller en B løsning, hvor uafhængigheden af TV-1 fuldt ud sikres. Medens mindretallet således mener, at et uafhængigt TV-2 bedst sikrer valgmulighed og alsidighed, må det hertil føjes, at der bør etableres samarbejde mellem Danmarks Radio og den nye institution, såvel på det programmæssige som det tekniske område, ligesom der bør tilstræbes, at der ikke etableres en økonomisk overbudspolitik mellem de to institutioner. Mindretallet er enigt i, at en udbygning af programstoffet således, at dette bliver mindre præget af københavnske synspunkter, er tiltrængt, men er af den opfat-

telse, at også dette problem løses bedst gennem et principielt uafhængigt TV-2. Det bør herunder overvejes, om ikke uafhængigheden styrkes ved at lægge hovedsædet for TV-2 uden for København. Det vil, når man skal vælge hovedsæde, være afgørende, at dette bliver etableret på et sted i landet, hvor man kan inddrage mest muligt af kunstneriske og andre ressourcer, der er for TV i provinsen. En af mulighederne er Århus.

Vedrørende finansieringsspørgsmålet bør dette efter karakteren af den nye institution løses over licensen, det vil sige gennem en licensdeling. Oprettelse af et TV-2 bør ikke benyttes som anledning til at indføre reklamefinansiering, idet der herigennem vil blive skabt en manglende balance mellem de to programmer, der vil kunne føre til den forringelse af programmernes kvalitet, som flertallet peger på, men som ikke vil gøre sig gældende ved den her foreslåede løsning. Efter mindretallets opfattelse bør reklamer i radio og fjernsyn i det hele undgås af en række grunde, derunder navnlig faren for kommercialisering af udsendelserne og en begunstigelse af store udenlandske virksomheder på det danske marked.

Såfremt udviklingen i Norge og Sverige ændres på dette punkt, må man naturligvis også fra dansk side overveje spørgsmålet, men dette spørgsmål har ikke særlig relation til oprettelse af TV-2, hvor den hidtidige principielt rigtige linie bør følges.

Et mindretal (Stæhr-Johansen) er enig med kommissionens flertal om, at der er behov for etablering af en ny TV-kanal i Danmark, og at denne bør etableres, så snart det er teknisk og økonomisk muligt. Det bør være en landsdækkende TV-kanal på UHF, udbygget således med kanalomsættere, at alle danske, der ønsker det, kan opnå tilfredsstillende forbindelse med den nye sender.

Mindretallet er ligeledes enigt i betragtningen om, at behovet for en ny sender udspringer af ønsket om valgmulighed for seerne samt et almindeligt behov for flere udsendelser i den bedste sendetid. Derimod har mindretallet ikke draget de samme konklusioner af denne erkendelse som kommissionens flertal. - Det er mindretallets opfattelse, at seernes valgmulighed bedst tilgodeses ved etablering af et TV, der ledes og produceres og i det hele har sin baggrund i andre kilder end det nuværende statsmonopol, der varetages af Danmarks Radio. Fra et sådant, af statsmonopolet uafhængigt TV, vil seerne få programmer, som vil fremstå som et egentligt alternativ til udsendelserne fra Danmarks Radio over TV-1; altså få noget virkeligt at vælge imellem.

De for kommissionen forelagte oplysninger om forholdene i andre lande synes at understrege betydningen af virkelig konkurrence mellem TV-organisationerne om at præstere programmer, som det meget store flertal af seerne er tilfredse med, og fra konkurrencen i England mellem BBC og det uafhængige TV har man bevis for, at denne konkurrence har været en kvalitetsforbedrende faktor.

Mindretallet foreslår derfor, at det nye TV-2 etableres som en af Danmarks Radio helt uafhængig organisation med en særlig styrelse og med egne faciliteter.

Det bemærkes i denne forbindelse, at der kunne være grund til at overveje at overføre et af de nuværende røoVoprogrammer til den nye organisation.

Med henblik på at sikre dette medium den rette initiativrige, samfundsbevidste og objektive ledelse mener mindretallet det hensigtsmæssigt, at den samlede danske presse får hovedansvaret og dermed hovedindflydelsen i styrelsen, der endvidere bør rumme repræsentanter for samfundsinteresserne og eventuelt også oplysningsforbundene. Det bør dog ikke være de samme, som har sæde i Radiorådet.

Der bør oprettes et koordineringsudvalg, som varetager forbindelsen til Danmarks Radio og dermed til TV-1 således, at ugeprogrammer kan diskuteres med henblik på i videst muligt omfang at undgå, at samme slags programmer falder på samme sendetid.

Minoriteternes ønsker og behov kan ligeledes drøftes mellem de to TV-producenter, omend man i praksis må regne med, at det statsdrevne, licensfinansierede TV-1 i særlig grad vil føle forpligtelserne på dette område. Efter oprettelsen af TV-2 med fornøden koordination til TV-1 må man formode, at TV-1 bedre end nu kan afse den fornødne sendetid dertil. Til de af Danmarks Radio på grundlag af egne udgiftstal foretagne beregninger af drifts- og anlægsudgifter for de drøftede skitser, skal mindretallet bemærke, at det næppe er muligt derved at give et billede af drifts- og anlægsudgifter ved den af mindretallet foretrukne løsning (skitse C med

reklamefinansiering) allerede af den grund, at denne TV-station bliver et privat foretagende baseret på forretningslivets vilkår og med mulighed for relativt større brug af fremmedstof af høj kvalitet, end det kendes i det nuværende TV. Hele den administrative opbygning af det uafhængige TV-2 bliver også enklere og derved mindre omkostningskrævende.

løvrigt finder mindretallet ikke beregningerne ganske sammenlignelige, bl. a. fordi et reklamefinansieret TV ikke skal belastes med produktions- og sendetidsudgifter i den tid, reklamerne løber, hvilket altså vil sige, at godt 2 timer af de beregnede 21 timer ugentlig vil være indtægtsgivende for denne TV-station, hvorimod alle 21 timer vil være omkostningskrævende for TV-2 uden reklamer. Talsammenligningerne forskubbes også noget som følge af den forskelligartede indregning af nyhedstjenesten. Der synes i kommissionen at være et udbredt ønske om en selvstændig nyhedstjeneste for TV-2 i konkurrence med TV-avisen - en opfattelse, mindretallet fuldt ud deler, men som burde føre til, at man regner med omkostningerne herved i de foreliggende skitser. Disse momenter taget i betragtning finder mindretallet det ikke påvist, at der skulle være væsentlige økonomiske grunde til at vælge den af kommissionens flertal anbefalede skitse AI fremfor etablering af et af statsmonopolet uafhængigt TV-2.

Noget ganske andet er, at det i sig selv må være betænkeligt at foreslå en TV-udvidelse, der vil føre til en endog særdeles mærkbar forhøjelse af licenserne til og med på et tidspunkt, hvor overgangen til farve-TV på UHF samt krav i lovgivningen vil medføre, at hovedparten af danske hjem må udskifte deres TV-apparat. Dette vil jo for den gennemsnitlige danske husstand betyde så store udgifter til såvel anskaffelse af nyt TV-apparat som de høje licensafgifter, at der er grund til at befrygte, at mange hjem af økonomiske årsager må afstå fra at følge udviklingen med en betydelig nedgang af seere til følge - ihvertfald på UHF-båndet, hvor det nye TV skal sende. Dette ville være et samfundsmæssigt tilbageskridt, og ville iøvrigt i nogen grad forskertse de hensigter, som kommissionens flertal har med de 2 TV-kanalers programpolitik.

Af disse og andre grunde foretrækker mindretallet, at den nye TV-2 finansieres ved reklameindtægter.

TV er et meget attraktivt reklamemedium, som hurtigt og effektivt bringer en vare til praktisk taget alle forbrugeres kundskab. Det mener mindretallet er en fordel for såvel køber som sælger. Omkostningerne ved at markedsføre en vare nedbringes, og besparelsen må kunne finansiere endog ret høje reklameafgifter til TV, og måske derudover betyde prisnedsættelse. Dansk Erhvervslivs produktivitet og konkurrenceevne må forventes styrket og uligheden overfor f. eks. reklamerne, der gennem tyske reklame-TV når ca. 20 pct. af de danske seere, elimineres. Med tiden må det iøvrigt forventes, at udenlandske udsendelser med reklamer vil nå de danske TV-seere over satellitsystemer, hvorved danske virksomheder kan tvinges til - for at kunne hævde sig i konkurrencen - at reklamere i udenlandske TV. Ved i tide at fastlægge et højt kvalitetsniveau for TV-reklamer skaber man en sund kritisk holdning over for den kommende TV-reklame fra udlandet, og man har samtidig muligheden for at hæve hele reklameniveauet også i andre massemedier.

1 andre europæiske lande har man allerede taget konsekvenserne af sådanne betragtninger og kun de 3 skandinaviske lande og Belgien holder sig udenfor. Dette er næppe som følge af et ønske fra seernes flertal. En Observa-undersøgelse viste, at 52 pct. af de danske seere ønsker reklamer i TV. I Norge viste en tilsvarende undersøgelse 55 pct. for reklamer, og i Sverige var tilslutningen til reklamer helt oppe på 72 pct.

Forudsætningen er naturligvis, at der bliver tale om et *pausereklame sy stem* og ikke afbrydelser af udsendelserne, således som det kendes i U.S.A. Sponsorsystemet hører heller ikke hjemme i de europæiske TV. Det engelske system med gennemsnitligt højst 6 minutters pausereklamer pr. time mener mindretallet burde overføres til Danmark. Da pressen efter mindretallets forslag skal have ledelsen af det nye TV-2, vil der allerede derved ske den ønskelige samordning af reklamemedierne.

Sammenfattende vil mindretallet altså foreslå:

at en ny farve TV-kanal oprettes i landsdækkende omfang, såsnart dette er teknisk muligt,

at der bag denne TV-kanal etableres en af Danmarks Radio og statsmonopolet i det hele taget uafhængig organisation (der endvidere bor overtage et af radioens programmer),

at koordinationen til Danmarks Radio og dermed til TV-1 varetages af et udvalg med repræsentanter for begge parter, og

at udgifterne til oprettelsen og driften af den nye TV-kanal søges dækket gennem reklamefinansiering med programindslag i pauser mellem udsendelserne, idet reklametiden højst skal være 6 minutter gennemsnitligt pr. times sendetid.

5. Det nordiske samarbejde

Kommissionen har drøftet de forslag, der indenfor Nordisk Råd har været fremsat til styrkelse af den nordiske samhørighed gennem fjernsynet.

Kommissionen finder, at mulighederne for at gøre en TV-2-kanal til en særlig nordisk TV-kanal er forpasset gennem de allerede i Sverige og Finland gennemførte nationale TV-2-kanaler.

Kommissionen må iøvrigt nære tvivl om, hvorvidt etablering af en sadan fælles nordisk TV-2-kanal på grund af sprogproblemerne og risikoen for overdosering med nordiske programmer ville fremme den nordiske samhørighedstanke. En sådan plan ville iøvrigt rumme store praktiske redaktionsproblemer, hvis seernes reelle valgmuligheder skal respekteres, samt en række problemer af ophavsretslig karakter. Kommissionen finder imidlertid anledning til at pege på, at man ved en eventuel indførelse af et tredie fjernsynsprogram i de nordiske lande bør være opmærksom på muligheden af at gøre et sadant tredie program til et fællesnordisk program, idet der i en situation, hvor seerne har tre valgmuligheder kan tillægges sprogproblemerne og risikoen for overdosering mindre vægt.

Kommissionen vil endvidere pege på, at det ved udarbejdelsen af afsnit 4 er forudsat, at programstof fra de andre nordiske lande, i højere grad end det hidtil har været tilfældet, placeres i de danske TV-programmer, og at forslagets enhedselementer skulle kunne sikre en sadan forudsætnings overholdelse.

Kommissionen har iøvrigt med tilfredshed taget til efterretning en oplysning om, at de nordiske radiochefer har nedsat et fælles ekspertudvalg med den opgave at udrede de tekniske, økonomiske, programmæssige og ophavsretslige spørgsmål i forbindelse med et udvidet nordisk radio- og fjernsynssamarbejde, bl. a. pa grundlag af de fra Nordisk Rad foreliggende rekommendationer.

III. Lydradio

A. Stereofoni

(Skrivelse til ministeriet for kulturelle anliggender af 28. maj 1968)

I henhold til den kommissionen meddelte bemyndigelse til at fremkomme med delindstillinger om sager, der må betegnes som værende af særlig hastende karakter, har kommissionen udover farvefjernsynsspørgsmålet, der er behandlet i kommissionens 1. og 2. indstilling, fundet, det påkrævet at gore stereofoni til genstand for særskilt behandling.

Stereo-gengivelse har allerede gennem en årrække været benyttet indenfor grammofonindustrien, hvor i dag ca. 90 pct. af de grammofonplader, der sælges i Danmark, er stereoplader. På tilsvarende måde har stereo forlængst holdt sit indtog i spillefilmen.

Indenfor de vesteuropæiske radiofonier har påbegyndelsen af regelmæssige stereoudsendelser været hæmmet af en række vanskelige internationale forhandlinger om at finde frem til et fælles sendesystem, der muliggjorde international udveksling af programmerne.

Disse problemer er nu så vidt løst, at den internationale rådgivende radiokommission (CCIR) i sin anbefaling har ligestillet to systemer, *pilot-tone systemet,* som fortrinsvis vil blive benyttet af de vesteuropæiske lande, og *polar-modulation systemet,* som de fleste østeuropæiske lande ventes at gå ind for. Sverige har endnu ikke taget endelig stilling. Valget står mellem pilot-tone systemet og et specielt svensk stereosystem, som er særlig velegnet, hvis man også ønsker at kunne sende to forskellige monoprogrammer over samme sender.

I Tyskland, Holland, Østrig, England og Italien er indført regelmæssige stereoudsendelser, medens forsøgsudsendelser pågår bl. a. i Frankrig, Belgien, Sverige, Norge og Finland.

Af det store antal musikudsendelser, der udveksles mellem medlemmerne af den europæiske radiounion, er allerede nu ca. 50 pct. stereoudsendelser.

I Danmark, som har besluttet sig for pilot-tone systemet, er overgangen til stereo påbegyndt på modtagersiden, idet mellem 14.000 og 15.000 stereomodtagere er anskaffet især i de sydlige dele af landet, hvor der er mulighed for at modtage de tyske stereoudsendelser. Størsteparten af de nye radiomodtagere er dog kun *forberedt* for modtagning af stereo og vil derfor kræve indbygget en »dekoder«, hvis pris ligger mellem 150 og 200 kr. Det skønnes, at der findes ca. 175.000 modtagere af denne type. Det årlige salg af lysnetdrevne radiomodtagere er for tiden ca. 80.000, heraf er mellem 55 og 60 pct. i stand til at gengive eller forberedte for stereo. Mængden af stereoapparater vil altså stige hurtigt alene ved den normale udskiftning. Hertil kommer, at der findes ca. 240.000 stereogrammofoner og stereobåndoptagere med dertil hørende højttalere. Sådanne anlæg kan tillige anvendes til radiomodtagning af stereo, hvis de forsynes med en forsats med indbygget dekoder, der kan fås fra ca. 600 kr. (De i dette afsnit anførte mængdeangivelser og priser bygger på oplysninger fra Radiobranchens Fællesråd i april 1968).

Yderligere må det forventes, at mange modtagere må forsynes med bedre antenneinstallationer, da stereofoni dels kræver et kraftigere indgangssignal på modtageren end normal FM-radiofoni, dels et reflektionsfrit signal i lighed med fjernsyn.

Kravet om et kraftigere indgangssignal til modtageren betyder, at senderens dækningsområde for så vidt angår stereofoni vil blive indskrænket. Denne tendens vil blive imødegået ved etableringen af de planlagte hjælpesendere for FM i Nord- og Vestjylland og i Nordvestsjælland. Endvidere vil anvendelse

af større antenner end de nu normalt anvendte samt en mulig fremkomst af bedre modtagere kunne imødegå vanskelighederne.

Det bemærkes iøvrigt, at stereoudsendelser umiddelbart kan modtages på almindelige modtagere og over disse vil fremtræde som traditionelle mono-udsendelser uden kvalitetsforskel i forhold til nuværende standard. Indførelse af stereoudsendelser vil således ikke, for den der ikke ønsker at modtage stereo, nødvendiggøre anskaffelse af nye modtagere eller ændring af antenneanlæg.

For så vidt angår stationerne, er anlægsudgiften ved disses indretning for stereo-udsendelser af Generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet anslået til omkring 50.000 kr. pr. FM-sender eller 400.000 kr. for 8 sendere - for ét program. En videre udbygning vil pr. program koste yderligere ca. 200.000 kr. Stereoudsendelser vil ikke stille krav om forøgede driftsudgifter for senderne.

Foruden en ændring af senderne vil der fra Post- og telegrafvæsenets side kræves fremskaffelse af flere fremføringslinier til senderne, og i øjeblikket vil det bortset fra Københavns-området kun være muligt at skaffe sådanne ekstra linier for ét program, og det vil ikke være muligt de første 2-3 år at skaffe stereoforbindelse til Bornholm. De årlige lejeudgifter for disse ekstra linier (excl. Bornholm) er af Post- og telegrafvæsenet anslået til 200.000 kr. årlig pr. program, hvortil kommer et samlet beløb på 50.000-100.000 kr. årlig til leje af styrekredsløb.

Udover ovennævnte udgifter til stationer og linier vil stereoudsendelser iflg. oplysninger fra Danmarks Radio, ikke umiddelbart medføre øgede drifts- eller anlægsudgifter af væsentlig betydning. Personalemæssigt kan der blive behov for en særlig stereouddannet programmedarbejder; for det tekniske udstyrs vedkommende er der allerede i forbindelse med udskiftning af teknisk udstyr taget hensyn til stereomuligheden i et sådant omfang, at produktion har kunnet foretages, og der vil i de løbende planer for almindelig fornyelse af de tekniske anlæg kunne tages hensyn til stereo-udviklingen uden at det skulle være nødvendigt at udvide de herfor afsatte budgetrammer.

Under hensyn til

at stereo giver mulighed for en mere fuldkommen gengivelse,

at stereo i dag er en realitet for grammofon- og filmindustriens vedkommende,

at hovedparten af nye radioapparater er forberedt for stereo,

at stereo er eller i de nærmeste år vil være en realitet indenfor flertallet af de europæiske radiofonier, herunder de andre nordiske radiofonier, og

da det skønnes at de hermed forbundne omkostninger vil være af begrænset økonomisk rækkevidde

skal kommissionen indstille, at der gives Danmarks Radio bemyndigelse til at lade de for stereo-udsendelse fornødne ændringer af sendestationerne foretage og leje de i forbindelse hermed fornødne kredsløb, samt, når de sendemæssige forudsætninger er tilvejebragt, at påbegynde regelmæssige stereo-udsendelser.

Til nærmere belysning vedlægges en af programdirektøren for radio til brug for kommissionen udarbejdet redegørelse (bilag 26) og et af Generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet udarbejdet notat af 24.10. 1967 (bilag 27).

B. Antal programmer og sendetidslængde i radio samt regionalradioens omfang

(Færdigbehandlet i kommissionen den 26. november 1968. Enkelte senere korrektioner er angivet i fodnoter)

1. Indledning

Som baggrund for kommissionens behandling af følgende punkter i kommissoriet: a) antal radioprogrammer, b) sendetid og c) regionalradioens omfang har kommissionen nøje orienteret sig om udviklingen i Danmarks Radio's programvirksomhed, forholdet mellem radio og TV og baggrunden for den nuværende opdeling i tre programmer. Man har særlig hæftet sig ved de enkelte programmers målsætning og forudsætninger og undersøgt, i hvilken udstrækning det i øjeblikket er muligt på tilfredsstillende made at varetage de opgaver, der naturligt påhviler radioen i et moderne samfund.

Kommissionen har derudover beskæftiget sig med en række af Danmarks Radio anførte muligheder for fornyelser og forbedring

af radioens programvirksomhed, såsom f. eks. en modernisering og udbygning af nyheds- og aktualitetstjenesten og en decentralisering af programvirksomheden gennem oprettelse af regionale centre landet over.

Behandlingen af disse spørgsmål, der i et vist omfang er rene radiorådsog driftanliggender, der ikke direkte er omfattet af kommissoriet, har udelukkende haft til formål at bibringe kommissionen de nødvendige forudsætninger for en bedømmelse af radioens aktuelle og fremtidige opgaver og muligheder, for at kommissionen derved kunne tage stilling til radioens antal programmer og disses sendetid samt regionalradioens forhold.

Med hensyn til de forskellige radioprogrammers karakter og indbyrdes forhold og de foreliggende muligheder for udbygning, fornyelse og kvalitetsforbedring af disse har kommissionen i sine forslag bygget på de som bilag 28 og bilag 29 optagne notater fra generaldirektøren for Danmarks Radio. Med hensyn til de tidligere og nuværende antal radioprogrammer og sendetider henvises til bilag 30, medens bilag 31 giver oplysning om modtagelsen af Danmarks Radio's radio- og TV-programmer.

2. *Radioens forhold til TV*

På baggrund af TV's store udbredelse har man fundet det rimeligt nøje at vurdere behovet for radioprogrammer.

Som grundlag herfor har kommissionen benyttet resultaterne af den i bilag 31 omtalte lytter- og seerundersøgelse fra efteråret 1966 foretaget af det danske markedsanalyse-firma AIM, hvoraf det fremgår, hvor mange mennesker, der indenfor en uge har fulgt hvert enkelt af Danmarks Radio's radio- og fjernsynsprogrammer*).

Ved anvendelse af enheden person-minut kan man finde tal for, hvor mange personer der i hvert minut på dagen har fulgt P1, P2, P3 og TV. Undersøgelsen viser, at i TV's sendetid deler Danmarks Radios publikum sig i 80 pct. på TV og 20 pct. på radio, men tager man hele dagen med, bevirker radioens længere sendetid og flere parallelle programmer, at den samlede udnyttelse pr. dag bliver 62 pct. for radioen og 38 pct. for TV.

Gennemsnitlig har de af den ovenfor nævnte undersøgelse omfattede personer lyttet til radio ca. 1½ time daglig.

Det kan således fastslås, at udnyttelsen af radio er af væsentlig omfang, uanset TV.

TV og radio har hver sine særegne fortrin og muligheder. En meget væsentlig del af talestof, såsom foredrag, oplæsninger, samtaler og interviews, må tillige med musik anses for at have et naturligt hjemsted i radioen. Man skal i denne forbindelse også anføre de forøgede muligheder for radioen, som indførelsen af stereofoni vil indebære.

Programproduktion i radio er hurtigere, enklere og mindre facilitets- og personalekrævende end programproduktion i TV. De gennemsnitlige udgifter pr. radiosendetime, inklusive generalomkostninger, andrager kun ca. 10 pct. af det tilsvarende beløb for TV.

Radioen har i kraft heraf mulighed for at behandle flere emner og at anvende mere sendetid på de enkelte emner end TV. Som følge af sin enkle teknik har radioen endvidere større muligheder end TV for en hurtig og udførlig dækning dagen igennem af aktuelle begivenheder og kan herigennem bl. a. bidrage til en fyldig information om offentlige anliggender.

Befolkningens muligheder for at lytte til radio må anses for væsentligt større end for at se TV. Det vil i denne forbindelse være naturligt blot at pege på den store udbredelse af transistorradioer, bilradioer, radiomodtagere på arbejdspladser m. v. og på, at det i en række situationer er muligt med udbytte at lytte til radio samtidig med anden beskæftigelse.

Danmarks Radio har, jfr. radiospredningslovens krav om alsidighed, en forpligtelse til at formidle så forskellige opfattelser og udtryksformer på alle samfunds- og kulturlivets områder som muligt. Skal denne forpligtelse opfyldes er det nødvendigt - sammen med fjernsynsvirksomheden - at opretholde og styrke radioens programvirksomhed ikke mindst i aftensendetiden, hvor det største antal mennesker har mulighed for at udnytte Danmarks Radios forskelligartede tilbud.

Det er iøvrigt over for kommissionen oplyst, at radioens programvirksomhed i en række andre vesteuropæiske radio- og TV-

*) En supplerende undersøgelse foretaget i 1969 viser, at der ikke er sket væsentlige ændringer i forhold til undersøgelsen i 1966.

organisationer i de senere år er blevet udbygget

Med baggrund i ovenstående betragtninger er kommissionen af den opfattelse,

at det vil være ønskeligt og begrundet i almindelig samfundsinteresse at styrke og udbygge radioens programvirksomhed.

3. Antallet af radioprogrammer

Ved vurderingen af spørgsmalet om det ønskelige antal radioprogrammer bør det indledningsvis fremhæves, at de 3 nuværende programmer har hver sin særlige målsætning og tilsigter at dække forskellige behov.

Der henvises iøvrigt til den i bilag 28 indeholdte redegørelse for de 3 radioprogrammers karakter og indbyrdes forhold.

En blanding på samme program af udsendelser af forskellig tilgængelighedsgrad skaber, efter de erfaringer Danmarks Radio har, forvirring og skuffelse hos publikum, hvilket bekræftes af udenlandske iagttagelser.

På baggrund af ovenstående indstiller kommissionen,

at radioens 3 programmer opretholdes med hver sin særlige karakrer.

4. Radioens sendetider

Program 1.

Det er kommissionens opfattelse, at bestræbelserne for at realisere PI som et attraktivt og for alle tilgængeligt kvalitetsprogram hæmmes af en række forhold.

Som følge af kompromiset i 1966 (jfr. bilag 30) optages saledes ca. 6 timer af PI's sendetid på hverdage af udsendelser, som efter deres karakter hører hjemme på P2 eller P3.

En frigørelse for disse forpligtelser ved sådanne udsendelsers overflytning til P2 og P3 vil gøre det muligt at udvide PI's formidling af kunstnerisk, oplysende og aktualitetsbetonet stof i nøje overensstemmelse med programmets malsætning.

På grundlag af ovenstående og ikke mindst af de i bilag 29 anførte muligheder for en modernisering af radioens nyheds- og aktualitetstjeneste, skal kommissionen indstille

at der ved overflytning af visse udsendelser til andre kanaler frigøres sendetid til løsning af P l's egne opgaver, og

at P l's sendetid forbliver uændret, nemlig på hverdage 06.00-24.00 og søn- og helligdage 07.00-24.00.

Program 2.

Det må anses for overordentlig værdifuldt, at Danmarks Radio ved siden af det mere alment tilgængelige PI har mulighed for på en særlig kanal at tilbyde udvalgt stof, hvis tilegnelse kræver særlige forudsætninger eller som henvender sig til lyttere med særlige interesser. Det vil normalt være et program for forholdsvis begrænsede lytterkredse, men ofte lyttere der formidler viden og oplevelser til andre. Herudover giver dette program lytterne mulighed for at møde avancerede kulturpersonligheder og kunstnere -- skabende og udøvende - som herigennem får et forum, som de næppe ville finde udenfor dette medium, hvorved Danmarks Radio pa denne måde vil kunne yde en særlig kulturfornyende indsats.

Man finder det saledes værdifuldt, om der gennem en udvidelse af P2's sendetid til savel aftenudsendelser som til gentagelser i dagtid gives dette program bedre muligheder for at løse sine opgaver.

Under henvisning til foranstående samt det i bilag 29 anførte skal kommissionen derfor indstille,

at P 2's sendetid udvides med ialt ca. 20 timer ugentlig til ialt ca. 66 timer ugentligt, således at den på hverdage bliver 18.30-24.00 og søn- og helligdage uændret 09.00-24.00 og

at der herudover bringes genudsendelser af aftenudsendelser i dagtid ca. 1 1/2 time daglig mandag-fredag og lørdag fra 13.00-18.30*)

Program 3.

P3 sender med ganske enkelte undtagelser udelukkende grammofonmusik, fortrinsvis af underholdende karakter.

*) Indstillingen vil ikke begrænse det antal sendetimer, der, efter de af Danmarks Radio afgivne betænkninger vedrørende voksenundervisning i radio og TV, er forudsat at være til radighed på program 2 for voksenundervisning i radioen.

Da behovet herfor findes at være til stede hele døgnet igennem, finder man det rigtigt at udvide P3's sendetid.

Kommissionen skal herefter foreslå,

at P 3's sendetid udvides med ca. 95 timer ugentligt*) til ialt 168 timer ugentligt, således at der også i tiden fra kl. 00.00 til 6.00 sendes grammofonmusik.

5. Decentralisering af programvirksomheden

En stillingtagen til regionalradioens omfang, som er anført i kommissoriet, har nødvendiggjort en række overvejelser af hele Danmarks Radio's forhold til landsdelene udenfor hovedstaden.

Bortset fra regionalradioens medarbejdere er hele radioens programledelse og medarbejderstab koncentreret i Kobenhavn. Ganske vist bringes der et stort antal udsendelser fra hele landet, men det er normalt altid medarbejdere fra hovedstaden, der rejser ud for at producere stoffet.

Med den decentralisering, der i den sidste menneskealder har fundet sted og forventes at ville fortsætte på samfundslivets, erhvervslivets og kulturlivets områder, må det overvejes, om Danmarks Radio i samme omfang som hidtil bør drive sin virksomhed fra København.

Rundt i landet findes fagskoler og højskoler, universiteter og andre hojere læreanstalter, landsdelsscener og -orkestre, musikkonservatorier, landets mest moderne museer og store erhvervsvirksomheder og der trives et rigt, folkeligt kulturliv i alle dele af landet.

Det må skønnes hensigtsmæssigt permanent at placere faste heltidsansatte medarbejdere i disse miljøer, således at de kan lære personer og institutioner at kende på nært hold og etablere en vekselvirkning mellem radioens udsendelser og de forskellige landsdeles dagligliv og kulturliv.

En decentralisering efter de skitserede linier, der i sin karakter er ny for Danmarks Radio, må ifølge sagens natur gennemføres etapevis f. eks. over 3-4 år, og der vil herved skabes mulighed for at indvinde erfaringer med hensyn til den endelige form, hvorunder decentraliseringen bør gennemføres. Sideordnet med placering af faste heltidsbeskæftigede medarbejdere, kan kontakten med landet udenfor København forsøgsvis søges etableret også på anden måde f. eks. gennem ansættelse af observatører for en enkelt eller flere afdelinger, som har kontakt med alle sider af landsdelens kulturliv og rapporterer til programafdelingerne.

I de nuværende programafdelinger virker medarbejderne i en gruppe af radiokolleger inden for deres eget fagområde. 1 et regionalcenter kan man tænke sig en gruppe af medarbejdere fra forskellige afdelinger i et samarbejde med førende personligheder inden for de pågældende fagområder. Endelig må det påregnes, at der på stedet kan findes egnede free-lance medarbejdere, der kan indgå i samarbejdet. Alene derigennem, at gruppedannelsen er en anden end i hovedstaden, ligger der muligheder for en fornyelse af programvirksomheden.

Man kan umiddelbart tænke sig regionale hovedcentre placeret i Ålborg, Århus, Åbenrå og Odense, hvor Danmarks Radio i forvejen har større koncentrationer af studier og faciliteter. Det er kommissionens opfattelse at en yderligere spredning, bl. a. ud fra geografiske hensyn, bør tilstræbes.

Det må i denne forbindelse stærkt fremhæves, at studier og øvrige faciliteter uden for København for tiden kun udnyttes i begrænset omfang og i givet fald uden større vanskeligheder vil kunne udbygges. Det skønnes således, at de i nærværende betænkning anbefalede produktionsudvidelsers omfang i det store og hele vil kunne gennemføres uden væsentlige facilitetsudvidelser, dersom udnyttelsen af ledig kapacitet i de regionale centre forøges i takt med de foreslåede programproduktionsudvidelser.

Tænkte man sig, at de foreslaede produktionsudvidelser alene henlægges til København, ville forudsætningen herfor være køb eller leje af en bygning i København med indretning af større og mindre studier, registreringsrum, kontorer m. v.

En endelig afklaring af facilitetsfordelingen mellem provinsen og København må afvente en senere afgørelse vedr. arten af de produktioner, der skal decentraliseres.

*) Efter at P3's sendetid fra 1. november 1969 er nedskåret med 2 timer daglig, kræver forslaget en udvidelse med ca. 109 timer ugentligt.

Under henvisning til ovenstående, skal kommissionen gøre gældende som sin opfattelse,

at de foreslåede udvidelser af radioens programvirksomhed fortrinsvis bør gennemføres i forbindelse med den skitserede decentralisering af medarbejdere og produktion.

6. *Regionalradioen*

Regionalradioen bringer under den nuværende ordning hver mandag aften fra 19.00-19.45 et lokalt betonet program over stationerne i hver af de syv regioner: Nordjylland, Midtjylland. Syd- og Sønderjylland, Fyn, Vest- og Sydsjælland med Lolland-Falster, Bornholm og Københavnsområdet.

Radioens i bilag 29 skitserede større berøringsflader med landet som helhed, ikke mindst gennem den foreslåede udbygning af nyheds- og aktualitetstjenesten, vil utvivlsomt indebære, at der tilvejebringes mere stof end hidtil fra alle egne af landet.

En del af dette stof vil naturligt kunne placeres i landsprogrammerne, medens andet lige så naturligt vil høre hjemme i regionale udsendelser.

I forbindelse med en decentralisering vil det derfor være naturligt at overveje en eventuel reorganisering af regionalradioen, således at lokale udsendelser på en naturlig måde supplerer landsprogrammet, eventuelt i form af daglige udsendelser, heraf nogle af nyhedskarakter. Sådanne udsendelser finder sted i Norge og Sverige, hvor de ifølge foretagne undersøgelser har et stort lyttertal.

1 forbindelse med landsnyhedstjenesten foreligger der endvidere mulighed for under de store radioaviser at opdele sendenettet i regioner i f. eks. 3 minutter, hvorved mere lokalt betonede nyheder kun høres i den landsdel, hvor de har størst interesse. Også i stormsituationer, under trafikvanskeligheder på grund af sne og is og lignende vil det være værdifuldt at lade regionalradioen træde i funktion med vejledning af befolkningen på lokalt plan.

Kommissionen skal derfor indstille,

at regionale udsendelser indgår som et naturligt led i en decentraliseret programvirksomhed og

at disse udsendelsers omfang fastsættes i takt med udbygningen af en sådan decentralisering.

7. *Økonomi*

På grund af den principielle og generelle karakter af de i nærværende betænkning foreslåede udvidelser af radioens virksomhed, er det ikke muligt at opstille et egentligt budget vedrørende merudgifterne til drift og investering.

På kommissionens opfordring har Danmarks Radio imidlertid pa grundlag af tidligere erfaringer ment det muligt skønsmæssigt at anslå de med forslagene forbundne årlige merudgifter til følgende beløb beregnet på grundlag af omkostningsniveauet for april 1968.

a. Driftsudgifter

	mill. kr. årlig
Program 1	5.8
Nyhedstjenesten*)	4.6
Program 2	7.8
Program 3	6.0
Decentralisering	1.3
	25.5
Diverse andre omkostninger	2.3
I alt	27.8

b. Tekniske investeringsudgifter

De tekniske investeringer vedrørende de i betænkningen omhandlede udvidelser kan - hvis decentralisering af produktionen gennemføres som anført side 31, pkt. 5 - anslås til ca. 3 mill. kr. udover de beløb, der ordinært er til rådighed til fornyelse og udbygning af radiofaciliteterne.

De under a og b anførte beløb er baseret på en fuldstændig gennemførelse af de skitserede forslag.

Det må imidlertid påregnes, at en så omfattende reorganisation af Danmarks Radio's virksomhed vil strække sig over en 3-4 årig periode, og udgiftsstigningen vil som følge heraf fremkomme successivt d. v. s. med et beløb på gennemsnitlig 6-7 mill. kr. om året.

*) Da der i bilag 29 er peget på muligheden af, at det indenlandske korrespondentnet, herunder meddelere, i en vis udstrækning er fælles for radio og fjernsyn, bør det i givet fald overvejes at placere en vis del af udgifterne herved på fjernsynets konti.

C. Kortbølgeudsendelser

(Færdigbehandlet i kommissionen den 25. april 1969)

1. Forhistorien

Allerede fra 1929 foretoges på forsøgsbasis kortbølgeudsendelser over en halvkilowattsender på Lyngby Radio med samtidig udsendelse i alle retninger, altså uden brug af retningsantenner. I den første halvdel af 1930'erne modtog ministeriet for offentlige arbejder og radiorådet en række sporadiske henvendelser fra danske i udlandet om ønskeligheden af en forbedring, og i marts 1936 fremkom til ministeriet en meget indtrængende henvendelse fra foreningen Dansk Samvirke om en forbedring af forholdene såvel med hensyn til bølgelængder og sendetider som med hensyn til forstærkning af sendestyrken.

På basis heraf optoges der mellem Generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet og Radiorådet realitetsforhandlinger om sagen. Disse resulterede i, at en 5 kW sender i Skamlebæk, som benyttede 25, 31 og 41 meter båndet, og som var forsynet med retningsantenner mod Nordamerika og Østasien, blev stillet til rådighed for kortbølgeudsendelserne fra foråret 1937, samtidig med at programaktiviteten udvidedes, således at der sendtes nyheder (redigeret af Pressens Radioavis), musik (fortrinsvis nordisk) og optagelser fra hjemmeprogrammet iøvrigt.

I 1939 toges spørgsmålet om gennemførelse af yderligere forbedringer op til overvejelse, og det besluttedes at bygge en ny kortbølgesender på 50 kW i Herstedvester med retningsantenner mod Nordamerika, Sydamerika og Østen. På grund af krigen kunne senderen først færdigbygges i 1948 og toges i brug fra den 1. oktober 1948 med daglig 8 timers specialredigeret sendetid i de 3 retninger og nogle timers udsendelse hentet fra det daglige hjemmeprogram. Bortset fra en halv times udsendelse på engelsk til Nordamerika sendtes kun på dansk.

I 1951 påbegyndtes specielle udsendelser til danske søfolk, i begyndelsen 15 minutters udsendelse 2 gange ugentlig. Disse udsendelser er senere indgået i det almindelige danske kortbølgeprogram. Indtil oprettelsen af selvstændige radiofonier på de pågældende steder gennemførtes over kortbølgesenderen en række udsendelser til Færøerne og Grønland.

2. De nuværende forhold

a. Den sendetekniske side

Der rådes som nævnt over en 50 kW sender i Herstedvester forsynet med et antenneanlæg, bestående af 7 retningsantenner samt en rundstrålende antenne. Der henvises iøvrigt til den som bilag nr. 32 optagne redegørelse fra Generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet.

b. Omfanget og karakteren af de nuværende udsendelser

Udsendelserne foregår daglig alle ugens dage elter følgende skema:

Nordamerika	02.00-03.15 og 13.00-14.15
Fjernøsten	08.30-09.45
Sydasien	15.00-16.15
Afrika	19.30-20.45
Sydamerika	23.00–00.15

Udsendelserne foregår på dansk, engelsk og spansk, således at der sendes 4½ time daglig på dansk, 2½ time på engelsk og ½ time på spansk, ialt 7½ time daglig eller 52½ time ugentlig.

Størsteparten af udsendelserne er specielt redigeret for kortbølgen, men der finder dog regelmæssigt genudsendelse sted af enkelte programmer fra hjemmeprogrammet.

Udover de nævnte udsendelser sendes daglig til Grønland i tiden 14.30-14.45 og 18.30-19.15, to af hjemmeprogrammets radioavisudsendelser og Aktuelt Kvarter. Som bilag 33 er optaget en oversigt over programmerne i den første uge af december 1968.

c. Udgifterne ved den nuværende virksomhed

Driftsudgifterne ved kortbølgetjenesten var i 1967-68 ca. 1.205.000 kr., der fordeler sig således:

	Kr.
Personalelønninger	397.000
Honorarer til free-lance producere	180.000
Honorarer til medvirkende	96.000
Diverse medvirken og medhjælp	30.000
Tjenesterejser, kontorhold og diverse	30.000
	733.000
Drift af kortbølgesenderen i Herstedvester	472.000
Ialt	1.205.000

Hertil kommer en skønnet andel af den tekniske driftstjenestes lønningskonto af størrelsesordenen 2-300.000 kr. samt af udgift til radiostudier.

De med udsendelserne af radioavis og Aktuelt Kvarter til Grønland forbundne udgifter, er forudsat dækket ved kulturministeriets foranstaltninger, men har først betydning for budgettet 1968-69.

d. Andre former for orientering om danske forhold for søfartens medarbejdere og udlandsdanske

Udover den gennem kortbølgeudsendelserne forsøgte direkte kontakt med søfartens medarbejdere og udlandsdanske er kontakten for søfartens vedkommende søgt udbygget gennem en af *Handelsflådens Velfærdstjeneste etableret båndservice,* hvori indgik båndkopier af Danmarks Radios ordinære udsendelser, der pr. post fordeltes i skibene. Denne tjeneste har imidlertid ikke været nogen succes, dels på grund af den langsomme postgang, dels fordi postforsendelse af indspillede bånd til en række lande er forbudt.

Danmarks Radio giver gennem en af radioavisen redigeret *Søfartsavis,* der udsendes telegrafisk over Lyngby Radio til skibene 2 gange dagligt med ca. 400 ord hver gang, en vis dækning for nyhedsbehovet.

Udenrigsministeriet udsender daglig ministeriets trykte *Nyhedsoversigt*, hvis formål er med den danske presse som kilde at forsyne de danske repræsentationer samt eksportkonsulenter og eksportstipendiater med nyheder og kommentarer om danske forhold, og holder herigennem en begrænset del af danske i udlandet orienteret.

3. Kortbølgevirksomheden i andre lande

a. Norge

NRK har til rådighed 5 kortbølgesendere i Frederiksstad, hvoraf 2 sendere på 10 kW, 2 på 120 kW og 1 på 100 kW. Den samlede sendetid var i 1967 13,5 timer pr. døgn, fordelt på 9 udsendelser i 10 forskellige faste senderetninger plus en variabel retning. Størstedelen af de udsendte programmer 76,9 pct. er egenproduktion, tilpasset udlandslytternes, specielt søfolkenes interesser. 16,4 pct. af programstoffet er bidrag - distriktsnyt etc. - fra lokalradioerne og den resterende del, 6,7 pct. er hentet fra udsendelser i rigsprogrammet. Samtlige udsendelser er på norsk, bortset fra et 30 minutters program på engelsk om søndagen og en nyhedsudsendelse hver fredag på spansk, beregnet for spanske søfolk i den norske handelsflåde. De samlede udgifter var i 1967 1.989.700 kr., der afholdes af licensmidlerne.

b. Sverige

Sveriges Radio har i Horby 2 kortbølgesendere på 100 kW til rådighed med mulighed for 8 senderetninger. Lejlighedsvis sendes programmerne også over mellembølgesender. Der sendes 3IV2 time pr. døgn på svensk, engelsk, fransk, tysk, spansk og portugisisk. Udsendelserne omfatter nyheder samt specielt for de enkelte sprog tilrettelagte udsendelser. Kortbølgeudsendelserne indgår som en del, men en væsentlig del af Sveriges Radios samlede udlandsvirksomhed, der ikke finansieres af licensmidler, men over ordinære statsmidler. For 1966-67 var budgettet ca. 6 mill. kr. Ifølge de for kommissionen senest foreliggende oplysninger vil der blive etableret 3 nye 500 kW sendere.

c. Andre lande

Ifølge oplysninger meddelt kommissionen gennem udenrigsministeriet er der til rådighed for USA's Voice of America i 1968 32,6 mill. S, for den vesttyske forbundsrepubliks Deutsche Welle 55 mill. DM, for de franske kortbølgeudsendelser 25 mill. fr. og for det engelske BBC 10,5 mill. £. Bortset fra at den franske radio dækker en mindre del af virksomheden gennem licensmidler, finansieres den her nævnte udlandsaktivitet helt gennem statsmidler. Det samme er bl. a. tilfældet for så vidt angår kortbølgevirksomheden i Østrig, Italien, Belgien, Spanien, Grækenland, Portugal og Vatikanstaten, mens kortbølgevirksomheden i Holland finansieres af licensmidler.

4. Mangler ved den nuværende danske kortbølgevirksomhed

I den ovennævnte redegørelse fra Generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet jfr. bilag 32, er der peget på, at den nuværende 20 år gamle sender sammenlignet med en moderne sender har visse tekniske mangler, hvoraf de vigtigste er, at den ikke giver mulighed for at anvende højere frekvenser end ca. 16 MHz, at der ingen mulighed er for valg mellem mere end tre frekvensbånd i en

given sendeperiode og normalt kun en frekvens i hvert bånd, samt at den har svigtende evne til høj modulationsgrad gennem længere tid. Generaldirektoratet har endvidere peget på, at de nuværende antennemaster, der er opført af træ, selvom senderen vil kunne anvendes endnu nogle år, indenfor højst 5 år må totalt udskiftes eller underkastes en gennemgribende reparation.

Gennem drøftelser med en lang række institutioner og organisationer, der repræsenterer søfartens og udlandsdanskes interesser, er det overfor kommissionen samstemmende gjort gældende, at modtageforholdene for de nuværende kortbølgeudsendelser af de pågældende betragtes som ganske utilfredsstillende. Til belysning af dette er som bilag 34 optaget en gennem ministeriet for kulturelle anliggender modtaget henvendelse til handelsministeriet fra Handelsflådens Velfærdsråd.

5. Kommissionens vurdering af den nuværende situation og overvejelser med hensyn til ændring af denne

a. Efter de af kommissionen med de interesserede organisationer og institutioner førte drøftelser - i bilag 35 er optaget en fortegnelse over de i disse drøftelser deltagende - er der indenfor kommissionen enighed om, at det ikke med den nuværende kortbølgesender er muligt at sikre en sådan modtagekvalitet, hverken for søfarten eller for andre i udlandet boende danske, at det er forsvarligt under de nuværende sendetekniske vilkår at opretholde en kortbølgevirksomhed.

b. Kommissionen har herefter overvejet, om det vil være muligt på anden måde end gennem kortbølgeradioudsendelser at tilgodese de pågældende kredses behov for nyhedsdækning og information i videste forstand om danske forhold gennem udbygning af de aktiviteter, der er nævnt ovenfor under pkt.2.d. Efter det om båndtjenestens erfaringer overfor kommissionen givne oplysninger, må man anse en løsning ad denne vej for ufarbar. En væsentlig tidsmæssigt udvidelse af Søfartsavisens udsendelser er næppe praktisk muligt, idet samtlige Lyngby Radio's sendere for skibsfarten tages ud af deres normale tjeneste under Søfartsavisen. En udvidelse af avisens tid ville formentlig medføre en uheldig svækkelse af skibsfartens kommunikationer. Anvendelse af særlige sendere til avisen ville gøre aflytningen mindre effektiv på skibene, idet radiotelegrafisterne da ikke automatisk ville være frigjort for den normale radiotjeneste under udsendelse af Søfartsavisen. Da kommissionen finder, at en dækning af de pågældende kredses behov på en rimelig måde må kræve aktualitet, hvilket ikke kan nås ved postformidling, og en vis rimelig bredde, et krav, der ikke vil kunne tilgodeses gennem telegrafisk formidling, er der inden for kommissionen enighed om, at den eneste tilfredsstillende løsning fortsat må være benyttelse af radioudsendelser.

c. Med hensyn til spørgsmålet, om hvorvidt det overhovedet vil være teknisk muligt at skaffe rimeligt modtageforhold for danske kortbølgeudsendelser, er det i den til kommissionen af Generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet afgivne redegørelse jfr. bilag 32 anført, at der med bygning af en ny eller rettere 2 nye sendere med større sendeeffekt vil være muligt at forbedre forholdene ikke uvæsentligt, men at der fortsat vil være risiko for, at modtageforholdene konkret vil kunne blive forstyrret af andre endnu kraftigere sendere. Det er dog overfor kommissionen oplyst, at de praktiske modtagemuligheder må forventes at være bedre på søen end på landjorden. Dette forhold hidrører bl. a. fra, at skibene må forventes at have særligt gode antenne- og modtageapparater.

Efter de med organisationerne førte drøftelser er der indenfor kommissionen enighed om, at der for alle danske, der opholder sig midlertidigt eller for længere tid udenfor landets grænser, kan være et behov for at holde sig orienteret om alle betydelige begivenheder i Danmark, men at der for søfartens medarbejdere gør sig et særligt stærkt behov gældende, dels fordi disse normalt vil have deres familie hjemme dels fordi deres ophold i havn, hvor der dog ville være en vis mulighed for information ad anden vej, er af stadig aftagende varighed.

Efter det om de tekniske muligheder oplyste, finder kommissionen herefter, at det vil være forsvarligt at opretholde kortbølgeudsendelser under forudsætning af, at der tilvejebringes en ny og kraftigere sender, og at man ved programmernes tilrettelæggelse i første række bør sigte på at tilgodese søfartens interesser, idet man dog samtidig bør være opmærksom på andre udlandsdanskere

med naturlig hjemvendelseshensigt. Kommissionen finder ikke, at der fortsat er grund til at tilrettelægge fremmedsprogede udsendelser.*)

d. Med hensyn til programmernes indhold finder kommissionen, dels under hensyn til det om behovet under drøftelserne med organisationerne oplyste, dels under hensyn til at eventuelle forringede tekniske modtageforhold er mindre afgørende for det talte stof end f. eks. for musik, at programmerne bør koncentreres om det talte stof, først og fremmest aktuel nyhedsformidling og orientering om hjemlige forhold. Programmerne må i vidt omfang redigeres specielt for kortbølgen, men overalt, hvor det er naturligt, bør også genudsendelser fra det hjemlige program anvendes. Der kan i denne forbindelse peges på muligheden for genudsendelse af voksenundervisning, som muligvis vil kunne være af betydning som supplement til den i loven om fritidsundervisning m. v. indeholdte adgang til at etablere fritidsundervisning for søfarende.

e. Med hensyn til valg af sendetider finder kommissionen, at dette må overlades til Danmarks Radios driftsledelse, evt. efter nærmere forhandling med de interesserede organisationer, men kommissionen finder dog anledning til at pege på, at der ved valg af sendetider må lægges afgørende vægt på de sendetekniske hensyn, idet det i vidt omfang - i hvert fald for søfarten - vil være muligt at optage udsendelserne på egne båndapparater til senere afspilning, en foranstaltning det ofte vil være nødvendigt at gribe til af hensyn til vagtplanerne.

Kommissionen peger på, at en søfartsradio f. eks. kan udformes på følgende made

2 daglige udsendelser a 1 time (i princippet morgen og aften) i 8 retninger med nyproduceret stof, indeholdende nyheder, kommentarer, sport, aviscitater og reportage. Programvirksomheden løses af den nuværende Kortbølgeafdeling i et samarbejde med Radioavisen, Aktuelt Kvarter, regionalradioerne og hjemmeprogrammerne iøvrigt. Der må programmæssigt regnes med redaktionel vagt inden for tidsrummet kl. 6.30 morgen og kl. 24.00.

Herudover foreslås det nuværende søfartsprogram på langbølge fortsat om mandagen. Dette program produceres i forvejen af Kortbølgeafdelingen, og der er en betydelig interesse for programmet.

De 8 senderetninger tænkes at være:

1) Nordamerika Vest samt Stillehavet og Grønland.
2) Nordamerika Øst. Grønland og Nordatlanten.
3) Mellemamerika, Caraibien og Sydamerika Vest.
4) Sydamerika og sydamerikanske farvande.
5) Vestafrika og Sydatlanten.
6) Mellemøsten, Østafrika, Persiske Gulf og Indiske Hav.
7) Sydasien, Vestaustralien og farvandene omkring.
8) Fjernøsten og fjernøstlige farvande.

Omkostningerne excl. sendeudgifter ved en sådan søfartsradio vil, idet der er set bort fra andel i generalomkostninger, kunne anslås til følgende beløb pr. år:

	Kr
Programmedarbejdere	0,8 mill.
Programudgifter (0,3-0,5)	0,5
Teknisk drift	0,5
I alt	1,8 mill.

Hertil kommer, jfr. pkt. g, udgifterne til drift af senderne, ca. 2 mill. kr.

/. Kommissionen er bekendt med det i Nordisk Råds 15. session 1967 fremsatte medlemsforslag A 53/k om fællesnordiske kortbølgeudsendelser til udlandet. Som det fremgår af foranstående kan kommissionen ikke slutte sig til den tanke, at der over kortbølgesendere skulle spredes almindelig oplysning, bortset fra, hvad der kan rummes i den under pkt. d i slutningen nævnte fritidsundervisning. Denne tidligere behandling af kortbølgeproblemerne på nordisk plan har imidlertid foranlediget kommissionen til at overveje muligheden af etablering af et nordisk samarbejde med hensyn til selve senderdriften. Det er imidlertid overfor kommissionen oplyst, at der ikke fra de andre nordiske landes side vil kunne stilles sendetid til rådighed

*) I overensstemmelse hermed har Radiorådet med virkning fra 1. januar 1970 standset de fremmedsprogede kortbølgeudsendelser

for danske kortbølgeudsendelser. Kommissionen har herefter ment, at man måtte bortse fra muligheden af at søge de danske kortbølgeproblemer løst i samarbejde med de øvrige nordiske lande.

g. Såvel i den af Generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet udarbejdede redegørelse med tillæg - bilag 32 - som i de fra de interesserede organisationer modtagne udtalelser - jfr. bilag 34 - er der givet klart udtryk for, at en forbedring kun kan opnås ved hjælp af en væsentlig kraftigere sender, og generaldirektoratet har specielt peget på, at man ved udbygningen bør skaffe rådighed over 2 sendere til samtidig brug på forskellige frekvensbånd, idet en sådan driftsform giver væsentlig forbedring af modtagemulighederne. Kommissionen kan tilslutte sig denne tanke, således at der søges etableret to 500 kW sendere. Et sådant anlæg skønnes af generaldirektoratet efter prisniveau oktober 1968 at ville koste omkring 20 mill. kr. i anlægsudgifter, medens de årlige driftsudgifter ved 10-15 timers daglig drift skønnes at ville blive af størrelsesorden 2 mill. kr.

h. Kortbølgevirksomheden har hidtil været finansieret af licensmidlerne. Licensforpligtelsen påhviler brugere af modtagere i Danmark. Kortbølgeudsendelserne henvender sig ikke til disse, men er en speciel service for lyttere uden for landet. Kommissionen finder, at disse betragtninger får særlig vægt i en situation, hvor kortbølgeudsendelserne ønskes udbygget, og kommissionen mener derfor ikke, at det er rimelig begrundet at lade kortbølgevirksomheden finansieres af de ordinære licensmidler.

6. Kommissionens forslag

Kommissionen finder,

at danske statsborgere, der som medarbejdere inden for skibsfarten eller på anden måde udøver en gerning uden for landets grænser uden at have opgivet deres tilhørsforhold til det danske samfund, har et naturligt behov for fra dag til dag at kunne holde sig orienteret om alle vigtige begivenheder og forhold i det samfund, hvortil de en dag vil vende tilbage,

at dette behov ikke i øjeblikket dækkes på rimelig måde,

at den mest effektive måde, hvorpå dette behov kan dækkes, er gennem effektive kortbølge-radioudsendelser,

at løsningen af denne opgave på tilsvarende måde som i en række andre lande må betragtes som en almindelig statsopgave og ikke som en opgave, der bør løses af de licensbetalende lyttere. Gennemførelsen af en egentlig statsfinansiering skulle ikke nødvendiggøre opbygning af et særligt organisationsapparat, idet virksomheden måtte kunne varetages som hidtil af Danmarks Radio gennem nærmere aftale med det eller de pågældende resortministerier. Kommissionen forudsætter herunder en sådan dispositions- og regnskabsmæssig adskillelse af denne virksomhed fra Danmarks Radios øvrige virksomhed, at det sikres, at udgifterne ved kortbølgevirksomheden udelukkende beror på givne bevillinger.

Kommissionen foreslår derfor,

at der opføres 2 nye 500 kW kortbølgesendere,

at der over disse sendere dagligt udsendes 2 udsendelser å 1 time i 8 retninger på dansk af nyheds- og almindelig orienterende karakter, tilrettelagt for danske søfolk og andre i udlandet arbejdende danske og

at der afsættes de fornødne statsbevillinger til sendernes bygning og drift og til dækning af alle med hele programvirksomheden forbundne udgifter.

IV. Voksenundervisning

Kommissionens drøftelser af spørgsmålet om voksenundervisning i radio og fjernsyn har fundet sted på grundlag af de to betænkninger af 13. februar 1966 og 10. december 1967, der er afgivet af den af Danmarks Radio nedsatte arbejdsgruppe.

Kommissionen har været gjort bekendt med undervisningsministeriets skrivelser af 19. november 1966 og 2. juni 1969 til ministeriet for kulturelle anliggender om henholdsvis første og anden betænkning fra arbejdsgruppen, jfr. bilag 36 og 37.

Kommissionen har haft lejlighed til at gøre sig bekendt med »Innstilling om Undervisning i radio og fjernsyn«, afgivet af en af det norske kirke- og undervisningsdepartement nedsat komite.

Kommissionen har endvidere modtaget orientering om, at Sveriges Radio gennemfører en voksenundervisning stort set af samme omfang som Danmarks Radio, men at man i Sverige herudover nu har etableret en forsøgsvirksomhed udenfor Sveriges Radio, TRU (Television-Radio-Utbildning). TRU's statsbevilling i finansåret 1969-70 er på ca. 15 **mill.** sv. kr. Bevillingerne er steget med 2 mill. sv. kr. årligt siden 1968.

I de ovennævnte betænkninger fra Danmarks Radios arbejdsgruppe har man opstillet en definition af udtrykket »voksenundervisning« med det formål at afgrænse denne aktivitet i forhold til Danmarks Radios almindelige programvirksomhed

Ved ordet »undervisning« forstår arbejdsgruppen:

»En systematisk tilrettelagt sammenhængende kundskabs- eller færdighedsindlæring med et fastlagt pensum og en klar målsætning svarende til undervisningsmål i samfundet i øvrigt. Undervisningen tilrettelægges for elever, der må følge alle lektioner, så det enkelte program ikke behøver at udgøre en selvstændig enhed.

Dele af en sådan undervisning, som i øvrigt foregår i skoler eller i grupper under ledelse af lærere eller lignende. Supplement til anden eksisterende undervisning som et audiovisuelt hjælpemiddel for lærere og deltagere på samme måde som i skoleradio og skole-TV«.

»Ved ordet *voksen* markeres, at voksenundervisning ikke henvender sig til hovedskolen, realafdelingen, gymnasiet og andre skoleformer for tilsvarende aldersgrupper. Dog medregnes erhvervsmæssig uddannelse altid til voksenundervisning«.

Ifølge kommissoriet skal kommissionen behandle »spørgsmål om Danmarks Radios forhold til planerne om en organiseret voksenundervisning« samt »spørgsmålet om statens overtagelse af udgifterne til voksenundervisningsudsendelser«.

Der er indenfor kommissionen enighed om voksenundervisningens betydning i det moderne samfund, og om at behovet for voksenundervisning er meget stærkt stigende, samt om at det vil være hensigtsmæssigt at tage massemedierne til hjælp, når disse behov skal imødekommes.

Uden at ville underkende den virksomhed, der hidtil indenfor Danmarks Radio er udfoldet på voksenundervisningens område, finder kommissionen, at denne virksomhed er for lille **til,** at den på forsvarlig måde kan danne basis for indsamling af resultater og erfaringer, for forsøg og for et nogenlunde systematisk udviklingsarbejde.

Kommissionen kan derfor anbefale, at voksenundervisningen i radio og fjernsyn udbygges i overensstemmelse med de i arbejdsgruppens anden betænkning indeholdte forslag om omfanget, og kan i almindelighed tilslutte sig den i betænkningen indeholdte også af radiorådet enstemmigt tiltrådte konklusion, men har dog fundet anledning til at

knytte nedenstående bemærkninger til enkelte i betænkningen berørte spørgsmål.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt gennemførelsen af en voksenundervisning i radio og fjernsyn bør finde sted indenfor Danmarks Radio eller gennem en udenfor Danmarks Radio organiseret institution, finder kommissionen det værdifuldt, at man i opbygningsperioden kan drage nytte af den programmæssige erfaring, der - trods den hidtidige virksomheds begrænsede omfang og forsøgsmæssige karakter - er indvundet indenfor Danmarks Radio, og på det samarbejdsforhold, der gennem årene er opbygget mellem Danmarks Radio og undervisningsmyndigheder, voksenundervisningsinstitutioner og folkeoplysende organisationer, jfr. herved Dansk Folkeoplysnings Samråds til regering og folketing stilede henvendelse, bilag 38.

Kommissionen lægger endvidere vægt på, at der ved opbygningen af radio og fjernsynsundervisningen kan bygges på de tekniske og produktionsmæssige erfaringer, som i øjeblikket stort set kun findes indenfor Danmarks Radio.

Kommissionen kan anbefale, at Danmarks Radio i samarbejde med undervisningsministeriet foreløbig påtager sig opgaven med at opbygge en voksenundervisning i radio og fjernsyn.

Arbejdsgruppens betænkninger indeholder oversigter over de ledige radio- og fjernsynssendetider, der kan komme i betragtning i de nuværende tre radioprogrammer og det ene fjernsynsprogram samt de muligheder etableringen af et TV-2 vil rumme. De siden betænkningernes afgivelse stedfundne sendetidsudvidelser har kun medført enkelte mindre ændringer i de anførte oversigter, jfr. bilag 39.

Det må være en forudsætning, at der skabes sikkerhed for, at Danmarks Radios undervisningsvirksomhed integreres med den øvrige undervisning og uddannelse, således at de samlede uddannelsesaktiviteter koordineres i videst muligt omfang.

Kommissionen finder ikke at burde udtale sig om de nærmere enkeltheder i en fremtidig organisationsstruktur, der sikrer ovennævnte hensyn, men skal begrænse sig til at foreslå, at der snarest under undervisningsministeriet nedsættes et undervisningsråd – med repræsentation også fra Danmarks Radio - med den opgave at kortlægge, prioritere og foretage indstilling til undervisningsministeriet om de undervisningsopgaver, der ønskes bragt til udførelse af Danmarks Radio.

Kommissionen finder endvidere anledning til at pege på, at der gennem ændring af radiospredningsloven og ophavsretslovgivningen eller på anden måde må skabes mulighed for, at forbrugerne får uhindret adgang til efteranvendelse af undervisningsudsendelser i form af bånd, film eller andre distributionsformer, og at der bliver mulighed for også at producere undervisningsprogrammer og supplerende undervisningsmateriale, som ikke udsendes over sendernettet.

Med hensyn til spørgsmålet om finansieringen af den kommende voksenundervisning i radio og fjernsyn skal man bemærke, at kommissionen finder, at udsendelser, der falder inden for voksenundervisningens rammer, bør ses som en del af den samlede offentlige undervisnings- og uddannelsesaktivitet, og at de derfor bør finansieres af midler tilvejebragt under undervisningsministeriets budget, således at omfanget af voksenundervisningen bliver bestemt af, i hvilken udstrækning sådanne ordinære statsmidler kan stilles til rådighed. Tilsvarende må i princippet gælde for undervisningen inden for skoleradio og skole-TV.

Det bemærkes, at kommissionens standpunkt med hensyn til finansieringen er i overensstemmelse med synspunkter, som undervisningsministeriet har givet udtryk for i 1966, jfr. bilag 36 og for så vidt angår voksenundervisningen igen under kommissionsdrøftelserne i 1970.

V. Økonomi

1. Indledende bemærkninger

Ifølge radiospredningsloven er det økonomiske grundlag for Danmarks Radios virksomhed de for benyttelse af radio- og fjernsynsmodtagere i lovens § 3 hjemlede afgifter, der skal have en sådan størrelse, at der dermed bliver dækning for alle Danmarks Radios udgifter, herunder udgifter til forrentning og afskrivning af post- og telegrafvæsenets udlæg til oprettelse af de fornødne radiofoni- og fjernsynsstationer. Afgifterne samles i en »radiospredningsfond«, hvis midler udelukkende må anvendes til radiospredningsformål.

De budget- og bevillingsmæssige konsekvenser af Danmarks Radios stilling som en *selvstændig* offentlig institution ligger uden for radiokommissionens kommissorium. En række juridiske og administrative spørgsmål, som berører dette forhold, er genstand for overvejelse i et af ministeriet for kulturelle anliggender i august 1969 nedsat udvalg.

Efter § 5, stk. 5, udarbejder radiorådet et budget for det kommende finansår over anvendelsen af de midler, der kan antages at stå til rådighed for Danmarks Radio. Budgettet forelægges ministeren for kulturelle anliggender til godkendelse.

I driftsåret må overskridelse af den samlede budgetsum for Danmarks Radio ikke finde sted uden ministerens samtykke (§ 5, stk. 5).

Budgettet for Danmarks Radio afgives af radiorådet til ministeriet i juni måned med henblik på udarbejdelsen af finanslovforslaget, idet der efter lovens § 10 som et særligt afsnit under finanslovens § 2 skal optages et budget over radiospredningsfondens indtægter og udgifter. I december/januar udarbejder Danmarks Radio et revideret budget, som ligeledes fremsendes til ministeriet, og som tages i betragtning ved udarbejdelsen af de årlige ændringsforslag til finanslovforslaget.

Der udarbejdes endvidere et tillægsbevillingsforslag, som bl. a. indeholder de overskridelser af budgettets samlede sum, som med ministerens samtykke er afholdt i finansåret (jfr. foranstående) samt de eventuelle reguleringer på indtægtssiden, som måtte følge af ændring af licensbeløbenes størrelse eller i bevægelser i antallet af licensbetalende seere og lyttere.

I bilag 40 er gengivet en af Danmarks Radio udarbejdet redegørelse for udviklingen i Danmarks Radios økonomi siden 1960, den nuværende situation og nogle skøn over den forventede udvikling.

2. Reklamefinansiering

a. Indledende bemærkninger.

Indledningsvis erindres om Nordisk Råds rekommendation om at der ikke i de nordiske lande bør indføres reklame-TV uden forudgående gensidig konsultation, jfr. bilag 41.

Et flertal i kommissionen har i sine bemærkninger til det af et mindretal (Stæhr-Johansen) stillede forslag om TV-2's organisation for så vidt angår indtægterne ved reklame i TV-2 henvist til dette hovedafsnit om finansieringsspørgsmål. Heri ligger, at dette flertal alene anskuer reklame-TV som et af de mulige alternativer til den hidtidige licensfinansiering.

Heroverfor bør det indledningsvis fastslås, at for reklameforbrugerne (annoncørerne) og for reklamebranchen udspringer ønsket af en erhvervsmæssig og fagprofessionel vurdering af TV's muligheder for - i forhold til hidtil kendte medier - at hidføre en effektivere og dermed billigere markedsføring, herunder især hvor et reklamebudskab ønskes rettet mod hele det nationale marked.

Man har noteret sig, at der i den førte debat om reklame-TV også fra faglig side dog er gjort divergerende synspunkter gældende på TV-reklamens fortrin og nødvendighed. Den nedenfor citerede undersøgelse

af reklameforbruget synes at vise, at der især har været en relativ vækst i den såkaldte selektive reklame, som modsat f. eks. TV, henvender sig til på forhånd udvalgte grupper, jfr. også bilag nr. 42.

Uden iøvrigt at ville gå ind i disse reklamefaglige spørgsmål, ønsker kommissionens flertal at præcisere, at man på baggrund af sin generelle opfattelse vedr. TV's kommunikationsmuligheder forstår og anerkender den fremherskende vurdering i reklamebranchen, som må siges at være, at TV på en række områder vil kunne betyde effektivere, og derved samfundsøkonomisk billigere markedsføring.

Ved etableringen af et uafhængigt, kommercielt TV-2 ville man, efter flertallets opfattelse, sætte dette - omend samfundsmæssigt betingede, så dog ret snævre - hensyn over en række andre vigtige samfundshensyn, som TV-2 åbner mulighed for at tilgodese, idet forpligtelser i radiospredningslovens forstand pålagt et kommercielt TV-2 vil være af tvivlsom værdi. Den samlede programvirksomhed vil i praksis blive helt underordnet hensynet til mediets effektivitet i reklamen.

Allerede af denne grund tager flertallet afstand fra et uafhængigt, reklamefinansieret TV-2. Hertil føjer sig imidlertid, at der ikke alene er tale om at ofre de *nye* muligheder, et TV-2 vil give for opfyldelsen af det for kommissionen centrale alsidighedshensyn. Alle udenlandske erfaringer viser, at eksisterende, licensfinansierede programmer derved tvinges ind i en seertalskonkurrence, som uundgåeligt vil blive ført på bekostning af alsidighedshensynet. Etableringen af et uafhængigt, kommercielt TV-2 vil derfor *direkte forringe det eksisterende TV's* muligheder for at opfylde de krav, som i radiospredningsloven er stillet til dets virksomhed.

Det er netop de her beskrevne forhold, som adskiller D-skitsen afgørende fra C-skitsen. Tilbage bliver derfor alene en overvejelse af, hvorvidt der inden for rammerne af de *øvrige skitseforslag* (A- og B-skitserne) kunne tænkes indført reklame-TV på ikke-kommerciel basis, d. v. s. hvorvidt reklameindtægterne kan betragtes som en hensigtsmæssig (supplerende) finansieringskilde for ikke-kommercielle TV-organisationer, herunder det allerede eksisterende TV-1.

o

Som det fremgår af oplysningerne side 43, spiller reklame i radio i de fleste europæiske lande en helt underordnet rolle, og kommissionens flertal har derfor ikke fundet anledning til at beskæftige sig specielt med radioreklame.

b. Det danske reklamemarkeds størrelse.

Institut for afsætningsøkonomi ved handelshøjskolen i København foretager hvert 5. år en opgørelse af reklameforbruget i Danmark. De foreløbige hovedresultater af den seneste undersøgelse fra 1968, der senere vil fremkomme i sin helhed i en publikation fra instituttet, er blevet offentliggjort i tidsskriftet »Dansk Reklame« nr. 10. hvorfra efterfølgende oversigt er hentet. (Tabel 1).

Det samlede reklameforbrug androg i 1968 1.637,5 mill. kr. eller 1,63 pct. af bruttonationalproduktet. Dette er en relativ nedgang fra 1963, hvor reklameforbruget androg 1,74 pct. af BNP. Det anføres, at denne nedgang formentlig delvis hænger sammen med den relative stigning i den offentlige sektor, som - næsten - ikke er reklamebærende. Det må dog tilføjes, at det private konsum i 1963 og 1968 udgjorde henholdsvis 35,5 og 58,4 milliarder kr., og at reklameforbruget som opgjort ved undersøgelsen, i forhold hertil udgjorde henholdsvis 2,89 og 2,80 pct., altså også en relativ tilbagegang.

Som allerede berørt ovenfor, er TV-reklamen alene alternativ til ikke-selektiv, landsdækkende reklame. Man har forsøgt at indhente oplysninger om, hvor stor en del af markedet, der kan henføres under denne betegnelse, men egentligt materiale til belysning heraf, der kan kombineres med den ovenstående undersøgelse, foreligger ikke.

Det må antages, at den væsentligste del af tryksagsreklamen er selektiv. I kommentarerne til undersøgelsen anføres, at producentmarkedet spiller en væsentlig rolle for dette medium. Dertil kommer, at TV-reklamen - der ikke kan repeteres af kunden - næppe er et alternativ for en del af den øvrige tryksagsreklame. Antager man videre, at butiksreklamen, udstillingerne samt andre reklamemidler ikke vil kunne erstattes af TV-reklame, får man følgende reklameforbrug, som TV direkte kan være med i konkurrencen om:

	Kr.
Dagbladsannoncering	426 mill.
Magasinannoncering	84 –
Film- og lysbilledreklame	22 –
Trafikreklame	25 –
Ialt	557 mill.

Man antager herved, at fagblade og tidsskrifter er udpræget selektive. Dette gælder også i nogen grad distriktsblade og andre publikationer, ialt 126 mill. kr., for hvilke man måske kan antage en vis, subsidiær konkurrencemulighed for reklame-TV.

Bruttonationalproduktet steg i 1969 til 114 milliarder kr. eller med 13 pct. Antager man en tilsvarende stigning i 1970, og at de ovennævnte 557 mill. kr. er steget i samme takt, får man et potentielt marked for TV-reklame på ca. 710 mill. kr. (Der er således set bort fra, om der skulle have vist sig en fortsat relativ tilbagegang i det samlede reklameforbrug og i de her udvalgte mediers andel i dette. Tallet er således næppe for lavt).

Den svenske Reklamutredningen har for nyligt offentliggjort nogle foreløbige resultater af sit arbejde, herunder hosstående oversigt (tabel 2) over sammenhængen mellem reklame og privat konsum i en række lande.

På grundlag af tabellen kan beregnes følgende:

år	Radio- og TV-reklame i pct. af privat forbrug Radio	TV	Tilsammen
Finland 1967	—	0,30	0,3
Schweiz 1966	—	0,10	0,1
Østrig 1966	0,07	0,16	0,2
Storbritannien 1967	0,01	0,51	0,5
Vesttyskland 1967	0,05	0,19	0,2
Italien 1966	0,07	0,11	0,2
Holland 1968	0,03	0,15	0,2
USA 1967	0,20	0,57	0,8
Canada 1966	0,23	0,29	0,5

I Storbritannien og USA andrager TV-reklamen 0,5-0,6 pct. af det private forbrug. I de øvrige europæiske lande samt Canada ligger tallet fra 0,1 til 0,3 pct. Overføres disse erfaringer til Danmark, hvor det private forbrug i 1969 androg 64,9 milliarder kr., vil det sige, at markedet for TV-reklame skulle kunne forventes at andrage 0,1-0,3 pct. heraf eller fra 65 eller 195 mill. kr.

Tabel 1. Reklameforbruget i Danmark i 1963 og 1968

	Reklameforbrug 1963 mill. kr.	pct.	Reklameforbrug 1968 mill. kr.	pct.
Dagblade	284,0	27,6	426,0	26,0
Magasiner	58,0	5,6	84,0	5,1
Fagblade og tidsskrifter	51,0	4,9	90,0	5,5
Distriktsblade	48,0	4,7	85,0	5,2
Andre publikationer	23,5	2,3	41,0	2,5
Annoncering ialt	464,5	45,1	726,0	44,3
Butiksreklame	290,0	28,5	400,0	24,4
Tryksagsreklame	150,0	14,6	320,0	19,6
Film- og lysbilledreklame	17,3	1,7	21,5	1,3
Trafikreklame	15,3	1,5	25,0	1,5
Deltagelse i udstillinger	17,0	1,7	25,0	1,5
Andre reklamemidler	24,0	2,3	(35,0)	2,2
Ufordelte administrationsomkostninger	51,0	4,9	85,0	5,2
Reklameforbrug ialt	1.029,1	100,0	1.637,5	100,0
Det danske bruttonationalprodukt	59.185		101.559	
Reklameforbrug i pct. af bruttonationalproduktet	1,74		1,63	

Tabel 2. Omkostningerne ved presse-, udendørs- og filmreklame samt – hvor den findes – radio og TV-reklame i visse lande (beløb angivet i mill. nationale møntenheder) samt dens størrelse i procent af det private forbrug.

Land	Møntenhed	År	Reklamemedier						Privat forbrug i løbende priser	Reklameomkostninger ialt i procent af privat forbrug
			Presse-reklame	Udendørs- og trafikreklame	Film	Radio	TV	Ialt		
Sverige	Sv.kr.	1967				—	—	1.100	69.003	1,6
Danmark[1])	d. kr.	1968	726	25	21	—	—	772	58.453	1,4
Finland	Fmk.	1967	198	14	2	—	52	266	17.086	1,6
Norge	N.kr.	1966	371	30	15	—	—	416	29.712	1,3
Schweiz	S.frs.	1966	520	91	13	—	39	663	37.870	1,8
Østrig	Schilling	1966	1.145	230	60	120	250	1.850	155.050	1,2
Storbritannien	Pound	1967	285	33	6	2	129	450	25.291	1,8
Vesttyskland	D-mark	1967	3.909	216	64	134	558	4.881	281.400	1,7
Italien	Lire	1966	126	21	11	16	26	200	24.332	0,8
Holland	Gylden	1968	680	43	5	18	75	821	51.240	1,6
USA	Dollar	1967	6.932	178	—	1.001	2.824	10.935	494.308	0,2
Canada	Dollar	1966	343	51	—	80	102	576	34.894	1,7

Kilde: Undersøgelse offentliggjort af den svenske »Reklamutredningen« den 15. maj 1970. Med hensyn til de enkelte nationale kilder henvises til den svenske undersøgelse.

[1]) For Danmarks vedkommende har man hei indføjet resultaterne fra 1968-undersøgelsen, mens det svenske materiale benytter 1963-undersøgelsen af reklameforbruget. Opmærksomheden henledes på, at denne internationale sammenligning omfatter færre medier end den danske undersøgelse.

Der foreligger ret varierende oplysninger om, på hvilket niveau minutprisen for TV-reklamer i gennemsnit vil kunne forventes at komme til at ligge, og den må desuden forventes at ville afhænge stærkt af, hvorledes reklamerne placeres i forhold til programaktiviteten.

Til belysning af et TV-programs muligheder for at gennemføre den til en vis reklameindtægt svarende udsendelsesaktivitet kan man benytte følgende opstilling, (tabel 3) idet det må understreges, at der alene er tale om en rent »mekanisk« beregning:

Tabel 3. Provenu i mill. kr. ved minutpris

Udsendelsestid i 300 dage	15.000 kr.	20.000 kr.	30.000 kr.	40.000 kr.
5 min.	23	30	45	60
10 min.	45	60	90	120
15 min.	68	90	135	180
20 min.	90	120	180	240
30 min.	135	180	270	360

(Til belysning af de anførte alternative minutpriser kan nævnes, at 15.000 kr. pr. minut - incl. administrationsomkostninger - blev nævnt af Dagbladet Børsen (19.6. 1970) i et interview med Dansk Annoncør-Forenings formand. 1 den norske »Innstilling om reklame i radio og fjernsyn« har man for England, Vesttyskland og Finland beregnet »kontaktpriser« på 14-16 n. kr. pr. 30 sek. sendetid pr. 1.000 TV-apparater, hvilket med det nuværende danske licenstal svarer til minutpriser på 39-43.000 d. kr.).

Betragter man ovenstående som et regneeksempel for TV's nettoprovenu af reklame, skal der set fra annonceforbrugernes synspunkt hertil lægges administrations- og produktionsomkostninger ved selve reklameudsendelserne, hvorved bemærkes, at produktionsomkostningerne ved TV-reklamer må antages at ligge betydeligt højere end ved annoncering.

Antager man, at reklameindtægten helt eller i væsentligt omfang skal være i stand til at finansiere et TV-program, kan disse skematiske beregninger anskues på to forskellige måder. *Dels* må man fastslå, at for at opnå det fornødne nettoprovenu må TV-reklamen beslaglægge en meget betragtelig andel af det samlede potentielle reklamemarked, der ovenfor ansloges til 710 mill, kr. brutto, d. v. s. incl. administrations- og produktionsomkostninger. *Dels* fremgår det af regneeksemplet, at for at afvikle den hertil fornødne reklameaktivitet, må man enten have en meget lang sendetid for reklame til forholdsvis lave minutpriser, eller en kortere sendetid til forholdsvis høje minutpriser. I begge tilfælde må det anses for usandsynligt, at reklameindslagene kan afvikles før den egentlige sendetid, hvor seertallet ikke vil være så stort, at der kan opnås en tilfredsstillende effekt pr. reklamekrone.

c. Kommissions/lertallets overvejelser vedr. reklamefinansiering.

Udover det allerede omtalte samfundsmæssige hensyn til muligheden af at opnå en effektivere markedsføring, er der andre samfundsmæssige hensyn, som ville kunne afvejes ved indførelsen af reklame-TV. I første række må nævnes hensynet til virkningerne for dagspressen ved, at TV-reklame overtog en væsentlig part af det reklamemarked, som er afgørende for dens økonomi.

Dertil kan nævnes, at der har været nogen debat om TV-reklamens specielle virkning med hensyn til yderligere at fremme en virksomhedskoncentration, og endelig har spørgsmålet om reklameetik, herunder restriktioner med hensyn til reklamer for f. eks. tobak og spiritus, spillet en vis rolle.

Disse og eventuelle andre samfundsmæssige hensyn, som måtte have forbindelse med en eventuel indførelse af reklame-TV, har kommissionens flertal imidlertid *ikke ønsket at inddrage i sine centrale overvejelser.*

For kommissionens flertal har det afgørende forhold været hensynet til programaktivitetens alsidighed og uafhængighed.

På det foreliggende grundlag, og idet man henviser dels til den som bilag 43 trykte redegørelse fra programdirektøren for TV i Danmarks Radio, dels til den nævnte norske Innstilling vedr. reklame i radio og fjernsyn, *finder kommissionens flertal, at der består en nærliggende risiko for, at programaktiviteten vil blive afhængig af reklamen* på en måde, der vanskeliggør programudbudets alsidighed i den centrale aftentid.

Flertallet har bemærket, at det ikke er

annoncørernes intention at øve indflydelse på programaktiviteten, og at annoncørerne afviser såkaldte »sponsor-udsendelser«, ligesom der næppe er nogen afgørende risiko for, at man her i landet skulle nå til egentlige reklameafbrydelser af udsendelserne.

Alle udenlandske erfaringer viser imidlertid, at de enkelte »reklameblokke« (jfr. TV-direktørens redegørelse, bilag 43) ikke må være over 5-6 minutter, såfremt seertallet skal kunne fastholdes i et sådant omfang, at annoncørerne får en rimelig markedsføringseffekt pr. reklamekrone. De anførte skematiske beregninger viser, at det for at opnå et tilfredsstillende nettoprovenu vil være nødvendigt at henlægge reklameblokke *mellem* udsendelserne i væsentlige dele af den centrale sendetid. Hermed vil det imidlertid være nødvendigt, at der ved hele programlægningen tages hensyn til opnåelsen af det maksimalt mulige seertal, og dermed er programplanlægningens uafhængighed gået tabt. For flertallet er det indlysende, at den annoncør, som har ofret en betydelig sum på produktion og sendetid for en TV-reklame, nøje vil vurdere, hvilket seertal annoncen har haft. Dette afhænger af udsendelsen før og efter reklameindslaget, og annoncøren tvinges derfor helt rationelt til allerede ved afgivelse af sin annonceordre at tage dette i betragtning. I det omfang reklameindtægterne marginalt set er af betydning for TV's økonomi, følger heraf nødvendigvis, at samme hensyn må tages ved programlægningen, idet TV-organisationen bliver økonomisk afhængig af at kunne sælge sendetid til reklameindslag. Udsendelser med et erfaringsmæssigt forholdsvis begrænset seertal bliver det umuligt eller vanskeligt og under alle omstændigheder kostbart at programsætte. Derigennem formindskes programvirksomhedens alsidighed. Denne virkning af reklamefinansieringen erkendes åbent af TV-organisationer, der arbejder under dette system.

Den foranstående argumentation bygger på, at der skal opnås et *tilstrækkeligt provenu til hel eller væsentlig* finansiering af TV-programmet. Ved etableringen af reklame-TV kan man imidlertid anlægge den betragtning, at reklameindtægten er et »eengangstilbud«, der bidrager med en vis - den være sig større eller mindre - del af de aktuelle omkostninger. TV-programmet kan desuden selv ensidigt fastsætte vilkårene for og omfanget af reklamen, hvorved enhver risiko for afhængighed skulle være udelukket. Flertallet anerkender for så vidt denne betragtning, men udenlandske erfaringer viser, at når reklamer er indført i TV, opstår der meget betydelige vanskeligheder ved at få licensen sat op. Der kan alt for let rejses en uvilje mod licensforhøjelser, når det kan påvises, at alternativet hertil blot er en beskeden forøgelse af sendetiden for reklamer, som allerede er indenfor i programmerne, hvorfor der ikke er tale om nogen principiel ændring.

For et TV finansieret ved blandede licens- og reklameindtægter betyder dette iøvrigt, at man næppe skal forvente, at indførelsen af reklamer på længere sigt betyder en virkelig forbedring af økonomien, hvorfor formodningerne om, at der skulle blive basis for bedre, flottere eller elegantere udsendelser næppe vil vise sig at være realistiske.

Med hensyn til mindretallets (Stæhr-Johansens) betragtninger om reklamefinansiering henvises til afsnit II. B, side 25.

3. Kommissionens overvejelser vedr. andre finansieringsformer

Som det fremgår af redegørelsen under afsnit 1, har finansieringen af radiospredningsvirksomhed altid været baseret på, at lyttere og seere direkte gennem licensafgifter dækker omkostningerne - et system som i øvrigt har været og stadig er det fremherskende i Europa.

Kommissionen har drøftet, om dette system fortsat bør opretholdes, eller om radiospredningsvirksomheden bør finansieres helt eller delvis på anden måde.

Spørgsmålet om reklamefinansiering er behandlet foran i afsnit 2.

Udover licens- eller reklamefinansieringen består muligheden for at lade hele radiospredningsvirksomheden finansiere over det ordinære statsbudget.

Den enkelte lytter og seer bliver ved et sådant system belastet med bidrag til det foreliggende radiospredningstilbud efter samme princip som for andre offentlige goder, og der vil ikke med hensyn til radiospredningsfinansieringen opstå specielle sociale problemer.

Med en fortsat udvikling af radiospredningsvirksomheden, efter de af kommissio-

nens flertal stillede forslag, kan der - hvis licensfinansieringen fastholdes - ske en sådan udvikling i licensstørrelsen, at denne for samfundets økonomisk vanskeligst stillede kan blive en hindring for udnyttelse af radio og TV. En sådan udvikling kan imidlertid imødegås gennem udbygning af den sociale lovgivning, således at der skabes mulighed for i henhold til denne helt eller delvis at afholde udgifter til licensbetaling.

Som det fremgår af den af Danmarks Radio i bilag 40 givne redegørelse har licenslempelserne udgjort en stadigt stigende belastning, som i 1970-71 vil svare til 6,5 pct. af Danmarks Radios samlede indtægter, eller ca. 20,8 mill. kr. (heraf: fælleslicensens nedsættelse 15,5 mill, kr., radiolicensfritagelse 5 mill. kr. og administration 0,3 mill. kr.). En statsovertagelse af licenslempelsernes finansiering vil således umiddelbart give en forbedring af Danmarks Radios økonomi med dette beløb, men det må antages, at licenslempelserne vil vokse til omkring 30 mill. kr. Under visse antagelser om stigningen i antallet af pensionister og den andel af disse, som har fjernsyn, er alene nedsættelsen af fælleslicensen anslået at ville stige til 26 mill. kr., hvortil kommer nedsættelsen af den særlige farvelicens, mens dog på den anden side radiolicensfritagelserne vil have aftagende betydning.

Et flertal (Mogens Andersen, Baunsbak-Jensen, Baunsgaard, Bindsløv, Carlsen, Henten, Lawaetz, S. Aa. Olsen, Gunnar Pedersen, Stanger up, Stæhr-Johansen, Sølvhøj, Thyregod, Weincke) er umiddelbart af den opfattelse, at den for radiospredningsvirksomheden nødvendige uafhængighed af statsmagten bedst sikres ved en opretholdelse af finansieringen af Danmarks Radio's almindelige virksomhed ved hjælp af licensafgifter, men vil i øvrigt finde det rimeligt, at der foretages en nærmere undersøgelse af, om der i tilfælde af overgang til en skattefinansiering kan gives institutionen en sådan dispositionsfrihed, at denne uafhængighed kan bevares.

Et mindretal (K B. Andersen, Svend Christensen, Knud Heinesen, Morten Lange) mener ikke, at der er afgørende motiver for at nære frygt for en sammenhæng mellem statsfinansiering og statskontrol. Flere offentlige institutioner - som f. eks. universiteterne og flere af de private undervisningsinstitutioner - er statsfinansierede uden derved at komme under »statsindflydelse« i deres daglige virke. Deres forhold minder faktisk stærkt om Danmarks Radio's situation, hvor såvel indtægts- som udgiftsrammer kontrolleres af regeringsinstanser. For Danmarks Radio gælder det dernæst, at styrelsesformen er fastsat ved en lov, der ikke er stærkt traditionsbunden og kan ændres af ethvert parlamentarisk flertal, uanset finansieringsformen.

Da licensudgifter er en stadig stigende post, og da denne stigning er relativt stærkest for de laveste indtægter, mener mindretallet, at en finansiering ved en »rammebevilling« på finansloven vil være den rigtigste finansieringsform.

Hvis mindretallets indstilling følges, må det være en naturlig og nødvendig konsekvens, at radiorådets dispositionsret klart fastlægges, således at den ændrede finansieringsform ikke bevirker indskrænkning i radioens selvstyre og i dens uafhængighed af den til enhver tid siddende regerings synspunkter om programvirksomheden. Den af flertallet foreslåede undersøgelse bør da erstattes med en præcision og klargøring af Danmarks Radio's dispositionsret inden for de givne rammebevillinger, svarende til hvad der nu undersøges af en særlig kommission.

4. Kommissionens forslag

Kommissionens *flertal* foreslår,

at radiospredningsvirksomheden fortsat finansieres gennem licensbetaling,

at programaktiviteter vedrørende kortbølge og undervisning overgår til statsfinansiering,

at finansieringen af licenslempelser overgår til statsfinansiering enten ved at licensfritagelserne administreres og bekostes direkte af de sociale myndigheder eller at indtægtstabet ved disse lempelser på anden måde godtgøres Danmarks Radio,

at licensfinansieringen ikke bør søges suppleret med reklameindtægter.

Et mindretal (K. B. Andersen, Svend Christensen, Knud Heinesen, Morten Lange) mener, at finansiering ved en »rammebevilling« på finansloven vil være den rigtigste finansieringsform.

Mindretallet kan i konsekvens heraf klart tilslutte sig det 4. punkt i flertallets forslag og kan herudover give sin subsidiære tilslutning til punkterne 2 og 3.

Et mindretal (Stæhr-Johansen) henviser til de betragtninger, der er fremsat i mindretalsudtalelsen under betænkningsafsnittet vedr. TV-2 (side 24).

5. *Økonomiske konsekvenser af kommissionens forslag*

Efterfølgende oversigt (tabel 4) giver et sammendrag af de omkostningsoverslag der i de enkelte betænkningsafsnit er angivet for hvert af kommissionens forslag. Der erindres om disse overslags skønsmæssige karakter og den usikkerhed, der følger af, at der er opstillet en række forudsætninger om programkomposition og produktionsvilkår.

Tabel 4. Kommissionens forslag.

	Drifts-udgifter	Anlægs-udgifter	Investeringer i sende-kæden[1])	Prisberegnings-grundlag
	Mill. kr.			
Stereoudbygning, jfr. side 28	0,4	—	0,8	1967 og 1968
Farve-TV-udbygningen, jfr. side 11.	10,0	18,0	3,5	1968-69-budgettet
Radioens udbygning, jfr. side 32	27,8	3,0	—	April 1968
TV-II (AI-skitsen), jfr. side 14-15	105-110	230-235	125	1968-69-budgettet
Nyhedstjeneste, TV-2, jfr. side 15	22-23	40-45	—	1968-69-budgettet
Forslag om statsfinansiering				
Undervisning, jfr. side 38	÷ 14,0			Regnskab 1969-70
Kortbølgetjenesten, jfr. side 33	÷ 1,7			Regnskab 1969-70
Licensnedsættelser, jfr. side 46				
a) Fælleslicensen	÷ 15,5			Budget 1970-71
b) Registrerede radiofritagelser	÷ 1,5			Budget 1970-71
c) Ikke-registrerede radiofritagelser ca.	÷ 3,5			Budget 1970-71

[1]) Post- og telegrafvæsenets investeringer, hvortil ministeren for offentlige arbejder søger finanslovbevilling, jfr. radiospredningslovens § 2.

Det mest relevante udtryk for *forslagenes økonomiske konsekvenser må være den licens - beregnet i nugældende priser og i forhold til den nuværende licens på 241,78 kr. (1. april 1970) – som vil kræves til dækning af Danmarks Radio's udgifter, når kommissionens forslag er fuldt realiserede.* En sådan beregning kan, selv når der bortses fra den til de enkelte overslag knyttede usikkerhed, ikke foretages præcist uden en række supplerende forudsætninger.

For det første bemærkes, at de forslag, hvorom kommissionen har afgivet delbetænkninger - farve-TV og stereoudbygning - allerede er under realisation i Danmarks Radio. Således er der i det seneste budget, på grundlag af hvilket den nugældende licens er fastsat, indeholdt hovedparten af de til forslagenes gennemførelse nødvendige anlægsudgifter, ligesom hovedparten af de forudsete driftsomkostninger er indarbejdet i budgettets driftsudgifter. For stereo gælder dette kun ca. $^2/_7$ af udgifterne, men de er isoleret set af så begrænset omfang, at den resterende yderligere udgiftsforhøjelse ikke vil give udslag i licensen, hvorfor man i denne forbindelse kan bortse derfra.

For farve-TV's vedkommende gælder, at kommissionens overslag lyder på investeringer på 18,0 mill. kr. og maksimalt 10 mill, kr. i årlige driftsudgifter ved en ugentlig sendetid på 5-10 timer. Disse udgifter er i det alt væsentlige indarbejdet i budgetterne, men det må påregnes, at udviklingen vil medføre, at hele eller dog den væsentligste del af sendetiden vil være i farver, og at der derfor må påregnes yderligere udgiftsstigninger.

I denne forbindelse må det imidlertid være berettiget at bortse herfra udfra en antagelse om, at denne udbygning ikke sker hastigere end at omkostningerne vil kunne dækkes ved den prognosticerede stigning i

provenuet af det særlige farvetillæg til licensen. Da de hidtidige udgifter til farve-TV ikke har kunnet dækkes af farvetillæggets provenu, fører dette for så vidt til, at den videre realisering af kommissionens farve-TV-forslag således vil udlose en nedadgående virkning på den aktuelle fælleslicens, hvoraf farve-TV's »underskud« aktuelt er dækket. Det må dog understreges, at en egentlig beregning heraf i praksis er uigennemførlig, jfr. også at netop overslaget over farve-udgifterne er givet med den største usikkerhedsmargin, hvilket er en følge af de komplicerede tekniske produktionsforhold og af, at det indkøbte farve-udstyr erstatter sort-hvid udstyr men samtidig på en række punkter ændrer produktionsapparatets sammensætning og udnyttelse.

Spørgsmålet har interesse for så vidt man ønsker at belyse rimeligheden af det nu fastsatte særlige farvetillæg ud fra, om indehaverne af farve-TV betaler en »retfærdig« pris. Foreløbigt kan provenuet af farvelicensen ikke dække merudgifterne. Hvornår en balance opnås, afhænger på den ene side af tilgangen af farvelicenser, på den anden side af det tempo, hvori farvesendetiden forøges. Herved bliver det som konklusion i denne forbindelse berettiget at bortse fra de videre konsekvenser af farve-TV-udbygningen og betragte dette som et forhold, der er indbygget i den nuværende radio- og fjernsynsorganisations struktur. Særligt indlysende bliver dette, fordi der ved fremtidige licensforhøjelser, som må kunne forventes alene som følge af løn- og prisudviklingen, vil blive anledning til løbende at vurdere rimeligheden i forholdet mellem den almindelige fælleslicens og farve-tillægget.

Tilbage bliver således de økonomiske konsekvenser af radio-udbygningen, program 2 i TV, særskilt nyhedstjeneste i TV-2 samt de udgiftsreduktioner, som følger af kommissionens forslag om statsfinansiering.

Som det fremgår af ovenstående oversigt er omkostningsoverslagene vedr. disse forhold udarbejdet i *forskellig prisbasis.* For den her anlagte betragtning - sammenligning med den aktuelle licens - vil det være nødvendigt at foretage en korrektion for den senere indtrufne prisstigning, således at overslagene er udtrykt i 1970-prisniveau. Dette kan kun foretages rent skønsmæssigt. For driftsudgifternes vedkommende har man ud fra Danmarks Radio's seneste erfaringer, og fordi den direkte lønkvote er temmelig høj, valgt at forhøje radio- og TV-overslagene, der er udarbejdet i 1968-69 niveau, med 15 pct For anlægsudgifterne, der i højere grad indeholder industrielt fremstillede komponenter, hvor rationalisering i højere grad kan kompensere en inflatorisk udvikling, har man valgt at forhøje skønnene med 10 pct Post- og telegrafvæsenet er ved en skønsmæssig revision af anlægsoverslaget for sendekæden nået til samme resultat.

Samtidig har man for i det følgende at kunne arbejde med entydige tal, elimineret de i oversigten anførte »rammeoverslag«. Idet man endnu en gang erindrer om, at tallene belyser størrelsesordenen, er redegørelsen baseret på nedenstående tal (tabel 5).

Tabel 5. Skon over omkostningerne i anslået prisniveau 1970:

	Driftsudgifter mill. kr.	Anlægsudgifter mill. kr.	Sendekæden mill. kr.
Radioudbygningen	32	3	—
TV-2 (A1-skitse)	125	255	137
TV-2-nyhedstjeneste	27	48	—

Voksenundervisningen og kortbølgetjenesten, der er beregnet på 1969-70 regnskabstal har man forhøjet med henholdsvis 1 og 0.1 mill. kr. til 15 og 1.8 mill. kr. eller 6-7 pct., mens provenuskønnene vedr. licensnedsættelserne er 1970-71-budgettal og derfor står uforandrede.

For at beregne forslagenes virkninger er det dernæst nødvendigt at gøre nogle antagelser om, *hvorledes investeringsudgifterne skal belaste det enkelte regnskabsårs driftsudgifter.*

Man har her valgt at regne med en ydelse på 16 pct. p. a. svarende til en rente på 10 pct. p. a. og en afskrivning efter annuitetsprincippet over en periode på 10 år, der begyn-

der »ved programstart«, d. v. s. når den samlede investering er fuldt afsluttet, men således at der i opbygningsperioden tillægges byggerenter på 10 pct.

Det understreges, at der her er tale om en kalkulatorisk forenkling, idet annuitetsprincippet giver ensartede årlige ydelser. Sker finansieringen - som normalt for en del institutioner i den offentlige sektor - ved serielån, vil der i de første år rent finansielt blive stillet større krav, men ydelsen vil gå ned i de følgende år. Omvendt ville f. eks. afvikling over 15 år reducere ydelsen til 13 pct. p. a. Endelig er der bortset fra muligheden af, at (en del af) investeringerne selvfinansieres, d. v. s. forudbetales af seerne, hvorved den senere licensforhøjelse kunne blive mindre.

Endelig må der gøres forudsætninger om, i hvilket tempo kommissionens forslag vil blive realiseret.

For *radioudbygningen* er det i afsnit III B forudsat, at forslagene vil kunne realiseres over fire år med årlige stigninger på ca. 8 mill. kr. (prisajourført) i driftsudgifterne. Da der hertil vil svare år for år forbedrede ydelser til lytterne, må det være rimeligt, at udgifterne belaster det enkelte regnskabsår - idet der ved licensfastsættelsen tages hensyn dertil. Når forslagene er fuldt gennemført, vil driftsudgifterne være steget med 32 mill. kr., hvortil kommer ydelsen vedr. de anslåede investeringer på 3 mill. kr., d. v. s. 16 pct. eller ca. 0,5 mill. kr.

For *udbygningen af TV-2* (afsnit II B) - og herunder den selvstændige nyhedstjeneste - gør man derimod den forudsætning, at *licensforhøjelser som følge heraf ikke gennemføres før udsendelserne påbegyndes* i - nogenlunde - fuldt omfang.

Med de af Post- og telegrafvæsenet givne oplysninger om muligheden for udbygning af sendekæden og udfra en vurdering af de nødvendige egne investeringer, må man påregne, at der vil medgå 4 år til udbygning af et program. Man antager en stigende investeringstakt, således at der i de fire år afholdes henholdsvis 10, 20, 30 og 40 pct. af de anslåede anlægsudgifter. Herudover må forud for programstart afholdes en række driftsudgifter ved ansættelse og uddannelse af personale og ved oparbejdningen af den nødvendige programreserve. Dette beløb har man ansat til ialt 1 års driftsudgifter, hvoraf man forudsætter $^1/_3$ afholdt i det 3. år og ^{2}A i det 4. år af udbygningsperioden. Dette beløb må betragtes på linie med anlægsinvesteringerne. (I praksis vil det formentlig blive således, at man i denne periode vil have en højere andel af eget produceret stof i program 1, hvorefter man ved start af program 2 midlertidigt vil få væsentligt mindre egen-produktion på *begge* programmer. Man vil derfor naturligvis ved den interne omkostningsfordeling have mulighed for at overføre nogle af indkøringsomkostningerne til det eksisterende program 1, men i det omfang den nævnte bevægelse i egenproduktionens andel - der er af væsentlig betydning for de samlede omkostningers højde - alene er en følge af indkøringen af program 2, forekommer det rimeligt ud fra de her anlagte synspunkter at belaste dette med merudgifterne).

Man kan herefter opstille nedenstående tidsskema (tabel 6) for afholdelsen af udgifterne ved udbygning af TV-2 og nyhedstjenesten:

Tabel 6. Skematisk tidsplan for udbygning af TV-2.

	TV-2		Nyhedstjeneste				
	Anlægs-udgifter	Investering i driftsudg.	Anlægs-udgifter	Investering i driftsudg.	Udlæg ialt	10 % rente[1]	Akkumuleret udlæg
	Mill. kr.						
1. år	30	—	5	—	35		35
2. år	50	—	10	—	60	4	99
3. år	75	40	15	9	139	10	248
4. år	100	85	18	18	221	25	494
	255	125	48	27	455	39	—

[1]) af akkumuleret udlæg i foregående år.

For Danmarks Radio vil den samlede anlægsudgift ved et TV-2 med selvstændig nyhedstjeneste således *andrage knap 500 mill. kr.* Hertil kommer Post- og telegrafvæsenets investering i sendekæden, anslået til 137 mill. kr., således at de samlede investeringer *bliver godt 630 mill. kr. (i 1970-priser).*

Post- og telegrafvæsenets investering vil strække sig over ca. 5 år med hovedvægten i 2., 3. og 4. år (Uanset at den *fuldstændige* udbygning først kan tilendebringes i det 5. år, er programstart ovenfor forudsat efter 4. år).

De årlige udgifter bliver herefter (jfr. ovenfor om kalkulationsgrundlaget for amortisationen) en ydelse på 16 pct. af 500 mill. kr. eller 80 mill. kr. Det må fremhæves, at beløb til forrentning og amortisation af Post- og telegrafvæsenets investering allerede er indeholdt i de anslåede driftsudgifter.

Den samlede virkning af kommissionens forslag på Danmarks Radios økonomi vil herefter - på årsbasis, efter programstart og opgjort i 1970-priser - være følgende:

Merudgifter:	MM. kr.
Radio, driftsudgifter	32
Radio, amortisation af investering	0,5
TV-2, driftsudgifter	125
TV-2, nyhedstjeneste, driftsudgifter	27
TV-2, amortisation af investering	80
	264,5

	Mill. kr.	
Overført		264,5
Fragår mindreudgifter og merindtægter som følge af kommissionens forslag om statsfinansiering:	Mill. kr.	
af undervisningsvirksomheden.	15,0	
af kortbølgetjenesten	1,8	
af provenutabet ved licensnedsættelser; jfr. afsnit V, 3	20,8	37,6
Netto, årlig merudgift for Danmarks Radio		ca. 227

I bilag 40 er givet en prognose for antallet af fælleslicenser. Ovenfor er regnet med en udbygningsperiode på fire år. Lægges hertil en vis tid før vedtagelse, kan programstart for TV-2 tidligst være i 1975, hvor prognosen anslår 1.475.000 fælleslicenser, stigende til 1.495.000 det følgende år.

Det forekommer derfor rimeligt at sætte den anførte merudgift i relation til *et antal fælleslicenser på 1.500.000* (hvorimod man i denne forbindelse ser bort fra de rene radiolicenser. Dels er deres antal stærkt aftagende, dels beregnes visse licensafhængige afgifter til forfattere og komponister i forhold til radiolicensafgiften på en sådan måde, at den vanskeligt kan inddrages i nærværende beregning).

Årlige merudgifter på 227 mill. kr. svarer til en forhøjelse af fælleslicensen med godt 150 kr. i forhold til den i finansåret 1970-71 gældende licens på 241,78 kr. fra 1. oktober 1970, 243,48 kr.

VI. Bilag

Bilag 1.

RADIOKOMMISSIONEN 1967

18. juni 1968

Ministeriet for kulturelle anliggender, Nybrogade 2, K

1 anledning af, at ministeriet ved skrivelse af 21. marts d. å. (2. kt. j. nr. 162-1-67) har anmodet kommissionen om en udtalelse angående det i betænkning nr. 459 af juni 1967 vedrørende fællesantenneanlæg m. v. indeholdte udkast til lov om fællesantenneanlæg m. v. skal man meddele, at kommissionen intet har at indvende imod, at der fremsættes lovforslag på grundlag af det i betænkningen indeholdte udkast.

Det skal i denne forbindelse fremhæves, at kommissionen har lagt vægt på, at lovforslaget, således som det har fundet udtryk i bemærkningerne til dette, alene er tænkt som en midlertidig regulering af forholdene vedrørende fællesantenneanlæg m. v. med henblik på indtil videre at opretholde den tilstand, der faktisk har udviklet sig på baggrund af den gældende radiospredningslov. Kommissionen påregner i overensstemmelse hermed, at tage de i betænkningen fra »Udvalget vedrørende fællesantenneanlæg« behandlede problemer op til fornyet overvejelse i forbindelse med behandlingen af de principielle spørgsmål vedrørende Danmarks Radios eneret til radiospredning.

Kommissionen ønsker endvidere at understrege, at der ved afgivelsen af denne udtalelse intet er foregrebet med hensyn til dens eller dens medlemmers stillingtagen til spørgsmålet om det hensigtsmæssige i at opretholde radiospredningslovens nuværende regler om Danmarks Radios eneret.

P. k. v.

Knud Heinesen

Ejnar Jensen

Bilag 2.

RADIOKOMMISSIONEN 1967

10. december 1969

Ministeriet for kulturelle anliggender, Nybrogade 2, K

Spørgsmålet om oprettelse af et TV-2 i Danmark har været indgående drøftet i en række af kommissionens møder, og der er indenfor kommissionen enighed om, at det vil være påkrævet at indføre et sådant program.

Ifølge de fra Generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet overfor kommissionen givne oplysninger, jvf. vedlagte redegørelse af januar 1969*), vil indførelsen af et andet TV-program kræve opbygning af et nyt sendernet indenfor UHF-området med 16 nye hovedsenderstationer suppleret med de i første omgang nødvendige 20 kanalomsættere. De samlede udgifter hertil anslås af Generaldirektoratet til 125 mill. kr., baseret på prisniveau ved årsskiftet 1968-69. Generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet forudsætter, at hjemmel til afholdelse af de pågældende udgifter tilvejebringes i form af en særbevilling uden for post- og telegrafvæsenets ordinære rammebevillinger.

Under forudsætning af, at visse forarbejder, specielt udpegning af arealer til hovedstationerne, teknisk og personalemæssig planlægning og i et vist omfang uddannelse, kan gennemføres, inden den særlige bevilling til sendernettets etablering foreligger, skønner man, at projektet i sin helhed vil kunne gennemføres i løbet af en 5-års periode, således at de to første stationer vil kunne være driftsklare ca. 2½ år efter bevillingsmeddelelse, og at der derefter vil kunne færdiggøres to stationer hver femte måned. Efter færdiggørelsen af de første fire stationer, d. v. s. ca. 3 år efter bevillingsmeddelelse, kan påregnes dækning af ca. 65 pct. af befolkningen.

Da arbejdet med udpegning af arealer og erhvervelse af disse og gennemførelse af forhandlinger med andre myndigheder, specielt fredningsmyndighederne, erfaringsmæssigt kan tage relativt lang tid, finder kommissionens flertal det ønskeligt, om Generaldirektoratet snarest kunne påbegynde forberedelsen af det nye sendernet, og flertallet skal derfor indstille, at der gives tilslutning til, at Generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet til gennemførelse af det forberedende arbejde, herunder specielt til erhvervelse af de fornødne grundarealer, søger og opnår en bevilling på indtil 3 mill. kr., der forudsættes tilvejebragt udover post- og telegrafvæsenets rammebevillinger.

Et mindretal (Bernhard Baunsgaard, Ib Thyregod og A. Stæhr-Johansen) har ønsket følgende tilføjelse: »Oprettelsen af TV-2 må indpasses i statens anlægsbudget og den økonomiske planlægning i det hele. Tidspunktet for påbegyndelsen af oprettelsen af stationerne til TV-2 må derfor fastsættes under hensyntagen hertil«.

Kommissionens flertal er enige i, at de af mindretallet påpegede hensyn må tages, men finder ligesom ved tidligere indstillinger, at det ligger udenfor kommissionens opgaver at varetage de nævnte hensyn.

Danmarks Radio har overfor kommissionen oplyst, at Danmarks Radio, såfremt opgaven skal løses af Danmarks Radio, vil være i stand til at tilvejebringe de fornødne bygnings- og personalemæssige faciliteter indenfor de samme tidsterminer som anført for stationsudbygningen, under forudsætning af, at der samtidig med meddelelse af endelig bevilling til stationsudbygningen, tilvejebringes de for udbygningen fornødne bevillinger. Man vedlægger til belysning heraf en af Danmarks Radio til brug for kommissionen udarbejdet skønsmæssig tidsplan.

*) Optaget som bilag 6.

Medens kommissionen er enig om, at det vil være nødvendigt at indføre et TV-2, såsnart det er teknisk muligt, har kommissionen endnu ikke kunnet afslutte sine overvejelser med hensyn til spørgsmålet om, hvorledes et TV-2 skal organiseres - om det skal ske indenfor Danmarks Radios virksomhed eller som en selvstændig organisation uafhængigt af Danmarks Radio, ligesom man ej heller har afsluttet sine overvejelser med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt denne udvidelse af fjernsynsvirksomheden i Danmark bør finansieres af licensmidler eller på anden måde.

Det af finansministeriet udpegede medlem af kommissionen (P. H. Henten) har taget forbehold over for ovenstående indstilling.

P. k. v.

Knud Heinesen

Ejnar Jensen

RADIOKOMMISSIONEN 1967
Sekretariatet
27. februar 1969

Notat vedrørende tidsplan TV-2

Tidsplanen er baseret på programdirektør Bindsløvs »oplæg til debat om P2 i TV« (bilag P/65),*) og på Post- og Telegrafvæsenets notat af januar 1969 om etablering af et sendernet for TV-2 (bilag P/66)**) samt på erfaringer her og i udlandet med hensyn til opbygning af TV-faciliteter og uddannelse af produktionspersonale.

1. Forberedelsesfase

Fra afgivelse af kommissionsbetænkningen til ministeren kan tidsterminerne indtil endelig godkendelse anslås til:

1.1. Behandling i kulturministeriet af kommissionsbetænkningen	ca. 1 mdr.
1.2. Behandling i radiorådet incl. driftsledelsens økonomiske og tidsmæssige kalkule	ca. 3 mdr.
1.3. Folketingets behandling incl. bevillinger til sendernet og evt. radiolovsændring	ca. 10 mdr.
Ialt...	ca. 14 mdr.

2. *Teknisk fase*

2.1. Under forudsætning af, at visse forarbejder - specielt udpegning af arealer til hovedstationer, teknik og personalemæssig planlægning og i et vist omfang uddannelse - kan gennemføres inden den særlige bevilling til sendernet foreligger, vil sendernettet være udbygget i Københavnsområdet og på Fyn ca. $2^1/_2$ år efter at bevilling foreligger. Dækning af 65 pct. af landets befolkning ca. 3 år og fuld dækning ca. 4Va år efter, at bevilling foreligger.

2.2. Under samme forudsætninger, som nævnt i 2.1, vil TV-studie med udstyr, dekorationstjenesten, kontorhus, filmudstyr og OB-vogne kunne være driftsklare i fuld udstrækning tidligst ca. 4 år efter, at endelig godkendelse af TV-2 foreligger.

3. Personale

Umiddelbart efter endelig godkendelse må rekruttering af personale til planlægning og til uddannelse af det producerende personale påbegyndes. De producerende medarbejdere må rekrutteres mindst $1^1/_2$ år før starttidspunktet for TV-2, og uddannelsen påbegyndes umiddelbart efter ansættelsen.

Under forudsætning af, at en afbalanceret investeringsplan for P&T og DR kan rummes indenfor de til den tid fastsatte rammer for investeringer i den offentlige sektor, og at de øvrige økonomiske forudsætninger kan opfyldes, skulle et TV-2 med en rimelig dækning af landets befolkning og under forudsætning af en større indmaling af fremmedstof end sædvanligt kunne starte ca. 3 år efter bevillingsmeddelelse.

*) Ikke optaget i betænkningen.
**) Optaget som bilag nr. 6.

Bilag 3.

RADIOKOMMISSIONEN 1967
Sekretariatet

Samfundsøkonomiske konsekvenser af farve-TV

De samfundsøkonomiske konsekvenser, der måtte følge af indførelse af farvefjernsyn, er særdeles komplicerede, og der foreligger ikke tilstrækkeligt eller for danske forhold brugbart erfaringsmateriale til, at en analyse af denne art kan være meget andet end et forsigtigt skøn. Man har ikke ment at kunne bygge på foreliggende erfaringsmateriale fra udlandet, idet Danmarks situation i relation til indførelse af farve-TV ikke kan sammenlignes med forholdene i de lande - USA og Japan - der i længere tid har haft farvefjernsyn. For så vidt angår de vesteuropæiske lande er det foreliggende erfaringsmateriale for nyt og dermed for spinkelt.

Forbrugsmønster og indkomststørrelser er afgørende faktorer for forbrugernes reaktion på tilbudet om farve-TV. Radiobranchens Fællesråd har - på basis af de planer, der er skitseret i kommissionens 1. delbetænkning med hensyn til planlægning fra Danmarks Radios side, kontinuitet i udbygningen, takten i udvidelsen af udsendelsestiden m. v. - og på grundlag af branchens markedskendskab anslået følgende salgstal for perioden 1967-1971:

1967	2.000
1968	5.000
1969	10.000
1970	25.000-30.000
1971	50.000-60.000
Ialt...	ca. 100.000

Disse prognosetal er af branchen baseret på forudsætningen om indførelse af farvefjernsyn i 1968, begyndende med direkte udsendelse af farvefjernsynsprogrammer modtaget fra udlandet med en gradvis udvikling af egenproduktion, således at fremmed- og egenproduktion i farver i 1970 udgør 5-10 timer ugentligt. Samtidig er prognosen baseret på de privatøkonomiske forhold, der er herskende i det danske samfund. En restriktiv økonomisk politik, der eventuelt kunne medføre en stagnation eller formindskelse i realindkomstens stigningstakt, vil uden tvivl påvirke disse prognosetal væsentligt, idet det forventes, at køb af farve-modtager vil være uhyre indkomstelastisk.

Det er imidlertid væsentligt for vurderingen af de samfundsøkonomiske konsekvenser, i hvilket omfang køb af farve-TV inden for perioden foretages på bekostning af opsparing, eller hvorvidt køb af farvemodtager substituerer køb af andre varige forbrugsgoder og i bekræftende fald hvilke.

På længere sigt er det sandsynligt, at anskaffelse af farvemodtager vil indgå i det almindelige forbrugsmønster, således som det er sket med sort/hvid fjernsyn. Man må forudse, at der inden for de kommende ti år vil ske en stadig stigende tilgang af farvemodtagere i hjemmene, dels på bekostning af sort/hvid modtagere, dels på bekostning af andre langvarige investeringer i hjemmene eller til befordring (automobiler) eller rejser. I hvilken stigningstakt dette vil finde sted, er vanskeligt at forudsige, men kommissionen har lagt vægt på (jfr. 1. delbetænkning), at farvefjernsyn indføres i Danmark i et roligt tempo, således at interesserede seeres anskaffelse af farvemodtagere kan ske i forbindelse med naturlig udskiftning af de eksisterende sort/hvid modtagere.

Forudsat at en overgang til farvemodtager vil ske som følge af udskiftning af sort/hvid apparater, og at man regner 10 år som gennemsnitslevetid for et TV-apparat, kan følgende beregning opstilles på basis af tilgangen af TV-seere:

Antal fjernsyn

	Sort-hvid	Tilgang	Ombyttes
1955	3.000		
1956	8.000	5.000	
1957	46.000	38.000	
1958	113.000	67.000	1967
1959	214.000	101.000	1968
1960	351.000	137.000	1969
1961	542.000	191.000	1970
1962	708.000	166.000	1971
1963	858.000	150.000	1972
1964	927.000	69.000	1973
1965	1.020.000	93.000	1974
1966	1.084.000	64.000	1975
1967	1.140.000	56.000	1976

Ovenstående tal viser, at tilgangen af seere kulminerede omkring 1960, d. v. s. at fjernsynsbestanden i Danmark er af relativ gammel årgang, hvorfor det synes rimeligt at antage, at overgangen til farve-TV vil ske som følge af naturlig udskiftning, såfremt farve-TV-udsendelser er til rådighed i de nærmest følgende år, hvor antallet af udskiftningsmodne modtagere er stort. Tallene for tilgang af seere kan imidlertid næppe overføres på anskaffelse af farve-TV. Forskellige faktorer tyder på, at ekspansionen vil ske relativt langsomt, dels på grund af prisforskellen, dels på grund af den omstændighed, at ingen behøver at undvære indholdet i programmerne, fordi de undlader at anskaffe farve-TV.

De økonomiske konsekvenser ved udskiftningen til farve-TV vil være et merforbrug til køb af fjernsynsmodtagere. Baseret på anskaffelse af 500.000 farvemodtagere over en 10-års periode vil totaludgiften andrage ca. 3.600 mill. kr. (500.000 x 7.315 kr.). Herfra må imidlertid trækkes det investeringsbeløb, som forbrugerne under alle omstændigheder ville anvende til fornyelse af et sort/hvid apparat, hvilket udgør ca. 500.000 × 2.450 eller ca. 1.200 mill. kr., d. v. s. en samlet merudgift f or forbrugerne på ca. 2.400 mill. kr., eller gennemsnitligt pr. år 240 mill. kr. Bruttonationalproduktet udgjorde i 1967 (Økonomisk Årsoversigt, marts 1968) 91.650 mill. kr., d. v. s. at udgiften til farve-TV andrager ca. 0,3 pct. af bruttonationalproduktet. De private investeringer i varige forbrugsgoder (herunder automobiler) udgjorde i 1967 9.313 mill, kr. og den personlige opsparing 6.583 mill, kr. (1966 tal). Investeringen i farve-TV udgør således 2,6 pct. af den samlede private investering og ca. 3,6 pct. af den samlede personlige opsparing (der bortses fra privat institutionel opsparing).

Til belysning af apparatanskaffelsers økonomiske betydning for den enkelte kan det oplyses, at der ikke er nogen væsentlig difference i det nødvendige antal arbejdstimer for en faglært arbejders indtjening af et beløb svarende til anskaffelsesprisen for radiomodtager i 1929, sort/hvid TV-modtager i 1953 og farve-TV-modtager i 1968.

I en vurdering af de samfundsøkonomiske konsekvenser må indgå valutaforbrug og statsafgifter, der følger af import eller dansk fremstilling og afsætning af farve-TV.

Til belysning heraf tjener nedenstående omkostningsfordeling på TV-modtagere:

	Valuta-forbrug	Told Punktskat Moms (12½ pct.)		Importør-, produktions- og distributionsomk., forhandleravance incl. serviceudgifter	Total
Farve-TV	1.150 kr.	70 kr.		4.455 kr.	7.315 kr.
Fremstillet i Danmark	15,7 %	825 kr. 815 kr.	1.710 kr. 23,4 %	60,9 %	
Farve-TV	2.600 kr.	675 kr.			
Importeret	35,5 %	825 kr. 815 kr.	2.315 kr. 31,7 %	2.400 kr. 32,8 %	7.315 kr.
Sort/hvid TV	230 kr.	15 kr.			
Fremstillet i Danmark	9,4 %	255 kr. 275 kr.	545 kr. 22,2 %	1.675 kr. 68,4 %	2.450 kr.
Sort/hvid TV	720 kr.	205 kr.			
Importeret	29,4 %	255 kr. 275 kr.	735 kr. 30,0 %	995 kr. 40,6 %	2.450 kr.

Det ses af tabellen, at der er et merforbrug i valuta på ca. 20 pct. af totalprisen ved import af TV-modtagere i forhold til fremstilling i Danmark, og at statsafgifterne er ca. 8 pct. af totalprisen højere ved import end ved fremstilling i Danmark. Når importør-, produktions- og distributionsomkostninger m. v. er ca. 28 pct. af totalprisen mindre ved import end ved fremstilling i Danmark, skyldes det, at der i sidstnævnte tilfælde indgår lønninger m. v. i produktionsleddet.

Den danske radioindustri dækker 80-85 pct. af forbruget af sort/hvid modtagere i Danmark og regner med tilsvarende dækning for farve-modtagere. På basis af branchens 5-års prognose og under forudsætning af, at anskaffelse af farve-TV indgår i forbruget som erstatning for sort/hvid, udgør forbrugernes nettoudgift og det heraf afledte valutaforbrug og statsafgifterne følgende beløb:

	Antal farve-TV	Forbrugernes nettoudgift	Heraf afledet valutaforbrug D. 1150 ÷ 230 = 920 I. 2600 ÷ 720 = 1880	Told, punktskat, moms D. 1710 ÷ 545 = 1165 I. 2315 ÷ 735 = 1580
1967				
Dansk	1.700	9.730.000	1.564.000	1.980.500
Import	300		564.000	474.000
1968				
Dansk	4.250	24.325.000	3.910.000	4.951.250
Import	750		1.410.000	1.185.000
1969				
Dansk	8.500	48.650.000	7.820.000	9.902.500
Import	1.500		2.820.000	2.370.000
1970				
Dansk	23.375	133.787.500	21.505.000	27.231.875
Import	4.125		7.755.000	6.517.500
1971				
Dansk	47.175	270.007.500	43.401.000	54.958.875
Import	8.325		15.651.000	13.153.500
	100.000	486.500.000	106.400.000	122.725.000

Den danske elektronikindustri har fra indførelsen af TV i Danmark, som nævnt erobret ca. 85 pct. af markedet, samtidig med at det danske marked har fungeret som prøvemarked for en væsentlig elektronisk komponentindustri, der i 1966 tegner sig for en årlig eksport på ca. 525 mill. kr., heri inkluderet eksport af fjernsynsmodtagere. Apparatfabrikkerne beskæftiger i dag omkring 3.000 mennesker, underleverandører til denne del af industrien beskæftiger omkring 4.000 personer.

Industrien har i de seneste år investeret store beløb i udviklingen af danske typer af farvemodtagere og er nu klar til en samlebåndsproduktion, som kun kan etableres på grundlag af et marked med stigende afsætningsmuligheder, ligesom et stabilt hjemmemarked er en forudsætning for at fastholde eksporten. Det kan derfor være relevant at påpege konsekvenserne af en udskydelse af indførelse af farve-TV. Hvis den danske elektronikindustri går tilbage, vil det først og fremmest få valutamæssige konsekvenser, som følge af det større valutaforbrug til udenlandske apparater.

En tilbagegang vil endvidere kunne få beskæftigelsesmæssige konsekvenser, der i betydelig grad forstærkes af det forhold, at den forventede overgang til farve-TV har bevirket en nedgang i produktionen og salget af øvrige varer i branchen, specielt sort/hvid TV.

Bilag 4.

RADIOKOMMISSIONEN 1967
Sekretariatet
8. september 1967

Foreløbigt skøn over Danmarks Radio's investeringsbehov vedrørende typisk TV-teknisk materiel i forbindelse med indførelse af TV-udsendelser i farve

Nedenstående oversigt er udarbejdet i form af et summarisk skøn over udgifter til TV-teknisk materiel, som vil være nødvendig for produktion og udsendelse af farve-TV-programmer, og de er baseret på den forudsætning, at bestående eller bevilgede anlæg ændres i de tilfælde, hvor dette er muligt og hensigtsmæssigt, mens der i de resterende tilfælde påregnes anskaffet nyt udstyr.

Skønnet er opdelt i de mindste funktionelle enheder, som med rimelighed kan danne grundlag for en aktivitet af den pågældende art.

mill. kr.

A) Udbygning af de bestående TV-tekniske installationer i Radiohusets tekniske central 0,3
Hermed muliggøres direkte (ikke tidsforskudt) udsendelse af ude fra kommende farveprogrammer (f. eks. eurovision).

B) Anskaffelse af 2 TV-båndmaskiner 3,0
Hermed muliggøres tidsforskudt udsendelse af eurovisionsprogrammer samt registrering, redigering og udsendelse af programmer fra TV-reportagevogne og -studier.

mill. kr.

C) Anskaffelse af anlæg til gengivelse af farve-film (to 16 mm og to 35 mm filmkanaler) 3,5
Hermed muliggøres gengivelse af egne og fremmede farveprogrammer, herunder tekstning af fremmedsprogede film.

D) Udbygning af anlæg til optagelse og redaktion af farvefilm 1,0
Hermed muliggøres optagelse og redigering af farve-film i 16 mm format, men ikke fremkaldelse, der kan foregå på fremmede laboratorier.

E) Anskaffelse af farve-TV-reportagevogn 5,0
Hermed muliggøres TV-reportagevirksomhed i farver eller produktion af studieprogrammer i egnede lokaler.

F) Udbygning af studie 5 i TV-byen til farve-TV 5,5
Hermed muliggøres produktion i et 400 m^2 studie.
(Etablering af et farve-TV studie i tom bygning ville koste ca. 8,0 mill. kr.).

Bilag 5.

RADIOKOMMISSIONEN 1967
Sekretariatet
19. marts 1968

Oversigt over farve-TV-situationen i Sverige, Norge og Finland.

Sverige:

1. Sveriges Radio har eksperimenteret med farve-TV siden 1965 i kraft af bevillinger inden for de godkendte budgetter til forskning og udvikling.
2. I forsøgsvirksomheden omkring farve-TV deltager det svenske Televerk aktivt.
3. Efter en overgangsperiode med farvetestudsendelse 1 time ugentlig over Stockholmsenderen, påbegyndtes disse testudsendelser over hele sendenettet den 21.11. 67. 1-times udsendelserne, der indeholder ca. Va time testbilleder og ca. V_2 times produktioner fra Sveriges Radio, er primært beregnet for afprøvning af Televerkets og Sveriges Radios linier og udstyr, men industrien drager naturligvis også nytte af dem.
4. Udover de hidtil givne bevillinger til eksperimentalvirksomhed på farve-TV-området er der godkendt en investering på 2,6 mill, svenske kr. til tekniske anskaffelser, herunder en ombygning af teknisk central. Bevillingen på 2,6 mill, svenske kr. vedrører alene merudgiften ved farveinvesteringer.
5. De UHF-sendere, som nu er under etablering med henblik på indførelse af et TV-program 2 ved årsskiftet 1969/70, er uden videre farvevenlige. Såfremt stationerne suppleres med det nødvendige måle- og kontroludstyr, kan det nye program benyttes til farveudsendelser. Udsendelse af farver over det bestående sendernet med en tilfredsstillende kvalitet kræver visse modifikationer.
6. Den svenske regering meddelte den 8.3. 68, at regelmæssige farveudsendelser ønskes påbegyndt den 1.4.70 med ca. 6 timer ugentligt stigende til ca. 20 timer pr. uge i 1973. Egenproduktionen forventes at udgøre ca. 40 pct. og der planlægges indført en extra farve-TV licens fra 1.4.70 på 100 svenske kr./år. I 1968/69 sendes øvelsesprogrammer ca. $1^1/_2$ time ugentligt samt eurovisionsprogrammer i det omfang, de tilbudte programmer er af fornøden programmæssig kvalitet. Sveriges Radio har teknisk udstyr til tidsforskydning af disse farveprogrammer.
7. Bevillingerne i forbindelse med beslutningen om farve-TV fra 1.4.70 andrager for perioden indtil 1973/74 7 mill, til Televerkets modifikation af senderne, og 20 mill, til investeringer i farveudstyr i Stockholm, Gøteborg og Malmø.

Norge:

1. Både Telegrafstyret og Norsk Riksskringkasting har anskaffet måle- og kontroludstyr til vurdering af stationer, sendelinier og studieteknisk udstyrs farveegnethed.
2. Flertallet af sendestationerne (ca. $^2/_3$) giver brugbare farvebilleder, men korrekte farvebilleder forudsætter en modifikation til 4-5 mill. kr.
3. Olympiaden i Grenoble sendtes som forsøgsudsendelser i farver, og man har endnu ikke taget stilling til farveudsendelser fra Mexico-Olympiaden.
4. Kirke- og undervisningsministeren mener, at farvefjernsyn tidligst vil blive »indført« i Norge om ca. 5 år.

Finland:

1. Finland har den 26. januar 1968 besluttet at anvende PAL-system i lighed med de øvrige nordiske lande.
2. Senderne i Aabo og Helsingfors sendte farveforsøgsudsendelser fra Grenoble.

Resten af senderne gøres farvevenlige i henhold til de budgetmæssige muligheder.

3. Finland har 16 mm og 35 mm farvevenlige filmkanaler samt 2 farvevenlige billedbåndmaskiner.
4. Februar 1968 påbegyndtes forsøgsudsendelser i farver 1 time på tirsdage og torsdage. Tirsdagsudsendelserne er retransmission af Sveriges Radios program, og torsdage sendes eget program bestående af testbillede, faste billeder samt film i egen produktion (f. eks. Vikingerne).

I april og maj 1968 sendes direkte studieudsendelse (1 kamera) og efter sommerferien forventes et studieprogram hver måned.

5. I efteråret 1968 gennemføres et generelt informationskursus for producenter.
6. Finland regner med at have en farve-OB-vogn i brug i 1970.
7. Efter de nuværende planer forventes farveudsendelser at omfatte 14 timer pr. uge fra efteråret 1971.

Bilag 6.

GENERALDIREKTORATET FOR POST- OG TELEGRAFVÆSENET
Teknisk afdeling
Januar 1969

Etablering af et sendernet for TV-2

1. Grundlag

I den såkaldte Stockholm-plan af 1961 har Danmark sikret sig frekvenskanaler til et antal hovedstationer samt aftalegrundlag for de nødvendige kanalomsættere for etablering af indtil 3 landsdækkende fjernsynsprogrammer i UHF-området. Post- og telegrafvæsenet har på basis heraf udarbejdet et foreløbigt projekt for landets dækning med TV-program 2.

Nettet af hovedstationer, ialt 16, er vist på hoslagte kort. Det bemærkes, at en del af placeringerne kun er omtrentlige, og at stationsnavnene er foreløbige. I forhold til det bestående VHF-sendernet er antallet af hovedsendere altså det dobbelte, hvilket skyldes, at der til opnåelse af samme modtageforhold som i VHF-området må være kortere afstande til sendestationerne.

Da der ved UHF i langt højere grad end ved VHF kræves uhindret sigt mellem sende- og modtageantenne, udgør et større antal kanalomsættere en nødvendig, integrerende del af projektet bl. a. for at sikre det størst mulige antal seere imod fejlinvesteringer i antenneanlæg. Antallet af nødvendige kanalomsættere, som må etableres samtidig med de enkelte hovedstationer, er i projektet sat til 20. - Der vil utvivlsomt blive behov for yderligere kanalomsættere, men disses placering og størrelse kan først fastlægges, når de førnævnte hovedstationer og kanalomsættere er kommet i drift, og der er indvundet praktiske erfaringer.

Projektet er i øvrigt baseret på fælles udnyttelse af driftspersonale til VHF- og UHF-sendernettet samt på fælles udnyttelse af masteanlæg og bygninger til såvel fjernsynsformål som telefonradiokæder og andre af post- og telegrafvæsenets radioanlæg. Disse fælles-udnyttelser betyder millionbeløb i besparelser såvel i anlægs- som i driftsudgifter.

En forudsætning for fælles udnyttelse af personalet er bl. a. gennemførelse af den påtænkte og i princippet vedtagne udbygning af VHF-stationerne med dobbeltsendere.

Baseret på erfaringerne fra det bestående VHF-sendernet er der i maste- og bygningsanlæg for UHF-sendernettet indlagt en vis belastningsmæssig hhv. rummæssig reserve.

Der må på UHF anvendes væsentlig kraftigere sendere end på VHF. - I det danske UHF-net påregnes der anvendt sendere på op til 50 kW eller 10 gange kraftigere end de bestående VHF-sendere.

Senderne er i øvrigt principielt indrettet som dobbeltsendere, hvad der er en forudsætning for ubemandet drift under samtidig opretholdelse af en høj driftsikkerhed.

2. Anlægsudgifter

På basis af de i post- og telegrafvæsenet foreliggende retningspriser skønner man, at de samlede anlægsudgifter for sendernettet - incl. de for en landsdækning i første omgang nødvendige 20 kanalomsættere - vil beløbe sig til ca. 125 mill. kr., baseret på prisniveau ved årsskiftet 1968/69, men beløbet er efter sagens natur behæftet med nogen usikkerhed.

Dersom man etablerede såvel et TV-2 som et TV-3 sendernet, ville de samlede anlægsudgifter til de to landsdækkende net beløbe sig til ca. 200 mill. kr.

3. Etableringstid

Under forudsætning af, at visse forarbejder -specielt udpegning af arealer til hovedstationerne, teknisk og personalemæssig planlægning og i et vist omfang uddannelse - kan gennemføres inden den særlige bevilling til

sendernettets etablering foreligger, skønner man, at projektet i sin helhed vil kunne gennemføres i løbet af en 5-årig periode. *)

Stationerne påregnes etableret to ad gangen, og de to første vil være driftsklare ca. 2½ år efter, at bevilling foreligger. Derefter færdiggøres to stationer hver 5. måned.

Afhængig af hvor stor en procentdel af landets befolkning, man ønsker dækket ved programstart, kan man regne med start 2½ å 3½ år efter bevilling.

De første 10 stationer kunne tænkes etableret i følgende orden, idet der ved opstilling af rækkefølgen er taget såvel dækningsmæssige som nødvendige arbejdsmæssige hensyn:

1. København, Fyn,
2. Århus, Salling,
3. Sundeved, Vordingborg,
4. Vendsyssel, Kibæk,
5. Jyderup, Bornholm.

Allerede de første fire stationers påregnede dækningsområder vil omfatte omkring 65 pct. af landets befolkning.

4. Driftsudgifter

Under den ovenfor gjorte forudsætning vedrørende fællesudnyttelse af personale skønnes de årlige driftsudgifter for hele nettet ved følgende eksempelvis valgte antal driftstimer pr. dag (prøvebilled- plus programtid) at blive:

5 timer/dag	ca. 5,4 mill. kr.
10.	- 7,0 -
15.	- 8,7 -

5. *Samlede årlige udgifter*

Det forudsættes, at post- og telegrafvæsenet tilvejebringer den fornødne anlægskapital ved særlig finanslovbevilling og modtager forrentning og afskrivning af dette beløb.

På basis af de ovenfor anførte anlægs- og driftsudgifter, den i dag anvendte rentesats (5 pct. p. a.) og afskrivningstid (10 år) samt den påregnede udbygningstakt med programstart ca. 2½ år efter bevilling beregnes følgende årlige udgifter til sendestationer ved de eksempelvis valgte antal driftstimer pr. dag:

År efter bevilling	Forrentning + afskrivning	Årlige udgifter til sendestationer Beløb i 1000 kr. 5 timer / dag	10 timer / dag	15 timer / dag
1	42.750	42	42	42
2	269.325	269	269	269
3	4.665.050	5.180	5.358	5.538
4	10.125.950	13.213	14.213	15.248
5	14.302.375	18.966	20.414	21.931
6	17.074.150	22.430	24.060	25.780
7	16.471.575	21.828	23.458	25.178
8	15.869.000	21.225	22.855	24.575
9	15.265.925	20.622	22.252	23.972
10	14.663.850	20.020	21.650	23.370
11	14.032.775	19.389	21.019	22.739
12	13.279.625	18.636	20.266	21.986
13	9.749.575	15.106	16.736	18.456
14	5.558.350	10.914	12.544	14.264
15	2.285.850	7.642	9.272	10.992
16 og følgende	0	5.356	6.986	8.706

Til de ovenfor anførte driftsudgifter for sendestationerne kommer lejeudgifter til billed- og lydkredsløb. Det forudsættes, at post- og telegrafvæsenet opnår bevilling til den fornødne udvidelse af radiokæde- og kabelanlæggene samtidig med bevillingen til sendestationerne.

Et løst overslag viser, at kredsløbsudgifterne i henhold til de gældende takster vil andrage ca. 4 mill. kr. årligt.

*) Den i bilaget angivne sluttermin vil ifølge oplysning fra Generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet kunne afkortes med ca. 1 år ved anvendelse af »turn-key job« systemet, men udgifterne må samtidig forventes at blive noget større.

Underbilag til Bilag 6.

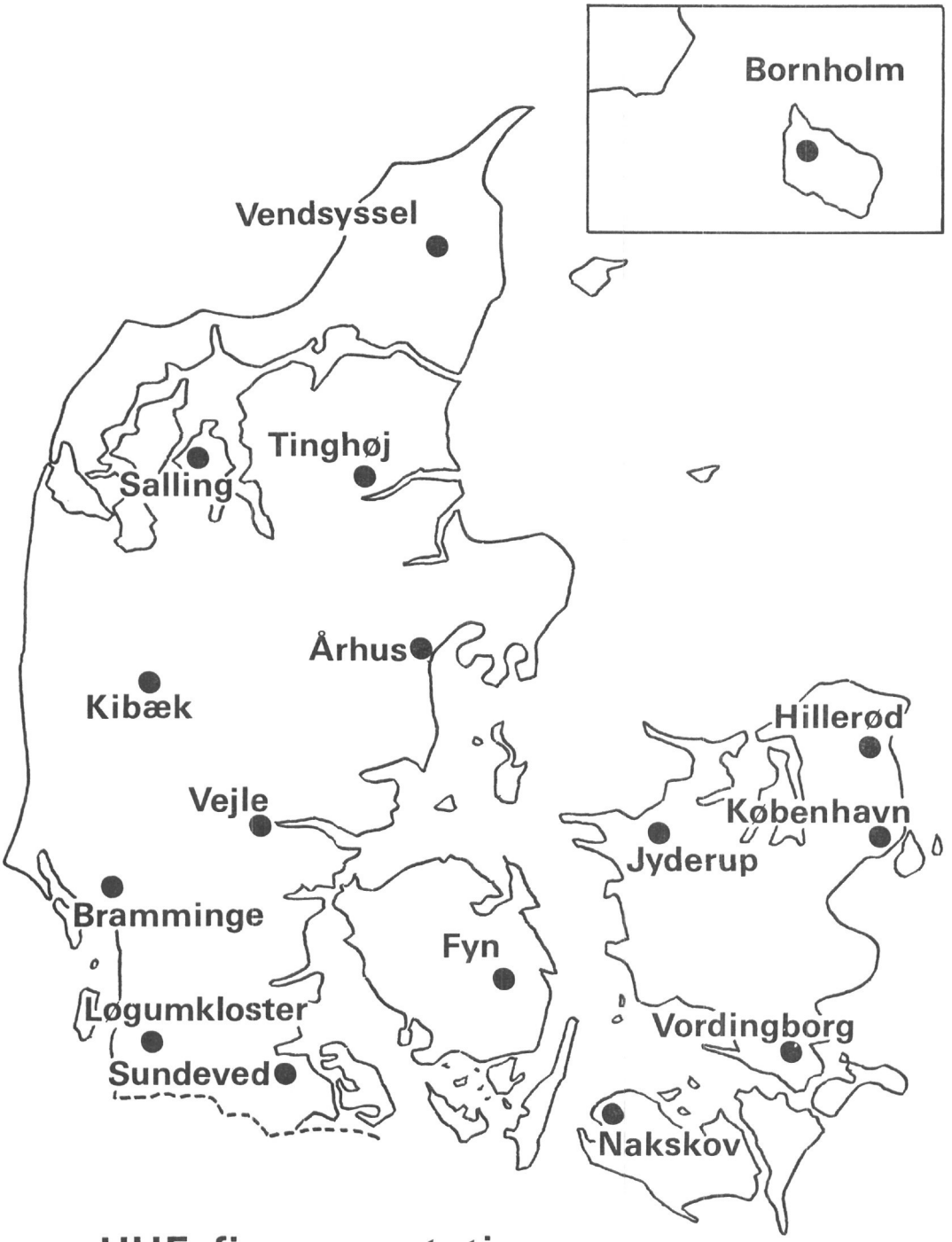

UHF-fjernsynsstationer

Bilag 7.

DANMARKS RADIO
Programdirektøren for TV
5. *december 1969*

Beskrivelse af principskitse A

Der henvises til principskitsens hoveddiagram (Underbilag 1).

Der er i skitsen regnet med ét programudvalg fælles for de to TV-kanaler.

Forholdet mellem de to TV-programmer kan i denne organisationsmodel beskrives som *koordineret programlægning.*

I. Organisationens generelle hovedtræk.

TV-direktøren komponerer de to programflader efter koordinationsprincipper der opbygger de to programmer kontrapunktisk således, at seerne altid har en valgmulighed mellem stof af forskellig karakter. Til sin rådighed har TV-direktøren en programredaktion for hver af de to programmer.

TV-direktøren modtager programtilbud fra afdelingerne og fra provinstjenesten. Han udvælger deraf sit programstof - og tildeler økonomiske og tekniske ressourcer til at realisere de indgåede produktionsaftaler.

TV-direktøren kan bestille programstof hos afdelingerne som udbygges således, at de kan producere udsendelser både til TV-1 og TV-2.

TV-direktøren forestår den generelle planlægning for mediets udvikling. Han fordeler desuden sendetid, tekniske og økonomiske ressourcer mellem programafdelingerne.

Afdelingerne får tildelt økonomiske og tekniske ressourcer til at realisere de indgåede produktionsaftaler.

Programcheferne er ansvarlig for produktionen af de aftalte udsendelser, for overholdelsen af handlingsplanerne og for udnyttelsen af de tildelte faciliteter.

Programcheferne er ansvarlige for udarbejdelsen af de respektive afdelingers oplæg til sæsonplanen - og for sagsbehandlingen af programforslag.

Provinstjenesten repræsenterer »nye indgange« til institutionen Danmarks Radio - og nye muligheder for præstationskonkurrence.

Distriktslederne indsamler og modtager forslag og ideer fra deres område, hvis muligheder opdyrkes af medarbejdere bosiddende i distriktet.

Fra distrikterne tilbydes programstof til programafdelingerne, som udvælger, hvad der kan realiseres og indpasses i programmerne.

Idet man udbygger TV med produktionscentre i provinsen, vil nyhedsdækningen af provinsen kunne blive væsentligt forbedret.

En *distriktschef* - placeret i København - formidler samarbejdet mellem distriktslederne og programafdelingerne, og han fungerer som provinstjenestens faste repræsentant i styringsorganerne. Distriktschefen sikrer desuden i relation til programafdelingerne den nødvendige sagsbehandling og koordination af produktionscentrenes aktivitet.

TV-Avisen. Der forudsættes samsending af TV-avisen over TV-1 og TV-2.

//. Forholdet mellem styringsorganerne.

Der henvises til diagrammet i *underbilag 2.*

Programkollegiet arbejder under ledelse af TV-direktøren. Det består af programcheferne og distriktschefen — med produktionschefen (tekn.) som permanent deltager i kollegiets møder.

I programkollegiet behandles

a) principielle problemer vedrørende mediets programpolicy
b) den generelle planlægning for mediets tekniske og personalemæssige udvikling
c) programtilbud fra afdelinger til sæsonplanen, herunder stoffets fordeling på de to programmer
d) fordeling af sendetid samt tekniske og

økonomiske ressourcer mellem programafdelinger og produktionscentre
e) efterkritik af programmer og handlingsplaner.

Programredaktionerne for henholdsvis TV-1 og TV-2 arbejder under ledelse af hver sin programredaktør. De består af faste repræsentanter for programafdelingerne og produktionschefen (tekn.).

1 programredaktionerne behandles
a) den enkelte kanals programpolicy
b) redaktionelle problemer i relation til udarbejdelsen af sæsonens programlægning
c) redaktionelle problemer i relation til den løbende justering af programlægning
d) problemer i forbindelse med gennemførelsen, evt. justeringen af løbende handlingsplaner
e) produktionsproblemer i relation til programlægningen.
f) efterkritik af programvirksomheden.

///. *Sæsonplaner.*

Hver programafdeling udarbejder *forslag til sæsonplaner,* der tilstilles TV-direktøren til behandling.

TV-direktøren gennemgår og bearbejder materialet, forhandler med programafdelingerne om evt. ændringsforslag og foretager en foreløbig fordeling af stoffet på de to programmer.

Programkollegiet behandler TV-direktørens endelige forslag til sæsonplanerne, som derefter afgives til generaldirektøren til videre behandling i programudvalget og radiorådet.

Efter planernes godkendelse fordeles sendetid, tekniske og økonomiske ressourcer mellem programafdelingerne i relation til de indgåede produktionsaftaler.

IV. Provinscentrene.

Provinstjenesten formidler programideer fra hele landet til programledelsen. Efterhånden som den etableres vil der opstå øget behov for programmedarbejdere og faciliteter udenfor København.

Hvad angår *programvirksomheden* må der påregnes en intensivering af nyhedsdækningen ved hjælp af medarbejdere bosat i distrikterne. I fortsættelse heraf, kan oprettes specialsektioner der på naturlig måde knyttes til markante kulturelle og faglige aktiviteter i området. Sådanne stofområder skæres ud af de centrale programafdelinger og placeres i distrikterne, hvor sektionerne med specialmedarbejdernes sagkundskab arbejder på landsbasis.

I takt med programvirksomheden udbygges *produktionsfaciliteterne.* Bevægelige enheder (film- og OB-grupper) vil være af betydning for at opnå en reel udnyttelse af program-muligheder overalt i landet. Det vil derudover være hensigtsmæssigt at have produktionscentre med faste faciliteter og personel i distrikter med flere programmedarbejdere eller specialsektioner.

L. Bindsluv.

Principskitse A

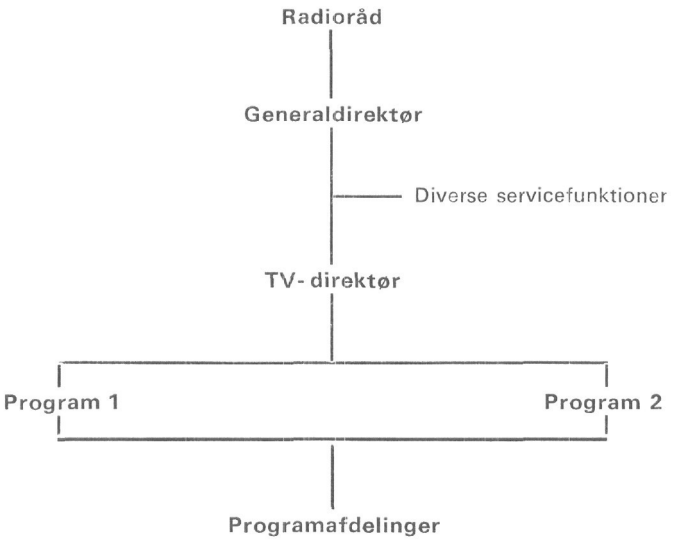

Principskitse A

Sendetiden udvides med ca. 21 timer ugentligt.

Udsendelserne fordeles på to programmer.

Programmerne redigeres koordineret (og kontrapunktisk).

TV-direktøren foretager i samarbejde med programcheferne den fælles planlægning til 1 og 2, og foretager redaktionerne af programmerne 1 og 2

Programafdelingerne producerer udsendelser til 1 og 2

Tekniske og økonomiske ressourcer fælles for 1 og 2

Principskitse A

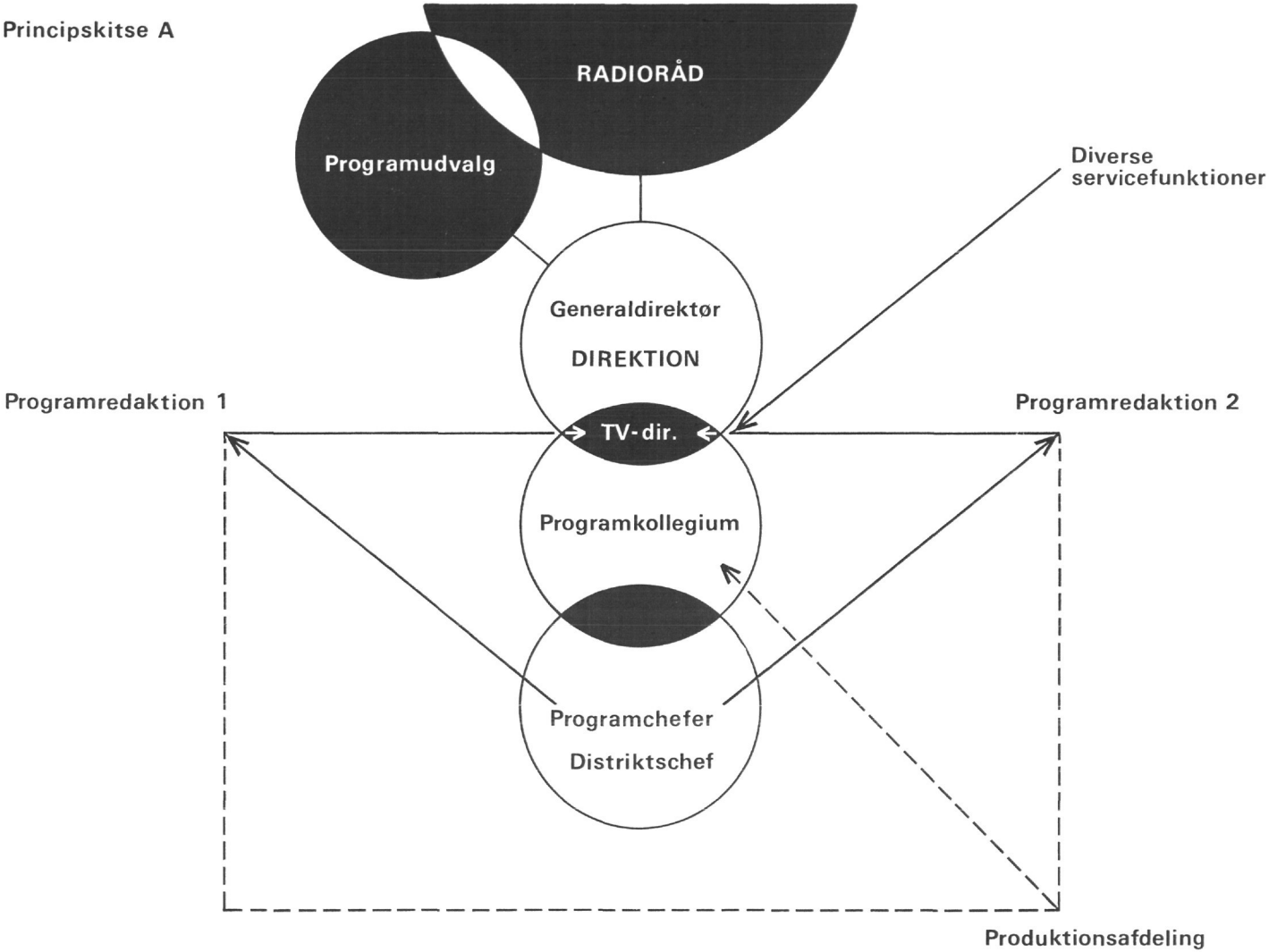

Bilag 8.

DANMARKS RADIO
Programdirektøren for TV
17. november 1969

Beskrivelse af principskitse A I og B.

Organisationsmodellerne AI og B er i det følgende beskrevet mere detailleret - efter Radiokommissionens anmodning.

I teksten er beskrevet modellernes generelle hovedtræk og forholdet mellem styringsorganerne.

For AI's vedkommende er det endvidere omtalt hvorledes provinscentre kan etableres og indpasses i organisationen. Som eksempel på programplanlægningens forløb i de to modeller er endelig skitseret de forskellige faser af samarbejdet omkring og udarbejdelsen af sæsonplaner.

Det må betones, at det foreliggende er modelbeskrivelser - *ikke* udkast til forretningsorden for henholdsvis AI og B.

Det er indlysende, at den endelige afvejning af kompetenceforhold i samarbejdet mellem TV-direktør og kanalchefer, eller mellem disse og koordinator, programchefer og provinsorganisation ikke har fundet sted på nuværende tidspunkt - og derfor heller ikke er udmøntet i disse beskrivelser.

Beskrivelse af **principskitse** AI

Der henvises til principskitsens hoveddiagram (underbilag 1), der er inspireret af den organisationsform som i en årrække har fungeret i BBC.

Der er i skitsen regnet med ét programudvalg fælles for de to TV-kanaler.

Forholdet mellem de to TV-kanaler kan i denne organisationsmodel beskrives således: intern præstationskonkurrence med *koordineret programlægning.*

I. Organisationens generelle hovedtræk.

Programmerne redigeres efter koordinationsprincipper fastlagt af TV-direktøren. De opbygges kontrapunktisk således, at seerne altid får en valgmulighed mellem stof af forskellig karakter.

TV-direktøren forestår den generelle planlægning for mediets udvikling. Han fordeler desuden sendetid, tekniske og økonomiske ressourcer mellem kanalcheferne og gennem disse til programafdelingerne og produktionscentre i provinsen.

Hvert program har sin kanalchef, der redigerer sit program under hensyn til de fastlagte koordinationsprincipper. Kanalchefen kan iøvrigt ved sin udvælgelse og placering af udsendelserne give sin programkanal karakteristiske træk i helhedsbilledet.

Hver kanalchef repræsenterer en »ny indgang« til institutionen Danmarks Radio - og en ny mulighed for præstationskonkurrence inden for institutionen.

Kanalchefen modtager programtilbud fra afdelingerne og fra provinstjenesten. Han udvælger deraf sit programstof - og tildeler økonomiske og tekniske ressourcer til at realisere de indgåede produktionsaftaler.

Kanalcheferne kan bestille programstof hos såvel afdelinger som provinstjeneste - og opnår derved en landsdækkende programvirksomhed.

Programafdelingerne udbygges således, at de kan producere udsendelser både til TV-1 og TV-2.

Programcheferne tilbyder udsendelser til kanalcheferne - og har derved mulighed for at afsætte deres ideer og programstof to steder.

Den enkelte kanalchef kan følgelig stimulere afdelingernes aktivitet ved at acceptere deres forslag - men han kan ikke ved sin afvisning lukke for ideer og muligheder, idet programcheferne også kan søge at afsætte deres programstof hos den anden kanalchef.

Afdelingerne får tildelt økonomiske og tekniske ressourcer til at realisere de indgåede produktionsaftaler.

Programcheferne er ansvarlig for produktionen af de aftalte udsendelser, for overholdelsen af handlingsplanerne og for udnyttelsen af de tildelte faciliteter.

Programcheferne er ansvarlige for udarbejdelsen af de respektive afdelingers oplæg til sæsonplanen - og for sagsbehandlingen af programforslag.

Provinstjenesten repræsenterer »nye indgange« til institutionen Danmarks Radio - og nye muligheder for præstationskonkurrence.

Distriktslederne indsamler og modtager forslag og ideer fra deres område, hvis muligheder opdyrkes af medarbejdere bosiddende i distriktet.

Fra distrikterne tilbydes programstof til kanalcheferne, som udvælger, hvad der kan realiseres og indpasses i programmerne.

Distriktslederne har ligesom programcheferne to afsætningsmuligheder for deres ideer og programstof.

Idet man udbygger TV med produktionscentre i provinsen, vil nyhedsdækningen af provinsen kunne blive væsentligt forbedret.

En *distriktschef* - placeret i København - formidler samarbejdet mellem distriktslederne, kanalcheferne og programafdelingerne, og han fungerer som provinstjenestens faste repræsentant i styringsorganerne. Distriktschefen sikrer desuden i relation til programafdelingerne den nødvendige sagsbehandling og koordination af produktionscentrenes aktivitet.

TV-Avisen. I henhold til de økonomiske kalkuler over omkostningerne ved denne organisationsmodel forudsættes samsending af TV-Avisen over TV-1 og TV-2.

//. Forholdet mellem styringsorganerne.

Der henvises til diagrammet i *underbilag 2.*

Programkollegiet arbejder under ledelse af TV-direktøren. Det består af kanalcheferne, programcheferne og distriktschefen - med produktionschefen (tekn.) som permanent deltager i kollegiets møder.

I programkollegiet behandles

a) principielle problemer vedrørende mediets programpolicy
b) den generelle planlægning for mediets tekniske og personalemæssige udvikling
c) programtilbud fra afdelinger og provinscentre til sæsonplanen, herunder stoffets fordeling mellem kanalcheferne
d) fordeling af sendetid samt tekniske og økonomiske ressourcer mellem kanalcheferne, programafdelinger og produktionscentre
e) efterkritik af programmer og handlingsplaner.

Programredaktionerne for henholdsvis TV-1 og TV-2 arbejder under ledelse af hver sin kanalchef. De består af programcheferne, distriktschefen og produktionschefen (tekn.)

I programredaktionerne behandles

a) den enkelte kanals programpolicy
b) redaktionelle problemer i relation til udarbejdelsen af sæsonens programlægning
c) redaktionelle problemer i relation til den løbende justering af programlægningen
d) problemer i forbindelse med gennemførelsen, evt. justeringen af løbende handlingsplaner
e) produktionsproblemer i relation til programlægningen
f) efterkritik af programvirksomheden.

III. Sæsonplaner.

Hver programafdeling udarbejder *forslag til sæsonplaner,* der tilstilles TV-direktøren og kanalcheferne til behandling. Forslagene forelægges samtidig distriktschefen til orientering og udtalelse.

Distriktslederne i provinsen udarbejder tilsvarende oplæg, der gennem distriktschefen tilstilles TV-direktøren og kanalcheferne. De sendes samtidig til programcheferne - til orientering og udtalelse.

TV-direktøren og kanalcheferne gennemgår og bearbejder materialet og foretager en foreløbig fordeling af stoffet på kanalerne.

Kanalcheferne forhandler med programafdelingerne om evt. ændringsforslag - og stiller modforslag om supplerende programstof.

Programkollegiet behandler kanalchefernes forslag til sæsonplanerne, som derefter afgives til generaldirektøren til videre behandling i programudvalget og radiorådet.

Efter planernes godkendelse fordeles sendetid, tekniske og økonomiske ressourcer mellem kanalcheferne i relation til de indgåede produktionsaftaler.

IV. Provinscentrene.

Det er et væsentligt træk i organisationsmodel AI at en selvstændig provinsorganisation støtter bestræbelserne for en landsdækkende programvirksomhed gennem fast tilknytning til programkollegium og programredaktioner.

Provinstjenesten formidler programideer fra hele landet til programledelsen. Efterhånden som den etableres vil der opstå øget behov for programmedarbejdere og faciliteter udenfor København.

Hvad angår *programvirksomheden* må der påregnes en intensivering af nyhedsdækningen ved hjælp af medarbejdere bosat i distrikterne. I fortsættelse heraf, kan oprettes specialsektioner der på naturlig måde knyttes til markante kulturelle og faglige aktiviteter i området. Sådanne stofområder skæres ud af de centrale programafdelinger og placeres i distrikterne, hvor sektionerne med specialmedarbejdernes sagkundskab arbejder på landsbasis.

I takt med programvirksomheden udbygges *produktionsfaciliteterne.* Bevægelige enheder (film- og OB-grupper) vil være af betydning for at opnå en reel udnyttelse af program-muligheder overalt i landet. Det vil derudover være hensigtsmæssigt at have produktionscentre med faste faciliteter og personel i distrikter med flere programmedarbejdere eller specialsektioner.

Beskrivelse af principskitse B

Der henvises til principskitsens hoveddiagram (underbilag 3) med træk fra den svenske organisation - dog med den markante forskel, at TV-2 er placeret i provinsen (Århus).

Der er i skitsen regnet med ét programudvalg for hver TV-kanal, hvilket anses for påkrævet ved indførelsen af kanalkonkurrence.

Forholdet mellem de to TV-kanaler kan i denne organisationsmodel karakteriseres ved størst mulig programpolitisk selvstændighed med *kanalkonkurrence* - dog under bibeholdelse af administrativ, økonomisk og teknisk fællesskab.

/. *Organisationens generelle hovedtræk.*

I denne organisationsmodel har chefen for hver programkanal i programmæssig henseende placering og funktioner svarende til TV-direktørens i skitse AI, derfor i det følgende kaldt *kanaldirektør.*

Hovedcentret for kanal 1 forbliver i København. Hovedcentret for kanal 2 oprettes i Århus. Begge kanaldirektører har hele landet som operationsfelt. Den svenske løsning bygger på den opfattelse, at den etablerede og tilsigtede konkurrence mellem TV-1 og TV-2 udelukker, at programafdelingerne kan arbejde for begge kanaler. Kanaldirektørerne må i denne situation kunne spille på hver sit sæt af programafdelinger. På denne opfattelse bygger også følgende organisationsbeskrivelse.

Kanaldirektøren i København (TV-1) må tillige have programsektioner (brohoved) i Århus - for at kunne udnytte stof og muligheder i provinsen.

Kanaldirektøren i Århus (TV-2) må tilsvarende have programsektioner (brohoved) i København - for at kunne udnytte stof og muligheder øst for Storebælt.

Hver kanaldirektør repræsenterer en »ny indgang« til institutionen Danmark Radio.

Kanaldirektørerne modtager, accepterer eller afviser forslag fra deres programafdelinger og brohoveder - og kan selv bestille programstof hos disse instanser. Kanaldirektørerne får tildelt faste facilitetskvoter og økonomiske ressourcer (rammebudget) i relation til sendetiden.

Koordinatorens embede placeres mellem kanaldirektørerne - og på niveau med disse.

Da faciliteterne - i modsætning til penge - ikke er umiddelbart konvertible - kan det blive vanskeligt at sikre koordineret anvendelse og optimal udnyttelse under kanalkonkurrencens vilkår. Koordinatoren skal forsøge at formidle denne omveksling, hvor det er muligt. Koordinatoren skal påse, at de vedtagne retningslinier for programopbygningen overholdes af kanaldirektørerne. For at kanaldirektørerne kan få spillerum for indbyrdes konkurrence, kan man dog næppe nå længere end til fastsættelsen af generelle strukturskemaer som rammer for de to kanalchefers programlægning.

Den vanskeligste opgave får koordinatoren når to kanalchefer i indbyrdes konkurrence har sammenfaldende ønsker om at erhverve et konkret, markant programstof.

Koordinatoren skal endvidere forvalte

visse funktioner fælles for de to TV-kanaler, f. eks.

a) *Filmkontoret,* der fremskaffer fremmedproduceret programstof til gennemsyn og indkøb
b) *Eurovisionskontoret,* der formidler samarbejdet mellem Danmarks Radio og NV-landene samt EBU-landene
c) *Fordelingskontoret* (nyt) - økonomi, faciliteter, personale
d) *Engageringskontoret* (nyt), der afslutter aftaler og skriver kontrakter med de medvirkende
e) *Rettighedskontoret* (nyt), der forhandler rettighedsproblemer og erhverver rettigheder til programstof.

Det er væsentligt, at der overholdes fælles retningslinier for indkøb- og honorarpolitik, således at konkurrencen ikke slår for stærkt ud i overbud og omkostningsforøgelser.

Der er i denne organisationsmodel placeret *programafdelinger* såvel i TV-1 som i TV-2. Den enkelte programchef kan tilbyde forslag, ideer og stof til sin kanaldirektør - og kan modtage bestillinger fra denne. En programafdeling, som hos sin kanaldirektør har fået afvist ideer eller forslag, kan derimod ikke finde afsætning for sit stof hos den konkurrerende kanaldirektør.

Programcheferne får tildelt økonomi og faciliteter til at realisere de indgåede produktionsaftaler. Kanaldirektørernes brohoveder i henholdsvis Århus (for TV-1) og København (for TV-2) sorterer direkte under kanaldirektørerne.

Organisationen af disse brohoveder kan ikke fastlægges på forhånd, da deres funktioner og placering kan gøre det hensigtsmæssigt at vælge varierende løsninger.

I denne principskitse indgår *ikke produktionscentre i provinsen* - ud over placeringen af TV-2 i Århus, og brohovedet for TV-1 samme sted. Etableringen af bygningsmæssige, tekniske, administrative og afdelingsmæssige forudsætninger for placeringen af TV-2 i Århus og oprettelsen af brohoveder for kanalerne i henholdsvis Århus og København, vil trække store veksler på Danmarks Radios økonomi og personale. Skulle flere provinscentre oprettes under bibeholdelse af kanalkonkurrencens princip, ville det betyde dobbelt sæt af programfolk i hvert distrikt. Der er således ikke indarbejdet yderligere decentralisering i kalkulen for omkostningerne ved organisationsmodellen B.

TV-Avisen. I henhold til de økonomiske kalkuler over omkostningerne ved denne organisationsmodel forudsættes samsending af TV-Avisen over TV-1 og TV-2.

//. Forholdet mellem styringsorganerne.

Der henvises til diagrammet i underbilag 4.

Kanaldirektorer for henholdsvis TV-1 og TV-2 må sammen med *koordinatoren* være ansvarlig for gennemførelsen af mediets generelle policy, herunder den nødvendige koordination af TV-programmernes strukturskemaer - med plads for kanalkonkurrence - samt forsvarlig udnyttelse af faciliteterne.

Hver kanaldirektør opretter sit programkollegium, der består af kanaldirektøren, cheferne for kanalens programafdelinger og »brohovedsektion« - med produktionschefen (tekn.) som permanent deltager i kollegiets møder.

I programkollegiet behandles

a) principielle problemer vedrørende kanalens programpolicy
b) den generelle planlægning for kanalens tekniske og personalemæssige udvikling
c) sæsonplanernes tilbud fra kanalens afdelinger og »brohovedsektion«
d) fordeling af sendetid samt tekniske og økonomiske ressourcer mellem kanalens programafdelinger og »brohovedsektion«
e) efterkritik af programmer og handlingsplaner.

Programredaktionerne for henholdsvis TV-1 og TV-2 arbejder under ledelse af kanaldirektørernes souschefer.

Hver redaktion består af faste repræsentanter for den pågældende TV-kanals programafdelinger og »brohovedsektion«.

I programredaktionerne behandles

a) redaktionelle problemer i relation til udarbejdelsen al sæsonens programlægning
b) redaktionelle problemer i relation til den løbende justering af programlægningen
c) produktionsproblemer i relation til programlægningen.

///. Sæsonplaner

De to kanaldirektører modtager fra respektive programatdelinger og »brohoved-

sektion« forslag til sæsonplaner, der behandles i programkollegierne.

Derefter tilstilles planerne koordinatoren, der forhandler samtlige overlapnings- og koordinationsproblemer med kanaldirektørerne (f. eks. dobbeltdækning, programforpligtelser, anvendelse af samme medvirkende, etc.).

Efter denne justering afgives sæsonplanerne til generaldirektøren til videre behandling i de respektive programudvalg og i radiorådet.

Efter planernes godkendelse rammefordeles de tekniske og økonomiske ressourcer mellem kanaldirektørerne, som foretager den videre fordeling til hver sine programafdelinger og »brohovedsektioner« i relation til de indgåede produktionsaftaler.

Law. Bindslev.

Underbilag 1 til Bilag 8.

Principskitse AI - med produktionscentre i provinsen

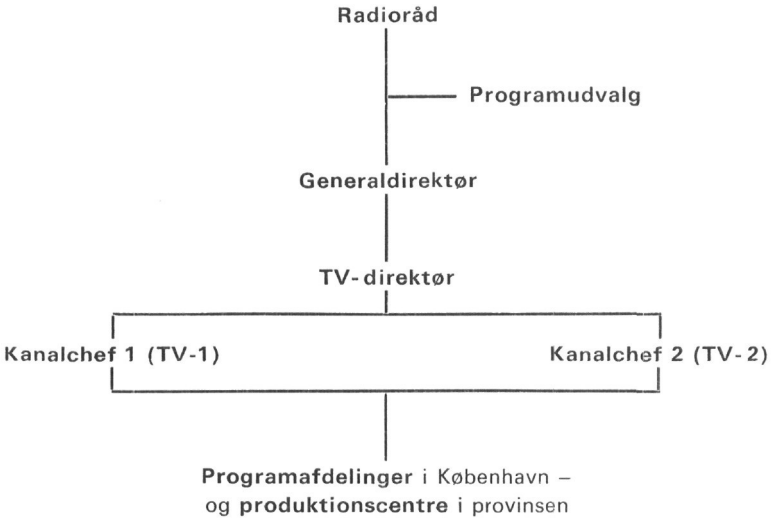

Kanalcheferne modtager programtilbud fra afdelingerne i København og fra produktionscentrene i provinsen - og kan selv bestille produktioner både hos programchefer og distriktsledere.

TV-direktøren fastlægger koordinationsprincipperne for redaktion af programmerne - og fordeler sendetid, økonomiske og tekniske ressourcer mellem kanalcheferne og provinscentrene.
TV-Avisen samsendes over TV-1 og TV-2.

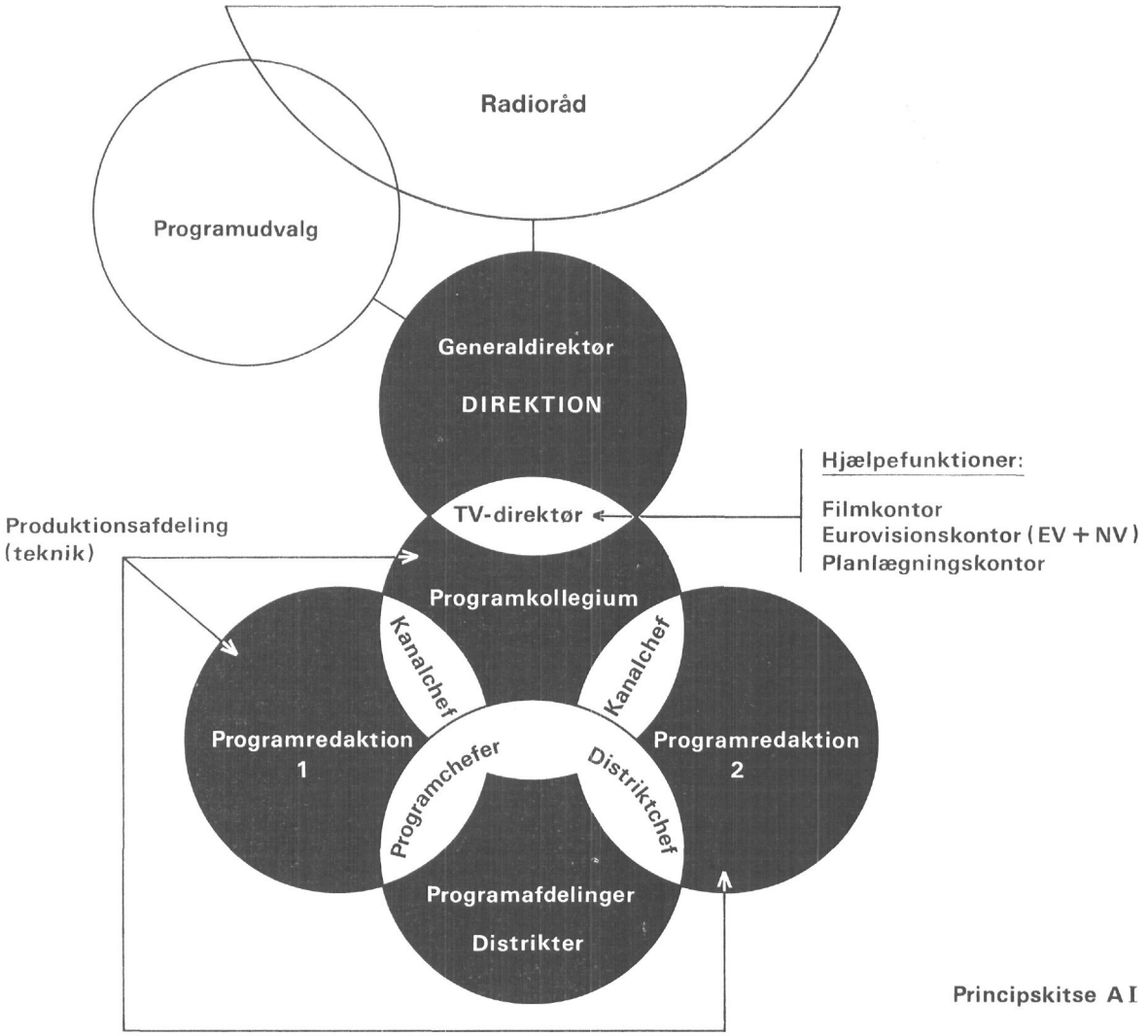

Principskitse A I

Underbilag 3 til Bilag 8.

Principskitse B - med TV-2 placeret i Århus

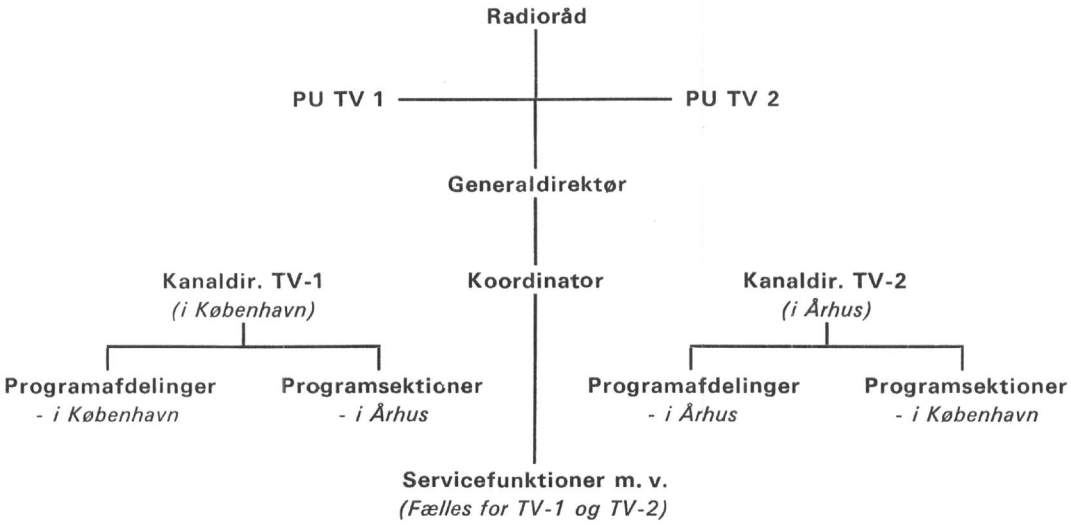

Kanaldirektørerne har hver sit sæt af programafdelinger - de placeres henholdsvis i København og Århus. Begge kanaldirektører har *hele landet* som operationsfelt.
Kanaldirektøren i København må følgelig have programsektioner i Århus for at kunne udnytte faciliteter, stof og muligheder i provinsen vest for Storebælt.
Kanaldirektøren i Århus må følgelig have programsektioner i København for at kunne udnytte faciliteter, stof og muligheder i hovedstaden og provinsen øst for Storebælt.

Teknik og økonomi har selvstændige afdelinger i København og Århus - men er underlagt fælles direktører.
Koordinatoren forvalter visse fælles servicefunktioner for TV-1 og TV-2.
Han påser, at visse principper for koordineret programredaktion overholdes - idet der dog skal gives spillerum for konkurrence mellem TV-1 og TV-2.
TV-avisen samsendes over TV-1 og TV-2.

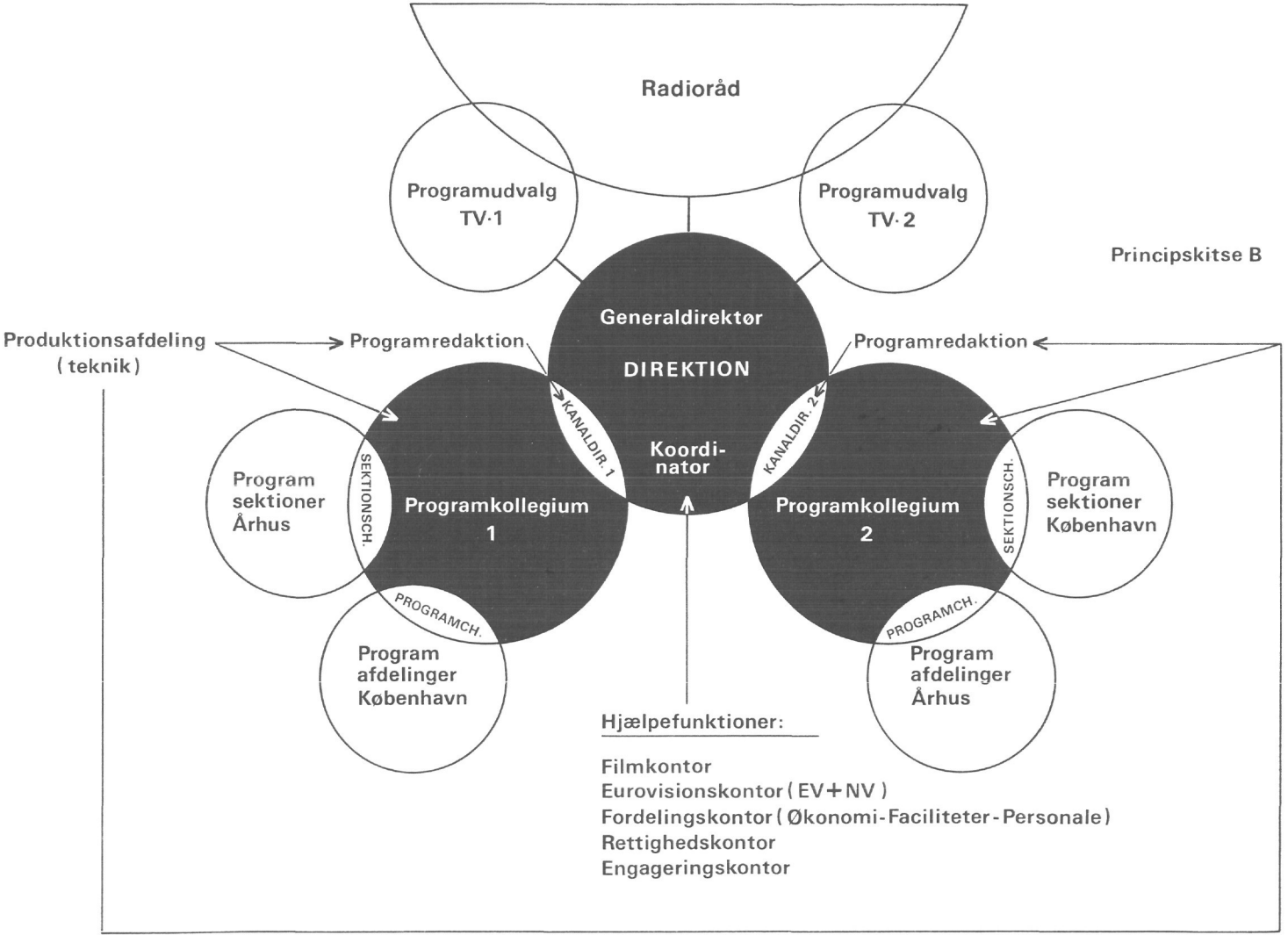

Underbilag 4 til Bilag 8.

Bilag 9.

RADIOKOMMISSIONEN
Sekretariatet
25. februar 1969.

Beskrivelse af principskitse C og D

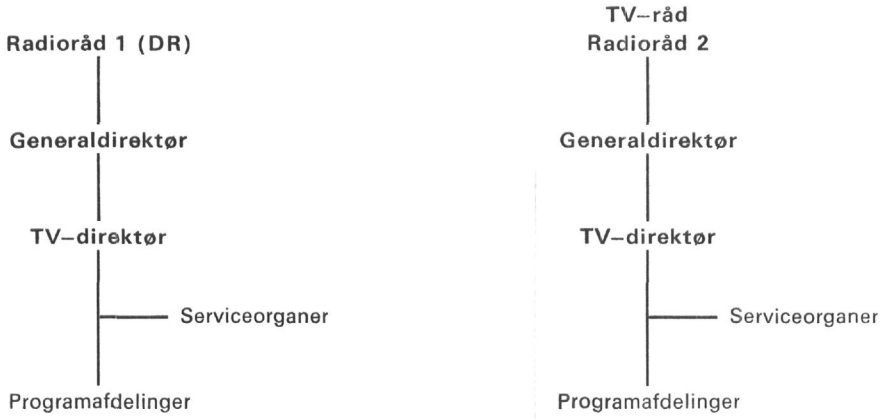

Principskitse C og D.

Danmarks Radio repræsenterer kanal 1 - og status quo - evt. med moderate udvidelser af sendetiden.

Kanal 2 etableres med
selvstændigt råd (≠ radiorådet)
øverste administrerende TV-chef (≠ generaldirektøren)
ledelsesorganer:
programdirektør
økonomidirektør
teknisk direktør
personalechef
programchefer
serviceorganer
Institutionen arbejder uafhængigt af Danmarks Radio.

Sendetiden *uvis* - konkurrence med Danmarks Radio (21 timer næppe tilstrækkeligt) - sammenligningsgrundlag, hypotese: 21 timer.

RADIOKOMMISSIONEN 1967 **Bilag 10.**
Sekretariatet
22. oktober 1969

Notat vedrørende TV-organisationen i Finland

Etableringen af et landsdækkende fjernsyn i Finland har givet anledning til større vanskeligheder end i de fleste andre vesteuropæiske lande. Som følge af landets økonomiske problemer efter verdenskrigen kunne det statslige radiofoniselskab Oy. Yleisradio AB. ikke gennem licensindtægter tilvejebringe et tilstrækkeligt grundlag for finansieringen af et fjernsyn, der skulle betjene et befolkningstal nogenlunde som det danske, men spredt ud over et landområde, der er omkring 10 gange så stort som Danmark. På denne baggrund blev det et delvist reklamefinansieret privat fjernsynsselskab, der først etableredes i Finland.

Motiveringen for at benytte delvis reklamefinansiering ved etableringen af fjernsyn i Finland var dels ønsket om at kunne foretage en hurtig udbygning af radioens FM-sendere og dels at kunne få landet hurtigere dækket med TV-sendere end man anså det muligt uden tilskud fra reklameindtægter.

Det blev et privat selskab TES-TV der på grund af at det var nært tilknyttet den tekniske højskoles forsknings- og eksperimentvirksomhed kom til at udføre pionerarbejdet i finsk TV.

TES-TV har ikke haft nogen direkte betydning for det kommercielle indslag i finsk TV, dette kom først i 1957 da et nyt privat kommercielt fjernsynsselskab, Oy. Mainos-TV-Reklam AB med Finlands største annoncører, reklamebureauer og filmproducenter som aktionærer blev stiftet. Selskabet fik ikke egen koncession på TV-spredning, men fungerer på basis af et tillæg i YLE's koncession, hvori det giver YLE ret til i sin programvirksomhed også at anvende reklame-TV producerede programmer. Senere overtog YLE Tesvisios (det tidligere TES-TV's) aktiebeholdning, hvorefter Yleisradio havde koncession til udsendelse af programmer over to kanaler, herunder det af Mainos-TV producerede programstof og de af dette selskab formidlede reklameindslag fra reklamefilmproducenterne. I begyndelsen forekom de såkaldte »sponsorprogrammer«, der gav annoncørerne en afgørende indflydelse på selve programproduktionen, men de kommercielle »baggrundsprogrammer« (i modsætning til størsteparten af de kortvarige reklameindslag, der produceres af filmselskaber) produceres nu udelukkende af Mainos-TV. Reklamer forekommer i disse programmer efter nærmere fastsatte regler.

I Vesteuropa er Belgien, Norge, Sverige og Danmark de eneste lande, hvor reklame-TV ikke forekommer. I øvrigt er reklamefjernsynet organiseret på forskellig måde i de enkelte lande. På nærværende sted skal udelukkende redegøres for de særtræk, som den finske organisation frembyder i forhold til det øvrige Vesteuropa som helhed. Nedenstående punkter er fremdraget af en repræsentant for Yleisradio, der er modstander af systemet i dets nuværende udformning.

1) Kun i Finland har man betroet et kommercielt TV-programselskab, som driver selvstændig programvirksomhed, opgaven at forbedre det statslige radioselskabs økonomi.

2) Kun i Finland sender et privat TV-programselskab sine egne programmer over det sendenet, som statsradioen har bygget op - og optræder på dette selskabs kanaler som et selvstændigt programselskab.

3) Kun i Finland overlader det statslige radioselskab faste sendetider på sine egne kanaler til et udenforstående privat programselskab.

4) Endelig er det excepti reauer og annoncøre filmselskaber, der fre slagene, selv ejer re kommercielle TV-rekl

•It, at reklamebu- ammen med de aller reklameind- meredskabet, det ɔselskab.

ad 1) Fra Yleisradios .e erkendes det, at den kommercielle fjerns ,virksomhed er en økonomisk nødvendigh . Således udgjorde indtægterne fra reklam(fV i 1967 omkring Vs af Yleisradios samlede indtægter. Reklameindtægterne har gjort det muligt for Yleisradio at undgå licensforhøjelser.

Afgifterne, som Mainos erlægger til Yleisradio for sendetid samt for brug af teknisk apparatur og personale, fastsættes ved årlige forhandlinger mellem de to organisationer. I 1969 budgetteres med 26 mill, finmark (ca. 46,5 mill. kr.), hvilket overstiger Yleisradios budgetterede programomkostninger bortset fra tekniske og administrative udgifter.

Afgifterne er steget nogenlunde i takt med stigningen i antallet af TV-licenser. Fra Yleisradios side er der ytret utilfredshed med, at Mainos har kunnet forhøje sine egne priser for reklameindslagenes sendetid væsentligt mere, end hvad der svarer til stigningen i afgifterne til Yleisradio, men Mainos har heroverfor henvist til øgede programomkostninger og afskrivninger.

Mainos egne tariffer for reklametid varierer dels efter tidspunktet på året med de dyreste priser i efterårsmånederne, dels efter tidspunktet på dagen med de dyreste priser i aftentimerne. Endvidere er en reklameafbrydelse i et program selvsagt dyrere end et reklameindslag før eller efter et program.

ad 2) At Mainos-TV driver selvstændig programvirksomhed over Yleisradios sendenet betyder ikke, at selskabet er frit stillet med hensyn til programtilrettelæggelsen. En indskrænkning ligger i den fastsatte sendetid, jfr. nedenfor under 3. Dernæst omfatter det finske TV-programrådskontrol med fjernsynsprogrammerne også Mainos-TV's programmer. En såkaldt koordineringskomité har til opgave at sørge for, at der ikke finder »overlapninger« sted af ensartet programstof på de to kanaler, og denne virksomhed omfatter også de af Mainos producerede eller indkøbte programmer.

Mainos sender ikke nyheder eller nyhedsbetonede udsendelser (f. eks. sport), gudstjenester eller partipolitiske programmer. En opgørelse fra Mainos-TV for 1968 viser fordelingen af forskellige programkategorier inden for selskabets udsendelser. Ca. halvdelen, 53,1 pct. består af udenlandske film. Resten fordeles med 22,1 pct. hjemmeproducerede underholdningsprogrammer, 10,3 pct. teater, 7,6 pct. »dokumentarudsendelser« og 6,9 pct. »familieprogrammer«. Af Mainos samlede udsendelsestid må højst 15 pct. anvendes til reklamer.

Ud over den kontrolvirksomhed, som varetages af det finske TV-programråd, har Mainos-TV fastsat en række principper for TV-reklame, der skal sikre opfyldelsen af visse minimumskrav til udsendelserne. Reklamerne må præsenteres med »god smag«, således at de ikke skaber en »negativ holdning over for TV-reklame.« Endvidere forefindes regler til beskyttelse af konkurrerende virksomheder og varer, ligesom programmer beregnet for børn skal overvåges specielt. En given reklame må kun præsenteres to gange pr. aften med mindst 1 times mellemrum. Reklamer må kun afbryde et program, hvis dette varer mere end 20 minutter og kun, hvis dette kan ske »uden at mindske interessen og nydelsen ved programmet«. »Forbrugeroplysende« kommercielle programmer må højst vare 3 minutter.

Der er fastsat nærmere regler for, hvilke produkter og tjenesteydelser, der må reklameres for. I nogle tilfælde (f. eks. politisk og religiøs propaganda, brevklubber, »umoralsk litteratur«) er reklame udelukket; i andre (f. eks. medicinalvarer, tobak, øl, pengeanbringelse) tillades reklame i begrænset omfang.

Selv om Mainos-TV som nævnt bringer programmer af samme kategori som det statslige radioforetagende, synes der ikke at være tvivl om, at de to organisationers forskellige målsætning afspejler sig i deres programpolitik. Reklame-TV-selskabets naturlige mål er at sikre et stort og stabilt seertal. Fra Yleisradios side har man udtrykt problemet således, at et stort seertal forudsætter ensretning af programmerne (underholdning for hele familien); et stabilt seertal forudsætter programmernes kvalitative uforanderlighed. Et eksempel på det sidste er den hyppige anvendelse af seriefilm i Mainos TV-udsendelser, hvilket til en vis grad hænger sammen med, at dette selskab i løbet af et efterår i forbindelse med budgetlægningen fordeler annoncørernes sendetid for hele det følgende år.

Under fordelingen drages omsorg for, at program og reklameindslag så vidt muligt passer sammen. Mainos har hævdet, at dets programmer også indeholder stof for minoriteter. Det almindelige indtryk er imidlertid, at hovedvægten ligger på det underholdende stof - specielt har kritikken været rettet imod seriefilmenes idealisering af voldsanvendelse som det enkleste middel til løsning af de i filmene forekommende problemer.

Repræsentanter for Yleisradio har ytret ønske om, at de kommercielle baggrundsprogrammer helt ophører, således at reklameselskabet udelukkende formidler enkelte reklameindslag. Formålet hermed skulle være, at programvirksomheden kunne planlægges som en helhed uden speciel hensyntagen til kommercielle interesser. En sådan ændring forekommer urealistisk på baggrund af den udvidelse af Mainos programproduktion, der finder sted. I denne forbindelse bemærkes, at en repræsentant for Mainos har udtalt, at han tvivler på den velgørende virkning af konkurrence mellem »programenhederne« (TV-1, TV-2 og Mainos); han mener, at programmerne og producenterne bør konkurrere. »Enhederne« bør snarere komplettere hinanden end konkurrere.

For Yleisradios eget vedkommende fremhæves det som programvirksomhedens første mål at være *informativ.* Specielt i relation til problemet om en tilfredsstillende forbrugeroplysning gøres det gældende, at reklamen tilstræber en *suggestiv* effekt, idet man ikke i samme udsendelse konfronterer de konkurrerende virksomheder, således som Yleisradio i sine udsendelser konfronterer f. eks. politiske modstandere. Mainos udtaler selv, at selskabets mål fra begyndelsen har været at stræbe mod programmer på det »højst mulige« niveau - »en langsigtet programplanlægning og en neutral indstilling i alle programmer«. Man mener i øvrigt, at det er en fordel for Yleisradio at kunne koncentrere sig om sin informative opgave (hvilket bl. a. sker derved, at Mainos har øget sin andel af hjemmeproducerede underholdningsprogrammer).

ad 3) Reklame-TV's sendetider ligger gennemsnitligt fra kl. 18.30 til 19.30 samt efter kl. 21.30. Af en samlet ugentlig sendetid på noget over 70 timer udgør selskabets andel 17 timer. På program 2 sender Mainos kun om torsdagen (105 minutter). Den således tilmålte sendetid fordeles af Mainos mellem annoncørerne efter retningslinier, der skal sikre disse en ensartet behandling.

Det synes utvivlsomt, at disse sendetidsrammer har virket belastende for begge organisationer under deres stærke expansion.

ad 4) Under dette punkt skal blot nævnes, at ejerforholdene inden for Mainos-TV har spillet en rolle i den økonomiske diskussion mellem Yleisradio og Mainos; således kritiseres størrelsen af de rabatter, der ydes reklamebureauerne for deres omsætning med Mainos.

Afsluttende bemærkes, at det foreliggende materiale fra Finland umiddelbart efterlader indtrykket af tilfredshed med det nuværende system hos Mainos-TV og en ikke ringe utilfredshed hos Yleisradio, en utilfredshed, der også er kommet til udtryk ved en henvendelse til Nordisk Råds kulturudvalg i oktober 1968. Herved må tages det forbehold, at udtalelserne fra Mainos har officielt præg, medens udtalelserne fra Yleisradio stort set alene hidrører fra en af generaldirektøren nedsat arbejdsgruppe.

Bilag 11.

RADIOKOMMISSIONEN 1967
Sekretariatet
21. april 1969

Notat vedr. TV i Vesttyskland

TV-virksomheden i Vesttyskland varetages af to uafhængige institutioner ARD (TV1) og ZDF (TV2), der begge finansieres af licensmidler suppleret med reklameindtægter. Efter fradrag af udgifterne til senderne fordeles TV-licensmidlerne med 70 pct. til ARD og 30 pct. til ZDF.

1. ARD (Arbeitsgemeinschaft der öffentlich-rechtlichen Rundfunkanstalten der Bundesrepublik .Deutschland).

ARD er føderalistisk organiseret - ligesom forbundsstaten - ved en sammenslutning af radioorganisationerne i de forskellige Länder. Formandsskabet - og dermed organisationsledelsen - afgøres ved valg for eet år ad gangen med genvalgsmulighed. De 9 selvstændige organisationer, der tilsammen udgør ARD, har hvert sit radioråd og sorterer under kulturministeriet i de enkelte Länder. Radiorådene udpeges efter forskellige regler, men alle indeholder repræsentanter for samfundsinteresser, politiske partier og kirken. ARD beskæftiger ialt ca. 18.000 indenfor radio og TV.

Det samlede licenstal er ca. 18 mill, radio og ca. 14 mill. TV, hvoraf omtrent ²/₃ dækkes af de tre største organisationer indenfor ARD nemlig WDR (Köln), NDR (Hamburg) og BR (München).

ARD-organisationerne producerer både radio og TV med radiovirksomheden hovedsagelig som lokaludsendelser indenfor de enkelte Länder.

ARD's TV-programmer (TV1) sendes både lokalt (områdedækkende) og i et fællesprogram (Deutsches Fernsehen), hvor de enkelte organisationer deltager med en programandel i forhold til deres licenstal. Visse fællesfunktioner er etableret f. eks. nyhedsredaktionen i Hamburg og koordineringssektionen i München. Den ugentlige sendetid er ca. 52 timer excl. reklame-TV, der på TV1 sendes lokalt (områdedækkende).

I et par Länder er der under ARD-organisationerne etableret et TV 3 med en ugentlig sendetid på ca. 25 timer hovedsagelig bestående af lokalt, oplysende stof og udelukkende sendt på UHF.

2. ZDF (Zweites Deutsches Fernsehen).

ZDF er oprettet i 1963 ved en »statsaftale« mellem alle tyske forbundslande med et TV-råd på 68 personer. Rådsmedlemmerne er udpeget som repræsentanter for de forskellige Länder, forbundsstaten, de politiske partier, kirkerne (katolske, protestantiske og jødiske), fagforeningerne, arbejdsgiverforeningen, landbrug, industri, håndværk, avisudgivere, journalister, velgørende institutioner, visse kommunale foreninger, sportsforeninger og kulturelle institutioner.

ZDF har hovedsæde og produktionscenter i Mainz og beskæftiger ca. 2500. ZDF producerer delvis på fremmede faciliteter heraf enkelte faste lejeaftaler med ARD.

Den ugentlige sendetid på TV 2 er ca. 49 timer og udsendelserne bringes kun på UHF, der er udbygget til at dække ca. 94 pct. af befolkningen.

ZDF modtager 30 pct. af TV-licensmidlerne efter fradrag af udgifterne til senderne og supplerer med indtægter fra landsdækkende reklame-TV.

3. Koordination og samarbejde mellem ARD og ZDF.

Både ARD og ZDF er offentlige institutioner, men uafhængige og indbyrdes konkurrerende.

Til koordination af TV1 og TV2 er der etableret et koordineringsudvalg med ledende

personer fra begge organisationer. Udvalget samles 2-3 gange om året og udarbejder hovedlinierne for programskemaet for ugens dage gældende for 2-3 år ad gangen. Koordineringsudvalget skal gennem denne rammeaftale sørge for, at der bydes seerne varierende programmer ved at TV1 og 2 er kontrasterende.

Ordet kontrasterende er åbent for fortolkning, da aftalerne kun bygger på rammer og kategorier - og en sådan fortolkning er ofte fristende, fordi de to kanaler står i klart indbyrdes konkurrenceforhold til hinanden. Fristelserne giver sig undertiden sådanne praktiske udslag, at det kniber med at overholde ånden i samarbejdsaftalen.

Koordinationsproblemerne kompliceres yderligere af, at ARD ikke er en enhed men et samarbejde mellem flere organisationer, der selv har et indbyrdes koordineringsbehov. I praksis kniber det derfor med at overholde rammeaftalerne.

Der findes et vist facilitetssamarbejde mellem ARD og ZDF f. eks. vedr. udnyttelsen af OB-vogne samt præference for lån af studier til optagelse af lokale indslag.

I ARD's regi findes endvidere visse funktioner, der også står til rådighed for ZDF, f. eks. institut for teknisk forskning (München), intern undervisning i teknik (Nürnberg) samt lyd- og billedarkiv (Frankfurt).

Bilag 12.

RADIOKOMMISSIONEN 1967
Sekretariatet
23. oktober 1969

Notat vedrørende koordineringsaftale mellem de tyske fjernsynsorganisationer ARD og ZDF

Som underbilag 1 findes en kopi af »Vorläufige Vereinbarung zwischen den in der ARD zusammengeschlossenen Landesrundfunkanstalten und der Anstalt Zweites Deutsches Fernsehen«. Hovedindholdet af denne foreløbige samarbejdsaftale, der er gældende indtil 31. december 1969, er følgende:

Parterne har i fællesskab udarbejdet et programskema. Eksempel fra ARD er optaget som underbilag 2. Selvom de enkelte parter nu og da kan lave enkelte udsendelser af 15 minutters varighed uden for dette skema tillader kun vigtige årsager direkte afvigelser fra det vedtagne.

Hver af parterne kan bestemme en Eurovisions- og sportsudsendelse, men den anden part har - såfremt det ønskes - lov til at transmittere disse. Såfremt man ønsker fællestransmissioner på andre områder aftales det mellem organisationernes programdirektører.

Parterne danner et koordineringsudvalg, hvor hver part kan have indtil 7 medlemmer, men kun én stemme. Udvalget træder sammen, når en af parterne foreslår det og kan bl. a. behandle følgende sager: principielle koordineringsspørgsmål, sager som ikke er nævnt i koordineringsaftalen samt forslag til forbedring af koordineringen og ændringer af aftalerne.

Vorläufige Vereinbarung zwischen den in der ARD zusammengeschlossenen Landesrundfunkanstalten und der Anstalt Zweites Deutsches Fernsehen

Nach § 22 Abs. 4 des Staatsvertrages über die Errichtung der Anstalt des öffentlichen Rechts Zweites Deutsches Fernsehen und nach Ziffer I 3 des Schlußprotokolls zu diesem Vertrag sowie nach der Empfehlung der Ministerpräsidentenkonferenz in ihrer Sitzung vom 3./4. Mai 1962 haben die Landesrundfunkanstalten und das Zweite Deutsche Fernsehen darauf hinzuwirken, daß die Fernsehteilnehmer der Bundesrepublik zwischen zwei inhaltlich verschiedenen Programmen wählen können.

In Ausführung dieser Verpflichtungen und des Beschlusses der Ministerpräsidenten vom 3./4. Mai 1962 schließen die in der ARD zusammengeschlossenen Landesrundfunkanstalten und das Zweite Deutsche Fernsehen folgende Vereinbarung:

1) Das als Anlage beigefügte Programmschema ist für die Vertragspartner verbindliche Richtschnur für die Programmgestaltung. Eine Abweichung von diesem Programmschema ist nur aus wichtigem Grund zulässig. Der Koordinierungsausschuß stimmt halbjährig mögliche Änderungen des Programmschemas ab.

2) Die Vertragspartner werden die Einzelsendungen auf Programmeinheiten von jeweils 15 Minuten aufbauen.

3) Die Vertragspartner treffen sich einmal im Monat — abwechselnd in München und in Mainz — um das zum Ausdruck anstehende Programm in allen Einzelheiten abzustimmen.
   Über die Gestaltung der Feiertagsprogramme werden sich die Vertragspartner im einzelnen gegenseitig verständigen.

4) Jeder Vertragspartner bestimmt einen Eurovisionsbeauftragten. Diese verständigen sich über die Übernahme von Eurovisionsangeboten der UER in das Programm des Deutschen Fernsehens und des Zweiten Deutschen Fernsehens oder in eines von beiden, sofern sowohl die Ständige Programmkonferenz der Landesrundfunkanstalten als auch die Anstalt Zweites Deutsches Fernsehen die Übernahme wünschen.

5) Jeder Vertragspartner bestimmt einen Sportbeauftragten. Diese verständigen sich über die Übernahme von Sportveranstaltungen in das Programm des Deutschen Fernsehens und des Zweiten Deutschen Fernsehens oder in eines von beiden, sofern sowohl die Ständige Programmkonferenz der Landesrundfunkanstalten als auch die Anstalt Zweites Deutsches Fernsehen die Übertragung wünschen.

6) Soweit außer den in Ziffer 4 und 5 genannten Fällen im Interesse der Zuschauer eine Abstimmung notwendig oder zweckmäßig erscheint, soll diese zwischen dem Programmdirektor des Deutschen Fernsehens bzw. dessen Beauftragten und dem Programmdirektor des Zweiten Deutschen Fernsehens bzw. dessen Beauftragten vorgenommen werden.

7) Die Vertragspartner bilden einen Koordinierungsausschuß. Jeder Vertragspartner ist berechtigt, in diesen Ausschuß bis zu sieben Mitglieder zu entsenden. Die Landesrundfunkanstalten haben in diesem Ausschuß zusammen eine Stimme und die Anstalt Zweites Deutsches Fernsehen eine Stimme.
   In der Zeit vom 1. September 1968 bis zum 31. Dezember 1968 führt der Intendant der Anstalt Zweites Deutsches Fernsehen den Vorsitz, in der Zeit vom 1. Januar 1969 bis zum 30. Juni 1969 ein Intendant der Landesrundfunkan-

stalten, vom 1. Juli 1969 bis zum 31. Dezember 1969 wiederum der Intendant der Anstalt Zweites Deutsches Fernsehen.
Der Koordinierungsausschuß tritt zusammen, wenn der Stimmführer eines Vertragspartners dies beantragt. Dem Koordinierungsausschuß können folgende Angelegenheiten vorgelegt werden:

a) Grundsätzliche Koordinierungsfragen.
b) Angelegenheiten, in denen nach Ziffer 4 und 5 dieser Vereinbarung eine Einigung nicht erzielt worden ist.
c) Vorschläge zur Verbesserung der Koordinierung und zur weiteren Ausgestaltung dieser Vereinbarungen.

Der Koordinierungsausschuß kann sich eine Geschäftsordnung geben.

8) Diese Vereinbarung gilt bis zum 31. Dezember 1969. Die Vertragspartner werden sich rechtzeitig über eine Verlängerung oder Neufassung dieses Abkommens für die Zeit ab 1. Januar 1970 verständigen.

Dieses Abkommen tritt ab 1. September 1968 an die Stelle des Abkommens vom 18. September 1967.

München, den 25. Juli 1968

Für die Arbeitsgemeinschaft der Rundfunkanstalten Deutschlands

Christian Wallenreiter.

Mainz, den 25. Juli 1968

Für die Anstalt Zweites Deutsches Fernsehen

Prof. Dr. Holzamer.

Programmstruktur Deutsches Fernsehen (ARD) ab 1.9.1968

	Sonntag	Montag	Dienstag	Mittwoch	Donnerstag	Freitag	Samstag
16.00	16.00 Feature				I. 15.00 Jugend 15.30 Feature 16.00 Unterh. 17.00 Wurmser/ Teletest 17.15 Vesper 17.45 Sport- schau	III. 15.00 Jugend 15.30 Feature 16.00 Rasth. 15.30 Blauer Bock 17.45 Sport- Schau	II. u. IV. 15.00 Jugend 15.30 Feature 16.00 Unterh. 17.00 Markt 17.45 Sport- schau
17.00	16.45 17 × FS-Spiel (WH) 17 × Spielfilm 17 × Unt. (WH)						
18.00	18.15 Sportschau						
19.00	19.00 Weltspiegel						
	19.30 Sportschau						
20.00	20.00 T/W	20.00 T/W	20.00 T/W	20.00 T/W	20.00 T/W	20.00 T/W	20.00 T/W
21.00	20.15 **pro Jahr** 33 × FS-Spiel 6 × Oper/ Operette 7 × Spielfilm 6 × Unterhalt.	20.15 Report Panorama Report Monitor 21.00 Unterhalt.	20.15 Unter- haltg. 21.00 **pro Jahr** 39 × FS-Spiel 13 × Spielfilm	20.15 Pol. Feat. incl. Ost-West 21.00 Unter- haltg.	20.15 **pro Jahr** 26 × FS-Spiel 26 × Spielfilm	20.15 Reportage, unterhaltd., inform. Do- kumentation 21.00 Bericht aus Bonn	20.15 Unter- haltung
22.00	21.45 Feature Zu Protokol Kulturmagaz.	21.45 Feature *)			21.45 Feature incl. Ost-West	21.15 Krimi 22.00 T/W	21.45 Lotto T/W Wort z. Sonnt.
	T/W	T/K/W	T/K/W	T/K/W	T/K/W	22.15 FS-Spiel/WH anschl. T/W	22.10 Spielfilm anschl. T/W
23.00		Sonder- programm					

*) Einmal im Monat kann ein Sonderprogramm, – S-Spiel um 21.45 Uhr angemeldet werden wenn die anmeldende Station auf einen Feature-Termin verzichtet.

Bilag 13.

RADIOKOMMISSIONEN 1967
Sekretariatet
13. oktober 1969

Notat vedrørende det engelske uafhængige kommercielle fjernsyn (ITV)

For nemheds skyld anføres indledningsvis betydningen af nogle forkortelser som benyttes i forbindelse med det uafhængige kommercielle fjernsyn i England:

ITV:
Independent Television. Udtrykket anvendes om det uafhængige reklamefjernsyn i almindelighed og bruges ikke til at betegne nogen bestemt instans inden for dette.

ITA:
Independent Television Authority er den Organisation, der danner den ansvarlige overbygning på reklamefjernsynet. Formelt er det et råd, udpeget af ministeren for Post- og telegrafvæsenet.

ITCA:
Independent Television Companies Association er en sammenslutning af de femten regionale aktieselskaber, der producerer programmerne og sælger reklamerne i TV. Det er det vigtigste samarbejdsorgan, såvel mellem selskaberne indbyrdes som mellem dem og ITA og på visse områder også mellem selskaberne og reklamebureauerne.

ITN:
Independent Television News - et særligt selskab, der ejes af de ovennævnte 15 aktieselskaber. Dets opgave er at producere landsdækkende nyhedsudsendelser.

Historie

Det uafhængige reklamefjernsyn oprettedes ved lov i 1954. Loven gav ITV en levetid på 10 år, hvorefter spørgsmålet om dets fortsatte eksistens skulle tages op på ny. I 1964 vedtoges en ny lov der forlænger organisationens levetid indtil 1976.

Struktur

Det uafhængige fjernsyns struktur er særdeles kompliceret, dels på grund af dets blandede status som offentligt kontrolleret og privat drevet organisation, dels på grund af reklamefinansieringen og ikke mindst fordi det er regionalt organiseret. Kontrollerende råd, rådgivende udvalg, bestyrelser, sekretariater og konsulenter holder hele denne programmæssige og merkantile virksomhed sammen ved hjælp af et stort antal møder. Hovedtrækkene i organisationen er følgende:

Ved loven af 1954 oprettedes Independent Television Authority (ITA), formelt et råd med 13 medlemmer, fremtrædende personligheder, der udpeges af Ministeren for Post- og telegrafvæsenet. D.ts opgave er:

1. At oprette og drive fjernsynsstationer i Storbritannien (ialt 35)
2. At udvælge og autorisere private programselskaber, hvis virksomhed finansieres ved salg af TV-reklame, til at sende fjernsynsudsendelser i de 14 regioner, hvori ITA opdeler landet og
3. At føre kontrol med udsendelsernes og reklamernes indhold.

ITA er således ansvarlig over for regering og parlament for indhold og form af såvel programmer som reklamer.

ITA har opdelt landet i 14 regioner og har afsluttet tidsbegrænsede kontrakter med 15 private selskaber i disse regioner om produktion af programmer og retten til salg af TV-reklame.

Hertil kommer, at landsnyhedsudsendelser produceres af et selskab, der er oprettet af de regionale selskaber: Independent Television News (ITN). Dette selskab befatter sig kun med egentlige nyhedsudsendelser og overlader kommentarerne til regionalselskaberne.

Selskabets ansvarlighedsforhold er karakteristisk derved, at chefredaktøren ikke er reelt redaktionelt ansvarlig overfor sin bestyrelse, men kun overfor ITA. Denne ordning kan beskytte ITN mod pressioner fra annoncørernes side.

Finansiering

Såvel ITA som de regionale programselskaber finansieres næsten udelukkende ved salget af TV-reklamer. ITA ejer og driver TV-senderne, og ved de kontrakter der indgås med regionalselskaberne forpligtiger disse sig til at betale en årlig leje af senderne. De regionale selskaber er private aktieselskaber og deres indtægter fremkommer ved salg af såvel landsreklamer som lokalreklamer samt ved salg af programmer til andre regionalselskaber og udlandet. Selskaberne er underkastet den normale aktieselskabsbeskatning, men desuden en ekstra beskatning, der beregnes af provenuet af reklamesalget, altså før omkostningerne er fratrukket.

Programmer

Loven af 1964 forpligter det uafhængige fjernsyn til at formidle oplysning, uddannelse og underholdning og det pålægges ITA at sørge for en passende balance mellem disse programkategorier og deres fordeling på ugens dage og dagens tider. Dette fortolkes af ITA således, at 30 pct. af udsendelserne skal være af seriøs eller oplysende karakter. Disse 30 pct. er i det store og hele forvist fra sendetiden fra kl. 19 til 22 på hverdage. I dette tidsrum ligger de store reklameindtægter og tiden er derfor helliget familieprogrammer d. v. s. underholdning af den ene eller anden art: kriminalserier, shows, quiz og spillefilm.

Reklamer

ITV's reklamer produceres i almindelighed af de annoncerende firmaer eller deres reklamebureauer.

ITV's reklamesendetid er ikke fastsat ved lov. Reglerne er udformet af ITV selv og tillader højst 6 min. reklame pr. sendetime i gennemsnit og maksimalt 7 min. inden for hver klokketime i sendetiden. Den sidstnævnte regel fortolkes med nogen liberalitet. Tilsammen giver det ca. 100-120 reklamer pr. dag, varierende fra korte lokale lysbilledreklamer til store landsreklamer.

ITA har pligt til at kontrollere TV-reklamernes indholdsmæssige standard efter regler, der betragtes som betydeligt strengere end de love og bestemmelser, der gælder for annoncering i pressen.

Priserne for reklamerne varierer efter dag og tidspunkt og eksempelvis kan nævnes at 30 sekunders reklame i bedste hverdagsaftensendetid er ca. 12.000 kr., om lørdagen koster samme tidsrum ca. 9.000 kr. og i bedste søndagsaftentid ca. 13.000 kr.

Forholdet til BBC

Noget officielt samarbejdsorgan eksisterer ikke mellem ITV og BBC. Formelt opererer de to organisationer uafhængigt af hinanden. Kun på et område, skole-TV koordineres udsendelserne. Herudover er der et vist uformelt samarbejde rn. h. t. de kirkelige udsendelser.

Egentligt pool-samarbejde praktiseres kun ved ganske få lejligheder og når det eksisterer skyldes det at Kongehuset udtrykkeligt har frabedt sig at blive udsat for flere kameraer end højst nødvendigt. Der er dog visse aftaler m. h. t. transmissioner af sportsbegivenheder, der modtages fra og tilbydes Eurovisionen.

Normalt synes det dog at være, at ITV og BBC hver gennemfører deres egen dækning af begivenhederne og der hvor det kunne synes naturligt, med et samarbejde.

Bilag 14.

RADIOKOMMISSIONEN 1967
Sekretariatet

Grafisk-sproglig afbildning af programoversigterne i tysk TV — program 1 (ARD) og program 2 (ZDF) — i perioden 19.-26. april 1969

I lodret kolonne mrk. ENSARTET STOF viser det sorte areal sammenfaldende programart — tidsmæssigt — på de to programmer.

Underbilag 1 til Bilag 14.
Lørdag d. 19. april 1969.

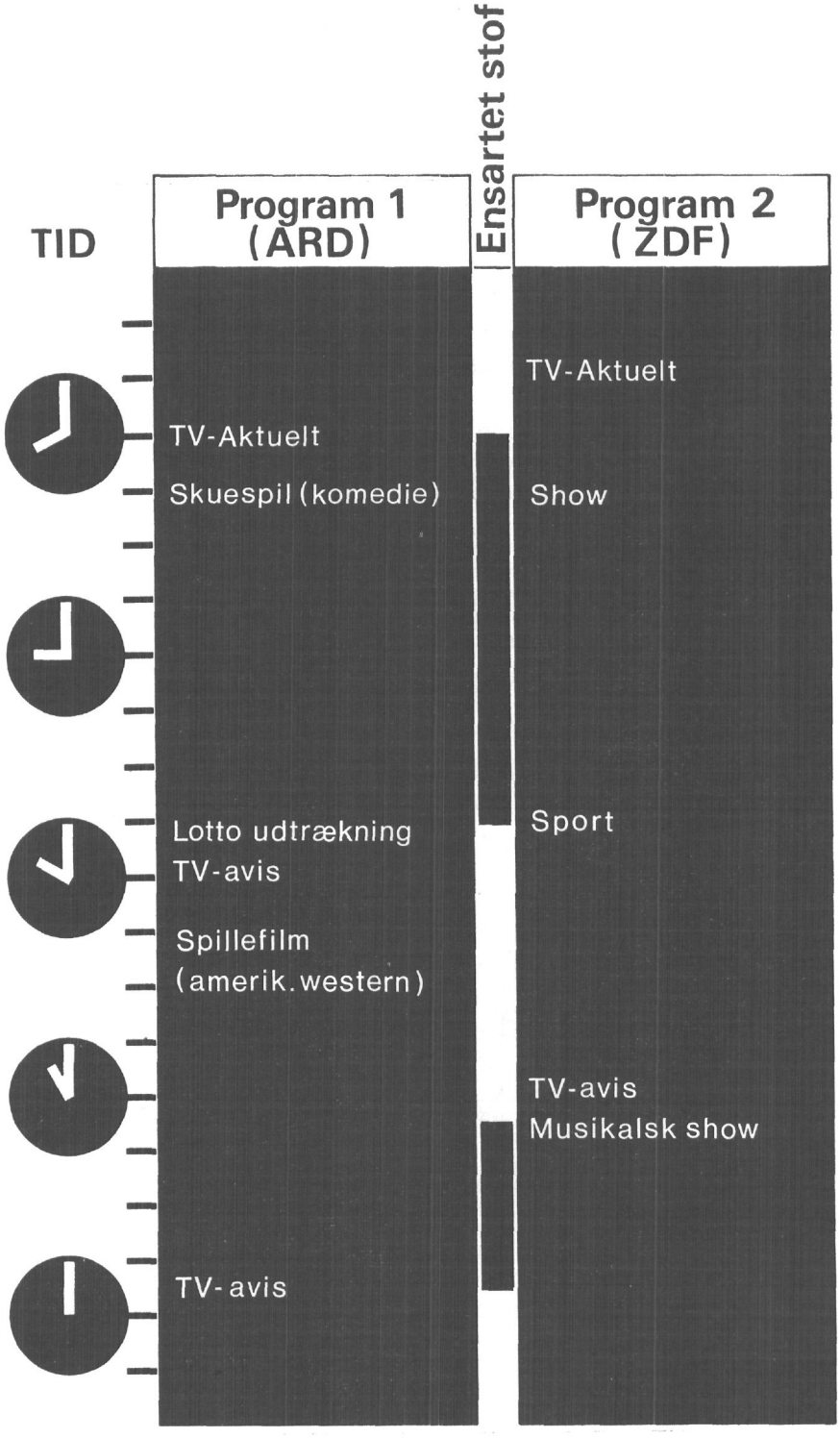

Underbilag 2 til Bilag 14.
Søndag d. 20. april 1969

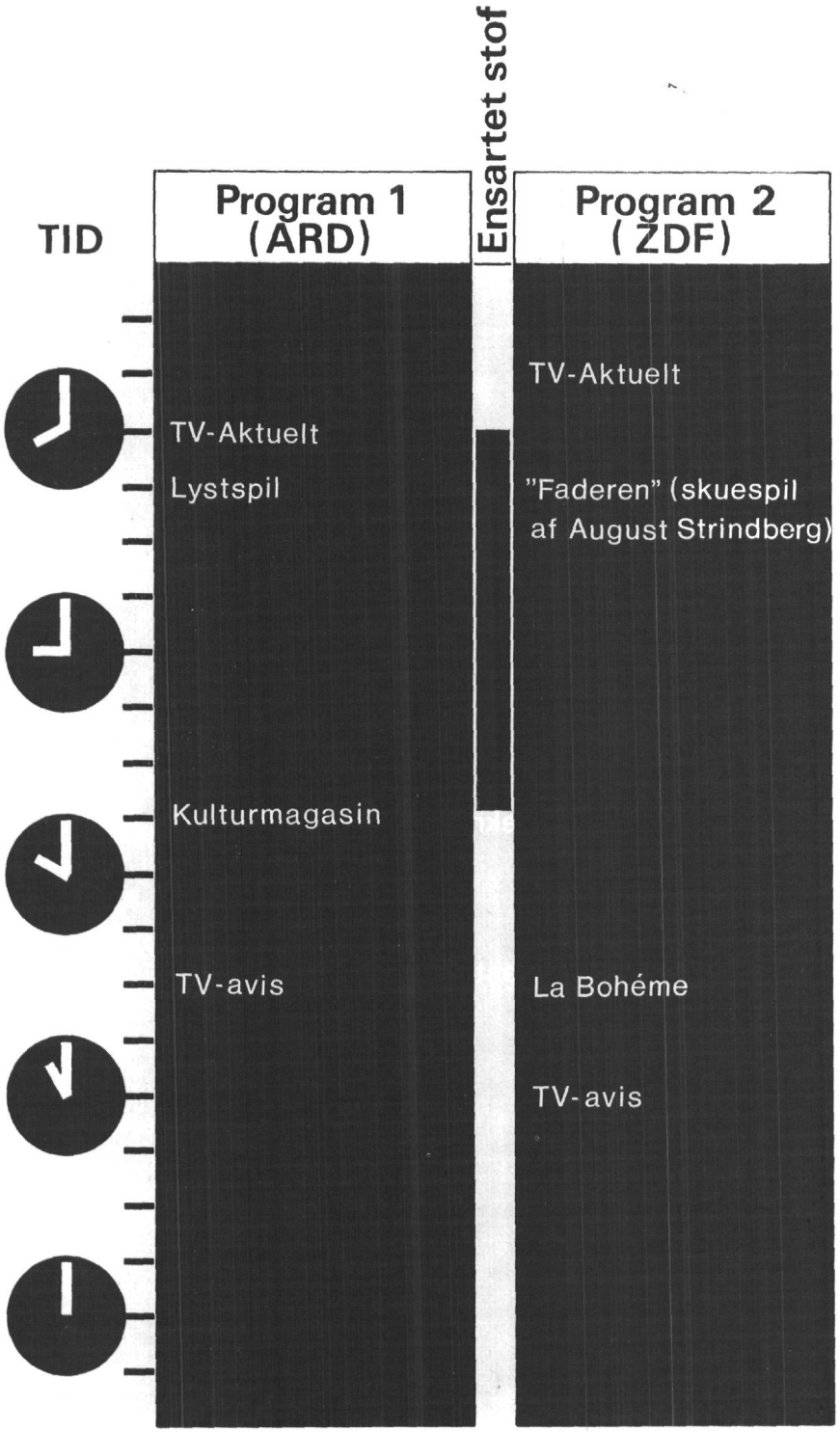

Underbilag 3 til Bilag 14.
Mandag d. 21. april 1969.

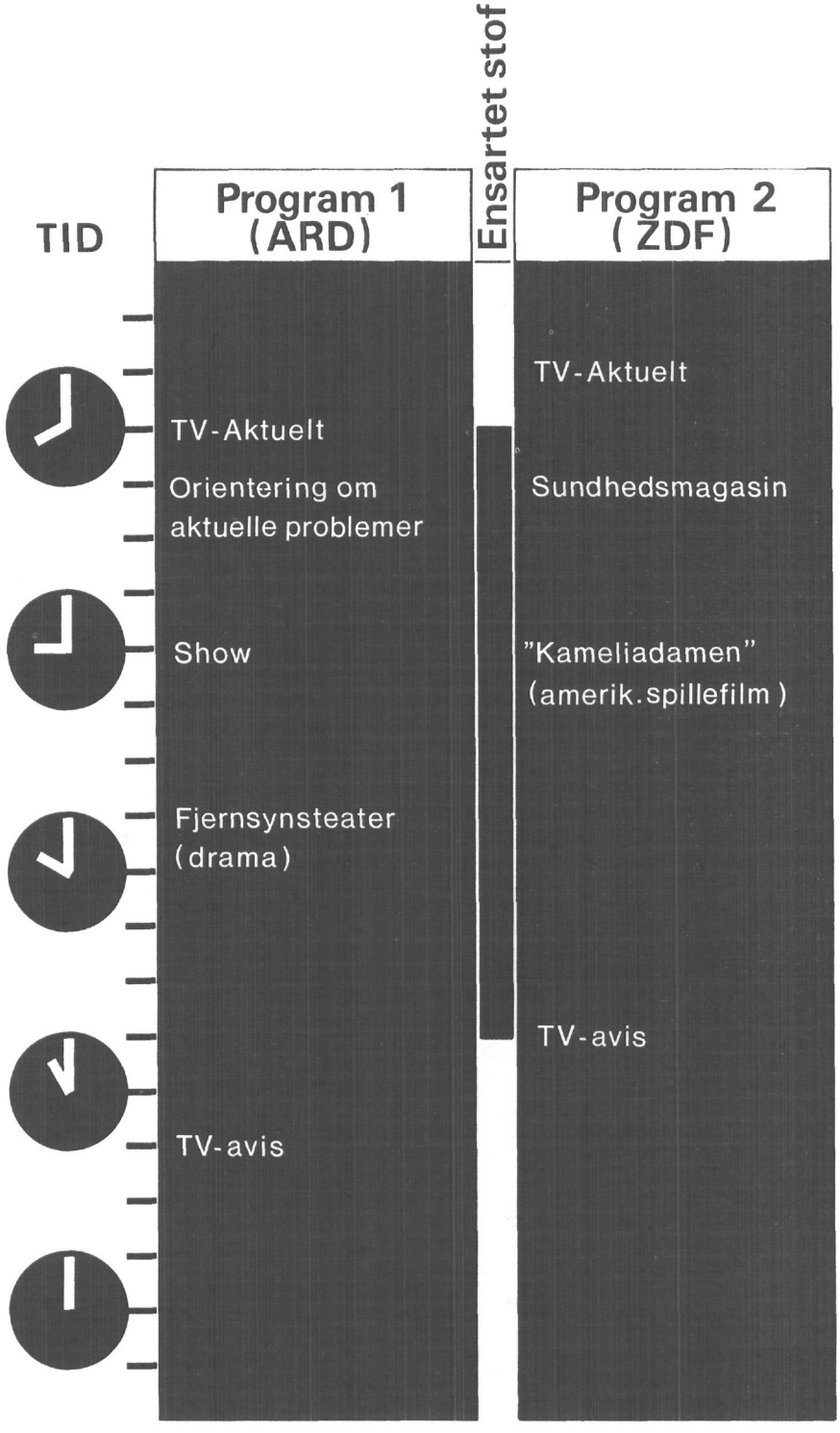

Underbilag 4 til Bilag 14.
Tirsdag d. 22. april 1969.

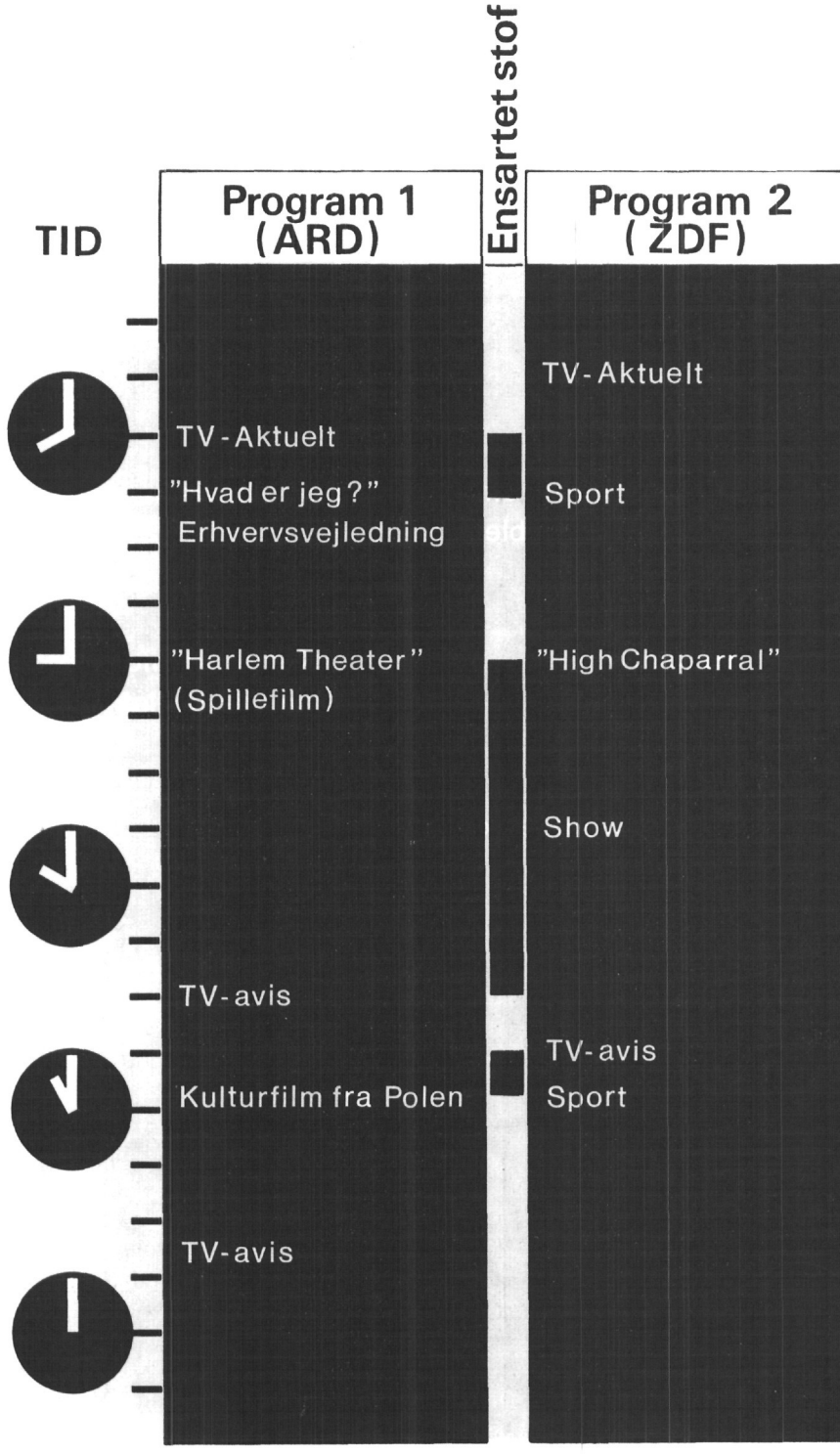

Underbilag 5 til Bilag 14.
Onsdag d. 23. april 1969.

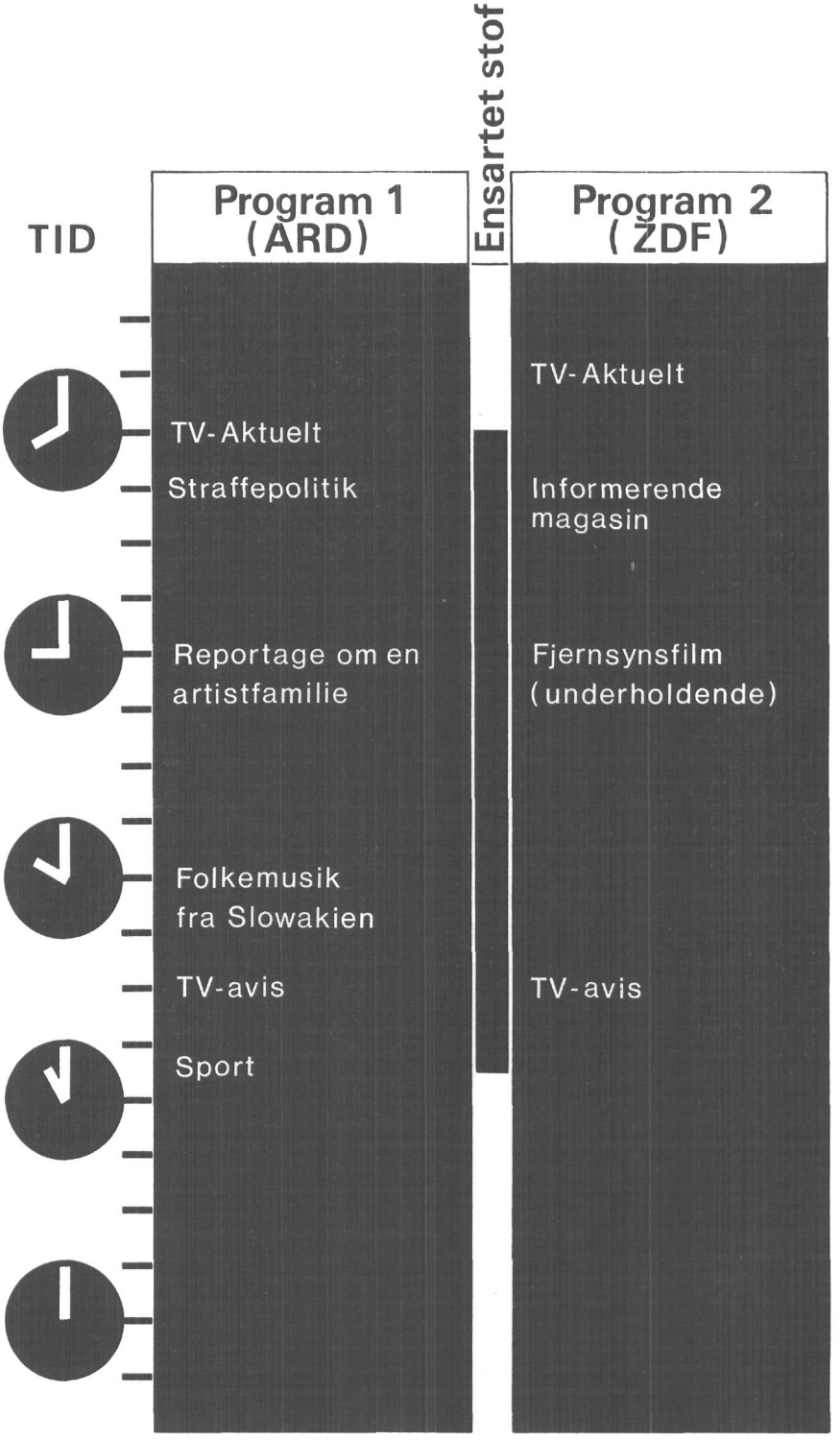

Underbilag 6 til Bilag 14.

Torsdag d. 24. april 1969.

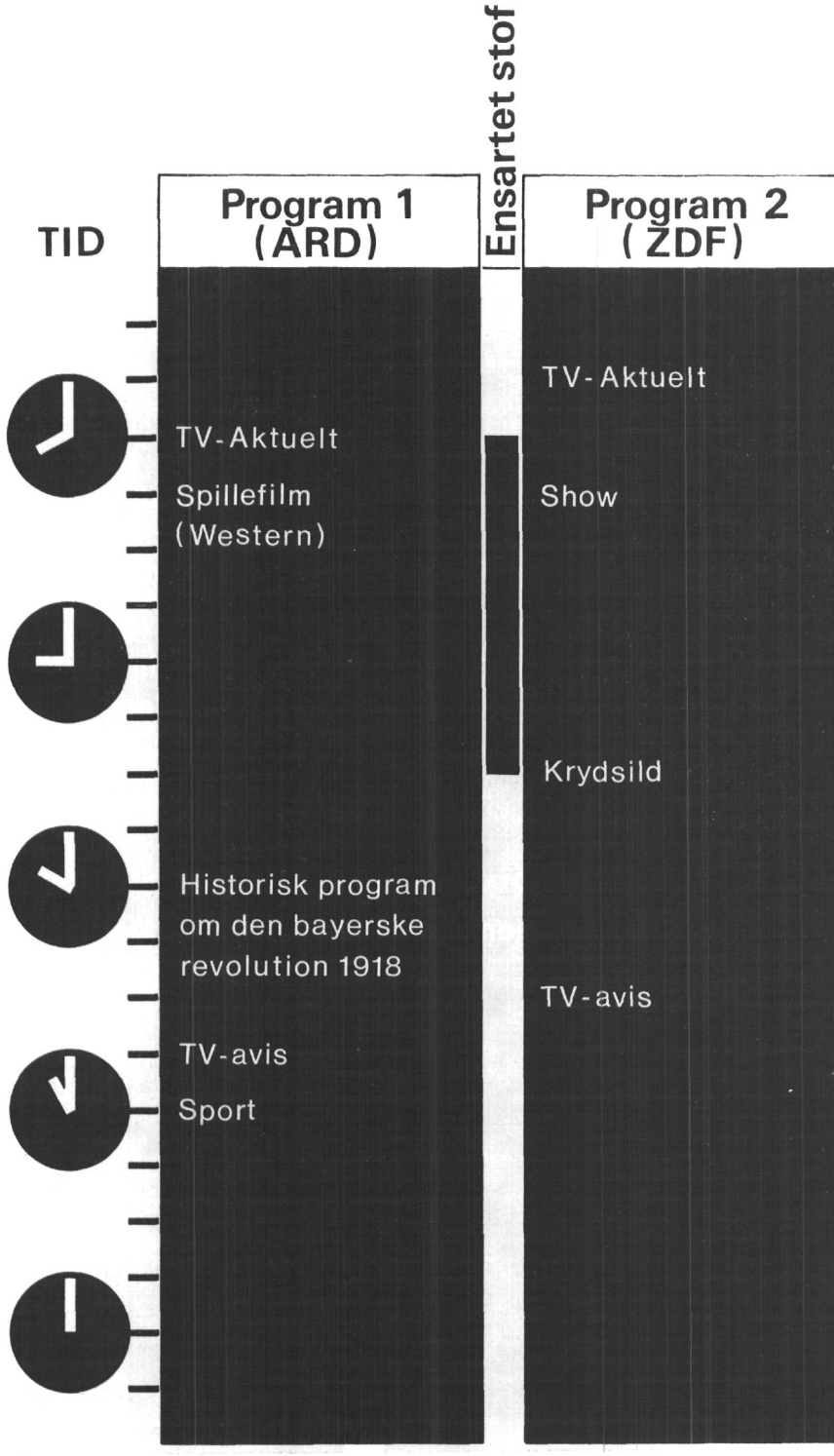

Underbilag 7 til Bilag 14.
Fredag d. 25. april 1969.

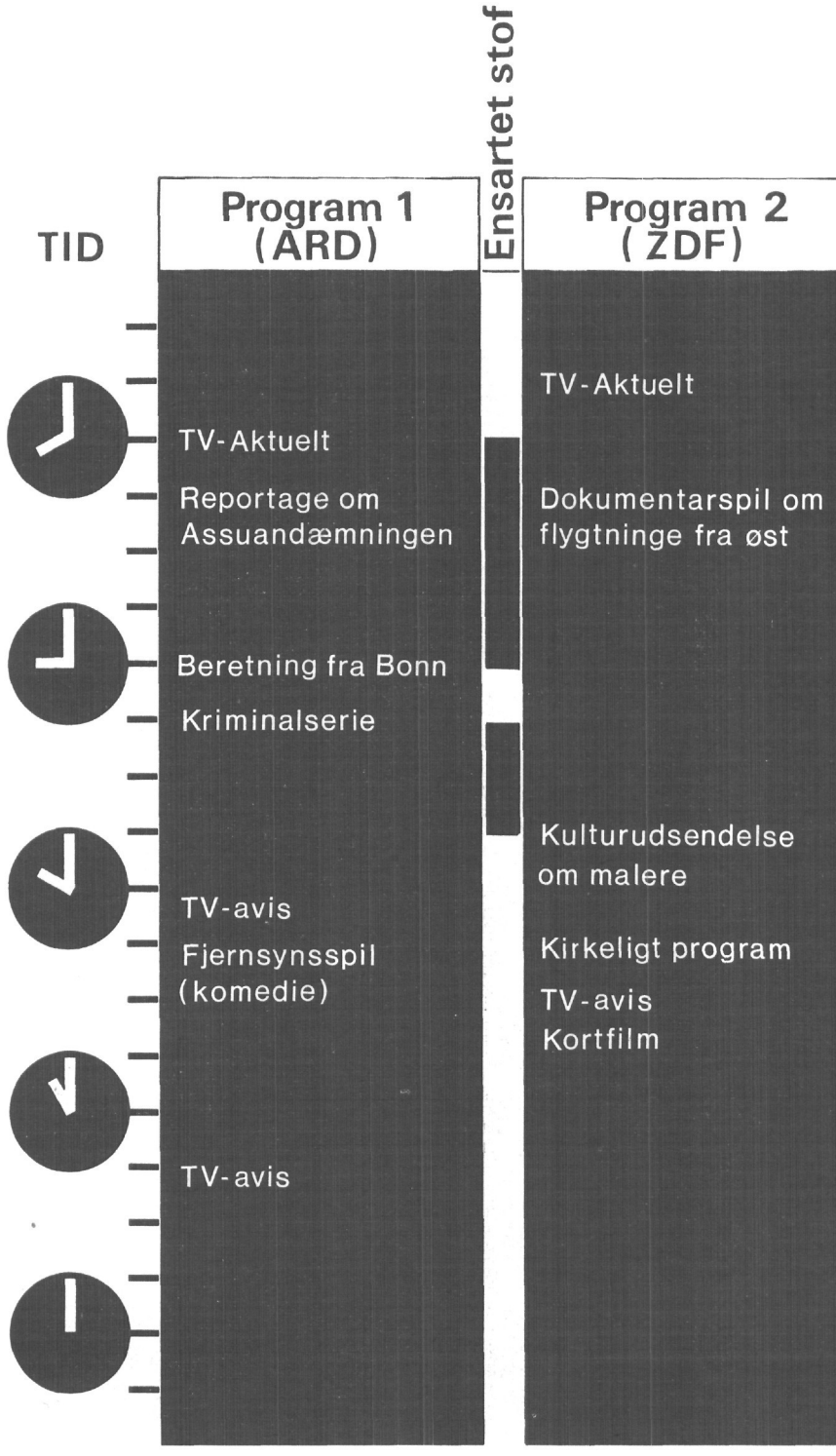

Underbilag 8 til Bilag 14.

Lørdag d. 26. april 1969.

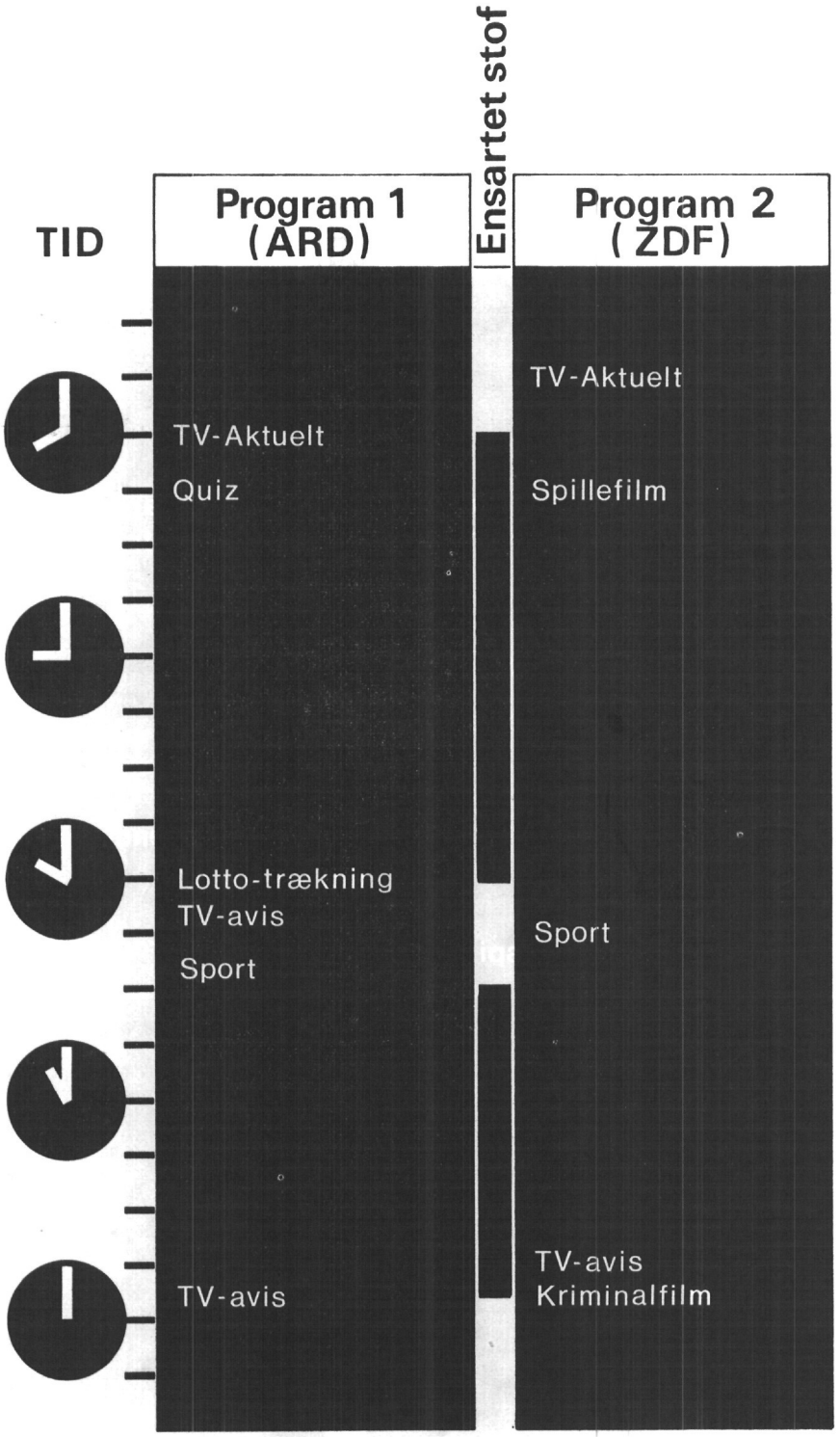

Bilag 15.

RADIOKOMMISSIONEN 1967
Sekretariatet

Grafisk-sproglig afbildning af programoversigterne for BBC 1, BBC 2 og ITA i perioden 3.-10. maj 1969

I lodrette kolonner mrk. ENSARTET STOF viser det sorte areal sammenfaldende programarter - - tidsmæssigt - - på BBC 1 og ITA samt ITA og BBC 2.

Underbilag 1 til Bilag 15.

Lørdag d. 3. maj 1969.

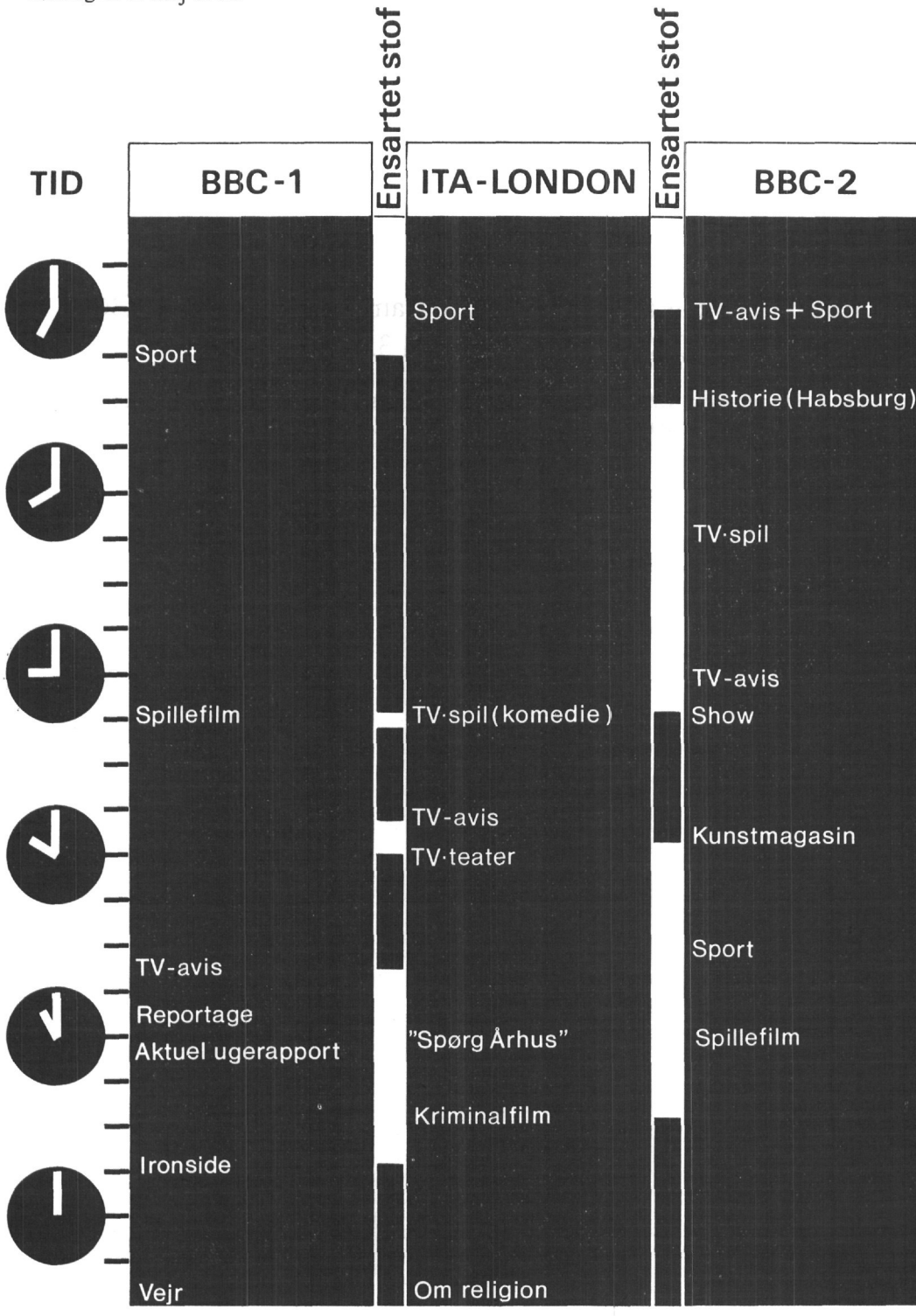

Underbilag 2 til Bilag 15.
Søndag d. 4. maj 1969.

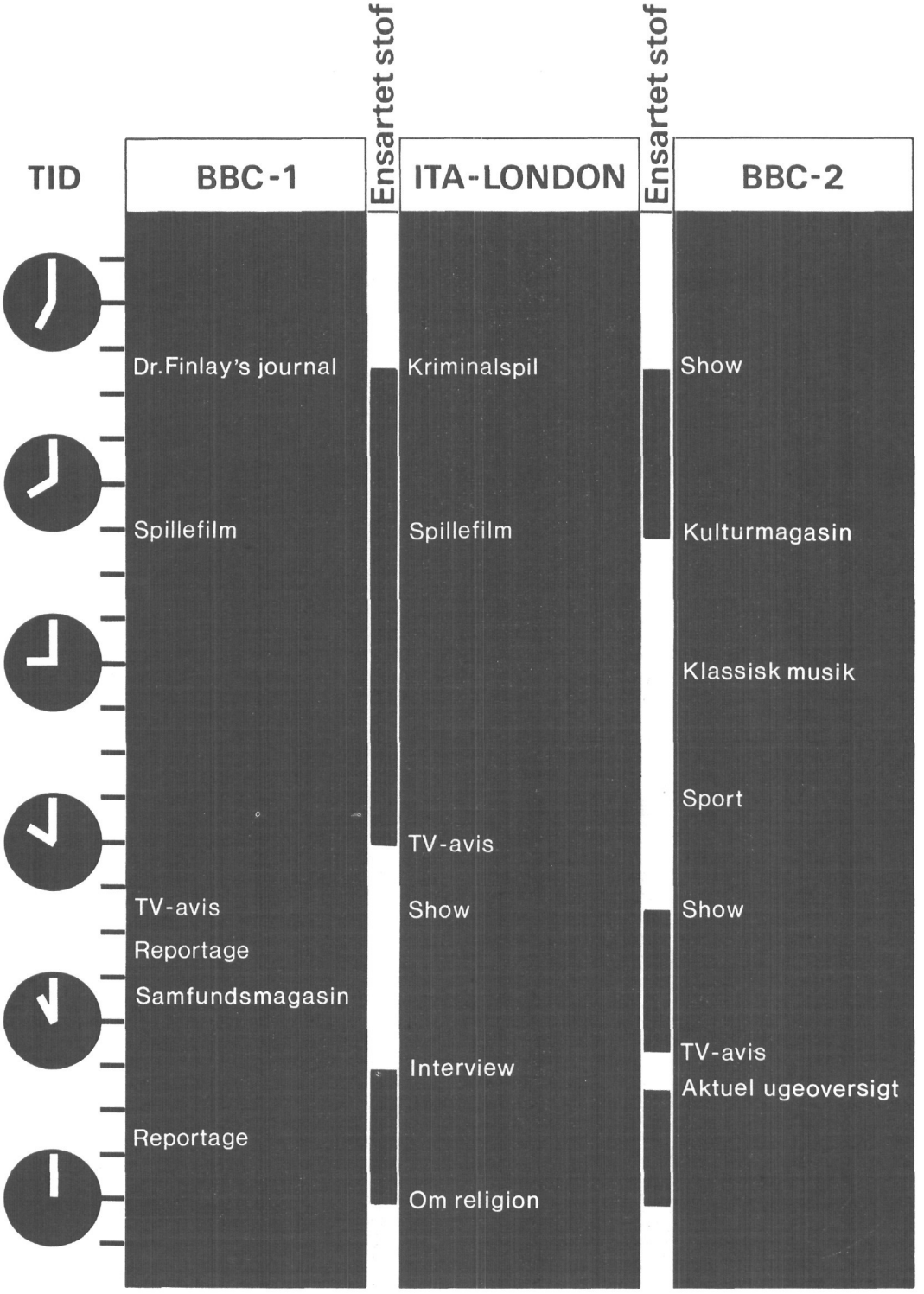

Underbilag 3 til Bilag 15.

Mandag d. 5. maj 1969.

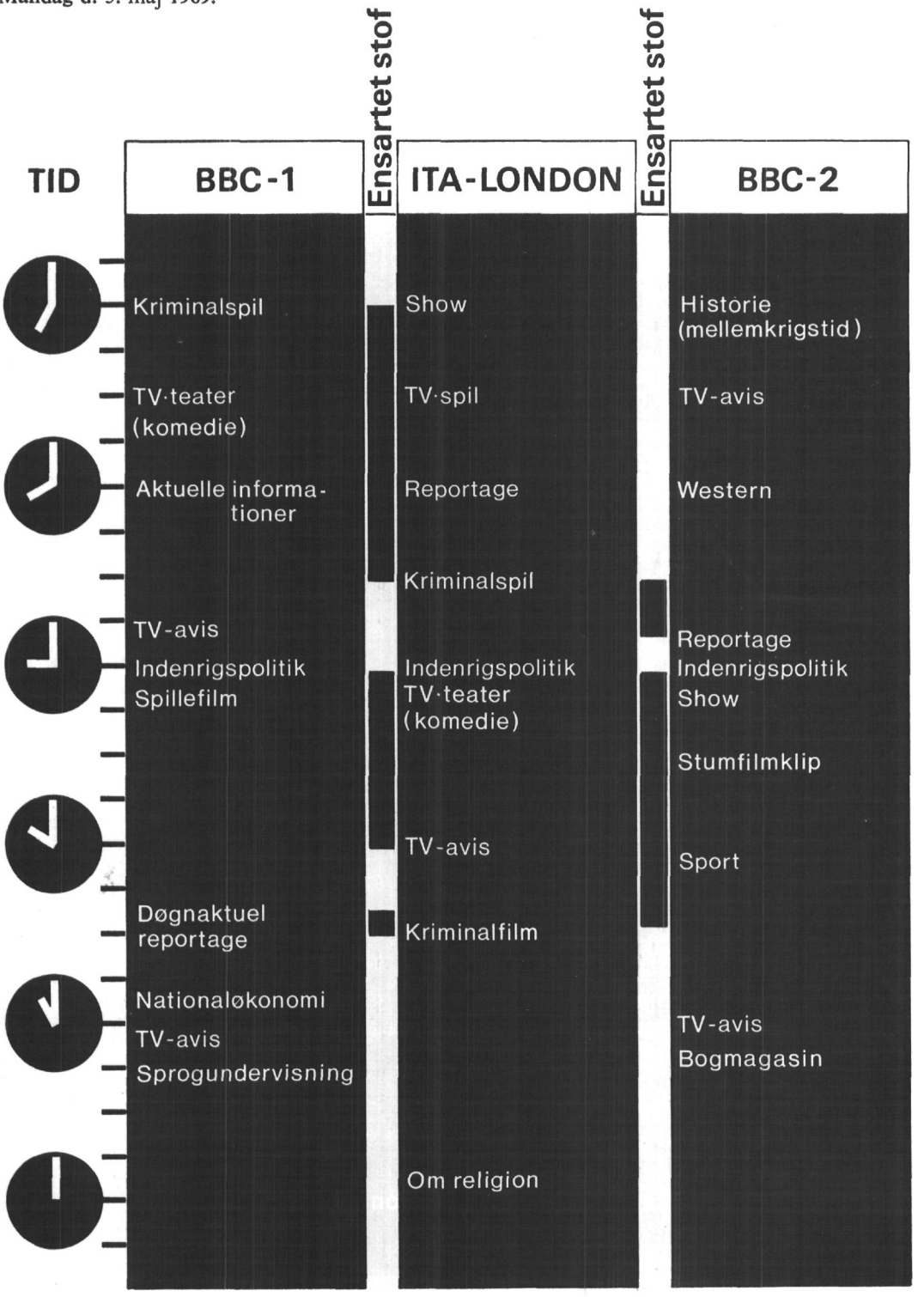

Underbilag 4 til Bilag 15.
Tirsdag d. 6. maj 1969.

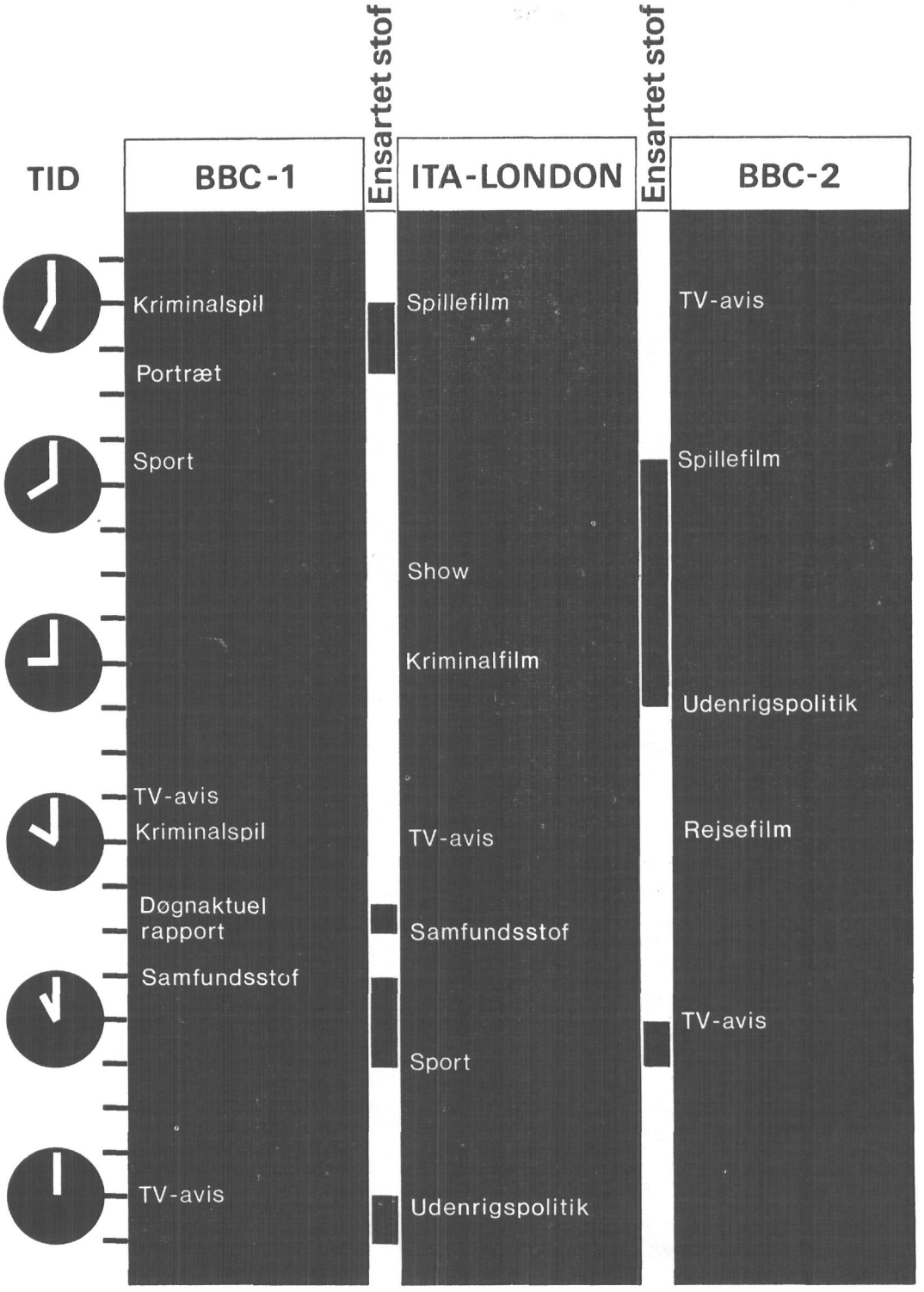

Underbilag 5 til Bilag 15.

Onsdag d. 7. maj 1969.

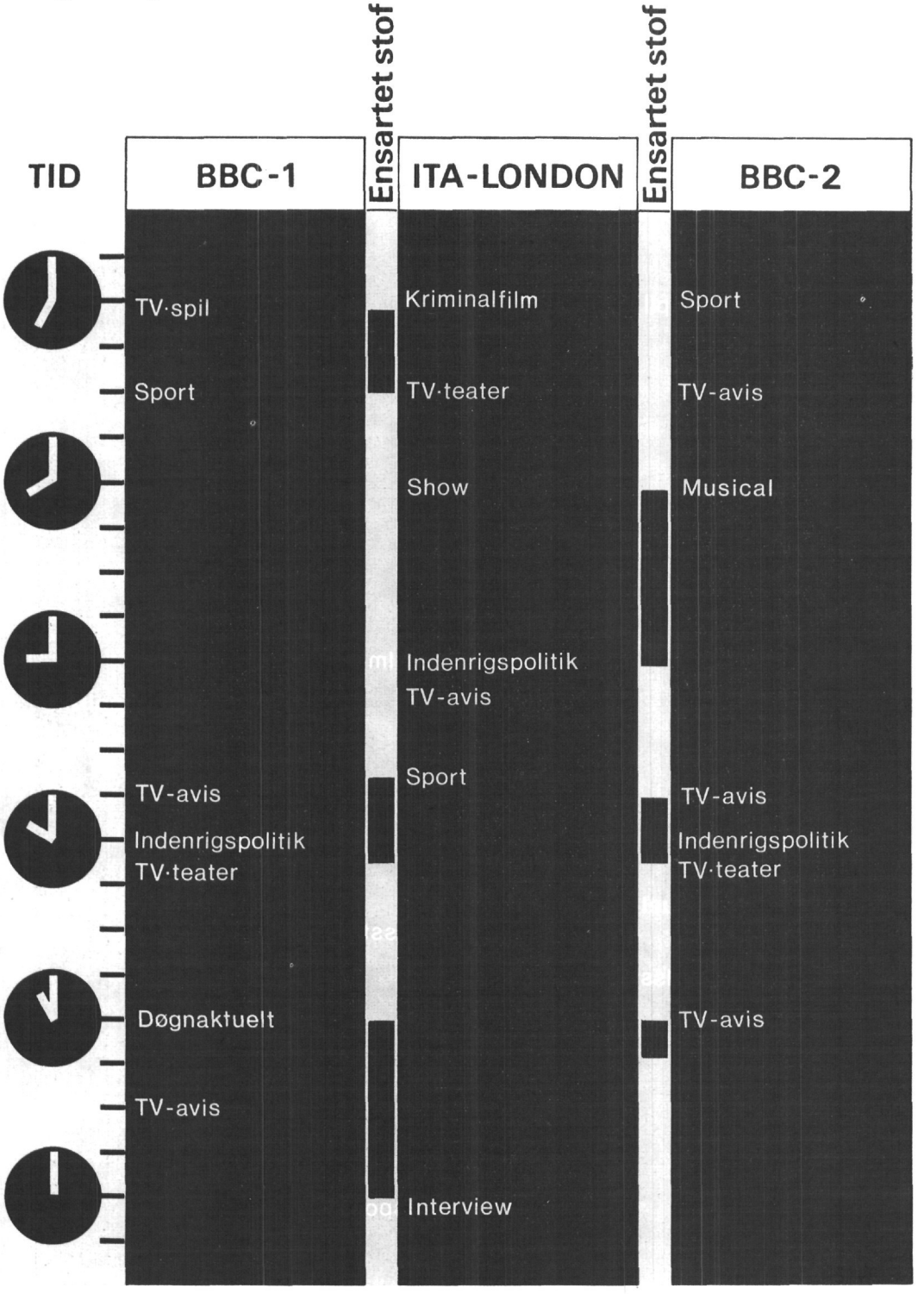

Underbilag 6 til Bilag 15.
Torsdag d. 8. maj 1969.

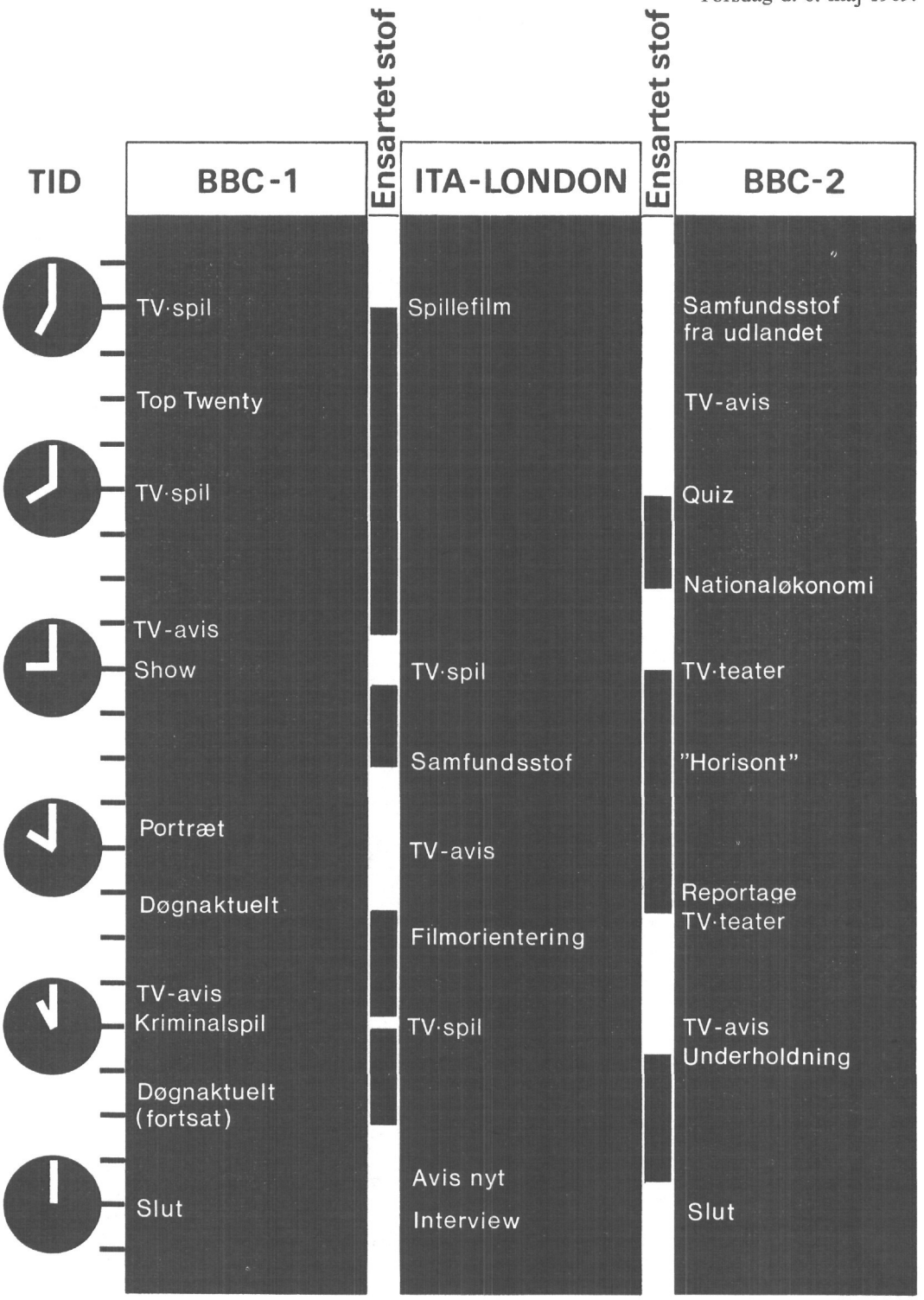

Underbilag 7 til Bilag 15.

Fredag d. 9. maj 1969.

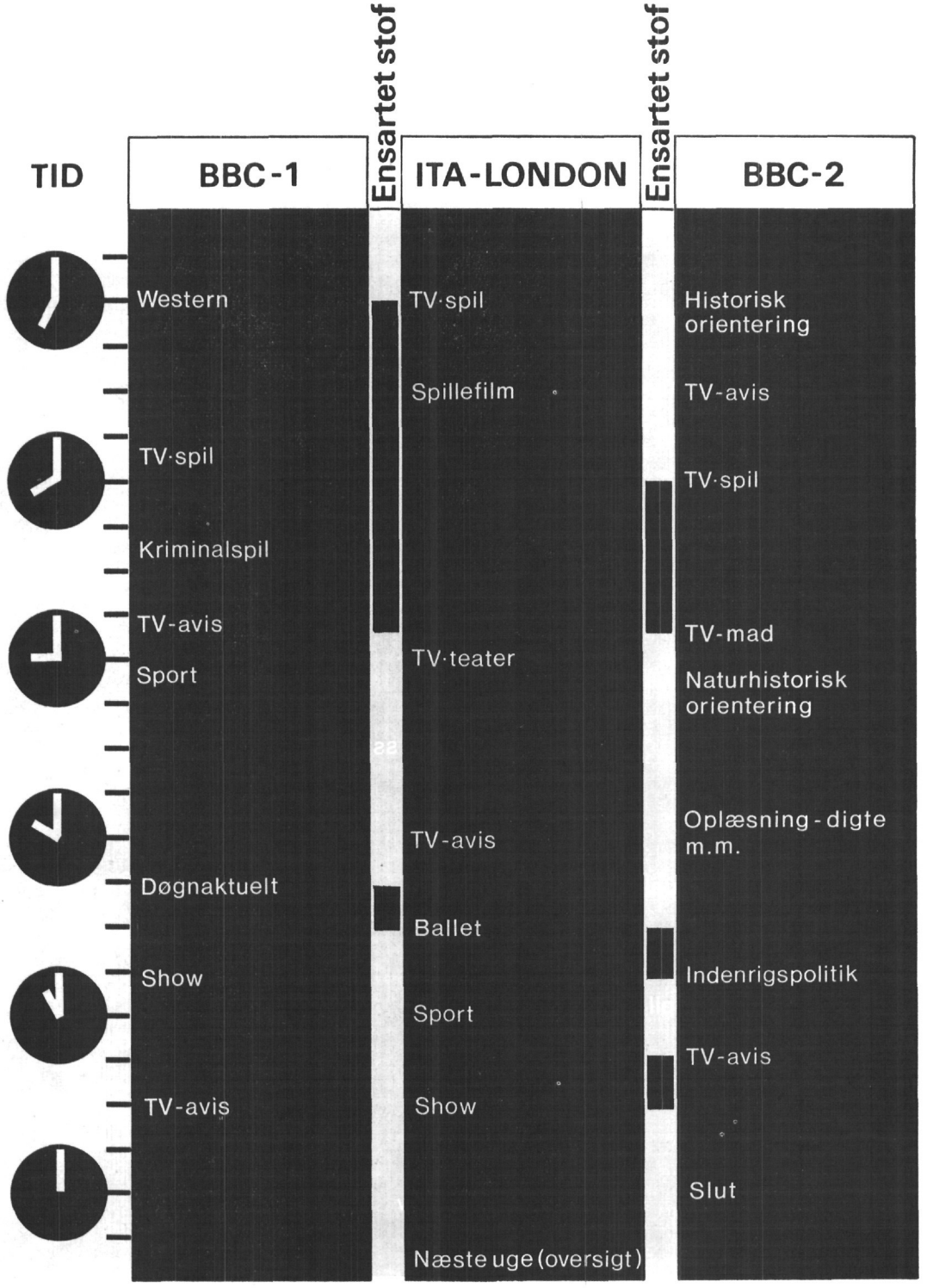

Underbilag 8 til Bilag 15.
Lørdag d. 10. maj 1969.

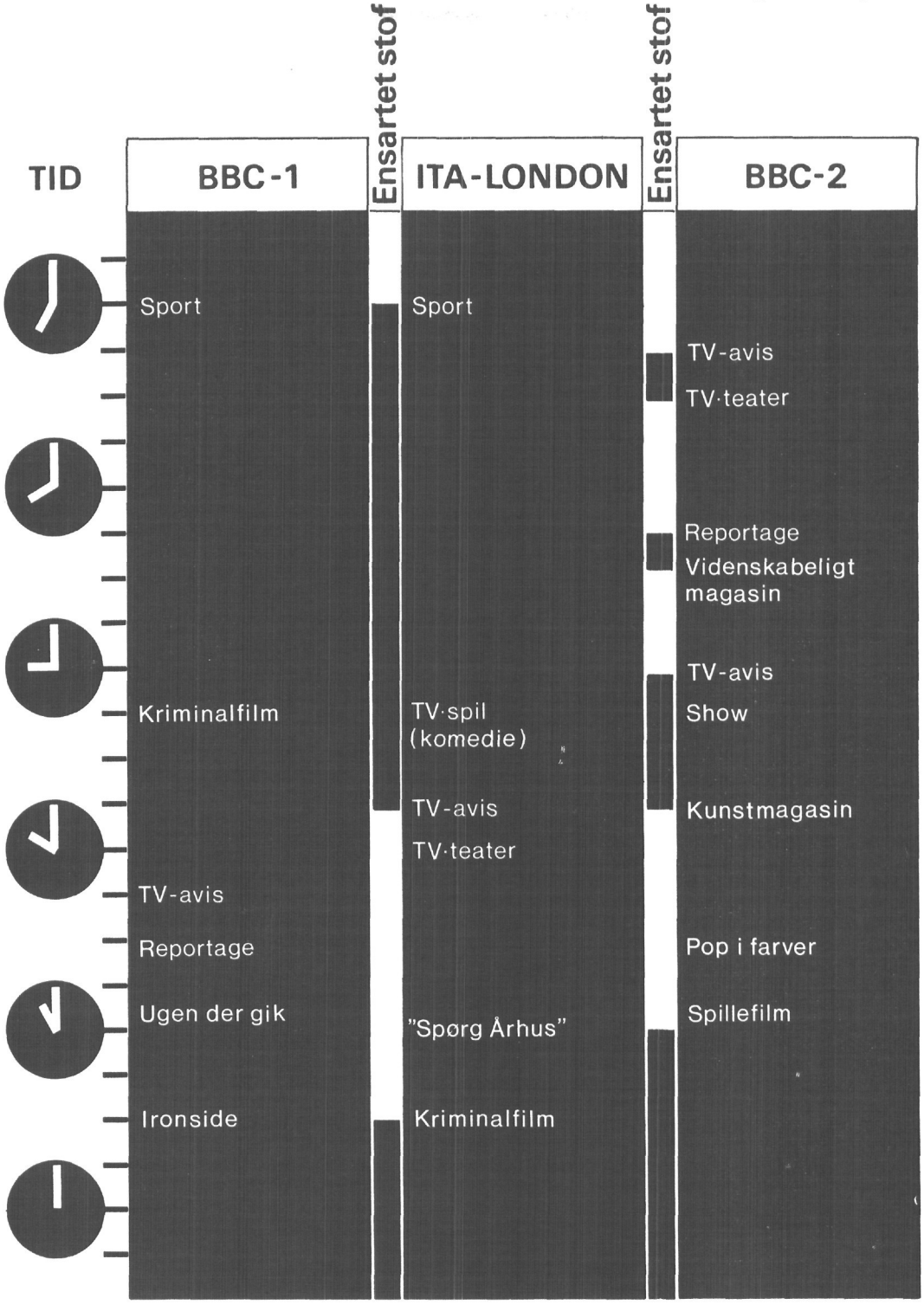

Bilag 16.

RADIOKOMMISSIONEN 1967
Sekretariatet
13. oktober 1969

Procentvis fordeling af seere mellem ITV og BBC.

Omstående kurver er hentet fra JICTAR - JOINT INDUSTRI COMMITTEE FOR TELEVISION ADVERTISING RESEARCH — som foretager en ugentlig vurdering af seerantallet for de tre engelske TV-programmers udsendelser.

Kurverne viser det samlede TV-publikums antal og sammensætning for hver time på dagen (i omstående mellem 19 og 24), samt kanalernes (BBC-1 og ITV) andel i seertallet.

For ITV's salgsdirektør er rapporten hovedgrundlag for afsætning af reklametid ligesom det for annoncøren er en vejledning for, hvorledes han skal bruge sit TV-reklamebudget.

For programdirektøren (ITV) er kanalkurvernes udsving kriteriet for hans evne til at skabe et konkurrencedygtigt program — og dermed indirekte selskabets økonomiske trivsel.

Kurverne viser den procentvise fordeling af seere mellem ITV og BBC-1 i London-området i perioden 30. september til 6. oktober 1968.

Undersøgelsen dækker et område med 4.120.000 husstande.

angiver seere på ITV.

angiver seere på BBC-1.

Underbilag 1 til Bilag 16.
Mandag d. 30. september 1968.

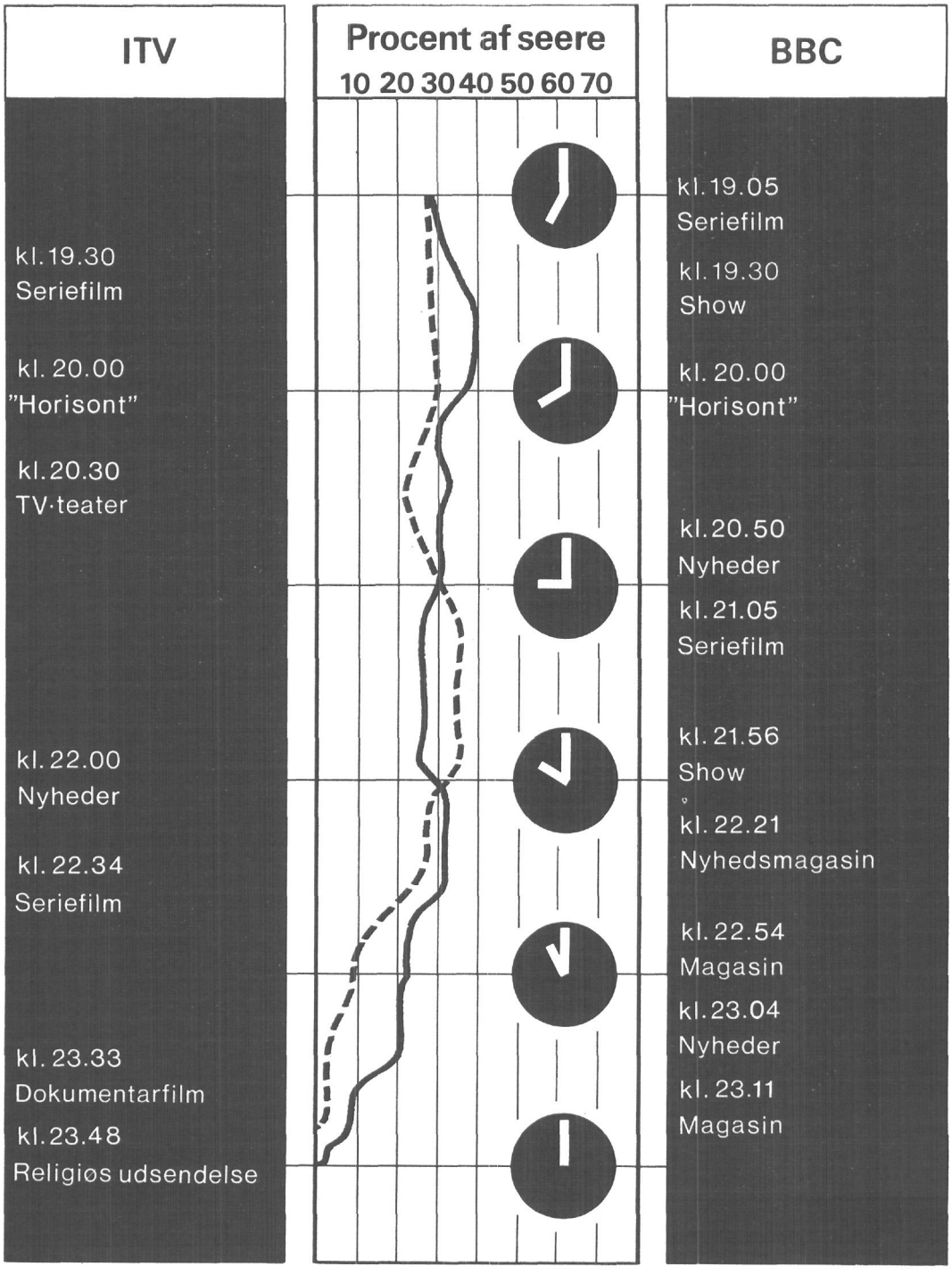

Underbilag 2 til Bilag 16.
Tirsdag d. 1. oktober 1968.

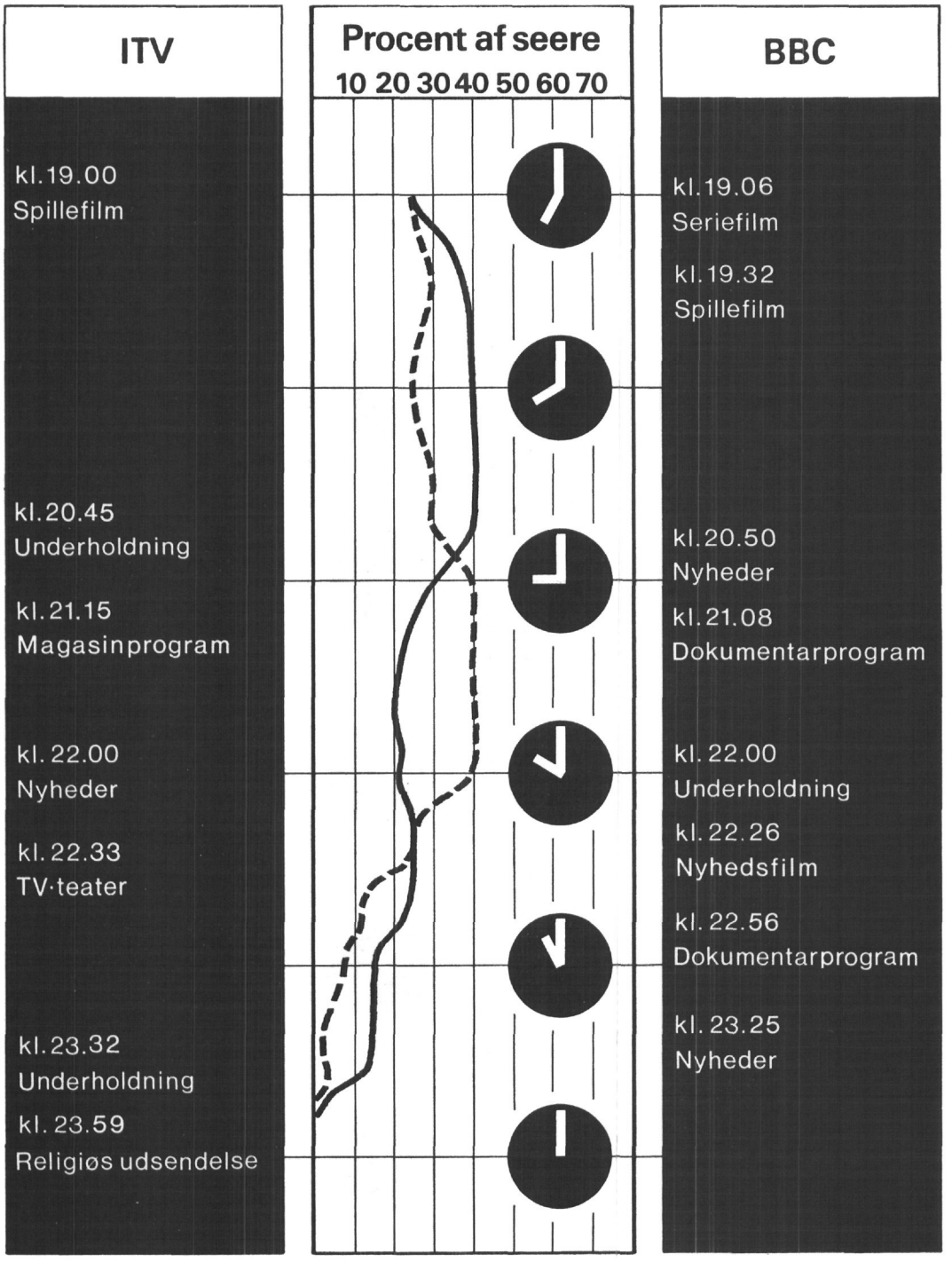

Underbilag 3 til Bilag 16.
Onsdag d. 2. oktober 1968.

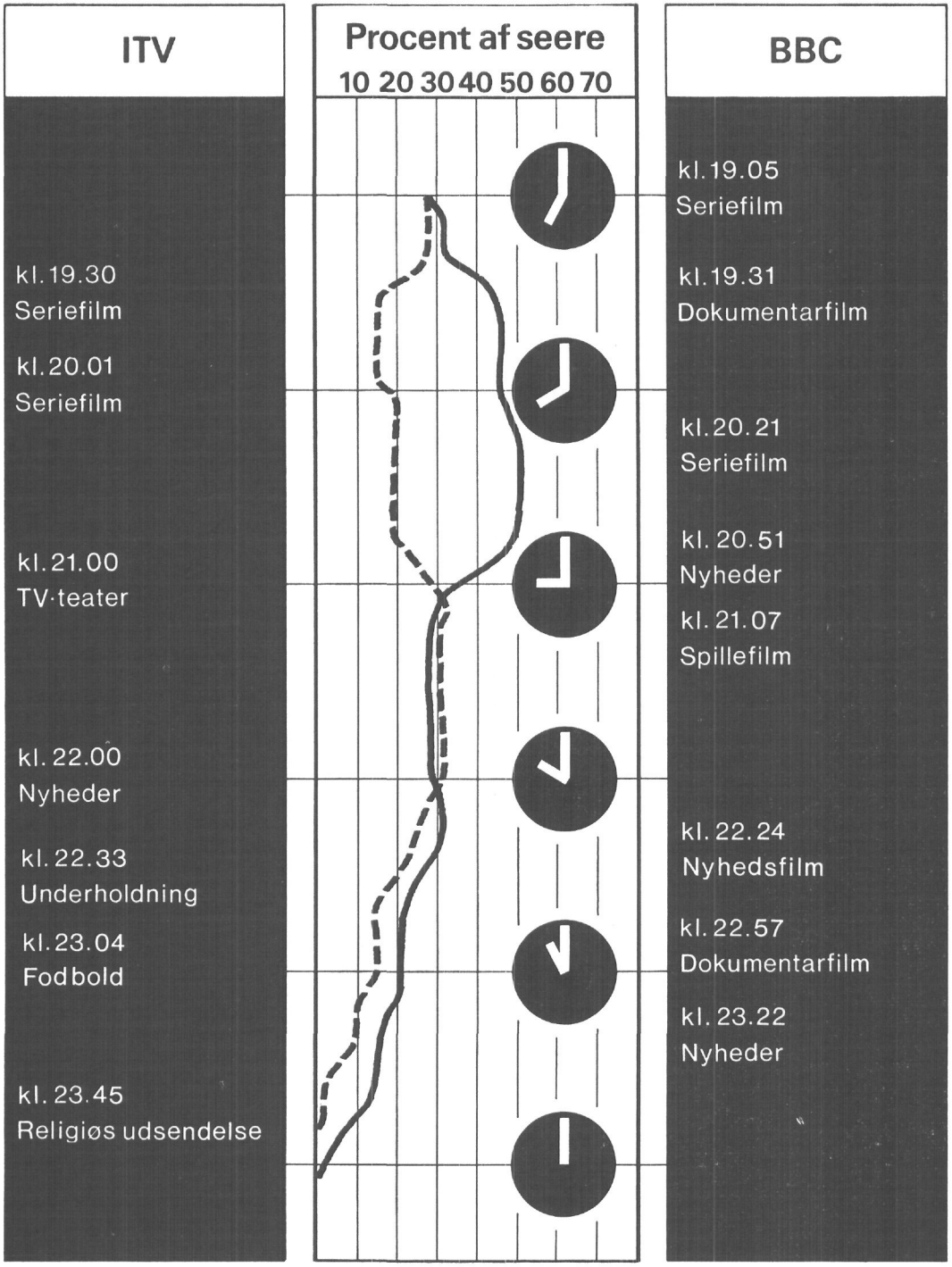

Underbilag 4 til Bilag 16.
Torsdag d. 3. oktober 1968.

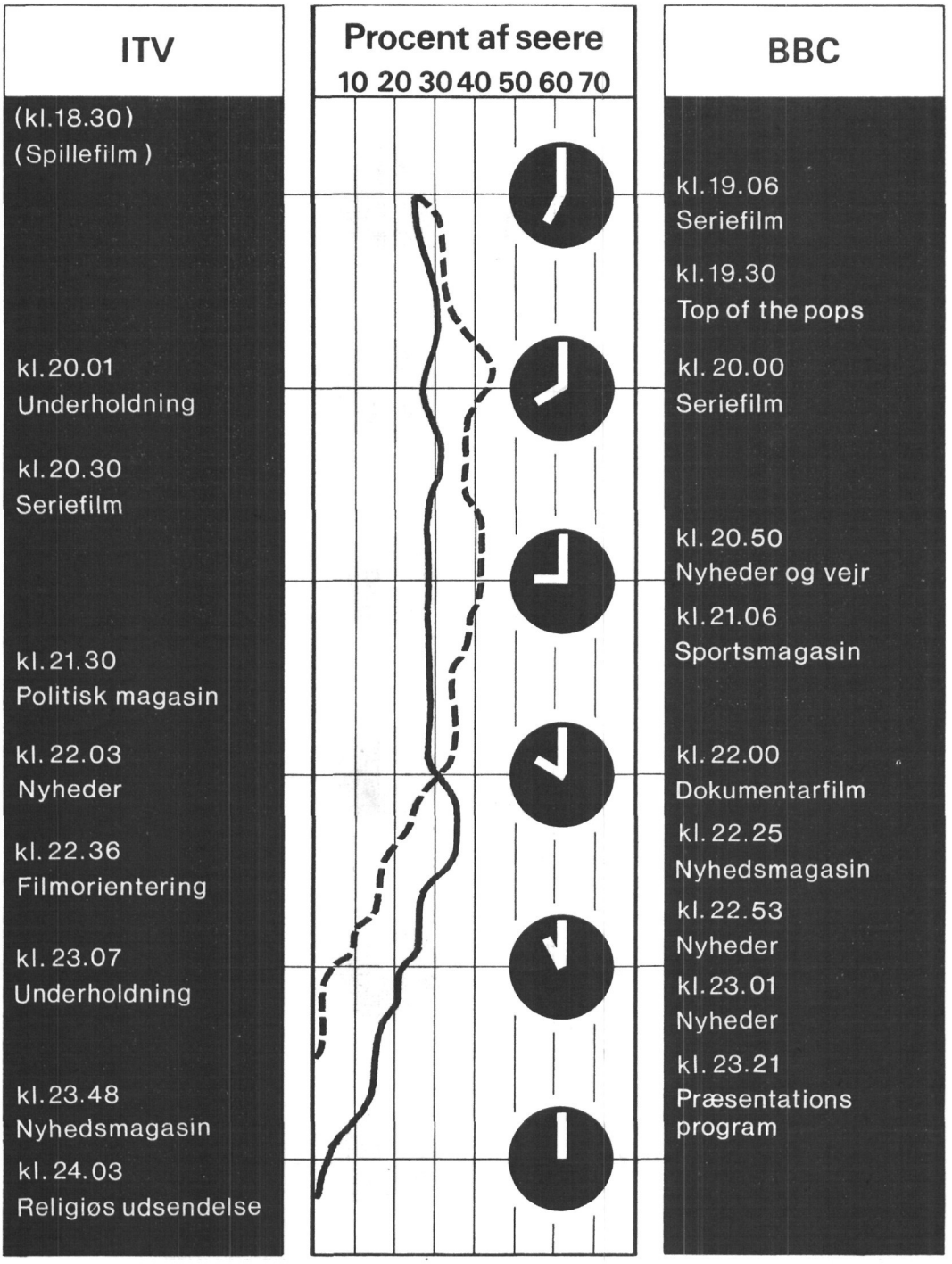

Underbilag 5 til Bilag 16.
Fredag d. 4. oktober 1968.

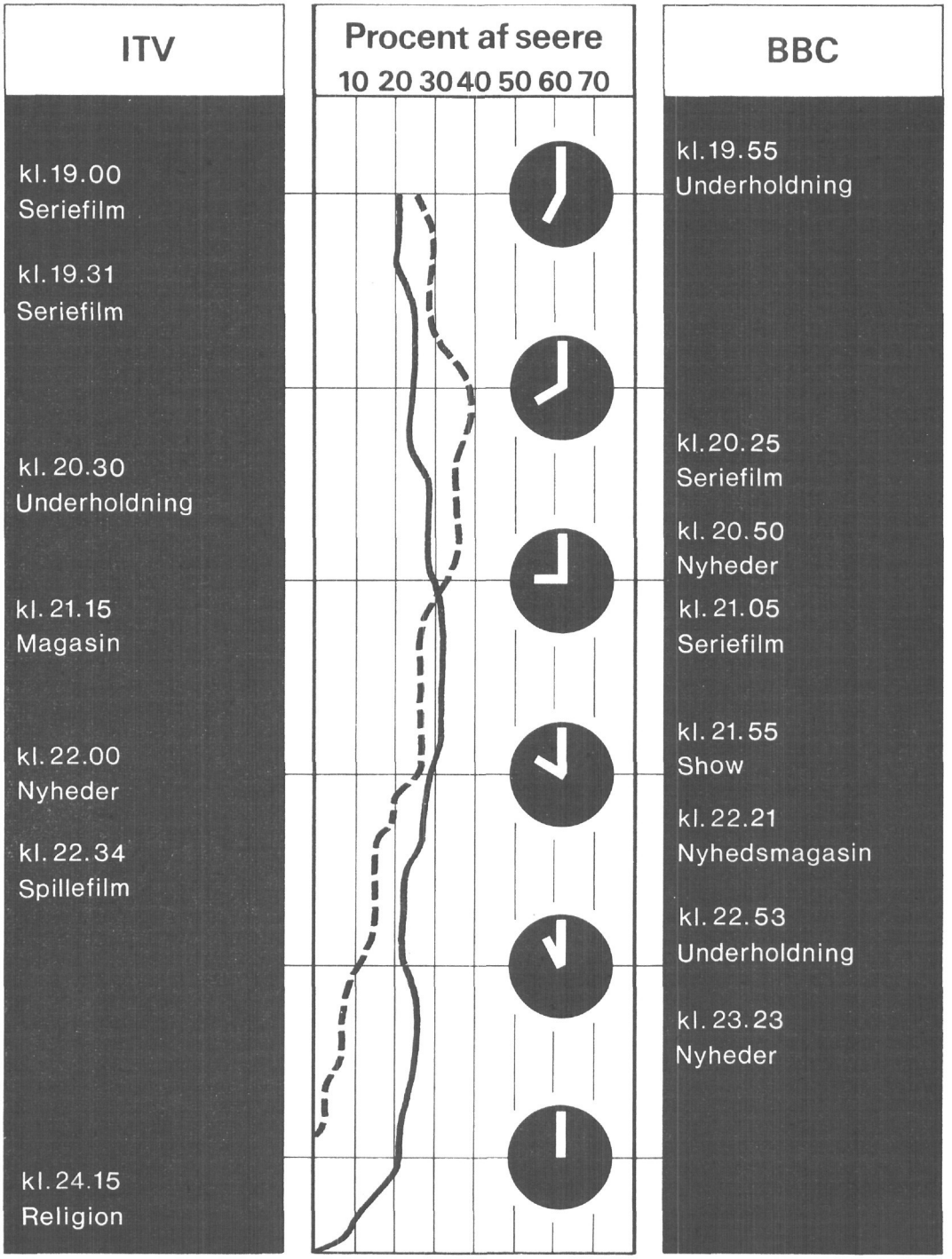

Underbilag 6 til Bilag 16.
Lørdag d. 5. oktober 1968.

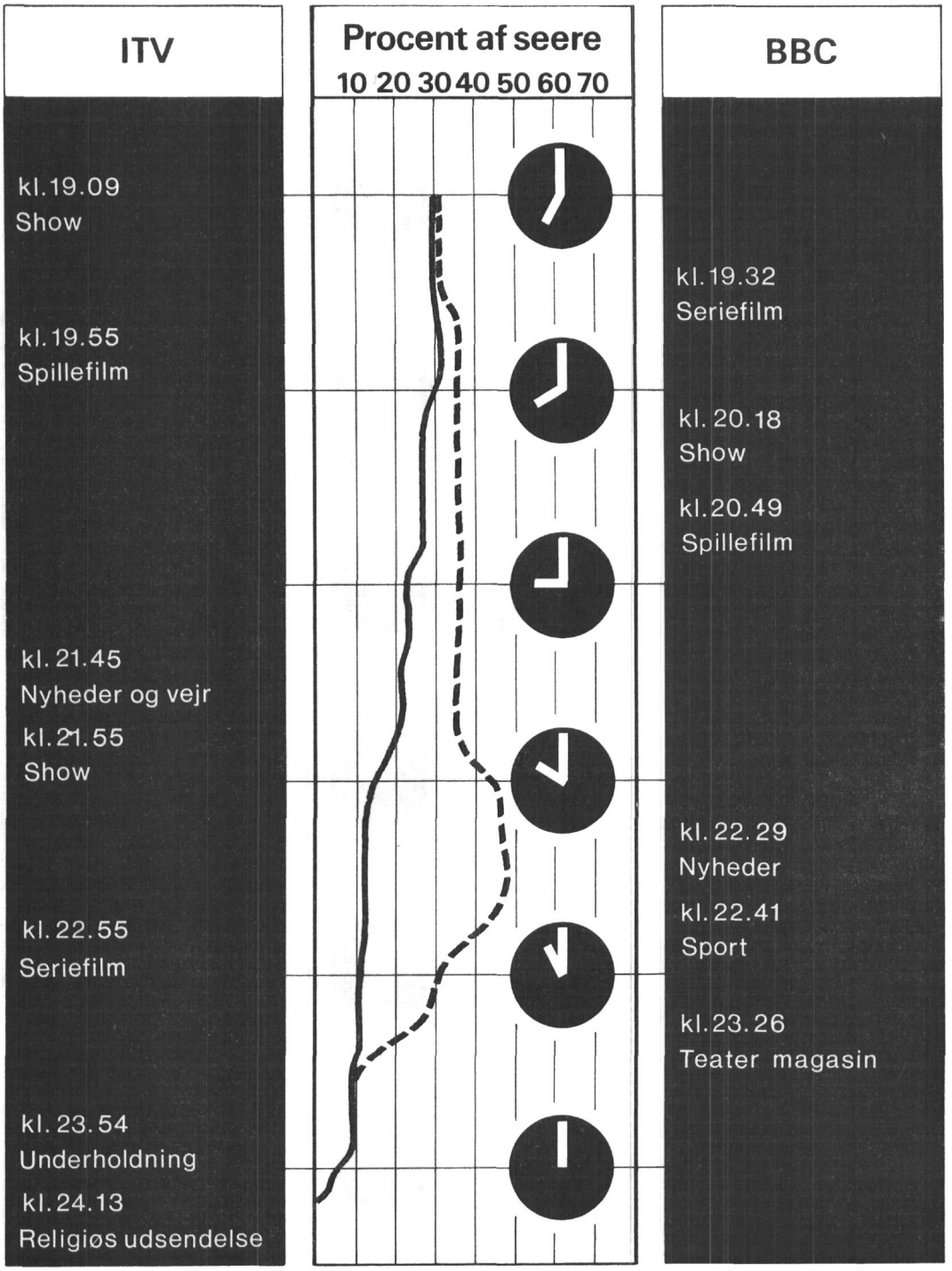

Underbilag 7 til Bilag 16.
Søndag d. 6. oktober 1968.

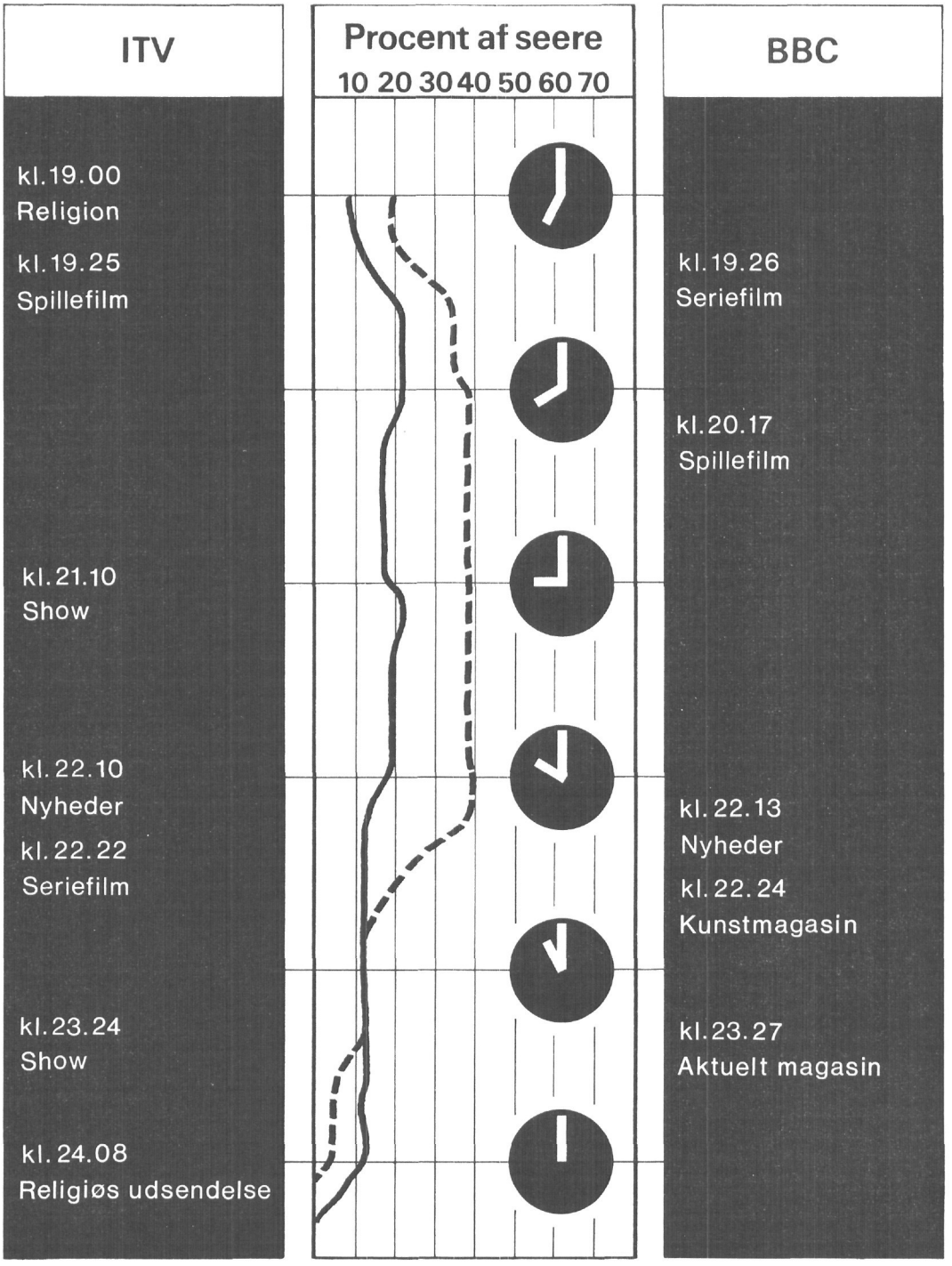

Bilag 17.

RADIOKOMMISSIONEN 1967
Sekretariatet
24. april 1969

Notat vedrørende nordisk TV-samarbejde

1. Indledning og samarbejdsform

De nordiske radioorganisationer indledte nordvisionssamarbejdet ved den første nordiske TV-konference i januar 1958, hvor generaldirektører og TV-programdirektører fra Norge (NRK), Sverige (SR), Finland (YLE) og Danmark (DR) deltog. I september 1959 vedtoges det at oprette en permanent nordisk arbejdsgruppe til varetagelse af TV-programsamarbejdet mellem de fire organisationer. Arbejdsgruppen består af TV-programdirektørerne og lederne af de fire Eurovisionskontorer suppleret med en eller flere medarbejdere fra hvert land. Fra 1966 har Island (RUV) deltaget i nordvisionssamarbejdet.

Arbejdsgruppen samles tre gange om året til drøftelse af samarbejdet i programperioderne efterår, vinter/forår og sommer. På disse nordvisionsmøder gennemgås i forvejen rundsendte programtilbud, der skal være besvaret senest 3 uger efter mødet. På møderne drøftes den forløbne sæsons udveksling af programmer og principdrøftelser om nordvisionssamarbejdet føres. Nordvisionsmøderne vedtager endvidere rekommendationer om afholdelse af programchefmøder på nordisk plan. Disse møder afholdes efter behov og på skift i deltagerlandene. Referaterne forelægges på nordvisionsmøderne. Udover dette organiserede nordiske samarbejde holder afdelingernes chefer og medarbejdere i vid udstrækning kontakt med kolleger i de andre nordiske lande.

2. Programsamarbejde

Eurovisionskontorerne i de nordiske lande kanaliserer programudvekslingen i det europæiske samarbejde mellem TV-organisationerne herunder nordvisionssamarbejdet.

Den almindelige programudveksling mellem nordvisionslandene sker ud fra det princip, at hvert land på nordvisionsmødet tilbyder programmer af den løbende produktion og selv betaler de ekstra programudgifter i forbindelse med udsendelse i de øvrige lande. For visse rettigheder gælder dog særlige regler.

Når et nordvisionsland ønsker et ikke-tilbudt program fra et andet nordvisionsland, betaler det modtagende land de eventuelle ekstra programomkostninger i forbindelse med udsendelsen udenfor oprindelseslandet.

Nyhedsudveksling mellem nordvisionslandene finder sted på grundlag af dagens redaktionslister, der udveksles mellem nyhedsredaktionerne via telex ved middagstid.

DR's eurovisionskontor er koordineringsled mellem de nordiske nyhedsredaktioner for nyhedsudvekslingen på eurovisionsnettet. Oversigter over indholdet i de nordiske landes udenrigs- og kulturmagasiner udveksles ligeledes jævnligt af hensyn til såvel information som eventuel udveksling.

Egentlige fællesproduktioner (CO-produktioner) foretages jævnligt og fordelingen af omkostninger - og eventuelle salgsindtægter - aftales forud i det enkelte tilfælde.

3. Teknisk samarbejde

Til varetagelse af den tekniske planlægning og afvikling af nordvisionsudsendelser blev der i 1962 oprettet et Nordvisionskontor, der er placeret i København. Udgifterne til kontorets oprettelse og drift fordeles mellem de nordiske TV-organisationer.

Anmodninger om lån af tekniske faciliteter kanaliseres gennem Eurovisionskontoret, dog således at de respektive tekniske afdelinger forud træffer aftaler ved større opgaver.

4. Statistik

Fra de øvrige nordiske lande modtog DR i 1968 ialt 129 programmer med en varighed på 84 timer, d. v. s. ca. 1 t 40 min. pr. uge i gennemsnit. For de enkelte lande udgjorde antallet af modtagne programmer, disses varighed og antal nyhedsindslag i årene 1963-67 incl.:

NRK har modtaget fra øvrige NV-lande:

NKR	program (antal)	program (varighed)	nyheds-indslag (antal)
1963	162	113 t 01 m	71
1964	172	121 t 03 m	134
1965	183	126 t 36 m	153
1966	205	126 t 10 m	169
1967	209	145 t 32 m	186

SR har modtaget fra øvrige NV-lande:

SR	program (antal)	program (varighed)	nyheds-indslag (antal)
1963	108	93 t 55 m	95
1964	61	52 t 16 m	79
1965	122	89 t 12 m	94
1966	103	67 t 33 m	117
1967	134	89 t 09 m	113

YLE har modtaget fra øvrige NV-lande:

YLE	program (antal)	program (varighed)	nyheds-indslag (antal)
1963	72	55 t 55 m	41
1964	94	60 t 14 m	56
1965	172	111 t 19 m	101
1966	194	129 t 38 m	153
1967	229	134 t 18 m	145

DR har modtaget fra øvrige NV-lande:

DR	program (antal)	program (varighed)	nyheds-indslag (antal)
1963	128	111 t 07 m	71
1964	112	103 t 01 m	70
1965	122	93 t 58 m	83
1966	165	101 t 17 m	110
1967	165	119 t 05 m	142

RUV har modtaget fra øvrige NV-lande:

RUV	program (antal)	program (varighed)	nyheds-indslag (antal)
1967	131	70 t 21 m	

Bilag 18.

Telesatellitters anvendelse i forbindelse med radiofoni og fjernsyn

Telesatellitter har skabt en række nye tekniske muligheder for overføring af radiofoni og TV. De nye muligheder, der er særligt vigtige for TV, kan i store træk opdeles i følgende 5 kategorier:

1. Den i dag normalt anvendte programoverføring finder sted under anvendelse af faste satellitkredsløb mellem store jordstationer, der indgår i det af det internationale telesatellitkonsortium (INTELSAT) etablerede globale satellitsystem. Dette system er indrettet for overføring af alle former for telekommunikation, d. v. s. telefoni, telegrafi, telex, datatransmission samt programoverføring for radiofoni og fjernsyn. Satellitkredsløbene er navnlig af betydning for interkontinentale forbindelser, og de indgår i øvrigt som delstrækninger, der er integreret i det normale telekommunikationsnet, og de behandles driftsmæssigt på linie med andre kredsløb. De europæiske jordstationer er tilknyttet eurovisionsnettet, og satellittransmissionen indebærer således intet principielt nyt ud over den geografiske udvidelse af transmissionsnettet.

INTELSAT, der har 75 medlemmer, drives på forretningsmæssig basis og er nu i stand til at forrente den indskudte kapital. De tre skandinaviske lande er medejere af konsortiet og har i fællesskab en repræsentant i ledelsen i Washington.

De interkontinentale fjernsynsoverføringer udgør en forholdsvis beskeden del af den samlede telekommunikation via satellitter, og udgiften til disse overføringer er derfor væsentligt lavere, end tilfældet ville have været ved et eksklusivt system for TV-overføring. Forestående store udvidelser af systemets kapacitet forventes yderligere at billiggøre TV-overføringer, samtidig med at det stærkt stigende antal jordstationer i alle egne af verden åbner mange nye transmissionsmuligheder for fjernsynet.

Teleadministrationerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige opfører i fællesskab en jordstation i INTELSAT systemet. Det er besluttet at udruste jordstationen, der forventes taget i brug i sidste halvdel af 1971, med udstyr for modtagning og sending af TV.

2. Eurovisionsnettet og tilsvarende net i andre kontinenter kan tænkes suppleret med, eller eventuelt erstattet af et regionalt telesatellitsystem, hvori indgår en jordstation for hvert land. Satellitten kan have en eller flere kanaler, og alle jordstationerne kan indrettes for såvel sending som modtagning. Et program, som fra en given jordstation sendes op til satellitten, kan modtages af alle de øvrige jordstationer, som i givet fald videresender programmet til det nationale TV-center med henblik på samtidig eller senere udsendelse over det nationale TV-net.

Der foreligger et forslag til et system for overføring af såvel Eurovision som de gængse telekommunikationer udarbejdet af den europæiske telesatellitkonference CETS, bl. a. i samarbejde med den europæiske radiounion EBU, som påpeger muligheden for at udvide eurovisionstjenesten til også at omfatte Island, Grækenland, Mellemøsten og Afrika. Et sådant projekt må anses for at være realisabelt, i hvert fald som et eksperiment, og såfremt de europæiske regeringer snarest træffer beslutning om at realisere projektet, vil der efter planen kunne opsendes en satellit omkring 1975. De samme transmissionsmuligheder vil formentlig kunne tilbydes til et noget tidligere tidspunkt af INTELSAT og eventuelt også af det planlagte fransk-tyske satellitsystem SYMPHONIE, men der synes

at være et stærkt ønske i europæiske politiske kredse om, at en sådan distributionssatellit skal være ejet og fremstillet på bredt europæisk grundlag.

Udgifterne til udvikling, etablering og drift af en sådan europæisk satellit til brug for TV-programoverføring vil ikke kunne dækkes gennem driftsindtægter, og en eventuel positiv beslutning i sagen må derfor tages ud fra mere generelle politiske hensyn og ud fra et ønske om ved satellittens konstruktion at fremme den teknologiske udvikling og teknisk forskning i Europa og derved bidrage til at mindske den teknologiske kløft mellem Europa og USA.

3. For lande med stor geografisk udstrækning og store vanskeligt fremkommelige områder mellem de befolkningscentrer, hvor der er basis for at drive TV-stationer, kan det være økonomisk fordelagtigt at befordre programmerne ud til de enkelte TV-stationer ved hjælp af en satellit, og i nogle tilfælde vil anvendelse af denne teknik være den eneste praktisk realisable løsning. I Sovjetunionen benyttes det etablerede Molnya-system i et vist omfang til overføring af TV-programmer til stationerne, og Canada har fremskredne planer om en national distributionssatellit med særligt henblik på programoverføring til TV-stationer i det arktiske område.

I systemer af denne art sendes programmet til satellitten fra et eller flere programcentre, og de jordstationer, der er anlagt ved de enkelte TV-stationer, vil normalt kun være indrettet for modtagning. Forudsætningen for, at et system af denne art kan oprettes og drives med en rimelig økonomi, er, at jordstationerne kan være forholdsvis små (antennediameter 5-10 m), hvilket på den anden side kræver en ret betydelig sendeeffekt fra satellitten.

4. For lande, som endnu ikke har etableret TV-sendestationer i større omfang, kan der tænkes tilvejebragt en løsning på dækningsproblemet ved hjælp af en relativt kraftig satellit, der muliggør anvendelse af et forholdsvis billigt satellitmodtageudstyr tilsluttet en enkelt TV-modtager, eventuelt suppleret med et mindre, lokalt distributionsanlæg til et antal modtagere.

En sådan løsning vil især være attraktiv for udviklingslande med stor geografisk udstrækning, hvor befolkningen er koncentreret i et meget stort antal små landsbysamfund, idet opbygningen af et traditionelt sendernet ville tage meget længere tid og formentlig også blive dyrere.

Der foreligger et af indiske eksperter i samarbejde med UNESCO udarbejdet projekt til et sådant system, hvori regnes med 5.000 modtageanlæg anbragt i landsbyer, hvor kun direkte satellitmodtagning er mulig, samt 35.000 TV-modtagere i områder, der dækkes af almindelige TV-sendere, som programforsynes fra satellitsystemet. Systemet vil have eksperimentel karakter og vil i givet fald være forløber for et system med et langt større antal modtagerinstallationer, f. eks. omfattende en væsentlig del af de ca. 500.000 landsbyer i Indien. Det er anført, at man kun herved har mulighed for effektivt at modvirke analfabetismen og befolkningseksplosionen indenfor en menneskealder.

Et satellitsystem af omhandlede art er altså ikke beregnet til direkte modtagning hos den enkelte fjernseer i hans hjem, men er for udviklingslandenes vedkommende baseret på, at TV-modtagerne med det særlige tilslutningsudstyr for satellitmodtagning anbringes på skoler og andre offentligt tilgængelige steder, således at antallet af modtagerinstallationer i forhold til befolkningsantallet er ret lille, hvilket også er forudsætningen for det samlede systems økonomi.

I det omtalte indiske projekt er der regnet med, at satellitsendingen finder sted på frekvenser i mikrobølgeområdet, og at den særlige modtagerinstallation konverterer signalerne til en af de normale TV-kanaler, så en almindelig modtager kan tilsluttes.

Den store udbredelse, som fællesantenneanlæg har fået specielt i mange af de mere højtudviklede lande i de senere år, kan meget vel medføre, at satellitsendinger af den her omhandlede kategori også kan få betydning for fjernseerne i disse lande, idet fjernseerne erfaringsmæssigt gerne vil have mulighed for at modtage udenlandske programmer foruden de nationale, og den enkelte fjernseers andel i udgiften til det særlige satellitmodtagerudstyr ved store fællesantenneanlæg vil kunne blive ret beskeden.

5. Den mest interessante form for satellitmodtagning vil utvivlsomt bestå i direkte modtagning med en ganske normal TV-modtager, som tilsluttes en simpel antenne,

rettet mod satellitten. Imidlertid er forholdene her langt mindre afklarede end ved de foran beskrevne systemer.

Der er mindst to vigtige forudsætninger for realisationen af et sådant system. For det første kræves en sendereffekt, der langt overstiger, hvad man indtil nu teknologisk har præsteret; men hvis der sættes energisk ind på løsning af opgaven, vil man måske i løbet af 5-10 år kunne bygge satellitter med den fornødne effekt, idet der som primær energikilde enten vil kunne anvendes solceller eller atomreaktorer. For det andet vil et sådant system kunne få en udbredt anvendelse, såfremt der for udsendelsen benyttes de samme sendekanaler, som i store dele af verden er udnyttet eller planlagt udnyttet **til** jordbundne TV-sendere for nationale programmer. Dette er en følge af, at seernes modtageanlæg kun er indrettet for brug af disse kanaler.

Selv om det vil være muligt ved hjælp af en stor retningsantenne på satellitten at koncentrere det meste af sendeeffekten over et landområde som f. eks. Indien, hvor brug af normale TV-kanaler ville være acceptabel og give de billigste modtagerinstallationer, er det tvivlsomt, om det vil være praktisk muligt at undgå at forstyrre den jordbundne TV-modtagning i de områder, hvorfra der er optisk sigt til en given TV-satellit, som benytter samme sendekanal. Da en såkaldt stationær satellit i 35.000 km's højde over jorden (omkredsende satellitter har næppe interesse i denne forbindelse) »belyser« ca. $^1/_3$ af jordens overflade, vil der ikke kunne findes nogen placering for en direkte sendende satellit, hvor der ikke er fri sigt til et af de TV-mæssigt højt udviklede områder som Nordamerika, Europa og Japan. Ved retningsantenner kan man forstærke udstrålingen til visse områder, men ikke effektiv reducere udstrålingen i andre retninger.

Radiofrekvensspektret er som bekendt begrænset, og de frekvensbånd, der her er tale om, er allerede stærkt udnyttet. Men selv om der skulle blive opnået international enighed om at give afkald på nogle af de nationale programmuligheder i UHF-båndet for fjernsyn til fordel for satellitsendinger - hvilket i sig selv er meget tvivlsomt - ville antallet af sendekanaler blive meget beskedent, og det måtte forudses at blive uhyre vanskeligt at nå til enighed om brugsretten til disse kanaler.

En mere sandsynlig udvej for satellitsendinger direkte til publikum vil være, at der til formålet reserveres et bånd væsentlig højere oppe i frekvensspektret, f. eks. omkring 12.000 MHz hvor udnyttelsen endnu ikke er så intensiv. Men det betyder, at andre radiotjenester i givet fald må give afkald på et i dag tildelt frekvensbånd. Antallet af sendekanaler ville formentlig kunne blive større end i UHF-området, men der vil fortsat være en begrænsning og deraf følgende problemer om brugsret. Alle synkronsatellitter må anbringes i den samme ækvatoriale bane i ca. 35.000 km's højde, og da der af radiotekniske grunde må være en vis vinkelforskel mellem satellitterne set fra jorden, opstår der en art »parkeringsproblem« for satellitterne i denne bane, og dette bidrager yderligere til at begrænse de fremtidige muligheder.

Anvendelse af de høje frekvenser forudsætter endvidere, at de meget betydelige teknologiske problemer, specielt i forbindelse med modtagerne, finder en løsning, som er økonomisk acceptabel. Selv om alle de nævnte forudsætninger måtte blive opfyldt i løbet af nogle år, vil der antagelig hengå mere end 10 år, inden direkte satellit-TV ville kunne blive udnyttet i større omfang i de lande, som i forvejen er »mættet« med konventionelle TV-modtagere. På den anden side er det ikke usandsynligt, at denne form for fjernsynsdækning måske vil blive den primære for nogle udviklingslande.

Ved en ITU-konference i 1963, hvor alle betydende FN-lande deltog og uden væsentlige forbehold tiltrådte konferenceresultatet - en gennemgribende revision af det internationale radioreglement med tekniske forskrifter for etablering af satellitkommunikationer - drøftedes også muligheden for »broadcasting«-satellitter. Dels under hensyn til den tekniske problematik, som på daværende tidspunkt var så godt som helt uafklaret, og sikkert også med baggrund i de politiske aspekter, fandt man ikke tiden inde til overhovedet at tillade sådanne satellitter.

Der skal i juni 1971 afholdes en ITU-konference, hvor alle spørgsmålene i forbindelse med satellitkommunikation tages op til revision, og det er tænkeligt, at man ved denne lejlighed vil finde en løsning på radiofrekvensproblemet for direkte sendende satellitter og fastsætte andre nødvendige tekniske vilkår. Medens ITU således fortsat forventes at have

en effektiv styring af alle de tekniske forhold, som sikrer de forskellige radiotjenesters funktion og forebygger gensidige forstyrrelser, beskæftiger dette FN-organ sig ikke med indholdet af og formålet med radiofoni- og TV-programmerne, ejheller med hvem der eksempelvis må opsende og udnytte kommunikationssatellitter. Derimod har det enkelte lands teleadministration et ansvar over for ITU's medlemslande for enhver radiomæssig aktivitet under landets jurisdiktion, og selv om en satellit befinder sig uden for de nationale territorier, vil alene det forhold, at satellittens funktion som relæstation for et TV-program forudsætter en sendestation med visse kontrolfunktioner på jorden, betyde, at et ansvar skulle kunne placeres. Etableringen af en direkte sendende satellit på privat basis, f. eks. til reklameformål, uden tilladelse fra nogen ansvarlig teleadministration (regeringsmyndighed) må – også som følge af nødvendigheden af omfattende opskydningsfaciliteter og de meget store udgifter - anses for ret usandsynlig; men i givet fald vil der kunne træffes foranstaltninger af lignende art, som har været bragt i anvendelse over for de maritime piratsendere.

Direkte spredning af et radiofoniprogram, f. eks. på FM, ved hjælp af satellitter adskiller sig i princippet ikke fra kortbølgeradiofoni, hvor ethvert land frit kan sende programmer beregnet til direkte modtagning hos lyttere i andre lande. Men der er naturligvis tale om en højere teknisk effektivitet ved satellitsendinger og deraf følgende større påvirkningsmuligheder.

Ved direkte TV-sending fra satellitter er der ikke kun tale om en øget effektivitet, men det drejer sig om en principielt helt ny mulighed for massekommunikation, for hvilken der ikke foreligger erfaringer eller traditioner. Det er derfor vigtigt, at FN's udvalg til fredelig udnyttelse af det ydre rum allerede i nogen tid har beskæftiget sig med de af den satellittekniske udvikling følgende problemer af økonomisk, juridisk, social og kulturel art og har nedsat en arbejdsgruppe til behandling af de særlige spørgsmål i forbindelse med direkte radiofoni- og TV-udsendelser via satellitter. Arbejdsgruppen har holdt sit første møde i februar 1969 i New York, hvor man udformede en oversigt over de tekniske og økonomiske forhold, idet de øvrige aspekter blev behandlet i arbejdsgruppens møde i juli 1969.

I store træk var arbejdsgruppens tekniske konklusioner følgende:

Direkte TV-udsendelser til specialbyggede modtagere med særligt antenneanlæg, f. eks. til brug for landsbyer, store fællesantenneanlajg eller i hjemmene vil være muligt i tiden efter 1975 under forudsætning af, at der ved den kommende ITU-konference opnås enighed om brug af radiofrekvenser herfor. Direkte TV-udsendelser til normale modtagere i hjemmene skønnes ikke at være praktisk gennemførlige i større stil inden for perioden 1970-1985.

Den 11. maj 1970

Gunnar Pedersen

Bilag 19.

DANMARKS RADIO
Programdirektøren for TV

Fjernsynets udvikling — i data og noter

1948:
Radiorådet vedtog den 6. april 1948 at bestille et *forsogsudstyr* til 100.000 kr. (Philips) - til levering et år senere.

1949:
Tekniske forsøgsudsendelser påbegyndes d. 1. juni 1949 med det indkøbte udstyr fra et 30 m^2 studie i Radiohuset. Det dobbelte formål var at give Danmarks Radios medarbejdere erfaring - og industrien mulighed for at udvikle danske fjernsynsmodtagere. Der sendtes 10 timer ugentligt, deraf 2 timer i aftentid, gennem to år stadig det samme program: geometriske figurer, filmen om skoleskibet Danmark og et kvarters studiebillede, hvor en tekniker besvarede opringninger fra amatører - de første fjernseere.

Uddannelse af et personale på 12 teknikere og programfolk blev påbegyndt i efteråret 1949.

1950:
Jubilæumsudstillingen i Forum d. 11.-28. august 1950, arrangeret af Danmarks Radio i samarbejde med radioindustrien. Her fremtrådte *TV første gang offentligt,* og der blev vist 39 forskellige programmer å 20 min., samt 60 repriser - fra et arbejdende studie på udstillingen.

Radiorådet indstillede til undervisningsministeriet, at der fra 1. november 1950 udsendtes tre forsøgsprogrammer ugentligt, og at der blev opkrævet *en TV-licens* på 50 kr. årligt. Desuden indstilledes det, at fjernsynet til den første 11 måneders periode lånte 495.000 kr. af radiospredningsfonden.

1951:
Der gik 11 måneder, før de politiske og økonomiske (valutamæssige) betænkeligheder blev overvundet. Radioindustrien dokumenterede sine betydelige eksportmuligheder, hvis man kunne producere med støtte i et stigende hjemmemarked.

Ministeren accepterede en programvolumen på tre timer ugentligt.

Radiorådet afgav 28. august 1951 fornyet indstilling i overensstemmelse hermed - og *radiospredningsfondens lån* til fjernsynet blev for det første år fastlagt til max. 500.000 kr. årligt ÷ indgåede TV-licenser. *Den officielle åbning* fandt sted d. 2. oktober 1951 ved radiorådets formand Julius Bomholt. Senderen var svag - og dækkede kun København og nærmeste omegn.

1953:
En folketingsbeslutning i december 1953 efter en forespørgselsdebat dannede grundlaget for overgangen fra forsøgsudsendelserne til den første egentlige fjernsynsvirksomhed. På denne basis begyndte udbygningen af sendernettet til dækning af hele landet, og man gik over til anvendelsen af effektivt, moderne udstyr og professionelle produktionsformer.

1954:
Sendetiden udvides fra januar 1954 til 4 dage ugentligt og fra maj 1954 til 6 dage ugentligt.

EBU's TV-programkomité mødtes første gang 29. marts 1954. De første, direkte *eurovisionsudsendelser* blev gennemført 6. juni - 4. juli 1954, og det første danske eurovisionsprogram blev udsendt den 1. juli 1954 som en transmission fra Bellahøjskuet.

Daglige udsendelser blev påbegyndt fra 22. august 1954.

1957:
I Sverige åbnes 1. juni 1957 TV-strækningen fra Stockholm til Malmø, og Danmarks Radio modtager den første TV-transmission fra Stockholm. Det tekniske grundlag for *NV-samarbejdet* var dermed skabt.

Et *planlægningsudvalg* nedsættes til overvejelse af grundkøb og udviklingsplan for et fremtidigt TV-center.

1958:
Det første nordvisionsmøde blev afholdt i Stockholm (jan.) og det følgende år konstitueredes en permanent samarbejdsgruppe til at varetage det løbende programsamarbejde.

Radiorådet vedtager og ministeriet accepterer, at Danmarks Radio i oktober 1958 køber *et grundareal* på 121.000 m^2 i Gladsaxe kommune - her skal TV-byen opføres (senere tilkøbt 43.000 m^2). Der nedsættes et byggeudvalg og forberedes en arkitektkonkurrence.

1959:
Fra starten lededes Danmarks Radio's fjernsynsudsendelser fra en programafdeling, hvis chef havde programansvaret for alle TV-udsendelser. Fra 1. april 1959 gennemførtes *en integrering af programarbejdet inden for R + TV,* idet fjernsynets stofområder overgik til de respektive programchefer, som derefter blev ansvarlige for programarbejdet i begge medier. Ved denne strukturændring blev der udnævnt en *programdirektør for TV* (og en for R).

Arkitektkonkurrencen for TV-byggeriet i Gladsaxe afgøres den 15. september 1959 således, at arbejdet overdrages til arkitekt M.A.A. Vilh. Lauritzen.

1961:
TV-byen i Gladsaxe påbegyndes med grundudgravning i sommeren 1961.

1962:
Den første, driftssikre *kommunikationssatellit* »Telstar« opsendes i juli 1962 - og samme år gennemføres de første korte TV-transmissioner tværs over Atlanterhavet mellem USA og Europa (max. 30 min.).

1964:
Radio og TV adskilles fra d. 1. april 1964, og den nuværende organisationsform gennemføres. Fjernsynet får derved selvstændige programafdelinger.

De nuværende programafdelinger er følgende:
Aktualitetsafdelingen
Kulturafdelingen
Teaterafdelingen
Underholdningsafdelingen
Børne- og ungdomsafdelingen (omfatter også R)
Musikafdelingen (omfatter også R)
Undervisningsafdelingen (omfatter også R)
Under teknisk direktør henhører følgende:
TV-teknisk afdeling
Dekorationsafdelingen
Produktionsplanlægningskontoret

1965:
I april 1965 opsendes satelitten »Early Bird« og fikseres i sin bane over ækvator, således at kontinuerlig telekommunikation mellem USA og Europa er mulig.

TV-avisen oprettes d. 1. oktober 1965 under TV-aktualitetsafdelingen.

1967:
Efter opsendelsen af yderligere to faste satellitter til telekommunikation kan EBU d. 25. juni 1967 gennemføre den første *mondovision* med direkte transmission mellem kontinenterne jorden rundt.

En radiokommission nedsættes - og påbegynder arbejdet den 31. august 1967. I den første delbetænkning af 16. oktober 1967 anbefales indførelse af *Far ve-T V i Danmark* - foreløbig med ombygning af Teknisk Central og modificering af sendernettet i løbet af første halvår 1968.

1968:
Radiokommissionen opridser i anden delbetænkning af 9. april 1968 perspektiverne for udbygningen af farve-TV – idet der stiles mod officiel indførelse af dette tekniske fremskridt fra begyndelsen af 7970 *med et programvolumen på 5-10 timer ugentligt.*

Produktionsfaciliteterne blev udbygget 1954-64, med flg. markante data:

(1949: Et 30m^2 studie på IVsal i Radiohuset).

1954: Studie 5 i Radiohuset tages i brug som TV-studie (jan.) - første OB-vogn (reportagemateriel) sættes i drift (juni).

Filmstudie tages i brug i lejede lokaler i Telefonhuset (1/6-54 – fraflyttet 1/3-57).

7957: Studie A i Radiohuset tages i brug som filmstudie (marts).

7959: To første *videobåndmaskiner* sættes i drift (marts), således at studie- og OB-pro-

auktioner kan optages til senere udsendelse - Første filmgruppe udstationeret i *provinsen* (Kolding - fra sommeren 1959, siden juni 1964 flyttet til Åbenrå).

1962: TV etableret i *Århus* i lejede lokaler på Slipvej (film og OB).

1963: Danmarks Radio lejer studie af A/S Palladium fra 1. juni 1963 (fraflyttet december 1964). TV's nye *Tekniske Central* i Radiohuset tages i brug (september).

Casino i Århus anvendes som TV-studie med OB-faciliteter (oktober).

Første indflytning i *TV-byen,* hvor dekorationsafdelingen tager de nye kontorer, tegnestuer og værksteder i brug (nov.).

1964: Første *studie i TV-byen* sættes i drift (august) tillige med bygningen for omklædning m. v.

Fjernsynsstationerne blev etableret 1955–60, med følgende indvielsesdatoer:

14. maj	1955	København
17. dec.	1955	Fyn
14. maj	1956	Århus
6. apr.	1957	Sønderjylland
3. maj	1958	Ålborg
17. maj	1958	Vestjylland
10. okt.	1959	Sydsjælland
8. juli	1960	Bornholm.

Bilag 20.

DANMARKS RADIO
Programdirektøren for TV

Fjernsynets udvikling — i tal

Seerantallet pr. 1. april:

1953	303
1954	1.288
1955	3.520
1956	15.838
1957	66.651
1958	136.904
1959	250.510
1960	388.196
1961	583.023
1962,	729.854
1963.	860.420
1964,	938.741
1965,	1.030.871
1966.	1.096.618
1967.	1.145.130
1968.	1.188.006

Seerantallet pr. 31. oktober:

1968	1.221.630

Gennemsnitssendetiden pr. uge:

1954-55	ca. 9 timer
1955-56	11 t 10 min.
1956-57	11 t 15 min.
1957-58	13 t 35 min.
1958-59	15 t 05 min.
1959-60	16 t 35 min.
1960-61	22 t 15 min.
1961-62	24 t 57 min.
1962-63	25 t 58 min.
1963-64	28 t 04 min.
1964-65	30 t 08 min.
1965-66	30 t 30 min.
1966-67	33 t 14 min.
1967-68	35 t 52 min.

TV-licensen:

Indtil 30. september 1960 var fjernsynsafgiften en årsafgift, der opkrævedes samlet, og afgiftsperioden var året fra 1. oktober til 30. september.

Radio- og fjernsynsafgift opkrævedes hver for sig indtil 31. marts 1961, fra 1. april 1961 indførtes den fælles radio- og fjernsynsafgift:

TV finansåret		Radio finansåret	
1952-53	50 kr.	1952-53	15 kr.
1953-54	50 kr.	1953-54	15 kr.
1954-55	50 kr.	1954-55	20 kr.
1955-56	50 kr.	1955-56	20 kr.
1956-57	55 kr.	1956-57	20 kr.
1957-58	55 kr.	1957-58	22 kr.
1958-59	55 kr.	1958-59	22 kr.
1959-60	75 kr.	1959-60	22 kr.
		1960-61,	25 kr.
1.-10.-60- 31. 3.-61	37,50 kr.		

TV finansåret (føllesafgift) (Opkrævning 2 gange pr. år).		Ren radio
1961-62	100 kr.	25 kr.
1962-63	120 kr.	30 kr.
1963-64	140 kr.	35 kr.
1964-65	140 kr.	35 kr.
1965-66	140 kr.	35 kr.
1966-67,	185 kr.	50 kr.
1967-68.	210 kr.	55 kr.
1968-69.	210 kr.	55 kr.

Fra 1. oktober 1967 blev afgiften belagt med yderligere 10 pct. moms., fra 1. oktober 1968 med $12^1/_3$ pct. moms.

Sendetidens fordeling i kalenderåret 1969

Specifikation af total udsendelsestid (excl. pauser m. v.)

	Antal uds.	Uds. tid i timer	Uds. tid i pct.	Uds. tid i pct. excl. gent.	Egen prod.	NV prod.	Andre fremmede prod.	Snaprepr.	Andre genuds.
A-afd.	1252	508 : 51	26,4	28,6	1056/337 : 12	19/ 18 : 01	92/102 : 27	72/ 47 : 42	13/ 3 : 29
K-afd.	571	350 : 17	18,1	17,0	287/173 : 56	31/ 19 : 02	114/ 78 : 52	113/ 60 : 21	26/ 18 : 06
M-afd.	140	75 : 53	3,9	4,1	65/ 30 : 06	17/ 7 : 58	42/ 27 : 03	– –	16/ 10 : 46
T-afd.	248	264 : 12	13,7	14,0	33/ 29 : 32	27/ 25 : 14	147/169 : 45	25/ 19 : 32	16/ 20 : 09
U-afd.	309	200 : 24	10,4	10,4	126/ 73 : 24	13/ 8 : 24	116/ 85 : 33	41/ 22 : 48	13/ 10 : 15
UV-afd.	288	114 : 13	5,9	3,1	124/ 45 : 33	0/ 0 : 01	9/ 5 : 02	2/ 0 : 54	153/ 62 : 43
BU-afd.	723	245 : 38	12,7	12,5	416/144 : 24	41/ 17 : 45	105/ 38 : 22	– –	161/ 45 : 07
Sport	131	156 : 09	8,1	9,7	64/ 78 : 13	4/ 4 : 51	62/ 71 : 44	– –	1/ 1 : 21
Andre uds.	24	14 : 59	0,8	0,6	16/ 9 : 21	0/ –	0/ 0 : 14	7/ 5 : 01	1/ 0 : 23
Ialt	3686	1930 : 36	100,0	100,0	2187/921 : 41	152/101 : 16	687/579 : 02	260/156 : 18	400/172 : 19
pr. uge		37 : 01			17 : 40	1 : 57	11 : 06	3 : 00	3 : 18

Specifikation af total udsendelsestid (excl. pauser m. v.), dagtid.

A-afd.	130	89 : 53	12,1	8,2	23/ 15 : 25	1/ : 18	21/ 23 : 09	72/ 47 : 42	13/ 3 : 19
K-afd.	148	96 : 19	13,0	7,0	21/ 26 : 39	1/ : 35	8/ 5 : 35	113/ 60 : 21	5/ 3 : 09
M-afd.	1	1 : 14	0,1	0,3	1/ 1 : 14	– –	– –	– –	– –
T-afd.	68	55 : 35	7,5	7,6	– –	– –	43/ 35 : 40	25/ 19 : 32	: 23
U-afd.	50	27 : 18	3,7	0,9	8/ 3 : 20	– –	1/ 1 : 10	41/ 22 : 48	– –
UV-afd.	284	112 : 00	15,1	10,3	120/ 43 : 27	– –	9/ 4 : 56	2/ : 54	153/ 62 : 43
BU-afd.	703	236 : 39	31,9	40,9	408/141 : 00	41/ 17 : 45	94/ 33 : 33	– –	160/ 44 : 21
Sport	88	117 : 57	15,9	24,8	48/ 62 : 23	3/ 4 : 05	36/ 50 : 08	– –	1/ 1 : 21
Andre uds.	8	5 : 14	0,7	–	– –	– –	– –	7/ 5 : 01	1/ : 13
Ialt	1480	742 : 09	100,0	100,0	629/293 : 28	46/ 22 : 43	212/154 : 11	260/156 : 18	333/115 : 29
pr. uge		14 : 14			5 : 38	0 : 26	2 : 57	3 : 00	2 : 13

Specifikation af total udsendelsestid (excl. pauser m. v.), aftentid.

	Antal uds.	Uds. tid i timer	Uds. tid i pct.	Uds. tid i pct. excl. gent.	Egen prod.	NV prod.	Andre fremmede prod.	Snabrepr.	Andre genuds.
A-afd.	1122	418 : 58	35,2	37,0	1033/321 : 47	18/17 : 43	71/ 79 : 18	– –	/ 0 : 10
K-afd.	423	253 : 58	21,4	21,1	266/147 : 17	30/18 : 27	106/ 73 : 17	– –	21/14 : 57
M-afd.	139	74 : 39	6,3	5,7	64/ 28 : 52	17/ 7 : 58	42/ 27 : 03	– –	16/10 : 46
T-afd.	180	208 : 37	17,5	16,7	33/ 29 : 32	27/25 : 14	104/134 : 05	– –	16/19 : 46
U-afd.	259	173 : 06	14,6	14,4	118/ 70 : 04	13/ 8 : 24	115/ 84 : 23	– –	13/10 : 15
UV-afd.	4	2 : 13	0,2	0,2	4/ 2 : 06	0/00 : 01	0/ 0 : 06	– –	– –
BU-afd.	20	8 : 59	0,8	0,7	8/ 3 : 24	– –	11/ 4 : 49	– –	1/ 0 : 46
Sport	43	38 : 12	3,2	3,4	16/ 15 : 50	1/ 0 : 46	26/ 21 : 36	– –	– –
Andre uds.	16	9 : 45	0,8	0,8	16/ 9 : 21	– –	0/ 0 : 14	– –	– / 0 : 10
I alt	2206	1188 : 27	100,0	100,0	1558/628 : 13	106/78 : 33	475/424 : 51	– –	67/56 : 50
pr. uge		22 : 47			12 : 03	1 : 30	8 : 09		1 : 05

Af den samlede udsendelsestid 1.930:36 timer er 227 : 57 timer fordelt således i farver:

A-afd.	39	44 : 08	2,3	10/11 : 13	0 : 04	28/ 30 : 36	– –	1/ 2 : 15
K-afd.	58	39 : 00	2,0	14/10 : 06	3/ 1 : 41	34/ 21 : 09	3/1 : 47	4/ 4 :17
M-afd.	7	4 : 06	0,2	2/ 0 : 44	– –	5/ 3 : 22	– –	– –
T-afd.	22	19 : 42	1,0	3/ 1 : 26	11/ 7 : 20	8/ 10 : 56	– –	– –
U-afd.	59	43 : 16	2,3	15/ 9 : 58	4/ 3 : 05	40/ 29 : 56	– –	– / 0 : 17
UV-afd.	4	2 : 20	0,1	1/ 0 : 54	– –	0 : 04	– –	3/ 1 : 22
BU-afd.	76	29 : 40	1,5	20/ 9 : 05	5/ 1 : 10	36/ 13 : 42	– –	15/ 5 : 43
Sport	36	45 : 45	2,4	7/10 : 08	– –	29/ 35 : 37	– –	– –
Ialt	301	227 : 57	11,8	72/53 : 34	23/13 : 20	180/145 : 22	3/1 : 47	23/13 : 54
pr. uge		4 : 22		1 : 02	0 : 15	2 : 47	0 : 02	0 : 16

Bilag 22.

DANMARKS RADIO
Programdirektøren for TV

Fordelingen af aftensendetiden

—mellem programafdelingerne
—mellem stofkategorierne

Sendetidens fordeling mellem programafdelingerne fremgår af de følgende sider - der tillige viser fordelingen på stofområder.

Der planlægges med *en ugentlig sendetid på 35 timer*, og med en nogenlunde ligelig fordeling mellem egenproduktion og fremmedproduktion + repriser.

Oversigten omfatter *aftensendetid* i perioden 1. september 1967 til 31. august 1968. Programafdelingernes andel af sendetiden anføres i tal og procenter. Det oplysende stof har overvægt i forhold til »musisk stof«.

Oversigten viser aftensendetidens fordeling på *stofkategorier* a) oplysende og musisk stof - b) egenproduktion i modsætning til fremmedproduktion og repriser.

Egenproduktionens omfang svarer til fremmedproduktion + repriser. Den grafiske fremstilling viser, at *egenproduktion domineres stærkt af oplysende stof* i sammenligning med musisk stof (76.6 pct. ctr. 21.6 pct.). Man kan ikke »indmale« mere oplysende stof i egenproduktionen, uden at der opstår alvorlige problemer for programlægningen - navnlig ikke hvis sendetiden fastholdes, idet følgen automatisk må blive en yderligere beskæring af det musiske stof.

*Aften*sendetiden kl. 19.30 - ca. kl. 22.30 kan ikke forlænges ret meget, hvis man skal tage hensyn til befolkningens dagsrytme. En udvidelse af egenproduktionen kræver nye bevillinger og rimelig indløbstid (udbygning af faciliteter + personaleudvidelser).

Oversigten viser *aften*sendetidens og stofkategoriernes fordeling på de enkelte programafdelinger - samt fordelingen på egenproduktion, fremmedproduktion og repriser.

Oversigt over sendetids-fordelingen i aftentid (d. v. s. efter kl. 19.30)

I året, september 1967—august 1968 (tre sæsonplansperioder).

Programafdeling	Samlede antal udsendelser	Samlet sendetid	Procentvis andel		
Aktualitetsafdelingen	1120	380 : 14'	ca. 32,7	Oplysende stof: 645 : 21'	Ca. 55,6 procent
Børn, ungdom, skole	29	13 : 52'	ca. 1,3		
Kulturafdelingen	445	251 : 15'	ca. 21,6		
Musikafdelingen	115	78 : 28'	ca. 6,7	»Musisk« stof: 464 : 24'	Ca. 40,1 procent
Teaterafdelingen	187	217 : 53'	ca. 18,8		
Underholdningsafdelingen	268	168 : 03'	ca. 14,6		
Sportstransmissioner	63	51 : 29'	ca. 4,3		Ca. 4,3 procent
Ialt i aftentid	2227	1161 : 14'	100		100 procent

Oversigt over „oplysende stof" contra „musisk stof"

fordelt på egenproduktion, fremmed produktion og reprisestof (sep. 1967–aug. 1968).

	Egenproduktion		Fremmedproduktion		Genudsendelser		Total
Oplysning (A, B og K)	452 : 09'	ca. 39,0 %	184 : 08'	ca. 15,9 %	9 : 04'	ca. 0,8 %	55,7 %
Musisk (M, T og U)	126 : 40'	ca. 10,9 %	305 : 33'	ca. 26,4 %	32 : 11'	ca. 2,7 %	40,0 %
Sport	11 : 15'	ca. 0,9 %	40 : 14'	ca. 3,4 %	–	–	4,3 %
	590 : 04'	50,8 %	529 : 55'	45,7 %	41 : 15'	3,5 %	100 %

Total aften-sendetid: 1161 timer:

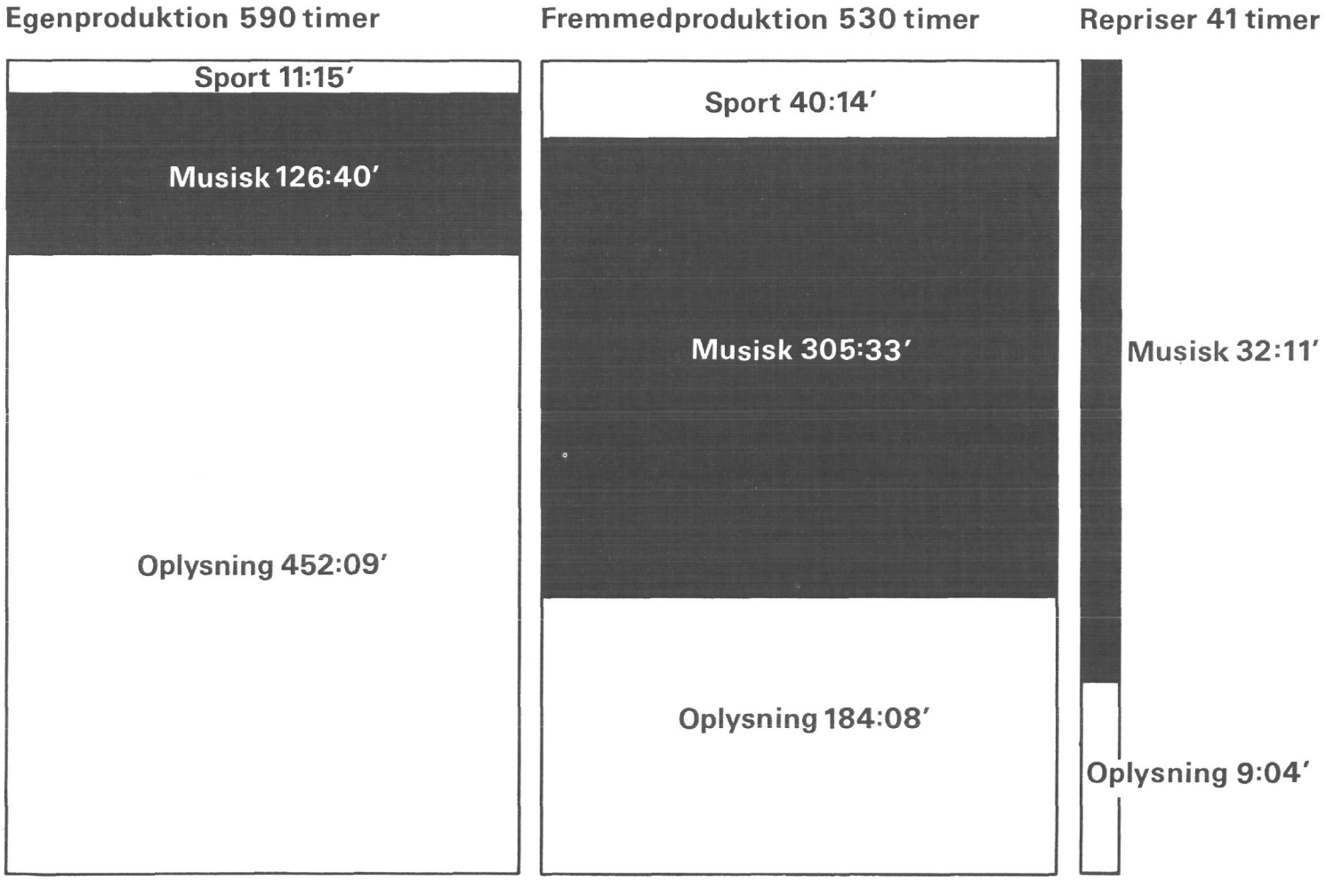

Oversigt over fordelingen af egen- og fremmedproduktion samt reprisestof

i aftensendetid (fra kl. 19.30) for perioden september 1967–august 1968

Programafdeling	Egenproduktion		Fremmedproduktion		Genudsendelser	
	Antal uds.	Sendetid	Antal uds.	Sendetid	Antal uds.	Sendetid
A: Aktualitet	1083	289 : 44'	37	89 : 52'	—	0 : 38'
B: Børn, ungd., skole	24	11 : 50'	4	1 : 51'	1	0 : 11'
K: Kultur	276	150 : 35'	156	92 : 25'	13	8 : 15'
M: Musik	49	27 : 00'	55	42 : 43'	11	8 : 45'
T: Teater	40	33 : 34'	130	165 : 02'	17	19 : 17'
U: Underholdning	127	66 : 06'	136	97 : 48'	5	4 : 09'
S: Sportstransm.	13	11 : 15'	50	40 : 14'	0	0
Ialt	1612	590 : 04'	568	529 : 55'	47	41 : 15'
		ca. 50,8 %		ca. 45,7 %		ca. 3,5 %

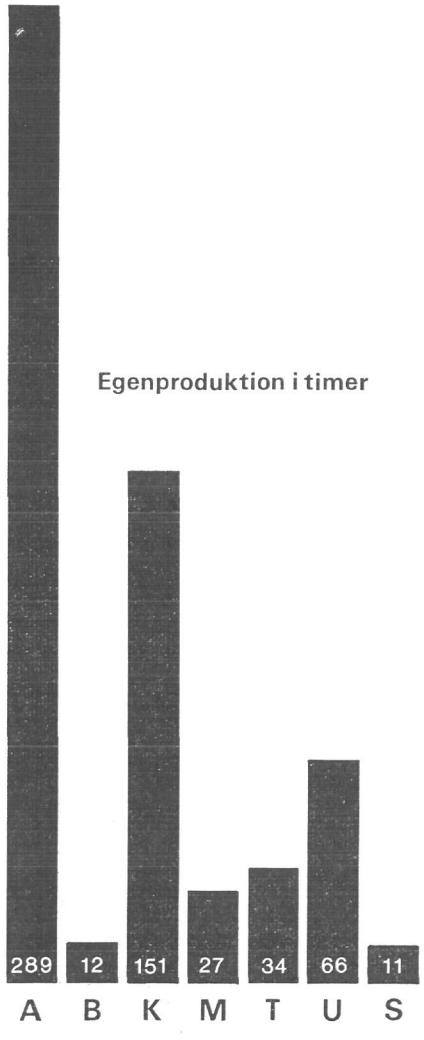
Egenproduktion i timer
289
12
151
27
34
66
11
A B K M T U S

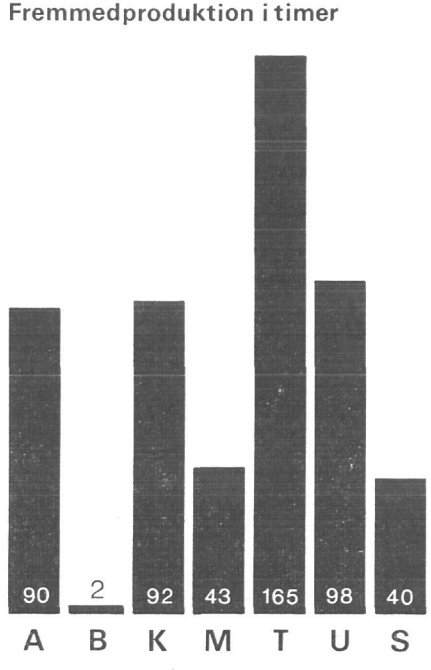
Fremmedproduktion i timer
90
2
92
43
165
98
40
A B K M T U S

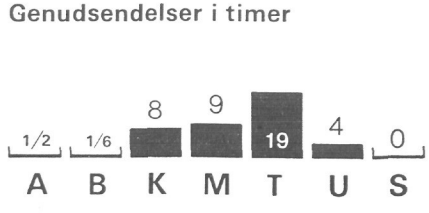
Genudsendelser i timer
1/2
1/6
8
9
19
4
0
A B K M T U S

Bilag 23.

RADIOKOMMISSIONEN 1967
Sekretariatet

Uddrag af Danmarks Radios lytterundersøgelse, april 1969

4. Vaner med hensyn til modtagelse af udenlandsk TV

Ligesom for radio har vi for TV-modtagelsen spurgt om vaner. Det vil sige, hvor tit man ser et bestemt udenlandsk TV. Svarene kan kun betegnes som intentioner, men ikke som udtryk for faktisk handlen.

Vi har imidlertid for svensk TV foretaget en Specialanalyse for Øresundsregionen, hvor vi kan kontrollere den faktiske modtagelse. Vi henviser her til underbilaget og de deri knyttede kommentarer.

Samtidig har vi gennem et særligt spørgsmål sikret os oplysninger om mulighederne for at følge udenlandsk TV.

Vi kom til følgende hovedresultater:

1. Godt en halv million (552.000) har mulighed for at tage svensk TV godt, mens knap 200.000 siger, at de tager svensk TV nogenlunde. 100.000 kan tage svensk TV, men dårligt.
2. Det endelige resultat: maksimalt 850.000 danskere kan se svensk TV - svarende til 24 pct. af den voksne befolkning.
3. Det er kun 134.000-eller 4 pct. - der siger, at de dagligt tager svensk TV. 151.000 siger, at de gør det 4-6 gange ugentlig, mens 326.000 siger, at de tager det 1-3 gange ugentlig.
4. 115.000 danske siger, at de kan tage svensk TV godt, men at de aldrig gør det.
5. 230.000 siger, at de kan få vesttysk TV godt, 57.000 nogenlunde vesttysk TV. Det svarer til, at maksimalt 8 pct. af den samlede befolkning kan trække vesttysk TV ind, hvoraf de 6 pct. siger, at billedkvaliteten er god.
6. Det er kun 1 pct. - eller 53.000 - der siger, at de dagligt tager vesttysk TV. 100.000 ser vesttysk TV 4-6 gange ugentlig og 120.000 1-3 gange ugentlig.

Knap 100.000 siger, at de kan få østtysk TV godt. 21.000 siger nogenlunde billedkvalitet. Det betyder at maksimalt 125.000 kan trække østtysk TV ind. Af hele befolkningen siger kun 3 pct., at billedet er godt.

Kun 7.000 ser dagligt østtysk TV, 10.000 ser det 4-6 gange ugentlig og 50.000 1-3 gange ugentlig.

Svensk TV

Hvor tit ser de, der kan tage TV fra Sverige ?

	Antal	Pct.	Pct. af alle TV-ejere
Hverdag	134	15,1	3,7
4-6 gange ugentlig	151	17,0	4,2
1-3 gange ugentlig	325	36,7	9,1
Slet ikke	240	27,0	6,7
Ved ikke/ubesvaret	40	4,2	1,0
Ialt	890	100	24,7

Vesttysk TV

Hvor tit ser de, der kan tage TV fra Sverige?

	Antal	Pct.	Pct. af alle TV-ejere
Hverdag	53	16,5	1,5
4-6 gange ugentlig	103	32,3	2,9
1-3 gange ugentlig	120	37,6	3,4
Slet ikke	22	6,8	0,6
Ved ikke/ubesvaret	21	6,8	0,3
Ialt	319	100	8,8

Østtysk TV

Hvor tit ser de, der kan tage TV fra Østtyskland?

	Antal	Pct.	Pct. af alle TV-ejere
Hver dag	7	4,9	0,2
4-6 gange ugentlig	10	6,6	0,3
1-3 gange ugentlig	50	34,0	1,4
Slet ikke	58	38,8	1,6
Ved ikke	24	15,7	0,7
Ialt	149	100	4,2

Svar på spørgsmålene:

1. Hvordan står billedet, når De tager svensk TV?
2. Hvor ofte så De TV fra Sverige i sidste uge?

I 1.000 seere	Ialt	Godt	Billedet står Nogenlunde	Dårligt
Hver dag	134	113	14	7
4-6 gange	151	113	31	7
1-3 gange	326	211	89	26
Slet ikke	240	115	60	65
Ubesvaret	2.735			
Ialt	3.586			
i %				
Hver dag	4	3	n*)	n*)
4-6 gange	4	3	1	–
1-3 gange	9	6	2	1
Slet ikke	7	3	2	2
Ubesvaret	76			
Ialt	100			

Svar på spørgsmålene:

1. Hvordan står billedet, når De tager vesttysk TV?
2. Hvor ofte så De TV fra Vesttyskland i sidste uge?

I 1.000 seere	Ialt	Godt	Billedet står Nogenlunde	Dårligt
Hver dag	53	48	5	–
4-6 gange	103	77	24	2
1-3 gange	120	92	26	2
Slet ikke	22	15	2	5
Ubesvaret	3.288			
Ialt	3.586			
i %				
Hver dag	1	1	–	–
4-6 gange	3	2	1	–
1-3 gange	3	2	1	–
Slet ikke	1	1	–	–
Ubesvaret	92			
Ialt	100			

Svar på spørgsmålene:

1. Hvordan står billedet, når De tager østtysk TV?
2. Hvor ofte så De TV fra Østtyskland i sidste uge?

I 1.000 seere	Ialt	Godt	Billedet står Nogenlunde	Dårligt
Hver dag	7	7	–	–
4-6 gange	10	10	–	–
1-3 gange	50	34	14	2
Slet ikke	58	46	7	5
Ubesvaret	3.461			
Ialt	3.586			
i %				
Hver dag	–	–	–	–
4-6 gange	–	–	–	–
1-3 gange	2	1	1	–
Slet ikke	2	1	–	–
Ubesvaret	96			
Ialt	100			

*) n=noget

Underbilag 1 til Bilag 23.

Øresundsregionens seer- og lyttervaner i tre dage i foråret 1969

Den her foreliggende rapport omfatter et specialeksperiment, der er gennemført i forbindelse med den normale lytterundersøgelse. Vi har ved den normale lytterundersøgelse analyseret 7 dage, men for 3 dage gennemført en udvidelse af interviewtal i Øresundsregionen. Vi har ikke alene udvidet persontallet, men tillige også ladet vor udspørgen omfatte en detailleret gennemgang af de svenske programmer. Dagene er tilfældigt valgt inden for den uge, som vor normale undersøgelse har omfattet.

Vi har valgt at gengive tallene i procent. Begrebet Øresundsregionen vil have ret forskellig udstrækning, om man taler om bysamfundene omkring Ørestad, eller man taler om aflytning af radio og betragtning af TV.

Vi har valgt at definere Øresundsregionen som omfattende hovedstadsområdet samt Københavns og Frederiksborgs amter. Vi kan ansætte befolkningstallet til rundt regnet lVs mill. Det betyder altså, at hver procent repræsenterer 15.000 mennesker.

Formålet er alene at vise den faktiske konkurrence mellem dansk og svensk TV. Det er selvfølgelig afhængig af programmernes art og bliver meget usikkert med kun 3 dages iagttagelse. Vi har samtidig undersøgt, hvorledes aflytningsforholdene er for svensk TV. Inden for vort Øresundsområde er der områder, som utvivlsomt har vanskeligheder med at tage det svenske TV. I spørgeskemaet indgår et spørgsmål om kvaliteten af svensk TV for hver enkelt adspurgt, hvor vi har fået følgende svar:

Tager svensk TV godt	51 pct.
Tager svensk TV nogenlunde	19 pct.
Tager svensk TV dårligt (eller kan ikke)	30 pct.

I det store og hele kommer vi her til, at rundt regnet $^3/_4$ mill, mennesker i Storkøbenhavn med omegn kan tage et godt svensk TV.

Ved analysen har dette væsentlig betydning, når man skal sammenligne den programmæssige konkurrence mellem de to lande. Faktisk burde de svenske tal fordobles (eller de danske halveres).

Det må erkendes, at vi kun har været i stand til at følge hele udsendelser og ikke - med de givne betingelser - haft nogen mulighed for at undersøge, hvorvidt nogle seere har skiftet fra én kanal til en anden *under* en udsendelse. En sådan analyse er ønskværdig, men komplicerer og fordyrer undersøgelsen meget væsentligt.

Da den foreliggende undersøgelse er vort første eksperiment, har vi undladt de fordyrende raffinementer, som vi meget gerne tager op i en senere undersøgelse. Det skal tilføjes, at vi ønsker en tilsvarende undersøgelse for de sønderjydske amter og øvrige områder med modtagermulighed for tysk TV.

På de følgende tabeller gengives de opnåede resultater, der giver anledning til følgende bemærkninger:

1. Det er ganske givet, at særlige begivenheder, der ikke gengives i dansk TV, men bringes i svensk TV, får seerne til at skifte. Dette fremgår tydeligt af en bestemt udsendelse, nemlig semifinalen i Europacup, som blev bragt i dansk radio, men ikke i dansk TV. Det betyder, at onsdag aften var der i Øresundsregionen 240.000 seere, som stillede ind på svensk fodbold i stedet for dansk farveforsøg, hvor der kun var 150.000.

2. Det er også klart, at særligt spændende underholdningsprogrammer i svensk radio følges med stor interesse fra dansk side. Det gælder for fredag den 25. april, hvor en film »Den gyldne tulipan« fik 216.000 danske seere. Modsvarende 260.000 danske seere til Yves Montand-udsendelsen og 117.000 til kunstudsendelsen.

3. Bortset fra disse toppunkter er det yderst beskedent, hvilket antal der følger svensk TV.

Det er ikke analytikerens opgave at drage konsekvenserne, men at redegøre for baggrundene. Vi må først fastslå, at dagene er tilfældigt valgt. Da de blev valgt, kendte man end ikke de svenske programmer.

Dernæst er det vigtigt at fastslå, at der foreligger et faktisk konkurrenceforhold, hvor man skal afveje udbud fra dansk og svensk TV mod hinanden. Med de to store punkter i svensk TV har vi fra dansk side meget svagt modbud.

Over for en europæisk begivenhed i fodbold har vi kun et farve-TV-eksperiment.

Over for en film med Gérard Philippe og Gina Lollobrigida fra svensk TV byder vi en international kabaret og en kunstudsendelse.

Vi må blot gøre os klart, at andre dage kan sagen være modsat, hvor man fra dansk side byder på en film, men hvor svensk TV bringer et for svenske seere mindre interessant program.

Vi ved, at svensk radio har foretaget en tilsvarende analyse, men resultaterne har vi endnu ikke fået. Vi må derudover understrege, at Øresundsregionen er Danmarks tættest befolkede. Der er også tæt befolket i Skåne men dog i et ringere omfang end for den danske side.

Vi har specielt for de to meget aflyttede udsendelser fra svensk TV foretaget en specialanalyse, som viser, at mændene er i meget stort overtal, når det gælder fodboldkampen. Det er yderligere de unge, som dominerer procentuelt på denne udsendelse. For filmen er der nogenlunde lige mange af de to køn, og for aldersfordelingen glider de midaldrende frem til en mere afgørende gruppe end de unge. Dette gælder dog kun for de absolutte tal, for relativt er det de unge under 20 år, der også her har de største procenter.

Analysen af modtagerforholdene viser, at for fodboldkampen har 24.000 fulgt den, uanset modtageforholdene for svensk TV er dårlige. Tallene svinder ind til 8.000 for filmen.

o .7 / *Specialanalyse*	Fodbold-kampen	Filmen
I ALT	240.000	216.000
Mænd	182.000	100.000
Kvinder	58.000	116.000
Sv. TV godt	155.000	151.000
« nogenlunde	61.000	57.000
« dårligt	24.000	8.000
Under 20 år	108.000	66.000
20-24 år	29.000	26.000
25-67 år	99.000	116.000
over 67 år	4.000	8.000

ONSDAG
23/4 1969

Tid	DANSK Program	%	Antal seere	SVENSK Program		%	Antal seere	DANSK/SVENSK Dansk	Svensk	IALT
8										
				Skol-TV (Kemi)		0	0			
9				Titta, leka, lära		0,6	9.000			
				Skol-TV	Nyheter	0,1	1.500			
10					På västkusten	0,3	4.500			
					Människan i teknikens värld	0,1	1.500			
11										
12					Världskrigens epok	0,3	4.500			
					Livsmiljö	0	-			
13					Naturkunskap	0,1	1.500			
					Teknologi	0	-			
14				Inte när barnen hör		1,5	22.500			
				Linnés Lapplandsresa		1,3	19.500			
15				Nattspel (Jazz)		1,0	15.000			
16										

ONSDAG
23/4 1969

Tid	DANSK Program	%	Antal seere	SVENSK Program	%	Antal seere	DANSK/SVENSK DANSK	SVENSK	IALT
17									
	Piger og drenge	4,2	63.000				100%		
	Teleklub	3,6	54.000				100%		
18				Titta, leka, lära	1,5	22.000		100%	
				"Livsmiljö i fara"	0,4	6.000		100%	
19	Voksenundervisning	5,9	89.000	Nyheter och Aktuellt	1,7	25.000	80%	20%	100%
	TV-Avisen	30,4	450.000	Max Osborne engelsk följetong i 13 dellar	4,6	69.000	87%	13%	100%
20	Verdens bedste biltest	20,7	310.000				86%	14%	100%
	TOOTS kom	19,6	295.000	Riksgränsträff	1,8	27.000	92%	8%	100%
21	Horisont	28,2	425.000	Rapport om narkotika	1,7	25.000	94%	6%	100%
				Brännpunkt	1,1	17.000	96%	4%	100%
	Fra plankebro til spændb.	11,6	175.000ø				91%	9%	100%
	TV-Avisen	11,2	155.000	Nyheter och väder			100%		
22	Farve-forsøg	10,1	150.000	Tecknad polsk film	1,7	25.000	86%	14%	100%
				Fodbold: Semifinal i Europacupen	16,0	240.000	39%	61%	100%
23									
24									

TORSDAG
24/4 1969

Tid	DANSK Program	%	Antal seere	SVENSK Program	%	Antal seere	DANSK/SVENSK DANSK	SVENSK	IALT
8									
				Naturkunskap		0			
9				Biologi	0,3	4.500			
	For de små	2,1	31.500	Nyheter	0	0			
10				Människan i tekn. värld	0,3	4.500			
				Ukas på väg	0	0			
11									
12				Världskrigens epok	0,1	1.500			
				Livsmiljö i fara	0	0			
13				Teknologi I	0	0			
				Konstruktion M	0	0			
14									
15									
	For piger og drenge	2,7	40.500						
16	To amerikanske romaner	1,5	22.500						

TORSDAG
24/4 1969

Tid	DANSK Program	%	Antal seere	SVENSK Program	%	Antal seere	DANSK/SVENSK DANSK	SVENSK	IALT
17									
18									
19	Fra plads til plads	5,0	75.000	Aktuellt och väder	0,6	9.000	89%	11%	100%
	TV-Avisen	36,0	540.000	Partaj	0,3	4.500	99%	0,8%	100%
20	Vestens dronning	53,1	800.000	Lusitanias undergång	2,0	30.000	96,4%	3,6%	100%
21				Hugo Alfvén	0,4	6.000	99,3%	0,7%	100%
	Synspunkt	10,1	150.000	Forum	0,4	6.000	96%	4%	100%
				Nyheter	0,3	4.500	97%	3%	100%
22	TV-Avisen	10,5	157.000	Kortfilm idag	1,4	21.000	88%	12%	100%
								100%	100%
				Företagsekonomi nu	0,3	4.500		100%	100%
23									
24									

FREDAG 25/4 1969

Tid	DANSK Program	%		SVENSK Program	%		DANSK/SVENSK DANSK	SVENSK	IALT
8									
				Teknologi	0,1				
9				Världskrigens epok	0,3				
				På västkusten	0,3				
10				Människan i tekn. värld (I)	0,1				
11									
12				Människan i tekn. värld(II)	-				
				Att värdera nyheter	0,1				
13				Människokroppen	-				
				Livsmiljö i fara	-				
14									
15	Kikkassen	7,0							
16									

FREDAG
25/4 1969

Tid	DANSK Program	%	Antal seere	SVENSK Program	%	Antal seere	DANSK/SVENSK DANSK	SVENSK	IALT
17									
				En gång en ballong	0,4	6.000		100%	
18									
				Landet runt	0,7	10.000		100%	
19				Aktuellt och väder	0,8	12.000		100%	
	TV-Avisen	23,4	350.000	Greenville Mississippi	0,7	10.000	97%	3%	100%
20	Hvad koster bill.	13,4	200.000						
	Yves Montand synger	17,4	260.000	Den gyllene tulpanen	14,4	216.000	55%	45%	100%
21	Kunst	7,8	117.000				35%	65%	100%
	Fremmede toner	7,8	117.000				35%	65%	100%
				Nyheter	1,4	20.000	84%	16%	100%
22	TV-Avisen	6,7	105.000						
				Panorama	0,4	6.000		100%	
23				Hur livet går sig till	0,3	4.500		100%	
24									

Bilag 24.

DANMARKS RADIO
Programdirektøren for TV
7. oktober 1970.

Kassette-TV og videobånd — fremtidsperspektiver og problemer

En række tekniske opfindelser er under hastig udvikling og kan ved deres fremtrængen på markedet få væsentlig indflydelse på den elektroniske massekommunikation. Der er rendyrket nye metoder for optagelse og gengivelse af programmer (billede + lyd). Lægges videobåndet på en recorder eller kassetten på en teleplayer, kan programmet afspilles på et almindeligt TV-apparat. Der er tale om TV-paralleller til long-playing grammofonpladen.

Forskellige tekniske principper er anvendt til udvikling af fem forskellige systemer. De nye opfindelser er derfor indbyrdes uforenelige, således at bånd eller kassette-film optaget til ét system ikke kan anvendes på et af de andre systemers teleplayer. Der gøres klar til kamp om markedet. De første større fremstød ventes fra 1972.

En redegørelse udarbejdet til EBU-programkommiteens møde i oktober 1970 nævner flg. systemer:

1. Videotape (magnetbånd), udviklet af Philips, Sony, Grundig m. fl.
2. EVR-film, udviklet af CBS.
3. Super 8 film, benyttet i en særlig proces, udviklet af Nordmende
4. Tape med laser-information, udviklet af RCA.
5. Video-plader (discs), udviklet af AEG-Telefunken.

Disse nye opfindelser kan tilbyde seerne nye programkilder - uafhængige af de etablerede TV-organisationer. Den tekniske kvalitet af programmerne bliver lige si god, som seerne er vant til på deres TV-apparat. Prisen på kassetter bliver overkommelig ved massefremstilling - og prisen på teleplayer ligeledes. Hvis det købedygtige publikum modtager kassette-TV som 70'ernes nye elektroniske tilbud, kan seerne med overkommelige investeringer få mange muligheder for programvalg. Hvis kommercielle firmaer arrangerer udlejninger, og bibliotekerne etablerer udlån af TV-kassetter, kan seernes valgmuligheder blive mangfoldige.

Store kapitalinteresser involveres i fremtidsprojektet og aktiviteter i tilknytning til disse opfindelser. I første række gøres klar til masseproduktion af teleplayer og kassetter. Desuden investeres i faciliteter til programproduktion. Der planlægges organisationer til opkøb af programmer og salg af kassetter. Hvis prognosen og forventningerne til kassette-TV holder stik, kan kapitalstærke selskaber i næste omgang opkøbe rettigheder og talenter for at sikre sig programproduktioner af høj salgsværdi. Denne udvikling løber »ved siden af« den gældende lovgivning om R/TV, der i de enkelte lande regulerer eller monopoliserer radiospredning.

Store bog- og grammofonforlag er allerede inde i billedet. En række interessenter i Europa er sammensluttet i en gruppe kaldet »Community of Interests«, bl. a. Mondadori (Italien), Rencontres (Schweiz), Hachette (Frankrig), Bonniers (Sverige), osv. Denne gruppe holder møde i Stockholm i begyndelsen af oktober 1970.

I Tyskland har Axel Springer foretaget markante omgrupperinger i sit blad-imperium, har solgt en trediedel af sine blade - og har derved frigjort store kapitaler til andre opgaver. Springer har solgt sin trediedel til Tysklands største bog- og grammofonforlag: Bertelsmann, et samarbejde der peger mod kassette-produktion. Desuden har Springer ved store investeringer sikret sig kontrol over omfattende produktionsfaciliteter i Hamburg.

I Sverige har Bonniers dannet en afdeling kaldet »Nya Media« som skal arbejde med audiovisuelle medier, især kassetter. - Des-

uden har i Sverige staten og Kooperativa Förbundet etableret et fælles TV-kassettbolag. Samarbejdet sigter mod at følge den hastige tekniske udvikling på dette område og at varetage borgerens interesse under eksploiteringen af disse nye opfindelser. 1 første omgang vil man foretage research, senere iværksætte foranstaltninger for at udnytte kassetternes muligheder for spredning af undervisning og oplysning, samt medvirke til at sikre informationsfriheden og undgå monopoliseringstendenser inden for det nye medium.

Nogle firmaer er i gang med intensive undersøgelser af, hvilke programtyper, der kan finde afsætning hos publikum gennem TV-kassetternes nye medium. Det må betones, at selve det producerede programstof naturligvis kan indspilles til de forskellige kassette-systemer – og at produktionerne derfor kan mangfoldiggøres til million-publikum.

Foreløbig har man konstateret følgende facts:

a) store grupper vil være villige til at ofre en hel del for at opnå større ekspertise inden for deres hobby – og masser af hobbies har særdeles talstærke »menigheder« i mange lande,
b) i det ordinære TV er der en udtalt knaphed på børneprogrammer - og mange forældre vil gerne give deres børn udsendelser specielt tilrettelagt for deres alderstrin,
c) underholdningsprogrammer kan finde stor afsætning, dels produceret direkte for kassetter med stort opbud af stjerner, dels overtaget fra TV, hvis udsendelser vil stimulere ønsket om at låne eller købe de populære programtyper,
d) skoler og oplysningsforbund, korrespondancekursus og andre uddannelsesformer kan aftage programserier specielt tilrettelagt med pædagogisk sigte og konkrete målsætninger.

Hvis kassette-TV slår igennem i løbet af 70'erne kan det få betydning for de etablerede TV-organisationer. For de kommercielle TV-selskaber kan det få alvorlige følger, hvis de ordinære TV-programmer mister noget af deres tiltrækning. Et fald i »ratings« vil betyde faldende indtægter - navnlig da flere programtyper på TV-kassetter kan »bære« reklameindslag af betydelig virkning, der øges ved seernes repetition af programmerne.

Hvis det vinder udbredelse at bruge en TV-kassette, der er uafhængig af den normale TV-modtager, kan det måske få indflydelse på indtægterne for de TV-organisationer, hvis aktivitet er baseret på monopol og licensafgifter.

Hvis kassette-produktionen udvikles til at blive af stort omfang, må man se i øjnene, at disse kommercielle selskaber vil opkøbe talenter blandt producere, medvirkende, forfattere og teknikere - hvilket i bedste fald betyder en omkostningsforøgelse for TV-organisationerne, der må sikre sig både talenter og kvalitet.

Det er naturligt, at denne udvikling påkalder stor opmærksomhed blandt TV-folk. På det kommende møde i EBU's TV-programkomité (oktober 1970) vil problemet blive drøftet på basis af et oplæg og en situationsrapport pr. 1. juni 1970.

I april 1971 afholdes i Cannes det første »International Market for Videocassette and Videorecord Programmes and Equipment« (VIDCA), hvor TV-folk, salgsfolk, producenter, teknikere m. fl. mødes og tager mål af hinanden og den nye udfordring.

L. Bindsløv

Bilag 25.

Notat vedrørende Kassette-TV

(Udarbejdet af generaldirektør *Gunnar Pedersen)*

De nye tekniske muligheder, der i den seneste tid er skabt gennem anvendelse af »kassette-TV«, vil på flere områder få betydning for TV-udviklingen i Danmark.

Det forhold, at filmindustrien og DR's TV efterhånden vil bruge den samme elektroniske teknologi, i forbindelse med fremkomsten af kassette-TV, vil give mulighed for en opblomstring af dansk filmindustri. 1 overensstemmelse med forslaget i min mindretalsindstilling håber jeg naturligvis, at en koordination mellem TV-2 og dansk filmindustri efterhånden vil bidrage til at få den bedst mulige udnyttelse af landets ressourcer på dette område.

Jeg er for så vidt nok enig med TV-direktøren i, at *den side* af TV-kassetteudviklingen, der er beskrevet i bilag 24, ikke udgør et egentlig alternativ til TV-2.

Men man bør dog være opmærksom på, at der på to områder findes en teknik, som netop gennem kassette-TV-udviklingen har fået væsentlig øgede muligheder for at kunne opfylde en del af de formål, som er tilsigtet med et TV-2.

Der er for det første den stadig voksende betydning af fællesantenneanlæg eller kabel-TV. Idag er godt 400.000 af seerne tilsluttet fællesantenner, og i 1975 vil tallet være ca. 700.000, hvis den nuværende tendens fortsætter. Det fremgår af »Betænkningen vedr. Fællesantenneanlæg m. v.« fra 1967, at en sådan udvikling ud fra forskellige betragtninger må anses for ønskelig, og at der i virkeligheden herved er skabt grundlag for et massekommunikationsmiddel, der stort set indebærer de samme muligheder som det radioudsendte TV.

Ved Fællesantenneloven, der skal revideres senest i folketingsåret 1971/72, har man besluttet, at disse fællesantenneanlæg ikke må udsende egne programmer - der må kun retransmitteres officielle TV-programmer, danske eller udenlandske - i realiteten for ikke at krænke DR's monopol.

Men man må regne med, at der med den nu foreliggende kassette-TV mulighed vil komme et stærkt pres for at opnå tilladelse til at sende kassette-programmer, der kan være billige og programmæssigt værdifulde, over fællesantenneanlæg. Det vil være en øget service, der herved kan ydes seere tilknyttet de store fællesantenneanlæg. Det vil for øvrigt være teknisk let at sammenknytte mange af de store fællesantenneanlæg, således at store kredse af seerne omfattende f. eks. hele byområder kan drage nytte af slige programmer efter en evt. ændring af loven om fællesantenneanlæg m. v. Finansieringen vil kunne ske gennem reklame-indslag. Der må sikkert tages stilling til dette problem indenfor de næste par år i lyset af den nye kassette-situation.

På længere sigt må man endvidere regne med den mulighed, at der ved TV-kassetternes hjælp oprettes store alsidige informationscentre tilsluttet et omfattende transmissionsnet for telefon, data, TV m. v. ud til de enkelte husstande. Fremtidens kabelanlæg vil kunne overføre hundredvis eller tusindvis af TV-kanaler, når dette ønskes. De enkelte abonnenter kan da ved fjernvalg f. eks. med trykknapper bestille et givet program fra et sådant center. Det tekniske grundlag for dette er tilstede, men et sådant system er - i modsætning til udnyttelsen af fællesantenneanlæggene - meget kapitalkrævende, og det er derfor i nogen grad fremtidsmusik, der vel tidligst kan ventes taget i brug i større omfang i slutningen af 1980erne. Ingen tør vist i dag spå, om det kommer før eller efter satellit-TV direkte til hjemmene.

Den 16. oktober 1970

Gunnar Pedersen

DANMARKS RADIO
Programdirektøren for radio

Bilag 26.

Notat vedrørende stereo-udsendelser i Danmarks Radio

Hvad er stereo?

Stereofoni er en gengivelsesmetode, som gør det muligt at vurdere den rumlige placering af lydkilder, som om man befandt sig på det sted, hvorfra der sendes.

Mennesket har et øre på hver side af hovedet og ved hjælp heraf kan man ikke blot høre, *hvad* der foregår, men også hvorfra de enkelte lydindtryk kommer. Sidder man f. eks. i en forsamling, der debatterer et emne, kan man umiddelbart - selv med bind for øjnene - høre, hvorfra i lokalet hver enkelt replik kommer og selv om der tales samtidigt to steder, kan man adskille udtalelserne og efter behag fæstne sin opmærksomhed ved. den ene eller den anden lydkilde.

Tænker man sig i stedet, at der i lokalet anbringes en radiomikrofon, og at man lytter til debatten på en højttaler i et andet lokale - som det sker ved en normal radiotransmission - har man mistet denne mulighed. Alle lyde kommer nu fra den samme højttaler, man har mistet orienteringen i rummet, og det er svært at skelne den ene replik fra den anden, hvis to personer taler samtidig.

Den gamle teori om, at man ved en radiotransmission kan høre, som om man opholdt sig på transmissionsstedet, er altså ikke rigtig, orienteringen i rummet mangler.

Det er denne mangel, stereo-radioen afhjælper. Det sker ved placeringen af to mikrofoner på samme sted. Begge mikrofoner har retningsvirkning, den ene 45 pct. til venstre, den anden 45 pct. til højre. Fra mikrofonerne går der to forbindelser til to højttalere på modtagestedet normalt anbragt med to til fire meters indbyrdes afstand. Venstre højttaler gengiver, hvad venstre mikrofon hører - tilsvarende til højre. Placerer man sig nu midt for de to højttalere, vil man med hvert øre fortrinsvis høre, hvad den tilsvarende højttaler gengiver. Det viser sig da, at venstre og højre øre modtager de samme (forskellige) lydindtryk, som hvis man befandt sig på stereomikrofonernes plads. Man vil nu igen kunne placere de enkelte lydkilder på sendestedet og derved være i stand til at udnytte menneskets stereofoniske høresans.

Hvis stereo-mikrofonerne eksempelvis er placeret foran en teaterscene, vil man kunne høre hvorfra på scenen, hver enkelt del af spillet foregår, man vil kunne følge personers bevægelse over scenen under replikkerne og få et langt mere levende indtryk af, hvad der foregår, end den traditionelle radiogengivelse med en enkelt mikrofon kan give. 1 almindelig radio kommer alle lyde fra samme punkt nemlig højttaleren, støj fra spillets gang kan virke generende, og det kan være svært at skelne delvis sammenfaldne replikker fra hinanden. Stereo-gengivelse placerer de enkelte lydkilder i rummet, og herved indtager hver enkelt af disse en naturlig og motiveret plads i helheden.

Det er dog især på musikkens område, at stereo-gengivelse får sin store betydning. Sidder man foran et orkester, f.eks. i en koncertsal, kan man let skelne orkestrets enkelte instrumentgrupper fra hinanden, fordi de er forskelligt placeret i rummet. I radiogengivelse derimod hører man dem alle gennem samme højttaler. Det lyder, som om de alle sad på samme sted, og det gør det vanskeligt at høre alle detaillerne i et stort orkesters præstation. Stereo-gengivelsen genopretter opfattelsen af de enkelte instrumentgruppers placering i rummet, den giver en ny og mere fuldkommen musikoplevelse.

Brugen af stereo i dag

Indenfor grammofonindustrien har man forlængst taget konsekvensen af denne kends-

gerning. 90 pct. af de grammofonplader, der sælges i Danmark i dag, er stereoplader. - Også filmen begyndte tidligt med stereoeffekter. Gennembruddet skete med filmatiseringen af »Jorden rundt i 80 dage«, hvor man endog anvendte 5 stereomikrofoner med tilsvarende 5 højttalere placeret forskellige steder i rummet.

Af de vest-europæiske radiofonier har Tyskland, Holland, England, Østrig samt Italien indført regelmæssige stereoudsendelser, medens forsøgsudsendelser sendes i Frankrig, Belgien, Sverige, Norge og Finland m. flere.

Af det store antal musikudsendelser, der udveksles mellem landene indenfor den Europæiske Radio Union (EBU) er allerede nu de 50 pct. stereoudsendelser, de kan dog alle udsendes som normale musikprogrammer. Dette vil også være tilfældet, hvis de blev udsendt som stereo, idet alle stereoudsendelser kan modtages som almindelige programmer på de traditionelle radiomodtagere.

Donmarks Radio's muligheder

Når radiofonierne er kommet så sent i gang med stereoproduktion i sammenligning med film og grammofon, skyldes det en række vanskelige internationale forhandlinger om at finde frem til et fælles system, hvilket ville være nødvendigt for en international udveksling af programmer.

Så snart enighed om dette system var opnået, påbegyndte teknisk afdeling og musikafdelingen i Danmarks Radio stereoforsøg for at sikre sig den nødvendige viden, når afgørelsen om indførelse af stereo skulle træffes.

Man har i det tidligere studie 6 indrettet et stereokontrolrum, der kan tilsluttes studierne 1, 2, 3 og - når opbygningen efter branden er tilendebragt - studie 7. Det vil blandt andet sige, at torsdagskoncerterne og andre store udsendelser fra koncertsalen ville kunne udsendes, og disse musikudsendelser har da også dannet kernen i de stedfundne forsøg. Også det nye registreringsrum 30 er indrettet for stereo, dels for optagelser fra det hertil hørende talestudie og dels i forbindelse med udsendelserne fra kontrolrummet i studie 6.

Det er en selvfølge, at også kommercielle stereo-grammofonplader vil kunne udsendes fra Radiohuset.

Stereo-forsøgene har haft til formål at uddanne de første medarbejdere indenfor program og teknik i den nye arbejdsform og at indvinde de første erfaringer i studiearbejdet. Da alle stereoudsendelser skal kunne modtages i monogengivelse på almindelige modtagere, har det været meget væsentligt at sikre sig, at en sådan gengivelse f. eks. af torsdagskoncerterne ikke bliver ringere end ved den tidligere anvendte praksis. Dette er blandt andet sket ved paralleloptagelse af samme koncert efter de to systemer, hvorefter musikkyndige har aflyttet brudstykker uden på forhånd at vide, hvilke af disse der var en monogengivelse af stereo. Disse prøver gav et for monogengivelsen af stereo tilfredsstillende resultat, men forsøgene fortsætter, og også underholdningsafdelingens musikform vil snarest blive inddraget heri.

Anvendelse af stereo til andre formål end musik har ikke været forsøgt herhjemme, og også i udlandet har forsøgene indtil nu været sparsomme. Der er dog ingen tvivl om, at der på en række områder vil være brug for den ekstra dimension, som stereo-gengivelsen stiller til rådighed; det gælder vel blandt andet diskussioner (hvor man lettere vil kunne skelne deltagerne fra hinanden), transmissioner og visse reportager. Radioteatrets brug af stereo er et kapitel for sig, der er ingen tvivl om, at den dramatiske kunst her vil blive forsynet med nye værdifulde virkemidler. Men mulighederne synes på samme tid så mangfoldige og uoverskuelige, at man utvivlsomt må sikre sig større kendskab til den nye form for radio, inden man tør begynde forsøgsvis med mindre opgaver.

Alle de stedfundne forsøg har været af intern karakter, til båndoptagelser og aflytning i Radiohuset. Ingen af dem har været udsendt over stationerne, og en forsøgsperiode med udsendelse over en eller flere stationer og aflytning på almindelige stereomodtagere vil derfor være nødvendig, inden stereo kan indgå som dagligt led i udsendelserne.

Udgiftsforøgelsen ved indførelse af stereo vil kun i ringe grad påvirke Danmarks Radio's budget. Personalemæssigt kan der blive tale om en ekstra programmedarbejder, der specialiserer sig i stereomusik. En sådan stilling vil på normal vis kunne søges på den årlige normering. Det vil ligeledes være nødvendigt at etablere et kursus for teknikere i stereoarbejde, men dette vil kunne indgå som et led i Danmarks Radio's personaleuddannelse ved simpel forskydning af tidspunkterne for

andre kursus. På samme måde vil man ved en prioritetsændring kunne skaffe plads på det tekniske investeringsbudget til anskaffelse af eventuelt nyt stereoudstyr, f. eks. til en transmissionsvogn.

Hvis stereoudsendelserne kommer til at omfatte en væsentlig del af programmerne, må der dog regnes med udvidelse af nuværende registreringsrum og etablering af yderligere stereokontrolrum og -registreringsrum. Sådanne udvidelser må da til den tid indgå i Danmarks Radio's normale planlægning, og beslutning herom træffes på sædvanlig måde.

Forholdene på sendesiden

Medens man således i Radiohuset er klar til at påbegynde stereo-forsøgsudsendelser, der gradvis kan gå over i en normal drift med den nye udsendeisform anvendt på en stigende del af programmerne, rummer forholdene på sendesiden en del problemer.

Af den med dette notat følgende skrivelse fra Generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet (bilag 25) fremgår, at udgifterne ved at gøre en sender stereoklar andrager ca. 50.000 kr. for det første sendernet og 25.000 kr. for hver af de to andre, og da der findes 8 sendere på hvert programnet (PI, P2 og P3), vil det altså koste 400.000 kr., 600.000 kr. eller 800.000 kr. at gøre henholdsvis et, to eller tre programnet sendeklar. Hertil kommer et beløb på 50.000-100.000 kr. til styrekredsløb.

Distributionen fra Radiohuset til sendestationerne kan ikke finde sted over de normale kredsløb, da der jo hører to lydkanaler til hvert stereoprogram, og tillige skal disse lydkanaler være af ensartet opbygning. Hvert nyt distributionsnet vil koste 200.000 kr. i årlig leje, hvis man kan indskrænke sig til at sende stereo over et af programmerne, kan udgifterne indskrænkes til det nævnte beløb. Men ønsker man at kunne sende over 2 eller 3 programmer, vil beløbet blive forhøjet tilsvarende. En udbygning med stereo-sending over alle 3 programmer kan dog ikke ske umiddelbart. I en overgangsperiode vil man dog f. eks. kunne sende stereo over PI på ugens første dage og over P2 på ugens sidste dage.

Forsøgsudsendelser over Gladsaxe-senderen forventes at kunne startes med meget kort varsel.

Levering og installation af stereoudstyr på senderne vil kunne afsluttes i løbet af få nnåneder. Med hensyn til fremskaffelse af det ekstra kredsløb til sendestationerne vil dette på nærværende tidspunkt kun kunne etableres til stationerne i Sydsjælland, Århus, Ålborg, Vestjylland og Sønderjylland. Forbindelsen til Fyn-senderen må ske ved hjælp af Ball-Empfang udstyr, og her er der en vis leveringstid. Til Bornholmsenderen må der oprettes en særlig stereoforbindelse i et af søkablerne til Bornholm, og en sådan forbindelse vil tidligst kunne være driftsklar om to til tre år.

Forholdene på modtagersiden

Til aflytning af stereoradiofoni kræves der særlige modtagere, som bl. a. har forstærkere og udgange for to højttalere, og som er i stand til at modtage FM. Sådanne modtagere findes allerede i stort antal, radiobranchen vurderer antallet i dag til ca. 175.000.

Ejerne af disse apparater har i stort tal anskaffet sig stereogrammofoner og specielle højttalere. En del af modtagerne er TV-apparater med FM-kanal og stereo. Det årlige salg af radio og TV-modtagere med radio er for tiden ca. 80.000. heraf er mellem 55 og 60 pct. i stand til at gengive stereo. Mængden af stereoapparater vil altså stige hurtigt alene ved den normale udskiftning.

De nævnte stereomodtagere er kun i stand til at gengive stereogrammofonplader, men de er »forberedt« for stereoradiofoni. Det betyder, at de kan benyttes hertil, når der indbygges en såkaldt »dekoder«, hvis pris ligger mellem 150 og 200 kr. De fleste af modtagerne har indbygget to højttalere i kabinettet, men placeringen af disse er ikke altid lige hensigtsmæssig, og det må derfor påregnes, at mange må købe et sæt højttalere, hvis pris afhænger af kvaliteten, men som næppe vil kunne fås for under 200-300 kr. pr. stk.

Det vil dog være muligt af aflytte stereo på særlige hovedtelefoner, hvor venstre og højre telefon tilsluttes modtageren, hvor ellers højttalerne forbindes. En sådan aflytning har endda visse fordele fremfor højttaleraflytning; da der ikke anvendes højttalere i stuen, går stuens akustik ikke ind i lydbilledet, og man hører altså gengivelsen helt med sendelokalets akustik, hvilket ofte er et stort plus ved musikgengivelser. To skumgummipuder på hovedtelefonerne holder al støj ude, ligesom de sikrer en tilfredsstillende gengivelse af

de dybe frekvenser. På sådanne hovedtelefoner vil man kunne aflytte store koncerter uden at genere andre i stuen, der ikke ønsker at lytte med. Hovedtelefonerne vil også kunne tilsluttes fjernsynsmodtageren, så husets børn f. eks. kan overvære støjende fjernsyn, medens livet i stuen går sin normale gang.

Hovedtelefonerne kan også få betydning, når enkelte personer i familien uforstyrret skal kunne aflytte lektioner i den påtænkte voksenundervisning.

Det bør overvejes, hvorvidt Danmarks Radio skal søge at påvirke radiobranchen og publikum til øget anvendelse af de omtalte hovedtelefoner og evt. tillige til fremstilling af transportable stereo-transistormodtagere for tilslutning af to til fire hovedtelefoner. Prisen på stereohovedtelefoner af tilfredsstillende kvalitet er for øjeblikket ca. 200 kr.

Eventuel udviklingstakt

Da stereoradio - f. eks. i forhold til farve-TV - kan indføres for relativt små beløb, foreslås det, at der snarest træffes bestemmelse om indretning af en, to eller tre sendernet til stereoudsendelse. Det må dog frarådes at starte på et enkelt program, fordi de væsentlige musikudsendelser, hvor stereogengivelsen vil være meget betydningsfuld, ligger på program 2, som har et væsentligt mindre publikum end de øvrige programmer. Til gengæld findes størstedelen af de eksisterende stereomodtagere utvivlsomt hos lyttere, der normalt følger programmerne 1 og 3.

Det foreslås videre, at man snarest påbegynder forsøgsudsendelser af stereomusik over Gladsaxe-senderen, og senere over landets øvrige stationer i den takt hvormed de kan klargøres hertil.

Denne forsøgsperiode tænkes at vare ca. et år. Herefter vil man gradvis kunne lade stereo indgå som normalt led i den daglige drift, således at et stigende antal udsendelser bringes i stereogengivelse. Det må dog stadig erindres, at disse udsendelser fortsat skal kunne aflyttes i monogengivelse på almindelige modtagere.

Som led i forsøgsvirksomheden bør der eksperimenteres med udsendelser udenfor musiksektoren, herunder med transmissioner af forskellig art.

Jens Fr. Lawaetz

Bilag 27.

GENERALDIREKTORATET FOR
POST- OG TELEGRAFVÆSENET
Teknisk afdeling
24. oktober 1967.

Stereofoniudsendelser

(Senderspørgsmål)

FM-senderne vil uden tekniske vanskeligheder kunne indrettes for udsendelse af stereofoni. Den enkelte FM-sender skal i givet fald forsynes med stereokoder og kontroludstyr. Udgiften hertil vil pr. station andrage omkring 50.000 kr. eller for de otte danske stationer ialt ca. 400.000 kr. Levering og installation forventes at kunne gennemføres i løbet af få måneder. Der vil ikke for selve senderne blive tale om forøgede driftsudgifter.

Fremføring af stereoprogrammer til FM-senderne frembyder derimod visse problemer, og det forhåndenværende ledningsnet for radiofoniprogrammer sætter en kraftig begrænsning af mulighederne for stereoudsendelser, dels fordi det forhåndenværende antal kredsløb er begrænset, og dels fordi sendeledningsnettet er sammensat af forskellige kredsløbstyper; i visse tilfælde overføres programmet ved direkte radiomodtagning fra station til station, den såkaldte Ball-Empfang.

Til FM-senderne på fjernsynsstation København vil de nødvendige kredsløb til et, to eller tre stereoprogrammer dog uden videre kunne tilvejebringes.

Der er i dag mulighed for tilvejebringelse af én stereokanal fra København til stationerne Sydsjælland, Århus, Ålborg, Vestjylland og Sønderjylland. Til de nævnte 5 stationer vil der således kunne fremføres ét enkelt stereoprogram. Det må forud fastlægges, hvorvidt dette skal være program 1, 2 eller 3.

For Fyn-senderen foreligger mulighed for anvendelse af Ball-Empfang fra Sydsjælland, men man kan ikke uden nærmere undersøgelse vurdere forstyrrelsessituationen på stationen. Leveringstid for Ball-Empfang-udstyr andrager ca. 1 år.

Bornholm er beliggende for langt væk fra Sjælland til, at Ball-Empfang kan anvendes, men der vil på et af søkablerne Sjælland-Bornholm kunne etableres radiofonikanaler egnet for stereo. Leveringstiden for det nødvendige specialudstyr herfor er imidlertid mindst to år, således at der under alle omstændigheder vil gå to-tre år, inden der kan påregnes stereo-udsendelser fra Bornholm-senderen.

Den årlige lejeudgift for den nødvendige ekstra sendeledning til FM-stationerne, eksklusive Bornholm, andrager ca. 200.000 kr.

Ud over en ekstra sendeledning vil det formentlig være nødvendig at etablere et styrekredsløb til FM-stationerne. Årlig lejeudgift 50.000-100.000 kr.

Muligheden for valgfrit at kunne sende stereofoni på et vilkårligt af de tre radiofoniprogrammer er således ikke tilstede inden for rammerne af det forhåndenværende sendeledningsnet. Såfremt en sådan valgfrihed ønskes, må der regnes med etablering af særskilte stereokredsløb for hvert program, og disse vil tidligst kunne tilvejebringes i løbet af to-tre år.

Bilag 28.

DANMARKS RADIO
Generaldirektøren
4. oktober 1968

Notat vedrørende de tre radioprogrammers karakter og indbyrdes forhold

De tre radioprogrammers forskellige karakter bygger ikke på en opdeling af befolkningen i tre skarpt adskilte grupper; mange vil snart føle sig tiltrukket af det ene snart af det andet program, alt efter interesser, forudsætninger og øjeblikkeligt behov. - PI og P2 må heller ikke opfattes som et »let« og et »lødigt« program, og der er heller ikke en kvalitetsforskel; også PI skal bringe det bedste på hvert enkelt område. Det er tilgængeligheden og mængden af nødvendige forudsætninger, der bestemmer forskellen.

I *program 2* er der plads til dyberegående analyser af tidens strømninger og problemer, af nye tanker i bøger og tidsskrifter, og til den aktuelle debat - herunder også kulturdebatten, og man møder førende personligheder - både hjemlige og udenlandske. Her kan man tillade sig en faglig betonet sprogbrug og der må også bringes udsendelser på fremmede sprog.

Radioteatrets repertoire på P2 giver plads for moderne dramatik i alle dens former uden skelen til tilgængeligheden. Her kan Danmarks Radio være med til at eksperimentere og søge nye veje for den dramatiske kunst. Det samme gælder på musikkens område. I P2 har det egentlige musikpublikum sit program.

Men P2 rummer ikke blot det mere krævende kvalitetsstof. Også de specielle interesser for et mere begrænset publikum har deres plads her. Det gælder således jazz'en og udsendelser for mere begrænsede faggrupper.

Til specialstoffet hører undervisningen. Både skoleradioen og den kommende voksenundervisning vil naturligt finde deres plads på denne kanal.

Program 1 må ikke være det sted, hvor de udsendelser placeres, der ikke er »gode nok til P2«. Også PI skal tilstræbe at bringe stof af den højeste kvalitet på hvert enkelt område, også indenfor den lette underholdning.

Stikordet er tilgængelighed. Udvælgelsen af stoffet skal gøre udsendelserne så attraktive, at de skaber et stigende behov for stof af værdi. PI skal skabe øget interesse for tiden og dens problemer, formidle kulturstof på en sådan måde, at folk gerne vil høre det, skabe musikglæde og give teateroplevelser. Det må tilstræbe at aktivere sit publikum, så den enkelte lytter får lyst til gennem læsning og på anden måde at arbejde videre med de fremførte emner, også inden for skønlitteraturen, og måske til selv at forsøge sig på et af de musiske områder.

Gennem årene har Danmarks Radio vist, at den er i stand til at vække interesser, f. eks. på de politiske områder. Dette arbejde bør udstrækkes til alle sider af kulturlivet.

Program 3 skal tilfredsstille et naturligt behov for at kunne åbne for radioen og slappe af ved lidt let musik.

1 en fortravlet tid i en støjfyldt verden har musikradioen en betydning også som musik til arbejdet.

Selv på den lette musiks område er det muligt at lægge en kvalitetslinie, således at det ringeste stof sorteres fra, uden at programmernes underholdningsmæssige værdi lider derved. Også enkelte udsendelser med populær klassisk musik kan finde en naturlig plads i P3 og måske give lyst til at høre mere af samme slags i PI. Minut-avisen konfronterer P3-lytteren med dagens nyhedsstof og kan derved give lyst til at høre radioens mere udførlige nyhedsudsendelser, ligesom P3's »trailere« for kommende PI-udsendelser skønnes at være af stor betydning.

De tre programmer løser altså hver sin

opgave. En blanding på samme kanal af programmer af forskellig tilgængelighed, forvirrer erfaringsmæssigt lytterne og giver utilfredshed. Stoffordelingen på PI - P2 før april 1966, og tilsvarende eksempler fra udlandet, bekræfter dette forhold. Folk bliver skuffede, når de møder noget, de ikke kan forstå eller lade sig engagere af. Hvis tilgængelighedskravet er opfyldt på PI, bør den »almindelige« lytter ikke lide skuffelser ved ikke at kunne følge med. Åbner han for P2 kender han »risikoen«, men har han lyst til at forsøge at følge med, opfylder han derved den første betingelse for at kunne få udbytte af et vanskeligere tilgængeligt stof.

Hans Sølvhøj.

Bilag 29.

DANMARKS RADIO
Generaldirektøren
4. oktober 1968

Notat vedrørende muligheder for udbygning, fornyelse og kvalitetsforbedring af radioprogrammerne

Program 1

Ved frigørelse for en række forpligtelser, der blev pålagt PI ved kompromisløsningen i 1966 (gennem overflytning til andre kanaler af udsendelser, der naturligt hører hjemme her), vil radioens hovedprogram med bevarelse af sin sendetid 06.00-24.00 langt bedre blive i stand til dagen igennem at leve op til sin egentlige målsætning.

Den klassiske musik vil således få udvidede muligheder for at skabe musikglæde og musikinteresse. Antallet af oplæsninger og radioteaterforestillinger kan forøges, således at der f. eks. kan sendes matinéteater hver lørdag eftermiddag. Underholdningsafdelingen kan fortsætte og øge sine bestræbelser for at hæve underholdningernes kvalitet. Det oplysende og orienterende stof kan udvides bl. a. ved overflytning fra P 2 af sådanne debatter og aktuelle redegørelser, som skønnes P 1-egnede, og flere sider af kulturlivet kan dækkes ind. Det vil også være muligt at tilgodese børne- og ungdomsstoffet i fornøden udstrækning.

Ved udvidelse af selve aftentiden til kl. 17.00-23.00 bliver der større muligheder for placering af længere og mere markante udsendelser eller specielt redigerede programflader, hvor flere udsendelser udgør en helhed.

Ligeledes ville en sådan omlægning tilvejebringe muligheder for en ønskelig forøgelse i dagtid af genudsendelser fra PI's aftenprogram.

Ikke mindst ville en frigørelse af sendetid på PI tilvejebringe muligheder for en rationalisering og udbygning af radioens nyheds- og aktualitetstjeneste.

Det må anses for at være i overensstemmelse med en nutidig opfattelse af radioens forpligtelser i et moderne samfund at lade nyheder og aktualiteter i videste forstand udgøre »rygraden« i radioens hovedprogram og tillige at opbygge dette program så fleksibelt, at der skabes naturlige muligheder for imellem de egentlige, faste nyhedsudsendelser at bringe nyheder af ekstraordinær karakter, når sådanne foreligger samt eventuelle supplerende stof.

Sidstnævnte betragtning giver naturlig anledning til overvejelser om en ændret og udbygget nyhedstjeneste, hvilket vil kunne ske ved etablering af en centralredaktion for nyheds- og aktualitetstjenesten.

Medens Danmarks Radio gennem abonnement på internationale nyhedsbureauer, en påbegyndt udstationering af udlandskorrespondenter og udsendelse af medarbejdere til aktuelle begivenheder i udlandet, har taget de første skridt til en forsvarlig dækning af det udenlandske stof, er den tilsvarende udvikling ikke igang med hensyn til dækningen af det danske stof, som næppe kan siges at være helt tilfredsstillende. Det ville derfor være ønskeligt at placere faste korrespondenter i forskellige egne af landet og i tilknytning hertil en række meddelere, som kan indberette nyheder af interesse ikke blot for radioen, men også for fjernsynet, idet et samarbejde mellem de to medier på dette område bør overvejes.

Det vil ligeledes være muligt i tilknytning til en central redaktion og dennes specialmedarbejdere at oprette en reportergruppe af radiojournalister med den fornødne uddannelse.

Den foreslåede placering og udbygning på PI af nyheds- og aktualitetstjenesten under en central redaktion indebærer endvidere, at den undertiden forekommende »dobbeltdækning« af samme begivenhed af flere af hinanden uafhængige medarbejdere fremtidigt kan undgås.

Program 2

Udbygningen af nyheds- og aktualitetsdækningen for såvel ind- som udlandssiden gør det yderligere muligt og ønskeligt, at radioavisen på P2 udvides til at omfatte alle ugens dage, og at programmerne på P2 afsluttes med en radioavis.

Ved en forøgelse af P 2's sendetid og den dermed følgende forøgelse af medarbejderantallet vil det være muligt at etablere en arbejdsgruppe fælles for flere afdelinger, der kan opfylde et længe næret ønske om produktion af programmer, der hver for sig indeholder stof fra flere afdelingers stofområder.

Der vil ligeledes kunne dannes en for afdelingerne fælles arbejdsgruppe, der kan arbejde eksperimentelt med nye programformer, bl. a. i forbindelse med etableringen af et effektstudie med tilhørende specialudstyr. Ikke mindst under hensyn til den lette musiks fremtrædende placering på P3, vil det være ønskeligt at give musikafdelingen muligheder for placering af større musikflader, om muligt på faste tidspunkter, for det særlige musikpublikum i den udstrækning, hensynet til andre afdelinger og koordinering med PI tillader.

De fra PI overførte gentagelser af P2-aftenprogrammer i dagtid vil kunne placeres på P2 med eksempelvis $l^{l}j_{2}$ time daglig mandag-fredag og ved indførelse af en ny P2-sendetid lørdag eftermiddag 13.00-18.30, ialt ca. 13 timer.

Herudover vil de ovenfor nævnte muligheder nødvendiggøre en udvidelse af P2's aftensendetid, sådan at dette program fortsætter til kl. 24.00, ialt med ca. 7 timer ugentlig.

Program 3

Kompromisløsningen i 1966 medførte også konsekvenser for P3's sendetid, idet den selvstændige virksomhed indskrænkedes til kl. 12.00-20.00. Dette må beklages, fordi der er et jævnt fordelt behov for underholdningsmusik dagen igennem. Ved den tidligere omtalte omlægning af PI forstærkes behovet for P3 yderligere. Det vil derfor være begrundet at påbegynde udsendelserne allerede kl. 05.30, (idet en ret stor befolkningsgruppe begynder dagen før kl. 6) og lade dem fortsætte uafbrudt til midnat.

Ved udvidelsen af P3's sendetid kunne det være hensigtsmæssigt, at P3 og PI bringer fælles nyhedsudsendelser kl. 6, 7, 8, 9, 22, 23 og 24. Herudover kan P3 hver fulde time i tiden kl. 10-21 i overensstemmelse med hidtidig praksis sende en kort såkaldt minutavis. Endvidere vil P3 som hidtil i form af korte »trailers« kunne henlede opmærksomheden på udsendelser i Pl og evt. P2 og TV.

Udover en ønskelig bevarelse af fælles udsendelser mellem PI og P3 i tiden kl. 23.10-24.00 bør det overvejes også på P3 at transmittere dertil egnede PI udsendelser, der fortrinsvis består af underholdningsmusik.

Hans Sølvhøj

Bilag 30.

RADIOKOMMISSIONEN 1967
Sekretariatet

Tidligere og nuværende antal radioprogrammer og sendetid.

1 1951 afløstes Danmarks Radio's hidtidige ene program af dobbeltprogram og i 1963 udvidedes radioens programvirksomhed til 3 programmer ved indførelsen af den såkaldte musikradio på program 3. De tre programmer benævnes i det følgende PI, P2 og P3.

Modtageforholdene for PI og P2 var i en årrække ikke fuldt tilfredsstillende i hele landet, hvorfor man oprindelig sammensatte såvel PI som P2 af programstof af enhver art, således at der i realiteten ingen egentlig væsensforskel var mellem programmerne.

I 1966 bevirkede den større udbredelse af FM-modtagere, at man mente det forsvarligt at imødekomme et længe næret ønske om at give PI og P2 hver sin særlige karakter.

PI skulle bringe tilgængeligt stof på alle områder, medens P2 skulle sigte på lyttere med særlige forudsætninger eller interesser.

Den i princippet i 1966 tiltrådte nye radiostruktur kunne imidlertid ikke ganske gennemføres i praksis, idet de fornødne bevillinger blev udskudt.

Som følge heraf var det ikke muligt fuldt ud at forme de tre radioprogrammer efter deres hensigt. Som led i en kompromisløsning finder der således ugentlig ca. 26 timers »samsending« sted over to programmer med den følge, at der på hverdage kun sendes tre samtidige programmer ca. to timer daglig.

Den ugentlige sendetid på henholdsvis PI, P2 og P3 er på indeværende tidspunkt normalt 125 timer, 46 timer og 73 timer, ialt 244 timer.

Omstående findes grafisk fremstilling af de nuværende sendeforhold vedrørende de tre radioprogrammer.

Underbilag til Bilag 30.

Radiosendetider — Principskema

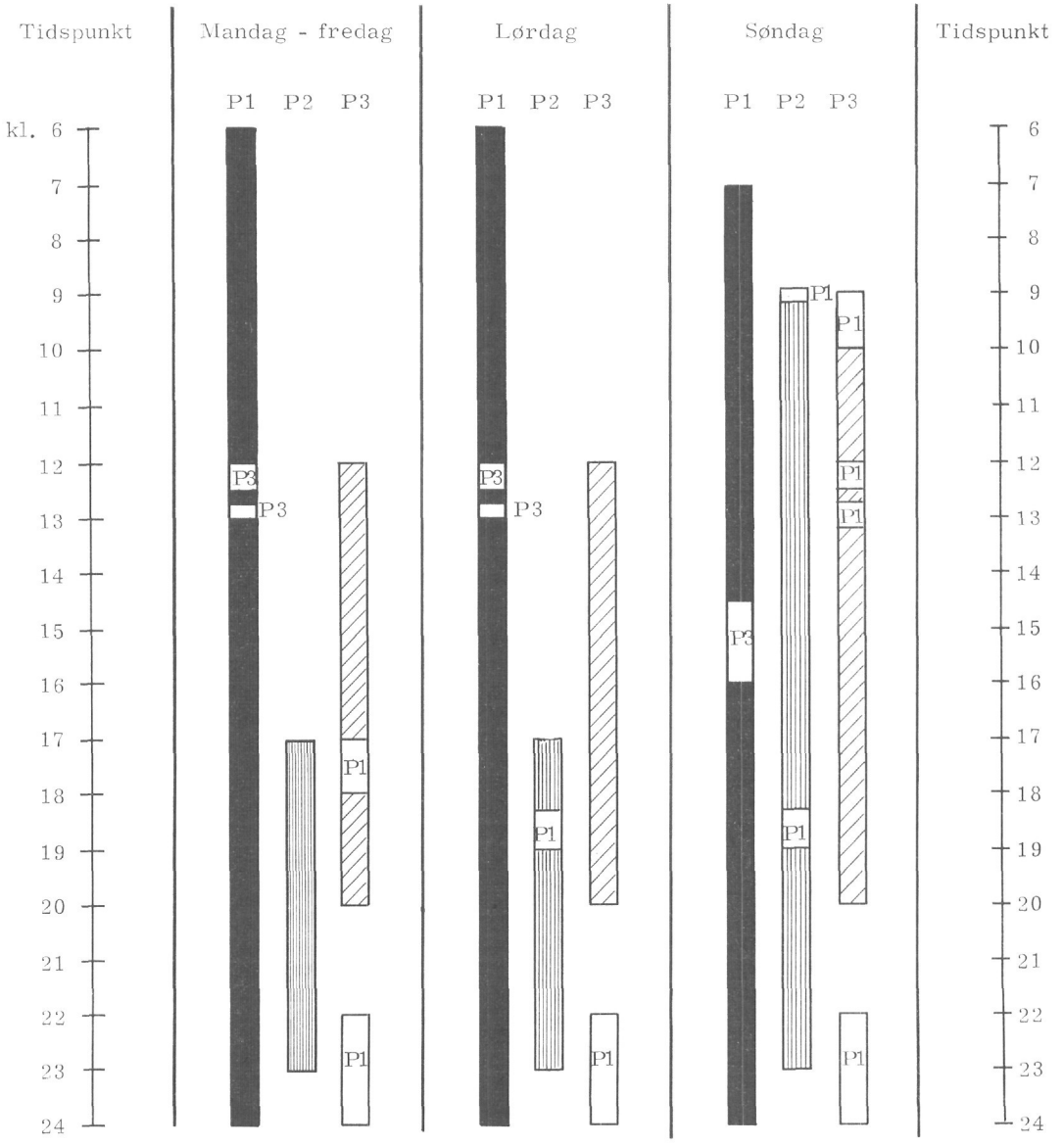

Bern: I vintersæson (1. september — 31. april) påbegyndes P2 kl. 18.00 i stedet for kl. 17.00. Mandage kl. 19.00 — 19.45 regionalprogrammer (over Kalundborg langbølgesender dog specialprogram).
Kortbølgesendetider angivet i bilag ved kortbølge.

Bilag 31

RADIOKOMMISSIONEN 1967
Sekretariatet

Lytter- og seerundersøgelserne i efteråret 1966, specielt med henblik på udnyttelsesgraden af P 1, P 2, P 3 og TV

I september-oktober 1966 gennemførte Danmarks Radio en lytter- og seerundersøgelse, der delvis blev udformet som en prøve af de undersøgelsesformer, man anvender ved udenlandske radiofonier. Opgaven blev løst af tre danske institutter for markedsanalyse, nemlig: Dansk Gallupinstitut, AIM og Observa.

De tre institutter arbejdede efter hver sin metode og i forskellige perioder af efteråret, således at Danmarks Radio kunne konstatere, hvilket kvantum af oplysninger man kan få frem ved de forskellige metoder.

Observa arbejdede udelukkende med dagbøger, der førtes for en uge ad gangen med et panel på i alt 630 personer.

Gallupinstituttet foretog - på basis af sin sædvanlige master sample-metode en normal interviewundersøgelse, hvor man spurgte om den enkelte lytters aflytning af en væsentlig del af de sidste 8 dages programmer.

Endelig udspurgte AIM 1200 specielt udvalgte personer om, hvad de havde lyttet til de sidste 8 dage.

De to anvendte undersøgelsesmetoder giver noget forskellige resultater. Interviewmetoden, hvor man spørger om, hvad folk har hørt og set fra 1 til 7 dage tilbage, vil altid lide af erindringsfejl, fortrinsvis forglemmelser. Oplysninger om lyttertal vil derfor normalt ligge under det faktiske antal, der har lyttet. Omvendt kan det siges, at panelmetoden, der er kørt gennem Observa, samtidig giver en vis overrepræsentation. Når en lytter anmodes om at føre dagbog over, hvad han har set eller hørt, vil der let opstå det, man kalder »panel-sygdom«. Han vil føle sig »forpligtet« til at anvende mere tid end sædvanlig foran højttaler og skærm.

Til sammenligning mellem udnyttelsen af TV og radioens tre programmer må AIM-undersøgelsen skønnes bedst egnet. Det er den eneste, som har medtaget alle udsendelser, og udvælgelsen af interview-ofre må siges at være fuldt tilfredsstillende. Firmaet beskriver den således:

»Denne undersøgelse er gennemført ved personlige interviews af personer over 15 år. Udvælgelsen af de adspurgte personer er dels sket på grundlag af Danmarks Radio's licenskartotek, hvor en tilfældighedsudvælgelse blandt samtlige licenstagere har fundet sted.

I de udtrukne familier er der dernæst sket en udtrækning af den, der skulle adspørges, idet denne blev defineret som den person i husstanden, der havde fødselsdag tidligst på året.

Vi kan således fastslå, at undersøgelsen er gennemført på ren »probabilitybasis«.

Der blev udtaget et større antal personer end nødvendigt, så der efter det ved sådanne undersøgelser normale frafald fremkom det ønskede antal interviews. En kontrol udviste, at der var en særdeles god overensstemmelse mellem det valgte udsnits sammensætning og den officielle statistik for så vidt angik de vigtige kriterier: køn, alder og geografi.

Undersøgelsen omfatter 13 dages programmer i tiden 3.-15. oktober incl., og hver person er udspurgt om syv programdage. Antallet af udspurgte om en bestemt dags programmer vil derfor veksle gennem perioden og kulminerer på den midterste dag, som er en søndag. Man har derfor ikke medtaget de tre første og de tre sidste dage i nedenstående oversigt. Tilbage bliver netop en programuge begyndende en torsdag, og de enkelte dages resultater er baseret på følgende antal interviews: 697, 870, 1045, 1217, 1042, 869 og 693.

Skal man finde en målestok for, i hvilken udstrækning henholdsvis radio og TV udnyt-

tes af befolkningen en dag igennem, må man gå ud fra det antal personer, der i hvert givet øjeblik har åbnet for det ene eller det andet af de to medier. Man kan gøre dette ved at indføre en enhed: person/minut, (p/m). Denne angiver, hvor mange personer der i hvert minut på dagen har fulgt radio eller TV, og summen af disse tal vil give den ønskede oplysning.

For den omhandlede uge er det samlede antal p/m udregnet for henholdsvis P 1, P 2, P 3 og TV. Den totale udnyttelse i begge medier får man i nedenstående tabel i det i kolonne I anførte resultat. I kolonne II er radio- og TV-aviser ikke medregnet. Kolonne III viser forholdene i TV's sendetid. Heller ikke her er radio- og TV-aviser medregnet.

Omstående findes de tilsvarende tal anført i p/m for hver enkelt af de syv dage og for hele ugen. Som bilag findes desuden AIM-instituttets materiale for de pågældende dage.

Samlet udnyttelse i en uge (6.-12. oktober 1966) i procenter af total udnyttelse: (P 1 + P 2 + P 3) + TV.

	Hele programmet	Hele programmet ÷ r- og TV-aviser	TV sendetid (÷ r- og TV-aviser)
	Pct.	Pct.	Pct.
P 1	38	32	8
P 2	2	2	2
P 3	22	28	10
Radio ialt	62	62	20
TV	38	38	80
Total	100	100	100

Udnyttelse i millioner person/min, af radio og TV

I en uge (6.-12. oktober 1966)

	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Total
Hele dagen:								
P1	277	264	238	157*)	236	214	235	1621
P2	12	8	3	19	7	5	6	60
P3	138	156	159	131	140	120	142	986
Radio ialt	427	428	400	307	383	339	383	2667
TV	180	257	369	276	209	329	227	1847
Hele dagen minus R- og TV-aviser:								
P1	192	181	175	108	170	150	171	1147
P2	12	8	3	19	7	5	6	60
P3	138	156	159	131	140	120	142	986
Radio ialt	342	345	317	258	337	275	319	2193
TV	119	196	293	238	147	266	166	1425
TV's sendetid (minus R- og TV-aviser):								
P1	32	35	14	13	21	9	18	142
P2	11	8	2	3	6	5	4	39
P3	41	31	38	21	16	13	14	174
Radio ialt	84	74	54	37	43	27	36	355
TV	119	196	293	238	147	266	166	1425

*) Ingen P 1 udsendelser 13.00 - 18.00,

Lytterundersøgelse 6. oktober 1966

(697 interviews)

Tid	Program-punkt	Absolut Tjssr	Lytterpct. af total-udsnit	Antal lyttere
Program 1.				
6.00	Radioavis	104	14,9	536.400
6.05	Morgengymnastik for kvinder	50	7,2	259.200
6.10	Godmorgen, Torsdag	80	11,5	414.000
7.00	Radioavis	227	32,6	1.173.600
7.05	Morgengymnastik for kvinder	139	20,0	720.000
7.10	Godmorgen, Torsdag	156	22,4	806.400
8.00	Radioavis	244	35,0	1.260.000
8.05	Evelyne Dorat	106	15,2	547.200
8.30	Morgenandagt	92	13,2	475.200
8.45	Vejrmelding	49	7,0	252.000
9.00	Radioavis	63	9,1	327,600
9.05	Formiddagsgymnastik for kvinder	23	3,3	118.800
9.15	Skoleradio	18	2,6	93.600
9.40	Solistkoncert	14	2,1	75.600
10.40	Legestue	12	1,7	61.200
11.00	Vi fandt i arkivet -	29	4,2	151.200
11.45	Fiskerinoteringer	13	1,9	68.400
11.50	Vejrmelding	18	2,6	93.600
12.30	Radioavis	219	31,5	1.134.000
13.00	Middagsføljetonen	34	4,9	176.400
13.30	Orientering	14	2,0	72.000
14.15	Max Reger	11	1,6	57.600
14.35	Torsdagsgæsterne	10	1,4	50.400
15.00	Familiespejlet	43	6,2	223,200
15.30	Radioavis	32	4.6	165.600
15.45	Den kønne pige fra Portilion	19	2,7	97.200
16.10	Et bymenneske i naturen	19	2,7	97.200
16.30	Mor til Pippi, Kalle, Rasmus - og mange flere!	9	1,3	46.800
17.00	Koncert	55	7,9	284.400
17.55	Børskurser m. v.	6	0,9	32.400
18.05	Vejrmelding	11	1,6	57.600
18.25	Aftenens program	25	3,6	129.600
18.30	Radioavis	359	51,6	1.857.600
18.45	Aktuelt kvarter	157	22,6	813.600
19.00	Malere og deres egn	17	2,4	86.400
19.20	Nordiske sange	15	2,2	79.200
19.45	Helge Kjærulf f -Schmidt læser - -	29	4.2	151.200
20.00	Vers og viser fra aviser	65	9,3	334.800
20.15	Pladeretten er sat	26	3.7	133.200
21.15	Udenrigspolitisk hvem-hvad-hvor	12	1,7	61.200
22.00	Radioavis	35	5,0	180.000
22.15	Dagens debat	11	1,6	57.600
24.00	Radioavis	5	7,2	259.200

Tid	Program-punkt	Absolut antal lyttere i udsnit	Lytterpct. af total-udsnit	Antal lyttere
Program 2.				
17.00	Fransk for begyndere	3	0,4	14.400
17.20	Lær spansk	2	0,3	10.800
17.40	Pick up English	2	0,3	10.800
18.00	Det skrev de i september	2	0,3	10.800
18.25	Aftenens program	1	0,1	3.600
19.00	Folk synger	7	1,0	36.000
19.15	Orientering	2	0,3	10.800
20.00	Torsdagskoncert	15	2,2	79.200
22.00	Bogkronik	1	0,1	3.000
22.50	Europæisk kulturdebat			0
23.30	Radioavis			0
Program 3.				
12.02	Stil ind	107	15,4	554.400
12.55	Velbekomme	42	6,0	216.000
13.01	For de lidt ældre	49	7,0	252.000
13.30	Traditionen tro	38	5,5	198.000
14.01	Uden stop	54	7,7	277.200
14.40	Snørklerier	51	7,3	262.800
15.01	Efter skoletid	119	17,1	615.600
16.01	Carmen Dragon	56	8,0	288.000
16.20	Dags dato	88	12,7	457.200
17.55	På lørdag kan De li' den	33	4,7	169.200
18.01	Ä la carte	23	3,3	118.800
19.01	Kun for børn	31	4,4	158.400
19.15	Med venlig hilsen	23	3,3	118.800
20.00	Minutavis	5	0,7	25.200
22.00	Radioavis			0
22.15	Jazz-aktuelt	4	0,6	21.600
23.00	Radioavis	3	0,4	14.400
23.10	Godnat, Torsdag	9	1,3	46.800
24.00	Radioavis			0

Lytterundersøgelse 7. oktober 1966

(870 interviews)

Program 1.

6.00	Radioavis	132	15,2	547.200
6.05	Morgengymnastik for mænd	65	7.5	270.000
6.10	Godmorgen, Fredag	102	11,7	421.200
7.00	Radioavis	235	27,0	972.000
7.05	Morgengymnastik for mænd	181	20,8	748.800
7.10	Godmorgen, Fredag	188	21,6	777.600
8.00	Radioavis	325	37,4	1.346.400
8.05	Let klassisk musik	132	15,2	547.200
8.30	Morgenandagt	118	13,5	486.000
8.45	Vejrmelding	63	7,2	259.200
9.00	Radioavis	86	9,9	356.400
9.05	Formiddagsgymnastik for kvinder	31	3,6	129.600
9.15	Skoleradio	22	2,5	90.000
9.40	Berlioz - Saint-Saëns	21	2,4	86.400
10.15	Skoleradio	20	2,3	82.800
10.40	Pick up English	13	1,5	54.000
11.00	Pressemøde	35	4,0	144.000
11.45	Fiskerinoteringer	17	2,0	72.000
11.50	Vejrmelding	20	2,3	82.800
12.30	Radioavis	287	33,0	1.188.000
13.00	Bazar	30	3,5	126.000
13.30	Orientering	15	1,7	61.200
14.15	Johan Svendsen, Sibelius og Kurt Atterberg	12	1,4	50.400
15.00	Familiespejlet	52	6,0	216.000
15.30	Radioavis	36	4,1	147.600
15.45	Udenrigspolitisk hvem-hvad-hvor	22	2,5	90.000
16.30	Fra Bulderby til Krageøen	10	1,1	39.600
17.00	Delegeretmøde	11	1,3	46.800
17.55	Børskurser m. v.	5	0,6	21.600
18.05	Vejrmelding	12	1,4	50.400
18.25	Aftenens program	26	3,0	108.000
18.30	Radioavis	428	49,0	1.764.000
18.45	Aktuelt kvarter	173	20,0	720.000
19.00	Det gælder lyset	27	3,1	116.000
19.15	Vi lytter til klassisk	14	1,6	576.000
20.00	Nyt fra arbejdsmarkedet	17	2,0	72.000
20.40	På mange strenge	10	1,1	39.600
21.00	Til aftenkaffen	12	1,4	50.400
21.30	Populære toner	10	1,1	39.600
22.00	Radioavis	38	4,4	158.400
22.15	Dagens debat	10	1,1	39.600
24.00	Radioavis	4	0,5	18.000

Tid	Program-punkt	Absolut intal lyttere i udsnit	Lytterpct. af total-udsnit	Antal lyttere
Program 2.				
17.00	Europæisk kulturdebat	1	0,1	3.600
17.40	Nyt for fiskere	2	0,2	7.200
18.00	Skoleradioens matematik-serie for 7. klasse			0
19.00	Grammofonjazz	3	0,3	10.800
19.15	Orientering	1	0,1	3.600
20.00	Kantate af ten i Københavns Domkirke	8	0,9	32.400
20.40	Radioteatret	17	2,0	72.000
21.55	Musikalsk magasin	2	0.2	7.200
23.00	Fire talere på Nordens dag	2	0.2	7.200
24.00	Radioavis	1	0,1	3.600
Program 3.				
12.02	Stil ind	137	15,8	568.800
12.55	Velbekomme	48	5,5	198.000
13.01	Peter Nero spiller filmmelodier	55	6,3	226.800
13.25	Koncertsalen	39	4,5	162.000
14.01	Pladetallerkenen	76	8,8	316.800
14.40	Bånd og plader	60	7,0	252.000
15.01	Sue Thompson	111	12,8	460.800
15.20	Efter skoletid	158	18,2	655.200
16.01	Carmen Dragon	71	8,1	291.600
16.20	Dags dato	106	12,2	439.200
17.01	Uden stop	71	8,2	295.200
17.55	På lørdag kan De li' den	44	5,1	183.600
18.01	Ä la carte	38	4.4	158.400
19.01	Kun for børn	48	5,5	198.000
19.15	Jazz med mere	23	2,6	93.600
19.35	For de unge	36	4,1	147.600
20.00	Minutavis	8	0,9	32.400
22.15	Kunstnere jeg mødte	2	0,2	7.200
23.00	Radioavis	3	0,3	10.800
23.10	Godnat, Fredag	5	0,6	21.600

Lytterundersøgelse 8. oktober 1966

(1045 interviews)

Program 1.

6.00	Radioavis	142	13,6	489.600
6.05	Morgengymnastik for kvinder	69	6,6	237.600
6.10	Godmorgen, Lørdag	95	9,1	327.600
7.00	Radioavis	318	30,4	1.094.400
7.05	Morgengymnastik for kvinder	214	20,5	738.000
7.10	Godmorgen, Lørdag	237	22,7	817.200
8.00	Radioavis	381	36,4	1.310.400
8.05	Hvis De kunne synge	161	15,4	554.400
8.30	Morgenandagt	144	13,8	496.800
8.45	Vejrmelding	84	8,0	288.000
9.00	Radioavis	112	10,7	385.200
9.05	Ha' det bedre	44	4,2	151.200
9.15	Bach-kantate	31	3,0	108.000
9.45	Vi lytter til klassisk	29	2,8	100.800
10.30	Familiespejlet	32	3,1	111.600
11.00	Gode råd på en lørdag	48	4,6	165.600
11.45	Fiskerinoteringer	18	1,7	61.200
11.50	Vejrmelding	26	2,5	90.000
12.02	Middagskoncert	104	10,0	360.000
12.30	Radioavis	349	33,5	1.206.000
13.00	Orientering	49	4,7	169.200
13.45	Musikalsk magasin	28	2,7	97.200
14.30	Musikbiblioteket	21	2,0	72.000
14.55	Den fortrængte fortid	31	3,0	108.000
15.30	Radioavis	41	3,9	140.400
15.40	Søndagsturen	33	3,2	115.200
16.00	The-Pavillonen	33	3,2	115.200
16.30	Bogrevyen	14	1,3	46.800
17.00	Jazz i Bled	19	1,8	64.800
18.00	I morgen er det søndag	7	0,7	25.200
18.05	Vejrmelding	15	1,4	50.400
18.25	Aftenens program	29	2,8	100.800
18.30	Radioavis	480	46,0	1.656.000
18.45	Aktuelt kvarter	192	18,4	662.400
19.00	De små smil	33	3,1	111.600
19.25	Små læsere og lyttere	10	0,9	32.400
20.00	Nordring-koncert i Stockholm	10	0,9	32.400
21.00	På slentretur i Flensborg	6	0,6	21.600
21.25	Valse fra fire lande	12	1,1	39.600
22.00	Radioavis	40	3,8	136.800
22.10	Sporten	5	0,5	18.000
22.20	Vi danser	10	0,9	32.400

Tid	Program-punkt	Absolut antal lyttere i udsnit	Lytterpct af total udsnit	Antal lyttere
23.00	Radioavis	12	1,1	39.600
23.10	Vi danser (fortsat)	4	0,4	14.400
24.00	Radioavis	4	0,4	14.400
Program 2.				
17.00	Russisk for alle	3	0,3	10.800
17.15	Danske dialekter	3	0,3	10.800
17.35	Teenage-hjørnet	3	0,3	10.800
19.00	Warszawa efterår 1966	3	0,3	10.800
20.10	Stanislavskij i dag	2	0,2	7.200
21.10	Lørdagsdiskussionen	2	0,2	7.200
21.45	Du søn af klippeøen			0
22.30	Natkoncert	3	0,3	10.800
24.00	Radioavis	3	0,3	10.800
Program 3.				
12.02	Stil ind	63	6,0	216.000
12.55	For åben mikrofon	75	7,2	259.200
13.01	John Steffensen	99	9,5	342.000
13.20	Weekend	106	10,3	370.800
13.50	Hold udkig	106	10,3	370.800
14.01	Uden stop	129	12,3	442.800
15.01	Ung time	156	14,9	536.400
16.01	Carmen Dragon	98	9,4	338.400
16.20	Kom ind Berlin	109	10,4	374.400
17.01	Giro 413	111	10,6	381.600
17.55	Kan De li' den i dag?	62	5,9	212.400
18.01	Ä la carte	46	4.4	158.400
19.01	Kun for børn	52	5,0	180.000
19.15	Pop-runden	58	5,5	198.000
20.00	Minutavis	7	0,7	25.200

Lytterundersøgelse 9. oktober 1966

(1217 interviews)

Tid	Program-punkt	Absolut ntal lyttere i udsnit	Lytterpct. af total-udsnit	Antal lyttere
Program 1.				
8.00	Radioavis	252	20,8	748.800
8.05	- læse en historie ?	87	7,1	255.600
8.25	Vi synger om - den »dovne dreng«	61	5,0	180.000
8.45	Vejrmelding	73	6,0	216.000
9.00	Radioavis	270	22,0	792.000
9.05	Godmorgen, Søndag	245	20,0	720.000
10.00	Højmessen	95	8,0	288.000
11.10	Programmet	48	4,0	144.000
11.50	Vejrmelding	27	2,2	79.200
12.50	Radioavis	396	32,4	1.166.400
13.01	Spil ud	103	8,5	306.000
18.00	Tipsresultater			0
18.05	Vejrmelding	36	3,0	108.000
18.25	Aftenens program	19	1,5	54.000
18.30	Radioavis	466	38,0	1.368.000
18.45	Aktuelt kvarter	169	14,0	504.000
19.00	Søndagens sport	43	3,5	126.000
19.30	Et borgerligt alternativ?	14	1,1	39.600
20.00	Hvis De har lyst?	16	1.3	46.800
20.40	Giv Nico en chance	9	0,7	25.200
21.00	Mozart - Bach	10	0.8	28.800
21.30	Børnekopperne	7	0.6	21.600
22.00	Radioavis	35	2,9	104.400
22.15	Hold Dem fast-	24	2,0	72.000
23.00	Radioavis	18	1,5	54.000
23.10	En flok skøre kugler	10	0,8	28.800
24.00	Radioavis	8	0,7	25.200
Program 2.				
7.00	Radioavis	14	1,1	39.600
9.05	Morgenkoncert	17	1,4	50.400
10.00	Kulturmagasinet	12	1,0	36.000
11.00	Peer Gynt	9	0,7	25.200
11.20	Geografi og samfund	4	0,3	10.800
11.40	Dyrepsykologi	4	0,3	10.800
12.00	Klassisk matiné	17	1,4	50.400
14.00	Metodistkirkens ungdomsgudstjeneste	6	0,5	18.000
15.00	En mislykket flugt fra folkedemokratiet i Ungarn	3	0,2	7.200
15.30	Matinéteatret	11	0,9	32.400
16.35	Fransk musik	3	0,2	7.200
17.00	En far vender hjem (børnetime)	6	0,5	18.000

Tid	Program-punkt	Absolut antal lyttere i udsnit	Lytterpct. af total-udsnit	Antal lyttere
18.00	Urolige tider for Sydamerikas banan-republik	1	0,1	3.600
19.00	Radiojazz	3	0,2	7.200
19.30	Torsdagsreprise	6	0,5	18.000
20.15	Af Buxtehudes orgelværker	1	0,1	3.600
20.40	I omegnen	3	0,2	7.200
21.05	Østeuropa i opbrud	1	0,1	3.600
21.40	Magtpolitik i Afrika	1	0,1	3.600
22.20	Det er for galt	2	0,1	3.600
Program 3.				
10.00	Søndags-Journalen	20	1,6	57.600
11.00	Europæisk strøgtur	10	0,8	28.800
12.02	Pladetallerkenen	184	15,1	543.600
12.50	Se dem om - men se Dem for	113	9,3	334.800
14.30	Halvleg	143	11,7	421.200
15.40	Dansk potpourri	132	10,8	388.800
16.05	Top tyve	146	12,0	432.000
17.05	Arrangeret af - Bengt Hallberg	85	7,0	252.000
17.25	Den gamle grammofon	51	4,2	151.200
17.55	Habakuk	8	0,7	25.200
18.01	Ä la carte	41	3,4	122.400
19.01	Kun for børn	39	3.2	115.200
19.15	Ugens musiknavne	22	1,8	64.800
20.00	Minutavis	8	0,7	25.200

Lytterundersøgelse 10. oktober 1966

(1042 interviews)

Tid	Program rrograr punkt	Absolut antal lyttere i udsnit	Lytterpct. af total-udsnit	Antal lyttere
Program 1.				
6.00	Radioavis	153	14,7	529.200
6.05	Morgengymnastik for mænd	73	7,0	252.000
6.10	Godmorgen, Mandag	122	11,7	421.200
7.00	Radioavis	314	30,0	1.080.000
7.05	Morgengymnastik for mænd	198	19,0	684.000
7.10	Godmorgen, Mandag	224	21,4	770.400
8.00	Radioavis	392	38,6	1.389.600
8.05	Danske sange	182	17,4	626.400
8.30	Morgenandagt	147	14,1	507.600
8.45	Vejrmelding	78	7,5	270.000
9.00	Radioavis	108	10,4	374.400
9.05	Formiddagsgymnastik for kvinder	29	2,8	100.800
9.15	Skoleradio	26	2,5	90.000
9.40	Robert Schumanns »Forårssymfoni«	16	1,5	54.000
10.15	Skoleradio	25	2,4	86.400
10.40	Legestue	26	2,5	90.000
11.00	Frit valg	53	5,1	183.600
11.45	Fiskerinoteringer	19	1,8	64.800
11.50	Vejrmelding	20	1,9	68.400
12.30	Radioavis	327	31,3	1.126.800
13.00	Tænk som så, når tobak du smøger	44	4,2	151.200
13.45	Sange af Wolf og Brahms	27	2,6	93.600
14.05	Schuberts 9. symfoni	18	1,7	61.200
15.00	Familiespejlet	67	6,4	230.400
15.30	Radioavis	59	5,7	205.200
15.45	I ro og mag	49	4,7	169.200
16.30	Vi leger med rytme	17	1,6	57.600
17.00	Koncert	19	1,8	64.800
17.55	Børskurser m. v.	6	0,6	21.600
18.05	Vejrmelding	18	1,7	61.200
18.25	Aftenens program	23	2,2	79.200
18.30	Radioavis	503	48,2	1.735.200
18.45	Aktuelt kvarter	210	20,2	727.200
19.00	Regionalprogrammerne	41	3,9	140.400
19.45	Vi mener	24	2,3	82.800
20.30	Radioteatret	23	2,2	79.200
21.25	Karajan dirigerer populær fransk musik	9	0,9	32.400
22.00	Radioavis	39	3,8	136.800
22.15	Leo Mathisen	7	0,7	25.200
23.00	Radioavis	12	1,2	43.200
23.10	Godnat, Mandag	9	0,9	32.400
24.00	Radioavis	9	0,9	32.400

Tid	Program-punkt	Absolut antal lyttere i udsnit	I ytterpct af total udsnit	Antal lyttere
Program 2.				
17.00	Fransk for begyndere	5	0,5	18.000
17.20	Lær spansk	1	0,1	3.600
17.40	Pick up English	5	0,5	7.200
18.00	Ungdom under uddannelse			0
18.25	Aftenens program	1	0,1	3.600
19.00	Grammofonjazz	8	0,8	28.800
19.15	Orientering	6	0,6	21.600
20.00	Lille koncert	16	1,5	54.000
21.00	Østeuropa i opbrud			0
21.30	Vært for en aften	3	0,3	10.800
23.30	Radioavis			0
Program 3.				
12.02	Stil ind	136	13,1	471.600
12.55	Velbekomme	86	8,2	295.200
13.01	Martti Pokela	78	7.5	270.000
13.25	Koncertsalen	62	5,9	212.400
14.01	Pladetallerkenen	85	8,2	295.200
14.40	Jo Loss og hans orkester	74	7,1	255.600
15.01	Tilegnet	125	12,0	432.000
15.20	Efterskoletid	173	16,6	597.600
16.01	Solo: Erroll Garner	88	8,4	302.400
16.20	Dags dato	119	11,4	410.400
17.00	Koncert (se program 1)	63	6,1	219.600
17.55	På lørdag kan De li' den	40	3,8	136.800
18.01	Ä la carte	35	3,4	122.400
19.01	Kun for børn	52	5,0	180.000
19.15	Hootenanny	23	2.2	79.200
20.00	Minutavis	7	0.7	25.200

Lytterundersøgelse 11. oktober 1966

(869 interviews)

Tid		JSF	Absolut TMT	Lytterpct. af total-udsnit	Antal lyttere
Program 1.					
6.00	Radioavis		123	14,2	511.200
6.05	Morgengymnastik for kvinder		56	6,5	234.000
6.10	Godmorgen, Tirsdag		90	10,4	374.400
7.00	Radioavis		256	29,4	1.058.400
7.05	Morgengymnastik for kvinder		156	18,0	648.000
7.10	Godmorgen, Tirsdag		178	20,5	738.000
8.00	Radioavis		307	35,4	1.274.400
8.05	Roberto Murolo		132	15,2	547.200
8.30	Morgenandagt		112	13,0	468.000
8.45	Vejrmelding		58	6,7	241.200
9.00	Radioavis		80	9,2	331.200
9.05	Formiddagsgymnastik for kvinder		22	2,5	90.000
9.15	Skoleradio		18	2,1	75.600
9.40	Figaros bryllup		19	2,2	79.200
10.40	Pick up English		14	1,6	57.600
11.00	Vi stiller om		42	4,8	172.800
11.45	Fiskerinoteringer		12	1,4	50.400
11.50	Vejrmelding		19	2,2	79.200
12.30	Radioavis		276	31,8	1.144.800
13.00	Middagsføljetonen		50	5,8	208.800
13.30	Orientering		29	3,3	118.800
14.15	Johan Svendsen - Lange-Müller		12	1,4	50.400
14.50	Familiespejlet		22	2,5	90.000
15.30	Radioavis		37	4,3	154.800
15.45	Spillets regler		20	2,3	82.800
16.15	Musikduellen		10	1,2	43.200
17.00	Koncert		5	0,6	21.600
17.55	Børskurser m. v.		8	0,9	32.400
18.05	Vejrmelding		13	1,5	54.000
18.25	Aftenens program		17	2,0	72.000
18.30	Radioavis		423	48,7	1.753.200
18.45	Aktuelt kvarter		152	17,5	630.000
19.00	Ugens film		25	2,9	104.400
19.15	Bolshoi-teatrets strygere spiller		6	0,7	25.200
19.30	Bazar		3	0,3	10.800
20.00	Nordring-koncert Oslo		10	1,2	43.200
21.00	Aktuelt landbrug		11	1,3	46.800
21.30	Europaturneringen		9	1,0	36.000
22.00	Radioavis		27	3,1	111.600
22.15	The Linden Singers		7	0,8	28.800
22.30	Det ny Radiodanseorkester		6	0,7	25.200
23.00	Radioavis		10	1,2	43.200

Tid	Program-punkt	Absolut antal lyttere i udsnit	Lytterpct. af total-udsnit	Antal lyttere
23.10	Godnat, Tirsdag	9	1,0	36.000
24.00	Radioavis	5	0,6	21.600
Program 2.				
17.00	Russisk for alle			0
17.15	Das deutsche Hörspiel	2	0,2	7.200
17.40	Hvad er min ret, og hvad er min pligt?	8	0,9	32.400
18.00	Zig-Zag			0
18.20	Radiodoktoren	7	0,8	28.800
19.00	Bulgarsk folkemusik			0
19.15	Orientering	4	0,5	18.000
20.00	Koncert i Berlin	7	0,8	28.800
21.10	Østeuropa i opbrud	1	0,1	3.600
21.35	Kulturmagasinet	5	0,6	21.600
22.35	Finde i blinde			0
23.20	Koncert i Berlin	1	0,1	3.600
24.00	Radioavis			0
Program 3.				
12.02	Stilind	105	12,1	435.600
12.55	Velbekomme	70	8,1	291.600
13.01	For de lidt ældre	75	8,6	309.600
13.30	En halv Timmes tid	49	5,6	201.600
14.01	Uden stop	73	8,4	302.400
15.01	Efter skoletid	129	14,9	536.400
16.01	Duo	82	9,5	342.000
16.20	Dags dato	64	7,4	266.400
17.55	På lørdag kan De li' den	23	2,7	97.200
18.01	Ä la carte	30	3,5	126.000
19.01	Kun for børn	41	4,7	169.200
19.15	Divertimento	22	2,5	90.000
19.40	Tværtomsonst	12	1,4	50.400
20.00	Minutavis	3	0,3	10.800

Lytterundersøgelse 12. oktober 1966

(693 interviews)

Tid	Program-punkt	Absolut antal lyttere i udsnit	Lytterpct af total udsnit	Antal lyttere
Program 1.				
6.00	Radioavis	110	16,0	576.000
6.05	Morgengymnastik for mænd	51	7,4	266.400
6.10	Godmorgen, Onsdag	79	11,4	410.400
7.00	Radioavis	202	29,2	1.051.200
7.05	Morgengymnastik for mænd	117	17,0	612.000
7.10	Godmorgen, Onsdag	138	20,0	720.000
8.00	Radioavis	250	36,0	1.296.000
S.05	Klaverduoen Derek og Ray	115	16,5	594.000
8.30	Morgenandagt	92	13,3	478.800
8.45	Vejrmelding	47	6,8	244.800
9.00	Radioavis	65	9,4	338.400
9.05	Formiddagsgymnastik for kvinder	22	3.2	115.200
9.15	Skoleradio	20	2,9	104.400
9.40	Melos-ensemblet spiller	15	2.2	79.200
10.15	Skoleradio	14	2.0	72.000
10,40	Legestue	18	2,6	93.600
11,00	Formiddagsværtinden	39	5,6	201.600
11,45	Fiskerinoteringer	7	1,0	36.000
11.50	Vejrmelding	14	1,9	68.400
12.,30	Radioavis	217	31,2	1.123.200
13,00	Middagsføljetonen	37	5,3	190.800
13,30	Orientering	22	3,2	115.200
14,,15	Beethoven-Schubert	11	1,6	57.600
15.,00	Familiespejlet	48	6,9	248.400
15.,30	Radioavis	33	4,8	172.800
15.,45	Nyt fra arbejdsmarkedet	18	2,6	93.600
16,30	Vi blader i sangbogen	12	1,7	61.200
17.,00	Familietrivsel og familiepolitik	15	2,2	79.200
17,,55	Børskurser m. v.	8	1,1	39.600
18.05	Vejrmelding	10	1,4	50.400
18.25	Aftenens program	14	2,0	72.000
18.30	Radioavis	337	48,5	1.746.000
18.45	Aktuelt kvarter	118	17,0	612.000
19.00	Torsdagsgæsten	15	2,2	79.200
19.25	Dramatisk Forum	18	2,6	93.600
20.00	Musikparaden	20	2,9	104.400
20.35	Hvilke problemer har dansk landbrug i dag -	11	1,6	57.600
22.00	Radioavis	25	3,6	129.600
22. 15	Let grammofonnyt	5	0,7	25.200
23.00	Radioavis	5	0,7	25.200
23. 10	Godnat, Onsdag	7	1,0	36.000
24.00	Radioavis	2	0,3	10.800

Tid	Program-punkt	Absolut antal lyttere i udsnit	Lytterpct af total udsnit	Antal lyttere
Program 2.				
17.00	Nutidsdansk	6	0,9	32.400
17.20	Geografi og samfund	2	0,3	10.800
17.40	Dyrepsykologi	1	0,2	7.200
18.00	Dansk ungdom til U-landene		0,3	10.800
19.00	Grammofonjazz	3	0,4	14.400
19.15	Orientering	c	0,7	25.200
20.00	Torsdagsværket	4	0,6	21.600
21.00	Bela Siki spiller	6	0,9	32.400
21.30	Funktionærgruppen	3	0,4	14.400
21.50	Ny litteratur	1	0,2	7.200
22.35	Østeuropa i opbrud	1	0,2	7.200
23.00	Radioavis	1	0,2	7.200
Program 3.				
12.02	Stilind	85	12,3	442.800
12.55	Velbekomme	64	9,2	331.200
13.01	Klassisk time	59	8.5	306.000
14.01	Pladetallerkenen	62	8.9	320.400
14.40	Ud på landet	55	7,9	284.400
15.01	Country and Western	101	14,5	522.000
15.20	Efterskoletid	98	14,1	507.600
16.01	Trio: Don Shirley	64	9,2	331.200
16.20	Dags dato	82	11,3	424.800
17.01	Uden stop	42	5,9	212.400
17.55	På lørdag kan De li' den	27	3,9	140.400
18.01	Ä la carte	24	3,5	126.000
19.01	Kun for børn	28	4,0	144.000
19.15	Skyd på pianisten	13	1,9	68.400
19.35	For de unge	[9	2,7	97.200
20.00	Minutavis	3	0,4	14.400

Seerundersøgelse

2.-8. oktober 1966

Tid	Program-punkt	Absolut antal seere i udsnit	Seerpct af total udsnit	Antal seere
6. oktober 1966 (697 interviews)				
13.15	Mit hjem er min fæstning	13	1,9	68.400
15. 15	Kikkassen	58	8,3	298.800
19,,00	Sportsorientering	199	28,5	1,026.000
19,30	TV-avisen	439	63,0	2.268.000
19,,55	Kontraster	97	13,8	496.800
20.25	Skærgården	178	25,6	921.600
20,,55	Fra Bergen-festspillene 1966	83	11,9	428.400
21.,30	Jeg kjenner dem jo -	77	11,1	399.600
22,,10	TV-Avisen	79	11,3	406.800
7. oktober 1966 (870 interviews)				
15.30	ADD SUB MUL DIV.	29	3,3	118.800
19.00	Linier om ting	51	5,9	212.400
19.30	TV-Avisen	538	62,0	2,232.000
19.55	Kom og kig	314	36,1	1,299.600
20.25	Filmorientering	375	43,1	1,551.600
20.55	Sejrens bitre pris	203	23,6	849.600
22.30	Sidste promenadekoncert.	251	30,0	1.080.000
22.35	TV-Avisen	130	15,0	540.000
8. oktober 1966 (1045 interviews)				
16.35	Familien Flint	293	28,0	1,008.000
17.00	Redaktion U-66	9	0,9	32.800
19.00	Det är inte svårt	117	11,2	403.200
19.30	TV-Avisen	673	64,4	2,318.400
20.00	Spørg Århus	509	48,9	1,760.400
20.10	Hollywood Palace	438	41,9	1,508.400
20.50	Spiritister i studiet	419	40,0	1,440.000
21.50	TV-Avisen	393	37,6	1,353.600
21.55	Flygtningen	517	49,5	1.782.000

Seerundersøgelse

9.-15. oktober 1966

Tid	Program-punkt	Absolut antal seere i udsnit	Seerpct. af total-udsnit	Antal seere
9. oktober 1966 (1217 interviews)				
17.00	Ynglinge-fodbold-landskamp	263	21,6	777.600
19.30	TV-Avisen	648	53,1	1.911.600
19.40	Før Buddha	286	23,6	849.600
20.30	Ballet fra Ungarn	295	24,4	878.400
20.55	I søndagstøjet	313	25,8	928.800
21.55	TV-Avisen	263	21,6	777.600
10. oktober 1966 (1042 interviews)				
9.15	Værktøjet	5	0,5	18.000
17.15	Kikkassen	70	6,7	241.200
19.00	Mit hjem er min fæstning	113	10,8	388.800
19.30	TV-Avisen	664	63,5	2.286.600
19.55	Fup eller fakta?	524	50,0	1.800.000
20.25	Richard Sorge - spion for Sovjet	383	36,8	1.324.800
20.55	Musik af George Gershwin	202	19,3	694.800
21.25	Noget om stof og lidt om farve	142	13,6	489.600
21.55	TV-Avisen	148	14,2	511.200
11. oktober 1966 (869 interviews)				
15.15	Hellige mænd og røntgenstråler	6	0,7	25.200
17.30	Søn af huset	21	2,4	86.400
19.00	Det är inte svårt	52	6,0	216.000
19.30	TV-Avisen	527	61,0	2.196.000
19.55	Internationalt landbrugsmagasin	327	37,6	1.353.600
20.30	TV-teatret	462	53,0	1.908.000
22.20	TV-Avisen	183	21,0	756.000
12. oktober 1966 (693 interviews)				
13.15	Værktøjet	5	0,7	25.200
19.00	Barnet	117	16,9	608.400
19.30	TV-Avisen	423	61,0	2.196.000
19.55	Negrene i Sydstaterne	275	40,0	1.440.000
20.25	Et rygte vil vide	262	37,8	1.360.800
21.15	Bogaktuelt	139	20,0	720.000
21.50	TV-Avisen	115	16,6	597.600
22.00	Bekæmp vold med venlighed	40	5,8	208.800

Bilag 32.

GENERALDIREKTORATET FOR POST- OG TELEGRAFVÆSENET
Teknisk afdeling — Tele
2. oktober 1968

Notat om kortbølgeradiofoniudsendelser

Til brug ved Radiokommissionens drøftelser skal herved redegøres for visse hovedpunkter i forbindelse med sendersiden al kortbølgeradiofonitjenesten.

Som bekendt råder man for tiden over en 50 kW sender i Herstedvester med et antenneanlæg, der består af antenner med 7 senderetninger samt en såkaldt rundstrålende antenne. Senderen, der blev taget i brug for 20 år siden, vil, som det tidligere har været nævnt over for Danmarks Radio, kunne drives endnu i nogle år.

1 sammenligning med en moderne sender har den bestående naturligvis visse mangler, hvoraf dog kun enkelte har betydning set fra Danmarks Radios og lytternes side.

Som de vigtigste mangler ved senderen skal nævnes:

a) ingen mulighed for anvendelse af højere frekvenser end ca. 16 MHz uden en mærkbar reduktion af senderens udgangseffekt,
b) ingen mulighed for valg mellem mere end tre frekvensbånd i en given sendeperiode, og normalt kun med én frekvens i hvert bånd,
c) svigtende evne til høj modulationsgrad gennem længere tid,

ad a): Denne mangel gør sig især gældende under perioder med høje solplettal, hvor det ville være en fordel at kunne benytte båndene i 17 og 21 MHz-områderne. Der findes dog ikke i øjeblikket antenner for disse frekvensbånd. Endvidere bemærkes, som det også tidligere har været nævnt over for Danmarks Radio, at 21 MHz-båndet ikke kan påregnes at kunne modtages på almindelige radiofonimodtagere. For udsendelser beregnet for søfarten, hvor modtagningen vil kunne ske på skibsradiostationernes kommercielle modtager, vil dette bånd kunne frembyde visse fordele.

ad b): Denne mangel lægger en reel begrænsning i planlægningen af udsendelserne og på tjenestens effektivitet.

ad c): Denne mangel har i praksis endnu ikke givet anledning til vanskeligheder, men vil i givet fald kunne medføre en begrænsning i udnyttelsen af den nu installerede kompressionsforstærker.

Antenneanlægget har været opbygget successivt igennem årene i takt med ønskerne om udsendelser til nye områder. For så vidt angår den væsentlige del af anlægget, som er knyttet til de oprindelige store træmaster, har en undersøgelse vist, at den mekaniske tilstand af såvel antenner som master er sådan, at enten en total udskiftning eller en meget gennemgribende reparation formentlig vil blive nødvendig i løbet af højst 5 år.

Til trods for at man endnu ikke har fundet det muligt at gennemføre en rent måleteknisk verifikation af antennernes udstrålingsegenskaber, mener man dog på grundlag af enkelte, teknisk set relevante rapporter fra telegrafister at turde give udtryk for, at antennerne stort set virker som tilsigtet.

Det skal påpeges, at man kun har mulighed for at sende i 7 forskellige retninger, og i de enkelte retninger kun i to højst tre forskellige frekvensbånd, - for en enkelt retnings vedkommende endog kun i ét bånd.

Sammenfattende om hele det bestående sender- og antenneanlæg kan man med de ovenfor angivne forbehold og begrænsninger sige, at anlægget fortsat i nogle år ville kunne give en rimelig tilfredsstillende tjeneste, der-

som ikke trængslen i kortbølgebåndene af kraftigere sendere var så stor, som man beklageligvis må konstatere, at den efterhånden er blevet.

Der er således ikke tale om, at det bestående anlæg i sig selv giver en begrænsning i udsendelsernes geografiske rækkevidde - ud over begrænsningen i antallet af senderetninger og frekvensbånd - men at andre, kraftigere sendere »overdøver« de danske udsendelser i et vist omfang.

En reel forbedring af tjenesten vil derfor - navnlig hvis man fastholder et princip om, at de enkelte udsendelser skal falde i den gunstige »lokale lyttetid« - kun kunne opnås ved etablering af en væsentlig kraftigere sender end den forhåndenværende og et dertil hørende moderne antenneanlæg. Med en væsentlig kraftigere sender menes en sender af størrelsesordenen 250 kW.

Som det tidligere er meddelt, er det post- og telegrafvæsenets opfattelse, at en så kraftig sender ikke vil kunne placeres i Herstedvester, først og fremmest fordi der i stigende grad er tale om egentlig bymæssig bebyggelse omkring denne station, og driften af en højeffektsender vil skabe helt uovervindelige forstyrrelsesproblemer for beboernes radiofoni- og fjernsynsmodtagning. Allerede i dag forekommer visse forstyrrelser, som man ikke har udsigt til at kunne fjerne. En eventuel ny sender med tilhørende fleksibelt antenneanlæg må derfor placeres i et rent landdistrikt, hvor der ikke forudses nogen form for bymæssig bebyggelse inden for en rimelig afstand. Man må derfor skønne, at et sådant anlæg bør placeres et sted i Jylland.

I forbindelse med et eventuelt nyt anlæg må det overvejes, om man ikke ved en sådan udbygning af kortbølgetjenesten bør råde over to sendere til samtidig brug på forskellige frekvensbånd, da denne driftsform giver en væsentlig forbedring af modtagemulighederne. Det skal bemærkes, at de to sendere i en sådan driftsform ikke nødvendigvis behøver at være af samme effektstørrelse. Man ville f. eks. kunne anvende en 250 kW sender sammen med en 50 eller 100 kW sender.

Et anlæg efter de ovenfor skitserede retningslinier skønnes efter prisniveauet i dag at ville koste mellem 10 og 15 mill. kr. i anlægsudgifter, mens de årlige driftsudgifter ved 10-15 timers daglig drift vil blive af størrelsesordenen 1 mill. kr.

Det skal i denne forbindelse bemærkes, at man ved en eventuel etablering af en ny kortbølgestation ikke bør påregne at kunne afhænde antennearealerne i Herstedvester, idet disse arealer indgår i generaldirektoratets skitseplaner i forbindelse med et kommende program 2 for fjernsyn. Det kan i øvrigt tilføjes, at så vidt det er post- og telegrafvæsenet bekendt, er de omhandlede arealer ifølge eksisterende byplaner udlagt som »Vestskov« og kan derfor næppe vurderes på basis af prisniveauet for byggegrunde.

Underbilag til Bilag 32.

GENERALDIREKTORATET FOR POST- OG TELEGRAFVÆSENET
Teknisk afdeling — Tele
12. marts 1969

Tillæg til „Notat om kortbølgeradiofoni-udsendelser" af 2. 10. 1968

Siden notatet blev skrevet synes stærkt stigende tendenser i »effektkapløbet« for kortbølgesendere at gøre sig gældende. Eksempelvis kan oplyses, at Sverige, som i dag råder over to ældre 100 kW sendere, nu har afgivet bestilling på tre 500 kW sendere. De nye sendere og et planlagt nyt antennesystem vil sikre en meget stor flexibilitet med hensyn til såvel frekvensvalg som senderetninger.

Dersom man ser på den udvikling i benyttelsen af kortbølgebåndene, som har fundet sted i løbet af de sidste 15 år, må det konstateres, at hvis man ønsker at opretholde en kortbølgetjeneste, som i effektivitet blot nogenlunde svarer til forholdene midt i 50'erne, må man i nogen grad deltage i dette »effektkapløb«. Det bør tilføjes, at en sender af en given effektstørrelse, som i heldigste fald kan bringe tjenesten på linie med, hvad den var midt i 50-erne, naturligvis ikke kan sikre imod den fortsatte forværring af forholdene i kortbølgebåndene, som må forventes dels som følge af »effektkapløbet« og dels på grund af tilkomsten af stadig flere sendere.

En justering af det i notatet omtalte anlæg for kortbølgeradiofonitjenesten i lyset af ovennævnte udvikling fører til, at man i dag må anbefale anskaffelse af to stk. 500 kW sendere eller én 500 kW og én 250 kW. Dette ville skønsmæssigt betyde anlægsudgifter på omkring 20 mill. kr. og årlige driftsudgifter ved 10-15 timers daglig drift af størrelsesordenen et par mill. kr.

Bilag 33.

DANMARKS RADIO
Kortbølgeafdelingen

Ugeoversigt over kortbølgeudsendelser

Daglige udsendelser

Fjernøsten	kl. 07.30-08.45 GMT	19,78 m	15.165	mc/s
Nordamerika	- 12.00-13.15 GMT	19,78 m	15.165	-
Nordamerika	- 01.00-02.15 GMT	31,51 m	9.520	-
Sydasien	- 14.00-15.15 GMT	19,78 m	15.165	-
Afrika	- 18.30-19.45 GMT	19,78 m	15.165	-
Sydamerika	- 21.00-22.15 GMT	19,78 m	15.165	-

1. december — 7. december 1968

Søndag 1. december.

Avisglimt.
Gudstjeneste.
Prædikant: pastor H. Steffensen.
Udenrigspolitisk kronik.
John Danstrup.
Siden sidst.
Causeri ved Preben Leisted.

Mandag 2. december.

Nyheder.
Sporten.
»Lexicon« (H)
Naturvidenskabeligt spørgeprogram v. Joachim Jerrik og Bent Jørgensen.
Nyhedsresume.

DX-Window.
Chr. Flagstad.
The World and Us.
Norman Shine.

Tirsdag 3. december.

Nyheder.
Søfartsmagasinet.
Helmer Sørensen.
Udenrigspolitiske bladkommentarer.
Helmer Sørensen.
Nyhedsresume.

Presenting the Provinces.
Anne Tarp.
Laboratories and Institutes.
Sidney Polinsky.

Onsdag 4. december.

Nyheder.
»Bogøjet«.
Månedens bogorientering ved Gudmund Roger-Henrichsen.
Bølger i havets dyb. (H)
Causeri ved magister Jens Smed.
Nyhedsresume.

Weekly News Review.
Denmarks biggest hospital. II.
(Rigshospitalet) v. Ellen Bick

Torsdag 5. december.

Nyheder.
Regionalglimt.
Løst og fast fra sø og havn.
Børge Mikkelsen.
Månedens kommentarer.
Helmer Sørensen.
Nyhedsresume.

Danish Industry.
Dick Platt.
Record Roundup.
Chr. Flagstad.

Fredag 6. december.
Nyheder.
Danmark rundt.
Montage ved Per May.
Nyhedsresume.

Anything - Anybody.
Roberta Allchin.
The Faroe Islands.
V. A. Ramsing.

Lørdag 7. december.
Nyheder.
»Weekend«.
Chr. Flagstad og V. Skovgaard.
Nyhedsresume.

Shortwaving to the World.
Karin B. Hansen og Dick Platt.

Iberoamerica - Programes en Espanol:
Latinamerika - Programmer på spansk:

Lunes y Martes: (Mandag/Tirsdag)
Noticias (Nyheder)
Musica Ligera
(Let musik)
Charla (Causeri)
Miércoles y Jueves: (Onsdag/Torsdag)
Noticias. (Nyheder)
Letras y musica
clasica (Litteratur og klas. musik.)
Viernes y Sabado: (Fredag/Lørdag)
Noticias (Nyheder)
Panorama Danés: (Danm. på kryds og tværs.)

(H) = Fra hjemmeprogrammet.

Bilag 34.

HANDELSFLÅDENS VELFÆRDSRÅD

22. november 1968

Til handelsministeriet

Handelsflådens Velfærdsråd er bekendt med, at spørgsmålet om den fremtidige ordning med hensyn til Danmarks Radio's kortbølgeudsendelser vil komme til behandling i den af ministeriet for kulturelle anliggender nedsatte radiokommission og tillader sig i denne anledning at anføre følgende:

Velfærdsrådet har altid anset det for betydningsfuldt, at danske søfarende, der på grund af deres erhverv ofte i lange perioder er afskåret fra Danmark, sættes i stand til at bevare en rimelig kontakt med hjemlandet og på samme måde som andre danske borgere får mulighed for bl. a. gennem aviser og radio at kunne følge med i, hvad der sker i det danske samfund, således at de ikke efter længere tids fravær kommer til at stå fremmede overfor hjemlige begivenheder og forhold.

Velfærdsrådet har derfor igennem mange år lagt stor vægt på og anvendt ret betydelige midler til udsendelse af aviser, ugeblade og andet læsestof til sømandsklubber, sømandskirker og lign. institutioner i udenlandske havne, hvor danske søfarende erfaringsmæssigt kommer, når deres skibe anløber de pågældende havne.

Samtidig har man med største interesse fulgt udviklingen med hensyn til udsendelse af nyheder og andet hjemligt stof gennem Danmarks Radio's kortbølgeprogrammer. Det har imidlertid vist sig, at disse kortbølgeudsendelser kun i meget ringe omfang kan aflyttes af danske skibe i udenrigsfart.

Begrundelsen herfor skal søges i den kendsgerning, at Danmarks Radio kun råder over én radiosender til formålet. Senderen har en effekt på 50 kW, hvilket målt med international standard er en alt for ringe effekt.

Den omstændighed, at Danmarks Radio kun råder over én radiosender, der kan anvendes på kortbølge, medfører tillige, at man kun kan foretage kortbølgeudsendelser på én frekvens ad gangen, skønt Danmarks Radio disponerer over 5 frekvenser. Efter det oplyste, er det retningsantenneanlæg, som Danmarks Radio's kortbølgeafdeling betjener sig af, heller ikke tilfredsstillende.

Til sammenligning med nærliggende søfartsnationers kortbølgeservice kan det oplyses, at Tyskland og Sverige anvender 100 kW radiosendere og Norge 100-120 kW-sendere. De udenlandske stationer kan sende på flere frekvenser samtidig, hvorimod Danmark som nævnt er henvist til at anvende én frekvens ad gangen. Norge har 15 frekvenser, Tyskland 34, Sverige 12 og Danmark 5 frekvenser. Danmarks Radio's kortbølgeafdeling anvender kun 2 af de 5 frekvenser, som man råder over.

Disse forhold har medført, at nyhedsformidlingen til danske søfarende i udenrigsfart stort set er begrænset til den i sin tid på handelsministeriets foranledning etablerede daglige udsendelse af telegrafiske pressemeddelelser »Danmarks Søfartsradio« samt til sporadisk læsning af ofte flere uger gamle aviser, som de søfarende enten får tilsendt pr. post eller finder på de søfartsinstitutioner i udenlandske havne, som de har mulighed for at besøge under landlov.

Den her beskrevne nyhedsformidling har de søfarende længe anset for at være helt utilstrækkelig, hvilket bl. a. har fundet udtryk i gentagne klager fra de søfarendes organisationer til Danmarks Radio og kulturministeriet. De senere års udvikling indenfor skibsfarten og den strukturændring, der forventes i de nærmest kommende år, vil uden tvivl yderligere forringe mulighederne for at opretholde en rimelig kontakt med de søfarende, såfremt der ikke tilvejebringes en afgørende forbedring af det bestående system

både for så vidt angår udsendelse af læsestof til skibene og med hensyn til radioudsendelser.

Den nævnte strukturændring indenfor skibsfarten giver sig navnlig udtryk i bygningen af stadig større og hurtigere skibstyper, mere effektiv lastning og losning og deraf følgende stadig kortere ophold i havn. Hertil kommer yderligere, at disse korte havneophold ofte sker på anløbssteder, hvor der ikke findes bysamfund eller velfærdsinstitutioner af nogen art, hvor de søfarende bl. a. kunne komme i besiddelse af udsendt læsestof. Dette er især karakteristisk indenfor tankskibsfarten. Velfærdsrådet finder det derfor af største vigtighed, at der under denne udvikling gøres en alvorlig indsats for at forbedre nyhedsformidlingen til de søfarende og derved bidrage til at modvirke den isolation, som de søfarende i meget høj grad er udsat for under den forcerede sejlads. Velfærdsrådet arbejder i øjeblikket med planer om en forbedret avistjeneste eventuelt gennem udsendelse af en avis pr. luftpost til de enkelte skibe, men selvom en sådan plan gennemføres, vil nyhedsformidlingen til de søfarende dog kun kunne ske med stor forsinkelse. Man finder derfor især at måtte lægge vægt på, at de tekniske vilkår for kortbølgeudsendelserne til de søfarende forbedres på en sådan måde, at disse udsendelser i rimeligt omfang kan aflyttes ombord i danske skibe verden over. Erfaringerne bl. a. fra Norge viser, at det meget vel er muligt med den fornødne indsats af moderne materiel at gøre kortbølgeudsendelser så effektive, at de kan aflyttes i skibene på alle verdenshave.

Med henblik på at sætte Danmarks Radio i stand til at give danske søfarende en bedre radiofonisk service ønsker velfærdsrådet at foreslå, at det overvejes, hvorledes udsendelsen af kortbølgeprogrammerne vil kunne forbedres. De søfarendes organisationer har allerede peget på følgende forbedringer af Danmarks Radio's tekniske udstyr til kortbølgeformål.

1. Der bør anskaffes flere radiosendere til kortbølgeformål.
2. Alle kortbølgesendere bør konstrueres med effekter på mindst 100 kW.
3. Alle de frekvenser, som Danmarks Radio's kortbølgeafdeling for tiden råder over, anvendes og i hensigtsmæssig udstrækning samtidig (6060 khz, 9520 khz, 15165 khz og 15320 khz),
4. Mindst én ny frekvens omkring 21 mhz, bør åbnes til kortbølgeformål.
5. Et nyt, effektivt retningsantenneanlæg bør opbygges for at sikre optimal signalstyrke ved radiomodtagerne i skibene.

Man er selvsagt opmærksom på, at en sådan forbedring af kortbølgeudsendelserne sikkert vil kræve en ikke ubetydelig investering i nyt materiel, men man finder, at det må være en forpligtelse for Danmarks Radio at skabe tilfredsstillende aflytningsvilkår for en gruppe danske statsborgere, der er skatteydere, men som på grund af deres beskæftigelse i et samfundsvigtigt dansk erhverv er afskåret fra at drage nytte af de normale muligheder for aflytning af danske radioudsendelser.

Under henvisning til det her anførte skal velfærdsrådet anbefale, at handelsministeriet giver sagen sin bedste støtte overfor ministeriet for kulturelle anliggender, idet man samtidig skal henstille, at velfærdsrådets synspunkter og ønsker gennem sidstnævnte ministerium bringes til radiokommissionens kundskab.

For HANDELSFLÅDENS VELFÆRDSRÅD

J. Worm.
formand.

/ *E. Lysgaard.*
Sekretær

RADIOKOMMISSIONEN 1967
Sekretariatet

Fortegnelse over repræsentanter for organisationer og institutioner med interesse i problemerne omkring kortbølgeudsendelserne, som deltog i kommissionens møde den 29. november 1968

Redaktør Niels Alsted, Dansk Samvirke.

Forretningsfører P. L. Eriksen, Rederiforeningen for mindre skibe.

Direktør Gruppe, Rederiforeningen af 1895.

Næstformand Svend Berg, Søfyrbøderne og fællessekretariatet for de søfarendes organisationer.

Ekspeditionssekretær H. Andresen, handelsministeriet.

Generalsekretær Jørgen Hansen, Dansk Missionsråd.

Udenrigsråd Kaj Johansen, udenrigsministeriet.

Forretningsfører Sørensen, Styrmandsforeningen og fællessekretariatet for de søfarendes organisationer.

Forretningsfører S. Bøje Larsen, Radiotelegrafistforeningen og fællessekretariatet for de søfarendes organisationer.

Forretningsfører S. Frederiksen, Dansk Skipperforening.

Danmarks Rederiforening var ikke repræsenteret ved mødet, men har skriftligt over for kommissionen redegjort for sine synspunkter.

Bilag 36.

UNDERVISNINGSMINISTERIET
Departementet
19. november 1966

Ministeriet for kulturelle anliggender,
Nybrogade 2, K.

Ministeriet for kulturelle anliggender har i skrivelse af 4. april 1966, 2. kontor, j. nr. 143-1-66, anmodet undervisningsministeriet om en udtalelse vedrørende den af en arbejdsgruppe under Danmarks Radio afgivne 1. betænkning om voksenundervisning i radio og TV.

I denne anledning skal man, i fortsættelse af skrivelse herfra af 18. maj d. å., udtale, at man anser det for meget værdifuldt, at der etableres den i betænkningen foreslåede voksenundervisning, bl. a. på grund af den vægt, der må lægges på indførelsen af nye undervisningsformer og på anvendelse af audio-visuelle undervisningsmidler. En sådan undervisning vil have mulighed for også at nå ud til de kredse af befolkningen, der er mindst undervisningssøgende, og den vil ud over sine direkte virkninger have mulighed for at virke inspirerende på udviklingen inden for det samlede undervisningssystem, ligesom den vil have mulighed for at bidrage til nedbrydelse af faglige og uddannelsesmæssige skillelinier. Man er dog af den opfattelse, at undervisningen så vidt muligt bør være i overensstemmelse med bestemmelser og anvisninger gældende for andre undervisningsinstitutioner på det pågældende område for så vidt angår lærerkræfter, undervisningsplaner m.v. Man må endvidere mene, at det ofte vil kræve ændring af bestemmelser fastsat i love og bekendtgørelser, såfremt eleverne skal kunne indstille sig til en statskontrolleret prøve eller eksamen på grundlag af den heromhandlede undervisning.

Man må anse det for væsentligt at den omhandlede undervisning integreres i den øvrige undervisning og uddannelse, således at de samlede undervisningsaktiviteter koordineres i videst muligt omfang. Det bemærkes i denne forbindelse, at den foreslåede undervisning, hvis den skal opnå den fulde værdi, må følges op af vidtgående supplerende aktiviteter, der må organiseres på grundlag af det allerede eksisterende voksenundervisningssystem, og at en stor del af undervisningen antagelig vil kunne karakteriseres som efteruddannelse, hvilket kræver samarbejde med andre, der er aktive på dette felt. Bl. a. under hensyn hertil er man af den opfattelse, at den i betænkningen foreslåede organisationsform, hvor undervisningsmyndighederne kun vil have en rådgivende funktion, ikke på længere sigt vil være velegnet. Man vil dog kunne tiltræde, at ledelsen under en kortere opbygningsperiode organiseres under radiorådet i den foreslåede form, hvorefter organisationsformen bør tages op til revision i sammenhæng med bl. a. organisationsproblemerne for den øvrige produktion og distribution af audio-visuelle undervisningsmidler.

Man kan tiltræde betænkningens forslag om, at der søges skabt lovhjemmel til, at udgifterne til den omhandlede undervisning og til skoleradio og skole-TV, afholdes af statsmidler. Dette vil kunne ske ved, at der på undervisningsministeriets finanslovkonto søges optaget de hertil fornødne bevillinger. Det bemærkes herved, at forslaget kun vil kunne nå det tilsigtede resultat, såfremt der ydes lokale støtteforanstaltninger ved supplerende aktiviteter, og ordningen vil således medføre betydelige udgifter for undervisningsvæsenet i øvrigt i form af støtte til lærerlønninger m. v. Da det er hensigten, at undervisningen skal være gratis, forudsættes det, at disse supplerende aktiviteter får en sådan form, at de falder ind under fritidsundervisningens støttemuligheder.

Undervisningsministeriet kan i øvrigt til-

træde arbejdsgruppens konkluderende indstilling i betænkningens afsnit 14 og kunne herudover ønske at bidrage til udarbejdelsen af arbejdsgruppens endelige betænkning ved, at der blev lejlighed til vejledende drøftelser af de rejste problemer mellem arbejdsgruppens medlemmer og repræsentanter for ministeriet.

De ved sagens behandling indhentede udtalelser vedlægges i fotokopi.*)

K. B. Andersen

V. Mortensen-Larsen.

*) Ikke tilgået kommissionen.

Bilag 37.

UNDERVISNINGSMINISTERIET
Departementet
2. juni 1969

Ministeriet for kulturelle anliggender,
Nybrogade 2-4, 1203 København K.

I skrivelse af 28. februar 1968 (2. kt. j. nr. 140-1-68) har ministeriet for kulturelle anliggender anmodet undervisningsministeriet om en udtalelse i anledning af den af arbejdsgruppen under Danmarks Radio i december 1967 afgivne 2. betænkning vedrørende voksenundervisning i radio og TV, som er enstemmigt vedtaget af radiorådet.

Med henvisning hertil og til den drøftelse, der den 20. d. m. blev afholdt mellem repræsentanter for de to ministerier, fremsender man hermed fotokopier af de i sagens anledning indhentede erklæringer fra direktoratet for ungdomsundervisningen, direktoratet for folkeskolen og seminarierne, direktoratet for gymnasieskolerne og HF samt for planlægningsrådet for de højere uddannelser.

Idet man henviser til disse erklæringer, skal man udtale, at man må dele den betænkelighed, der er kommet til udtryk i erklæringen af 12. august 1968 fra direktoratet for folkeskolen og seminarierne, med hensyn til det forhold, at afgørelser vedrørende arten og omfanget af produktionen og om dennes udformning skal træffes af personale ansat under og alene ansvarlig over for en anden styrelse end undervisningsministeriet. Man må derfor i det hele ønske, at undervisningsmyndighederne får større indflydelse på de udsendelser, som vil blive produceret som led i denne voksenundervisning, jfr. også skrivelse af 2. oktober 1968 fra planlægningsrådet for de højere uddannelser. Et sådant ønske om større pædagogisk indflydelse gælder for øvrigt allerede de nuværende udsendelser i skoleradio og skole-TV.

I skrivelse herfra af 19. november 1966 har undervisningsministeriet med hensyn til finansieringen af den heromhandlede undervisningsform udtalt, at man kunne tiltræde forslaget i betænkning I om, at udgifterne hertil afholdes af statsmidler. Man er imidlertid på dette punkt senere kommet i tvivl, idet noget kunne tale for, at de heromhandlede udsendelser i radio og TV ligesom de nuværende udsendelser i skoleradio og skole-TV blev finansieret af licensmidlerne, hvilket næppe ville stride imod bestemmelsen i § 5, stk. 2, i radiospredningsloven, hvorefter udsendelserne skal være af alsidig, kulturel og oplysende art. Man går ud fra, at dette punkt, såvel som de øvrige tvivlspunkter i sagen, kan gøres til genstand for yderligere overvejelse og drøftelse imellem de to ministerier. For så vidt angår finansieringsspørgsmål må eventuelle forhandlinger dog bero på radiokommissionens indstilling.

Uanset det videre forløb af de heromhandlede bestræbelser for indførelse af den planlagte voksenundervisning i radio og TV overvejer nærværende ministerium i den kommende folketingssamling at fremsætte det tidligere på grundlag af betænkningen om de audio-visuelle hjælpemidler i undervisningen udarbejdede lovforslag, hvoraf man vedlægger et eksemplar. Der er ikke til den seneste redaktion af dette lovforslag udarbejdet bemærkninger, men man medsender et eksemplar af de tidligere udarbejdede bemærkninger, der tog sigte på et noget mere detaljeret forslag end det nu foreliggende, der nærmest kun er et forslag til en bemyndigelseslov for undervisningsministeren, sigtende til at skaffe hjemmel for oprettelsen af A-V instituttet og nedsættelse af de organer, som må anses for nødvendige for at få instituttet til at fungere. De medsendte bemærkninger må bl. a. derfor på flere punkter omredigeres - dette gælder således bestemmelserne om finansieringsgrundlaget, også fordi man er enig med ministeriet for kulturelle anliggender i, at man efter etableringen af A-V instituttet til

afløsning af en del af Statens Filmcentrals nuværende virksomhed ikke uden videre kan regne med overførsel af midler fra filmfonden til finansiering af undervisningsfilm, jfr. det af folketingsudvalget vedrørende forslaget til lov om biografer i tillægsbetænkning af 15. maj 1964 fremhævede om udvalgets opfattelse vedrørende anvendelse af midler fra filmfonden. Endvidere er det tvivlsomt, om de foreliggende bemærkningers udtalelser om produktionen af audio-visuelt apparatur og audio-visuelt undervisningsmateriale hovedsageligt på privat initiativ fortsat bør have gyldighed, jfr. forslaget i Danmarks Radios arbejdsgruppes 2. betænkning om i det væsentlige at henlægge produktionen til en særlig produktionsafdeling under Danmarks Radio. Man vil herfra foretrække, at dette meget principielle spørgsmål, hvis løsning i den af arbejdsgruppen angivne retning formentlig vil kræve en ændring af radiospredningsloven, indtil videre holdes åbent. Også på en række andre punkter, herunder ikke mindst for så vidt angår kalkulationerne over udgifterne ved oprettelse og drift af et audio-visuelt institut, bør de udarbejdede bemærkninger omredigeres. Man anmoder imidlertid ministeriet for kulturelle anliggender om en udtalelse om undervisningsministeriets forslag om i den kommende folketingssamling at fremsætte det foreliggende lovforslag om Statens audio-visuelle Institut.

Helge Larsen

V. Martensen-Larsen.

Bilag 38.

DANSK FOLKEOPLYSNINGS SAMRÅD

Til regering og folketing

Dansk Folkeoplysnings Samråd har med største interesse fulgt Danmarks Radios bestræbelser for at stille massemedierne til rådighed i voksenundervisningens tjeneste gennem radiorådets enstemmige vedtagelse af to foreliggende betænkninger herom.

Voksenundervisning, som foreslået i de nævnte betænkninger, er overalt anerkendt som et nødvendigt led i det enkelte menneskes og vort dynamiske samfunds udvikling, og samarbejdet på dette område mellem Danmarks Radio og de folkeoplysende organisationer var imødeset med levende interesse. Samrådet har med dyb beklagelse erfaret, at det af Danmarks Radio planlagte betydningsfulde forarbejde med forsøgsudsendelser i radio og tv og opskoling af lærerkræfter for om få år at kunne gennemføre voksenundervisningen i fuldt omfang, ikke kan iværksættes fordi de i forhold til opgavens samfundsmæssige værdi beskedne statsmidler ikke er stillet til rådighed.

Mens andre lande sætter stærke kræfter ind på at udbygge massemedierne til voksenundervisningens fremme, forhindres Danmarks Radio i at skabe det erfaringsgrundlag, forsøgsarbejdet var baseret på. Dansk Folkeoplysnings Samråds repræsentantskab finder myndighedernes holdning i denne sag uforenelig med ansvaret over for den kommende udvikling og henstiller indtrængende til regering og folketing at stille de fornødne statsmidler til rådighed for Danmarks Radio.

Udtalelse vedrørende voksenpædagogisk udviklingsarbejde, mål og behov for voksenundervisning

Fra næsten alle sider erkendes i det moderne samfund et stærkt voksende behov for uddannelse, almen voksenundervisning og en bredere anlagt folkeoplysende virksomhed. Men samtidig betyder den hastige udvikling og de mange nye undervisningsbehov, at det bliver vanskeligere at planlægge på længere sigt, at prioritere den enkeltes, initiativtagernes og samfundets behov for voksenundervisning og indregne nye muligheder for opgavernes løsning.

Dansk Folkeoplysnings Samråd anerkender betydningen af, at der skabes bedre rammer for voksenundervisningen med flere nye arbejdsområder, nye tilskudsmuligheder og en forøget kursusvirksomhed for lærere og instruktører, således som det bl. a. kommer til udtryk gennem den nye lov om fritidsundervisning for voksne.

Samrådet må imidlertid samtidig pege på nødvendigheden af, at disse forbedrede muligheder følges op af et praktisk voksenpædagogisk udviklingsarbejde*) og en dermed sammenhængende forskning og videregående uddannelse.

Det voksenpædagogiske udviklingsarbejde må ikke blot omfatte en forbedring af de traditionelle undervisningsformer men må inddrage en pædagogisk hensigtsmæssig anvendelse af den moderne undervisningsteknologi, herunder anvendelsen af massemedierne i undervisningens tjeneste og udviklingen af nye metoder for helt individuelle studier. Der må endvidere skabes bedre muligheder for en løbende revision af voksenpædagogiske mål og deraf følgende planlægning i de enkelte organisationer og institutioner såvel som i samfundet som helhed. Dette kunne ske gennem udvikling af forbedrede metoder for undervisnings- og uddannelsesplanlægning og ved en indgående analyse af undervisningsbe-

*) *Udviklingsarbejde* = afprøvning i daglig praksis af forskellige metoder og forskelligt undervisningsindhold, uden at der er tale om et systematisk forskningsarbejde, men dog således, at de gjorte erfaringer kan komme andre undervisere tilgode og den pædagogiske og/eller indholdsmæssige standard forbedres.

hovene for voksne i dag og en vurdering af behovene i de næste årtier.

Som første skridt til løsningen af disse påtrængende opgaver foreslår Dansk Folkeoplysnings Samråd:

Undervisningsministeriet og Kulturministeriet bør snarest tage initiativ til at forbedre rammerne for og tilskynde en udvidelse af de allerede nu foreliggende muligheder for praktisk anvendelig voksenpædagogisk forskning eller udviklingsarbejde ved f. eks. Danmarks Pædagogiske Institut, Danmarks Lærerhøjskole, Danmarks Biblioteksskole, Danmarks Radios Undervisningsafdeling og det under Direktoratet for Erhvervsuddannelser hørende arbejde med uddannelse af faglærere. Desuden foreslås, at der skabes muligheder for et pædagogisk studium med særligt sigte på voksenundervisning og folkeoplysning. Sådanne studiemuligheder bør også skabes i provinsen.

Det overvejes hvilke uddannelses-, forsknings- og udviklingsopgaver der med fordel kunne centraliseres i et voksenpædagogisk center ved bestående højere læreanstalt eller med selvstændig højere læreanstalt-status samt ved et undervisningsteknologisk center (AV-institut). Sådanne overvejelser må imidlertid ikke forsinke udbygningen af de foreliggende muligheder ved de bestående institutioner.

Det foreslås desuden at Undervisningsministeriet i samarbejde med Dansk Folkeoplysnings Samråd indbyder til en konference, der skal have til formål at klarlægge de bestående organisationers og institutioners vurdering af undervisningsbehov, mål og mulige nye arbejdsformer. På dette grundlag foreslås det at ministeriet foranstalter en grundig ekspertanalyse af de nuværende og vurdering af de fremtidige behov for forskellige emner og former for voksenundervisning.

Som led i vurderingen af de fremtidige behov kunne der endvidere etableres et samarbejde med Akademiet og Selskabet for Fremtidsforskning.

Det henstilles endelig til Danmarks Pædagogiske Institut, at undersøgelser af fagligt pædagogiske mål og behov indgår med høj prioritet i kommende arbejdsplaner.

Bilag 39.

DANMARKS RADIO
Undervisningsafdelingen
17. september 1970

På given foranledning har man foretaget en ny vurdering af de muligheder for distribution af programmer med voksenundervisning gennem radio og TV, som er anført i arbejdsgruppens 1. betænkning, 5. afsnit, side 56 og 57. Som resultat af denne vurdering skal anføres følgende:

A) Fjernsynet

De sendetidsudvidelser, der siden betænkningens afgivelse har fundet sted på den eksisterende fjernsynskanal medfører, at sendetiden mandag-fredag kl. 17.30-18.30 må ændres til kl. 18.30-19.00 og at sendetiden lørdag 06.00-13.00 må ændres til kl. 06.00-14.00. Disse ændringer medfører, at den anførte samlede sendetid på 53 timer reduceres til 51½ timer.

Til det på side 57 om et kommende program 2 anførte har man med hensyn til sendetiderne ingen ændringer. De anførte bemærkninger om befolkningens mulighed for at modtage UHF må ses i lyset af kommissionens beslutning om indførelse af TV-2.

B) Radio

De på side 57 anførte ledige sendetider er i den øjeblikkelige radiostruktur uændrede. Det må formentlig forudses, at der i en fremtidig struktur ikke kan påregnes ledig sendetid til undervisningsudsendelser på P3.

Valdemar Christensen

Bilag 40.

RADIOKOMMISSIONEN 1967
Sekretariatet

Danmarks Radio's økonomiske udvikling siden 1960

a. Generel oversigt

Ved indgangen til 1960'erne havde fjernsynet definitivt passeret sin indledende og eksperimentelle fase, og der forelå principbeslutning om langtidsplanlægningen af TV-byen i Gladsaxe. Ti-året har således været præget af en fortsat udvikling henimod en fuldt udbygget fjernsynsorganisation. Jævnsides hermed er der sket en stærk udbygning af radioens virksomhed.

Denne udvikling illustreres i tabel 1, (side 135) der er et *sammendrag af Danmarks Radio's regnskaber* fra 1960-61 til 1969-70 samt budget 1970-71. Driftsbudgettet er vokset fra knap 60 til ca. 340 mill. kr. og anlægsudgifterne, som i 1960-61 var 3,4 mill. kr. er ca. ti-doblet. I tabel 2 er anført de årlige procentvise stigninger, der i gennemsnit har andraget godt 19 pct. for driftsudgifterne og knap 19 pct. for indtægterne. Som det ses steg udgifterne med henholdsvis 22 og 29 pct. årligt i ti-årets begyndelse, men siden da har stigningstakten været fortsat nedadgående til 14,3 pct. i 1969-70, hvorved det må erindres, at tallene dækker omkostningsstigninger såvel ved pris- og lønstigninger, herunder arbejdstidsnedsættelser, som ved aktivitetsudvidelser og kvalitetsforbedringer. For 1970-71 bemærkes, at den budgetterede udgiftsstigning på 17,8 pct. næppe vil blive realiseret i fuldt omfang. Budgettet udarbejdes parallelt med tillægsbudgettet for 1969-70, for hvilket regnskabet viser væsentlige mindreudgifter i forhold til det budgetterede udgiftsniveau.

Driftsudgifternes fordeling på henholdsvis radio og fjernsyn og de for de to medier fælles omkostninger fremgår af tabel 3, der viser, at fjernsynets udgifter voksede relativt betydeligt hastigere end de øvrige udgifter i ti-årets første del, indtil de i 1963-64 nåede ca. 50 pct. af de samlede udgifter. Siden da har den til fjernsynet henførte andel i udgifterne kun været svagt stigende. Radioens udgifter er omvendt reduceret fra godt halvdelen til ca. en trediedel af udgifterne, mens fællesomkostningerne har udgjort en stadigt stigende andel. Herved må dog bemærkes, at der i 1963-64 foretoges en væsentlig forskydning i omkostningernes kontering i de tre kategorier i forbindelse med en omlægning i Danmarks Radio's struktur, hvortil kommer, at der løbende er foretaget korrektioner i konteringen, således at tallene alene kan siges at udtrykke en hovedtendens.

Indtægtsudviklingen har været bestemt dels af tilgangen af fjernseere, dels af stedfundne licensforhøjelser, jfr. tabel 4. Efter en korrektion af licenskartoteket i 1961-62 - vedrørende de delvist skønsmæssigt opgjorte livsvarige radiolicensfritagelser – har det samlede licenstal ligget meget stabilt omkring 1.450.000, hvoraf imidlertid en stadigt større andel har været fælleslicenser for fjernsyn og radio. Tilgangen i fælleslicenser androg, jfr. tabel 2, i 1961-62 25 pct., men har gennem hele ti-året været fortsat faldende til 3,4 pct. i 1968-69. I 1969-70 har der imidlertid været en stigning på 6,1 pct. som følge af den såkaldte pejlevogns virksomhed, jfr. herom nedenfor. Om de nedsatte (halve) licensers relativt stigende andel af det samlede antal licenser henvises til afsnit b.

Licensafgifterne er forhøjede i 1962-63, 1963-64, 1966-67, 1969-70 og 1970-71, jfr. tabel 4 samt tabel 2, der viser de enkelte forhøjelsers procentvise stigning og tillige, at med den nedadgående stigningstakt i licenstallet er forhøjelser af licensens beløb hyppigere. For hele perioden under eet er fælleslicensen steget fra 100 kr. til 241,78 kr.[1]), hvilket svarer til gennemsnitlig årlig stigning på 9,2 pct.

[1]) Ved forhøjelsen af merværdiafgiften pr. 1. oktober 1970 ændret til 243,48 kr. Samtidig øgedes farvetillægget fra 145,78 kr. til 146,09 kr. Forhøjelserne andrager henholdsvis 0,7 pct. og 0,2 pct. Er ikke taget i betragtning i det følgende.

Igennem hele perioden har man budgetteret med en selvfinansiering, jfr. radiospredningslovens § 3, således at *anlægsudgifterne* forudsås finansieret ud af årets driftsoverskud med tillæg af de til afskrivninger afsatte beløb.

Radiospredningsfondens finansielle stilling er imidlertid herudover blevet væsentligt konsolideret, idet der igennem årene - udover fuld selvfinansiering af anlægsudgifterne - er forekommet en kontant opsparing, nettokasseoverskud, i et sådant omfang, at radiospredningsfondens likvide reserver i den betragtede periode er vokset fra 11,2 til 106,1 mill. kr. pr. 1. april 1970. På samme tidspunkt androg den bogførte værdi af Danmarks Radio's anlæg 196,6 mill. kr., således at radiospredningsfondens samlede nettoformue var 302.7 mill. kr.

Medvirkende til de omtalte nettokasseoverskud er, at licenstallet i de enkelte år har vist en stærkere stigning end budgetteret, men også en forskydning i anlægsaktiviteten i forhold til det planlagte.

b. Specielle økonomiske spørgsmål

På en række områder har Danmarks Radio forpligtelser, som medfører ikke uvæsentlige økonomiske byrder. Man ønsker her at rejse dette forhold med henblik på en vurdering af rimeligheden i, at disse udgifter finansieres ud af Danmarks Radio's licensindtægter og dermed i realiteten medfører en højere licens.

Til betænkningens afsnit om *kortbølgetjenesten* har Danmarks Radio opgjort udgifterne hertil i 1969-70 incl. en anslået andel i den tekniske driftstjeneste på 200.000-300.000 kr., til ialt henved 1,7 mill. kr., som er det beløb, hvormed aktiviteten har belastet Danmarks Radio's økonomi.

For *voksenundervisningens* vedkommende skønnede den af Danmarks Radio nedsatte arbejdsgruppe vedr. voksenundervisningen, at omkostningerne for 1970-71 - incl. de af gruppen stillede forslag - ville andrage ca. 22,1 mill. kr. i 1967-68 priser, hvoraf 11,7 mill. kr. var udgifter ved den allerede eksisterende aktivitet. Beregnet under samme forudsætninger, d. v. s. med anvendelse af de af arbejdsgruppen benyttede tillæg til de direkte omkostninger, har Danmarks Radio's udgifter til voksenundervisningen i 1969-70 andraget ca. 14 mill. kr., heraf 3,3 mill. kr. vedr. radio og 10,7 mill. kr. vedr. TV.

På *musikområdet* har Danmarks Radio fra gammel tid en række forpligtelser, der som følge af den samfundsmæssige og tekniske udvikling i stadig mindre grad er nødvendige for programvirksomheden, og som medfører betydelige faste udgifter. I 1969-70 har de direkte udgifter - excl. andel i ledelses- og tekniske omkostninger - andraget følgende beløb

Radiosymfoniorkestret. .	6.698.000 kr
Radiokoret	1.817.000 -
Underholdningsorkestret	3.650.000 -
Underholdningskoret . . .	288.000 -
Anvendelse af landsdelsorkestrene	2.300.000 -

For Radiosymfoniorkestret gør sig det særlige forhold gældende, at det siden oprettelsen har været drevet som koncertorkester og stadig er landets eneste fuldt symfonisk besatte koncertorkester. Selvom udviklingen især på grammofonområdet har reduceret behovet for opretholdelsen af et fast radioorkester - skønsmæssigt anvendes kun ca. en tredjedel af orkestrets arbejdsindsats til at dække egentlige programmæssige repertoireforpligtelser - har Danmarks Radio videreført koncerttraditionen som en almenkulturel forpligtelse. Derimod har man ikke kunnet tilvejebringe de praktiske og økonomiske forudsætninger for en tidssvarende koncertvirksomhed og en landsdækkende turnévirksomhed, der kunne give dette orkester en betydeligt større musikkulturel rækkevidde.

Endeligt skal man nævne de *socialt betingede nedsættelser af licenserne.* Siden 1961 har der, jfr. senest kulturministeriets bekendtgørelse af 14. april 1970, været hjemmel for fritagelse for radioafgift, henholdsvis nedsættelse til halvdelen af fælleslicensen for folke- og invalidepensionister samt enkepensionister, som er fyldt 57 år, og som oppebærer pensionstillæg med højeste beløb Fritagelse nedsættelse gives efter ansøgning for højst 5 år ad gangen, dog på betingelse af at de pågældende ikke bor sammen med familie, der efter radiorådets skøn kan betale den pligtige afgift. Pr. 1.4.1970 var registreret ca. 25.000 fritagelser for radiolicens og ca. 125.000 nedsættelser af fælleslicensen.

Herudover er før 1961 efter noget varierende regler meddelt livsvarige fritagelser for radiolicens til pensionister m. fl. i et antal, der ansloges til ca. 150.000. Fritagelserne er

ved de senere licensbekendtgørelser opretholdt, men afgang på grund af overgang til fælleslicens eller ved dødsfald er ikke registreret, hvorfor det aktuelle antal ikke kendes. Man anslår, at det resterende antal er 50.000- j 70.000.

For *radiolicensen* - i 1970-71 60,44 kr. - svarer alene de registrerede fritagelser til et provenutab på 1,5 mill. kr., og medregnes de livsvarige fritagelser, er det samlede provenutab ved fritagelser for radiolicens i 1970-71 ca. 5 mill. kr.

Nedsættelsen af *fælleslicensen* belyses i tabel 6. I 1970-71 budgetteres antallet af nedsættelser at nå 132.000, d. v. s. knap 10 pct. af fælleslicenserne og med et provenutab på 15,5 mill. kr. eller 5,1 pct. af fælleslicensens provenu. I tabellens sidste kolonne anføres den alternative licens, som ville have givet samme totalprovenu, såfremt samtlige licenser havde været fuldt betalende.

1 1970-71 er beløbet 230,01 kr. mod en faktisk licens på 241,78 kr. Forskellen kan siges at være et udtryk for den fuldt betalende fjernseers bidrag til de socialt betingede nedsættelser.

Tabellen viser, at med stigende licens og med det relativt meget stærkt stigende antal nedsættelser, har disse medført en stadigt stigende belastning af Danmarks Radio's økonomi.

Denne udvikling er ikke afsluttet, idet der fortsat vil kunne forventes en relativt langt stærkere stigning i de nedsatte end i de ordinære licenser. Pr. 31.3.1967 fandtes 419.000 folke-, 36.000 invalide- og 11.000 enkepensionister, ialt ca. 465.000 personer, hvoraf iflg. oplysninger fra socialministeriet 213.400 oppebar fuldt pensionstillæg. Der regnes med en stigning på 2 pct. årligt i antal folkepensionister. Som en tilnærmelse anvendes her denne stigningstakt på samtlige pensionister »med højeste pensionstillæg«, og der fås følgende:

	Antal berettigede 1)	Faktisk antal nedsættelser	Pct.
31. marts 1967	213.400	91.200	42,7
31. marts 1968	217.700*	102.900	47,3
31. marts 1969	222.000*	112.300	50,6
31. marts 1970	226.500*	125.000	55,2
31. marts 1971	231.000*	132.000⁰	57,0
	...	...	...
		(187.000)	(75)
1975	250.000*	(200.000)	(80)
		(207.000)	(75)
1980	276.000*	(220.000)	(80)

1) bortset fra reglen om bopæl sammen med familie
*) anslået årlig stigning 2 pct.
0) budgettal

Fra 1967 til 1971 er forskellen mellem antal berettigede og det faktiske antal licenser således reduceret fra 122.200 til 99.000 personer. Heraf har som nævnt 25.000 søgt radiofritagelse (inden for de sidste 5 år), hvorfor man kan gå ud fra, at de ikke har fjernsyn. Dette gælder formentlig også en stor del af de resterende 74.000, der tillige omfatter den mindre gruppe, der bor sammen med familie. Alligevel må det antages, at en del pensionister fortsat har overset muligheden for at opnå nedsættelse, og allerede af den grund vil antallet af nedsættelser stige.

På længere sigt vil det imidlertid være mere afgørende, at fjernsynsfrekvensen hos de ældre, som ovenstående tal kan tyde på, er stigende. Når pensionistgruppen i fuldt omfang består af personer, der har kunnet anskaffe fjernsyn inden pensionsalderens indtræden, er der ingen grund til at antage, at fjernsynsfrekvensen i denne gruppe vil være mindre end de godt 80 pct. af husstandene, som der reg-

nes med generelt. Antages tillige, at nedsættelsesmuligheden med tiden vil blive udnyttet omtrent fuldt ud, vil antallet af nedsættelser i løbet af 1970'erne kunne stige til ca. 220.000, jfr. ovenfor, eller knap 15 pct. af det prognosticerede antal fjernseere. Med den nuværende licens ville dette svare til ca. 26 mill. kr. i provenu.

For den nu indførte nedsættelse for farvetillægget gælder - parallelt med det netop anførte - at den vil have mindre betydning i farve-TV's første ti-år, men det må dog nævnes, at af de første 14.000 registrerede farvelicenser var 400 eller knap 3 pct. nedsatte, hvilket svarer til et provenutab på *ly₂* pct.

Administrationen af bestemmelserne om nedsættelsen anslås at koste Danmarks Radio 250.000-300.000 kr. Ansøgninger behandles af Danmarks Radio's licenskontor, der i hvert enkelt tilfælde indhenter attestationer fra de sociale myndigheder.

Den samlede virkning af nedsættelse/fritagelse vil således i 1970-71 andrage: Radiolicensen 5 mill. kr., fælleslicensen 15,5 mill. kr. administration 0,3 mill. kr., ialt 20,8 mill. kr., svarende til ca. 6,5 pct. af Danmarks Radio's totale indtægter.

c. Den fremtidige indtægtsudvikling

I juni 1969 udarbejdede Danmarks Radio en prognose for udviklingen i *antallet af fjernseere,* henholdsvis med sort-hvid og farvelicens. For det totale antal seere udgik man fra den aktuelle husstandsdækning på 72 pct., som påregnedes at stige jævnt til 80 pct. i 1980, hovedsagelig som følge af en større fjernsynsfrekvens blandt pensionister, men også i forventning om en nedgang i antallet af licensunddragelser.

For farve-TV antog man, at incitament til at overgå til farve-TV ville være mindre end i sin tid incitamentet til at anskaffe sort-hvid TV første gang, således at man måtte påregne en noget mindre introduktionshastighed for farve-TV end for sort-hvid.

Prognosen vises i tabel 5. Kort tid efter dens udarbejdelse indsattes den såkaldte pejlevogn til bekæmpelse af licensunddragelser. 1 tabellens anden kolonne er tilføjet licenstallet pr. 1.4.1970, som allerede er 55.000 over prognosens tal, og husstandsdækningen er dermed godt 75 pct. mod prognosens 72.

I afsnit b er anslået en TV-dækning på 55 pct. i den del af pensionistgruppen, som er berettiget til nedsættelse. Reduceres såvel husstandstallet som seertallet med pensionisterne, skulle husstandsdækningen i den øvrige befolkning allerede nu være nær de 80 pct. Det må dog understreges, at der knytter sig en betydelig usikkerhed til disse summariske beregninger, dels til husstandsbegrebet i forhold til pensionisterne, dels fordi det vides, at - men ikke i hvilket omfang - der er pensionister, som har overset muligheden for at søge nedsættelse af licensen.

Det er indlysende, at man nærmer sig stærkt til et mætningspunkt for TV-dækningen, men ovenstående betragtninger tyder på, at dette ligger højere end de 80 pct., som prognosen regnede med.

Den europæiske Radiounion, EBU, udarbejder en årlig licensstatistik i forhold til befolkningstallet, der for de bedst dækkede lande viser følgende for de seneste år:

Antal TV licenser i pct. af befolkningstallet, 1.januar

	Danmark	Sverige	Storbritannien	Vesttyskland
1961	11,8	13,7	21,2	8,8
...				
1966	23,6	27,5	25,2	20,7
1967	23,9	27,8	25,6	21,2
1968	24,5	28,7	27,4	23,0
1969	25,2	29,6	28,4	24,8
1970	26,3	30,0	28,6	26,0

En sammenligning mellem disse tal og den førnævnte husstandsdækning er vanskelig, da husstandsbegrebet ikke er helt eentydigt. Tallene synes at antyde et mætningspunkt på omkring 30 pct. af befolkningstallet, men det må dog tilføjes, at netop for en ti-års prognose for TV-udviklingen er folketallet mindre relevant, da fødselstallets seneste svingninger har skabt en betydelig usikkerhed om befolkningstilvæksten på kort sigt - uden at det kan antages at influere (direkte) på antallet af TV-apparater.

Man har herefter i tabel 5 - skønsmæssigt - revideret prognosen for det samlede seertal. For 1970-71 og 1971-72 forudser man en stigningstakt på ca. 48.000 årligt, som antages at være virkningen af den fortsatte kampagne mod licensunddragelse. Derefter antages der at være en jævn årlig stigning på ca. 20.000,

svarende til, at man i 1980 vil nå en husstandsdækning på ca. 83 pct. Dette svarer også ca. til 30 pct. af det forventelige befolkningstal på dette tidspunkt.

Prognosen for udviklingen i farve-TV-apparater udarbejdedes under hensyntagen til udenlandske erfaringer og **til,** hvornår de eksisterende sort-hvide apparater antages at være udslidt. Ifølge radiobranchen er der pr. 1. april 1970 til forhandlerne udleveret ialt godt 25.000 farve-TV, mens prognosen regnede med 15.000. Man har imidlertid ikke på dette grundlag fundet anledning til at ændre prognosen, idet dens grundtanke er den, at man efter et par år vil nå en nogenlunde konstant årlig tilgang på 60.000-70.000 - modsat den progressivt stigende tilgang (»S-kurve«), som ofte kendetegner introduktionen af langvarige forbrugsgoder. Begrundelsen herfor er, at der er tale om en - endnu ret kostbar - variant af et eksisterende forbrugsgode.

Danmarks Radio's totale licensindtægt er for finansåret 1970-71 budgetteret således:

	Mill. kr.	Pct.
Fælleslicensen	301,1	93,9
Radiolicensen	12,8	4,0
Farvetillægget	2,8	0,9
Bøder og tillægsafgifter	3,9	1,2
	320,6	100,0

Fælleslicensen er således nu Danmarks Radio's helt dominerende indtægtskilde. På basis af de ovenfor anførte prognoser for fælles- og farvelicensen kan man med de for finansåret 1970-71 gældende afgifter, henholdsvis 241,78 kr. og 145,78 kr. - beregne følgende udvikling i de to afgifters provenu:

	Fælleslicensen mill. kr.	Farvetillægget mill. kr.
1970-71	301,1	2,8
1971-72	317,2	5,0
1972-73	327,8	11,4
1973-74	331,9	18,7
1974-75	335,5	26,7
1975-76	339,1	36,1
1976-77	342,7	46,3
1977-78	344,6	56,5
1978-79	349,9	66,7
1979-80	353,5	76,9
1980-81	357,1	87,1

1 fælleslicensens provenu er fratrukket provenutabet ved de sociale nedsættelser, i 1970-71 15,5 mill kr., stigende til antageligt ca. 26 mill. kr. i 1980-81. For farvetillægget er der *ikke* gjort tilsvarende antagelser om provenutabets omfang.

Beregningen illustrerer iøvrigt klart, at de senere års kraftige vækst i fælleslicensens provenu ikke fortsætter. For de to første år er der på grund af pejlevognens virksomhed regnet med stigninger på 5 og 3 pct., men derefter vil væksten i provenuet - med de nu gældende satser - være ca. 1 pct. om året.

Ved udgangen af 1970'erne vil farvetillægget derimod - i henhold til prognosen - være en betydelig indtægtskilde.

Antallet af radiolicenser vil fortsat gå ned, men næppe helt forsvinde. Rent skønsmæssigt kan man anslå, at de nuværende godt 200.000 licenser vil blive reduceret til 100.000-150.000 og provenuet fra 12-13 til måske 6-9 mill. kr.

I 1980 vil således - stadig med de i 1970-71 gældende satser - Danmarks Radio's licensindtægter være vokset til 450-460 mill. kr., hvoraf fælleslicensen vil andrage knap 80 pct. og farvetillægget knap 20 pct., mens radiolicensen og tillægsafgifterne vil udgøre 3-4 pct. tilsammen. Den prognosticerede indtægtsstigning for ti-året andrager ca. 135 **mill.** kr. svarende til 42 pct. eller et årligt gennemsnit på ca. 3,5 pct.

d. Omkostningsudviklingen

Medens det - under givne forudsætninger - således er muligt at give en ret god beskrivelse af den forventelige udvikling i Danmarks Radio's indtægtsgrundlag, er det forbundet med større usikkerhed at søge at vurdere, hvorledes omkostningerne vil udvikle sig.

Først og fremmest må det naturligvis fremhæves, at de vil være bestemt af den fremtidige pris- og lønudvikling, som man helt afstår fra at vurdere på længere sigt. Det må dog i denne forbindelse nævnes, at man ved budgetteringen i Danmarks Radio i de senere år har arbejdet med et noget videre begreb »automatikstigninger«, idet man herunder, foruden den almindelige stigning i løn- og prisniveau, har indregnet de omkostningsmæssige virkninger af de overenskomstmæssigt aftalte anciennitetslønstigninger. Dette er en følge af, at de senere års kraftige persona-

letilgang har medført, at Danmarks Radio's personale gennemsnitligt er væsentligt yngre, end det ville have været, såfremt personaletallet havde været stabilt. Hovedparten af personalet er lønnet efter lønsystem med 1- og 2-årige alderstillæg af størrelsesordenen ca. 1 pct. pr. år. Det skønnes, at lønniveauet af denne grund vil stige med 5-6 pct., før der kan påregnes en vis stabilisering.

På tilsvarende måde må fremhæves, at den tekniske udvikling såvel inden for TV som på radio-området forløber så hastigt, at det vil være umuligt at gøre mere præcise antagelser om de omkostningsmæssige virkninger af de kommende års tekniske fremskridt. Erfaringerne viser, at de tekniske fremskridt inden for elektronikken, trods faldende enhedspriser, næsten alle medfører stærkt forøgede investeringer. For driftsudgifternes vedkommende kan der enten - som f. eks. med farve-TV - være tale om helt nye produktioner, som stiller forøgede krav, eller om ny teknik, der radikalt ændrer hidtil kendte omkostningsstrukturer og produktionsformer i programproduktionen.

Det er ovenfor nævnt, at udgifternes stigningstakt har været aftagende i de senere år, hvilket er et udtryk for, at Danmarks Radio's organisation i forhold til de hidtil foreliggende opgaver er kommet nærmere en fuldstændig udbygning. Det må dog tilføjes, at der fortsat - såvel på det tekniske, som på det programmæssige område - ligger en række ønsker om forbedringer, overfor hvilke der har været vist en betydelig tilbageholdenhed i forhold til de fra de respektive afdelinger såvel som i programudvalget fremsatte ønsker, således f. eks. spørgsmålene om flere udenrigskorrespondenter, udvidet forbrugeroplysning, øget indenrigspolitisk orientering etc.

Tabel 1. Danmarks Radio's økonomiske udvikling 1960-61 til 1970-71. Mill. kr.

Finansår	Indtægter	Drifts-udgifter	Drifts-overskud	Anlægs-udgifter	Afskriv-ninger	Nettokasse resultat	Radiospredningsfondens statusposter: Likvide reserver	Bogført værdi af anlæg	Fondens formue	Pr. 31. marts
1960-61	59.9	58.3	1.6	3.4	1.8	0	11.2	33.3	44.5	1961
1961-62	86.0	71.4	14.6	10.1	1.8	6.3	17.5	41.6	59.1	1962
1962-63	116.2	92.1	24.1	18.1	2.4	8.4	25.9	57.3	83.2	1963
1963-64	148.6	109.4	39.2	18.2	3.8	24.8	50.7	71.7	122.4	1964
1964-65	160.7	133.0	27.7	25.5	4.6	6.8	57.5	92.6	150.1	1965
1965-66	168.9	157.5	11.4	23.2	6.2	– 5.6	51.9	109.6	161.5	1966
1966-67	228.8	185.2	43.6	20.9	7.4	30.1	82.0	123.1	205.1	1967
1967-68	265.9	219.4	46.5	33.6	8.3	21.2	103.2	148.4	251.6	1968
1968-69	281.2	253.6	27.6	36.5	10.6	1.7	104.9	174.3	279.2	1969
1969-70	313.5	290.0	23.5	34.7	12.5	1.2	106.1	196.6	302.7	1970
1970-71[1]	339.4	341.5	–2.1	38.8	13.7	–27.2	78.9	221.5	300.6	1971

[1]) Finanslov.

Tabel 2. Procentvise, årlige stigninger i udgifter, indtægter og licens.

Procentvis stigning	Driftsudgifter Driftsudgifter	Indtægter Indtægter	Antal fælleslicenser	Fælleslicens-beløb
1961-62	22,5	43,6	25,2	
1962-63	29,0	35,1	17,8	20
1963-64	18,8	27,9	9,2	16
1964-65	21,6	8,1	9.8	
1965-66	18,5	5,1	6,4	
1966-67	17,4	35,5	3,5	32,1
1967-68	18,5	16,2	4,7	13,5
1968-69	15,6	5,8	3,4	
1969-70	14,3	11,5	6,1	8,6
1970-71[1])	17,8	8,3	1,8	6,0
gns	19,3	18,9	8,6	9,2

[1]) Budgettal.

Tabel 3. Danmarks Radio's driftsudgifter, fordelt på radio, fjernsyn og fællesomkostninger.

	Fælles	Radio	Fjernsyn	Fælles	Radio	Fjernsyn
	mill. kr.			%		
1960-61	4,2	30,3	23,8	7,2	52,0	40,8
1961-62	5,1	34,8	31,5	7,2	48,7	44,1
1962-63	5,7	42,4	44,0	6,2	46,0	47,8
1963-64	13,0	42,6	53,9	11,9	38,9	49,2
1964-65	16,6	50,2	66,2	12,5	37,7	49,8
1965-66	19,9	59,1	78,6	12,6	37,5	49,9
1966-67	22,6	69,5	93,0	12,2	37,6	50,2
1967-68	28,7	79,1	111,5	13,1	36,1	50,8
1968-69	34,5	88,5	130,6	13,6	34,9	51,5
1969-700	38,7	93,6	150,5	13,7	33,1	53,2
1970-71[2])	50,7	108,7	182,1	14,9	31,8	53,3

[1]) Der er i 1969-70 set bort fra en udgift på 7,2 mill. kr. vedrørende farve-TV anlægsudgifter, der i henhold til særlig beslutning er afholdt over driftsregnskabet.
[2]) Budgettal,

Tabel 4. Udviklingen i antal licensbetalere og licensafgifterne.

	Antal licens-betalere ialt i 1000	Heraf radio alene i 1000	Fælles-licenser i 1000	Nedsatte føllesliceuser i 1000	Pct. af fælleslicenser	Licensafgift radio kr.	Licensafgift fælles kr.
1960-61 (se anm.)	1544	583				25	75
1961-62	1602[1]	872	730	28	3,9	25	100
1962-63	1452	592	860	40	4,7	30	120
1963-64	1447	508	939	53	5,6	35	140
1964-65	1457	426	1031	68	6,6	35	140
1965-66	1476	379	1097	80	7.3	35	140
1966-67	1437	302	1135	91	8,0	50	185
1967-68	1456	268	1188	103	8,7	55	210
1968-69	1464	236	1228	112	9,1	55	210
1969-70	1518	215	1303	125	9,6	60	228
1970-71	1535	208	1327	132	9,9	60,44	241,78

Anm. Fælleslicens for radio og TV indførtes 1. april 1961. Tallene for 1960-61 vedrører derfor radio og TV hver for sig. Indtil 1965 fandtes dog en ren TV-licens. Antallet oversteg ikke 2.000 og er medregnet under fælleslicenserne.

[1]) Incl. et delvist anslået antal fritagelser for radiolicens på ca. 150.000. Fra 1962-63 er kun betalte radiolicenser medregnet.

Tabel 5. Prognose for sort-hvid og farve-TV licenser (alle tal i].000)

	Antal husstande	Antal seere	Prognose pr. juni 1969	I pct. af husstande	Antal farve-modtagere	Revideret skøn sort-hvid + farve pr. 70 [4])
1960	1548[1])	388				
1965	1635[1])	1031				
1969 (1. april)	1705[2])	1228		72	7	
1970	1722	1305	1250	72	15	1305
1971	1740	1363[3])	1277	73	30	1363
1972	1758	1411[3])	1304	74	55	1411
1973	1775		1331	74	105	1433
1974	1793		1358	75	155	1455
1975	1810		1384	76	215	1475
1976	1827		1410	76	285	1495
1977	1845		1437	77	355	1515
1978	1862		1464	78	425	1535
1979	1880		1491	79	495	1555
1980	1897		1518	80	565	1575

[1]) Ifølge folketællingerne.
[2]) Herfra beregnede tal, anslået årlig stigning på 17.000.
[3]) Budgettal 1971-72.
[4]) Forudsætninger: Budgettallene for 1971 og 1972 realiseres. Herefter antages en jævn stigning indtil en husstandsdækning på 83 % i 1980.

Tabel 6. Provenutabet ved nedsættelse af fælleslicensen, 1960-61–1970-71.

	Antal nedsatte fælleslicenser ultimo	I pct. af fælleslicenser i alt Pct.	Fælleslicens Kr.	Provenutab 1000 kr.	I pct. af fælles-licensens provenu Pct.	Alternativ licens Kr.
1960-61			100			100,00
1961-62	28.400	3,9	100	1420	2,0	98,08
1962-63	40.500	4.7	120	2430	2.4	117,21
1963-64	52.700	5,6	140	3689	2.9	136,05
1964-65	68.200	6,6	140	4774	3,4	135,38
1965-66	80.300	7.3	140	5621	3.8	134,90
1966-67	91.200	8.0	185	8436	4.2	177,58
1967-68	102.900	8,7	210	10804	4.5	200,90
1968-69	112.300	9,1	210	11791	4.8	200,42
1969-70	125.000	9,6	228	13908	5,1	217,00
1970-71[1])	132.000	9,9	241.78	15473	5,1	230,01

[1]) Budgettal.

Bilag 41.

NORDISKA RÅDET
18:e sessionen 1970
*Förtrvck *Rek.8119691k D 1970*

Meddelande om rekommendation nr. 8/1969 angående beslut om reklamsändningar i TV

(Överlämnat av Sveriges regering).

Vid möte i Stockholm den 4 mars 1969 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Norge och Sverige att länderna inte var för sig utan i samråd tar ställning till reklam i television.

Sveriges regering (utbildningsdepartementet) meddelar den 8 december 1969 *å Danmarks, Norges och Sveriges regeringars vägnar:*

För *Danmarks* vidkommande har saken lagts fram för radiokommissionen, som avser att avge ett betänkande om frågan under 1970.

1 *Norge* har den kommitté som tillsattes 1966 för att utreda bl. a. frågan om reklam i TV, avgivit sitt betänkande. En stortingsmelding kommer att läggas fram under stortingets innevarande session som underlag för ett ställningstagande.

År 1966 tillsattes i *Sverige* en utredning med uppgift bl. a. att pröva frågan om införande av reklamsändningar i TV. Ett omfattande material om reklamsändningarna i TV i nio europeiska länder har insamlats. Materialet bearbetas och kommer att kompletteras, t. ex. genom studiebesök i Finland och Storbritannien. Först när utredningens betänkande framlagts - vilket beräknas ske i slutet av år 1970 - kan man i Sverige slutlist ta ställning till frågan.

Bilag 42.

26. juni 1970.

Notat angående den forventede udvikling for den selektive reklame

Det er en almindelig opfattelse blandt de europæiske poststyrelser, at der i de kommende år vil ske en ret betydelig stigning i antallet af de med postvæsenet befordrede reklameforsendelser, der enten henvender sig direkte til den enkelte modtager eller til en større eller mindre kreds af modtagere, og at dette vil ske til dels på bekostning af andre reklamemetoder.

Medvirkende til denne udvikling er bl. a. de forbedrede muligheder for tilvejebringelse af de ønskede adresser fra edb-registre og adresseringsbureauer samt fremkomsten af nye metoder til hurtig udskrivning af adressematerialet. Der opnås herigennem en effektiv mulighed for udvælgelse på grundlag af geografiske regioner, aldersklasser, erhvervsgrupper osv. Den øgede konkurrence indenfor erhvervslivet medfører, at den enkelte virksomhed ønsker sine produkter afbildet og præsenteret på den mest tiltalende måde, hvilket forøger omkostningerne ved fremstilling af reklamematerialet. Dette medfører, at en adresseret udsendelse til en begrænset kreds af eventuelle kunder i mange tilfælde vil være den optimale løsning.

I den af det engelske postvæsen i 1969 offentliggjorte langtidsplan er der regnet med en klar tendens til stigning i antallet af direkte adresserede reklameforsendelser dels mellem firmaer indbyrdes og dels fra firmaer til private. Fra nævnte publikation citeres:

»Advertising will continue to grow because of increased markets and fiercer competition resulting from the continuing tendency for companies to take advantage of the economies of scale by merging into larger units. The percentage of national income applied to advertising in the past has shown a small but steady increase; this trend may accelerate. On the other hand, the increasing stress on efficiency will heighten interest in selectivity in advertising, as would any Government intervention. As a result, direct mail advertising (using selective address lists) is likely to expand and to take a greater proportion of total advertising expenditure. The level of direct mail advertising in this country and its proportion of total advertising expenditure are well below the figures for USA, indicating an existing potential for expansion.«

I følge den af det franske ministerium for post- og telekommunikation offentliggjorte langtidsprognose forventes antallet af tryksager indenfor perioden 1965-1985 at ville tredobles. Stigningen vil især vedrøre forsendelser med relation til postordreforretninger og iøvrigt hidrøre fra øget udsendelse af reklamer m. v. fra industri- og servicevirksomheder.

Efter den danske perspektivplan for postområdet vil antallet af tryksager pr. indbygger over 15 år være steget fra 43 i 1969 til 62 i 1985. På grundlag af den her i landet i de senere år konstaterede tendens må det yderligere antages, at adresserede reklamer vil udgøre en stadig voksende del af det samlede antal tryksager.

Gunnar Pedersen.

Bilag 43.

DANMARKS RADIO
Programdirektøren for TV
26. juni 1970.

Reklameformer i TV

/. *TV som reklamemedium*

TV-reklamens fortrin består først og fremmest deri, at den er det hidtil mest generelle og landsdækkende enkeltstående[1]) reklamemedium. Derudover har TV fremfor andre medier en række egenskaber, som rigtigt udnyttet kan gøre det til et meget stærkt virkende reklamemedium.

På grund af den høje potentielle kontaktmulighed vil TV-reklamen pr. sendeminut isoleret betragtet være dyr. Derfor lægges stor vægt på, at sendetidspunktet har en så høj andel af det potentielle seertal som muligt, og mediets særlige muligheder søges udnyttet maksimalt. Lykkes dette, opnås en høj reklameeffekt pr. reklamekrone, og TV-reklamen vil være forholdsmæssig billig.

TV-reklamen konkurrerer ikke med forskellige former for selektiv reklame, der udskiller bestemte grupper med særlig høj sandsynlighed for køb for derved at kunne bearbejde den billigere med høj reklameeffekt. Dette gælder f. eks. en stor del af tryksagsreklamen samt annoncer i fagblade og tidsskrifter.

TV-reklamen vil først og fremmest være en konkurrencefaktor for påmindelsesreklamen (trafikreklame), biografreklamen samt især dagblads-, magasin- og ugebladsaverteringen, hvor man søger generelt at ramme større, bredere sammensatte grupper. Hvor der er tale om helt almindelige forbrugsvarer vil man søge at dække hele landet gennem reklame*kampagner*, hvis udarbejdelse er et led i det professionelle reklamearbejde, og det er specielt her, at TV-reklamen kommer ind i billedet.

Det er dog ikke hele dette annonceområde, som er et potentielt marked for TV-reklame. Dels er en del magasiner udpræget selektive i deres oplæg (sejlsport, biler, hus etc), dels søger også dagbladene at analysere deres læserkreds og til en vis grad at udnytte resultaterne med henblik på selektiv reklame (»80 pct. af vore læsere har eget hus«).

TV-reklamen er derfor særskilt egnet for de helt almindelige forbrugsvarer, og indenfor disse specielt for de virksomheder, hvis vareudbud dækker hele landet. Der foreligger ikke egnede opgørelser, som ud fra disse kriterier kan belyse TV-reklamens potentielle marked.

2. *Reklame-elementerne i TV*

a) Selvstændige reklamespots.

Der er tale om ganske korte indslag af 5-60 sekunders varighed. Disse er kostbare i produktion i forhold til sendetiden, og for at udnytte mediets saglige muligheder for koncentreret opmærksomhed i konkurrence med de øvrige spots kræves fantasi og præcision.

b) Blandede reklameindslag.

I nogle lande, f. eks. Italien, stilles krav om, at reklameindslagene foruden reklameelementet skal indeholde en vis procentdel underholdende stof, således at man f. eks. indleder med en neutral tegnefilm, der munder ud i reklamebudskabet.

c) Reklameprogrammer (sponsorprogrammer)

Der er her tale om hele programmer, der oftest produceres uden for TV-organisationen

[1]) Dette gælder naturligvis særligt i de europæiske lande, hvor en enkelt kommerciel TV-organisation har *monopol* på TV-reklame og i mindre omfang i USA, hvor der er flere nationale og en række lokale TV-programmer.

på annoncørens regning. Da programmet imødekommer et behov for programstof betales ikke for selve programsendetiden, men alene - men til gengæld højt - for den indlagte reklamesendetid. Programmerne afbrydes for at give plads for reklameindslagene, som desuden i visse tilfælde indarbejdes direkte i programmet, der derved maskeres som (uafhængig) forbrugervejledning.

d) Prestige-programmer.

1 enkelte tilfælde indskrænker reklamen sig til, at det ved afmeldingen af programmet - der ofte vil være af høj kulturel værdi - meddeles, at udsendelsen er finansieret af et bestemt firma. Der er her tale om en særligt prestigebetonet form for påmindelsesreklame.

3. *Reklamernes placering i programskemaet*

a) Reklamerne kan ligge *udenfor den egentlige sendetid,* almindeligvis op til nyhedsudsendelserne samlet i en enhed forud for programmerne (som f. eks. biografreklamen). For at fastholde seernes interesse kan disse enheder kun have en begrænset varighed.

b) Reklamerne kan placeres indenfor den egentlige sendetid i *»reklameblokke«* af 4-5 minutters varighed. Disse reklameblokke adskilles af neutrale programmer, intermezzoprogrammer - d. v. s. udsendelser af lettere karakter eller underholdning af en varighed på 20-25 minutter. Skal der, som i Vesttyskland, afvikles 4 reklameblokke af 5 minutters varighed, vil reklamen således beslaglægge ca. 1½ time af sendetiden.

c) Reklamerne kan endeligt placeres i selve programmerne, hvor der er *naturlige* pauser, f. eks. mellem akterne i et skuespil eller satserne i en koncert. Er der evt. tale om en transmission med en pause af en vis længde, forekommer dette mindre betænkeligt, men princippet om »naturlige pauser« udvides let - da studieproduktionen er det hyppigste - til et antal arrangerede pauser, der giver plads for reklameindslag. I begge tilfælde betyder det imidlertid, at artsfremmed stof får indpas i programmer af et ganske andet sagligt eller kunstnerisk indhold.

d) For *sponsor-programmerne* (bortset fra de prestigeprægede) gælder det selvsagt, at de helt klart er produceret specielt med henblik på annoncernes placering indenfor selve udsendelsen. Disse kostbare udsendelser testes derfor løbende, og ved faldende seertal udskiftes programmerne.

4. *Formidling af TV-reklamer*

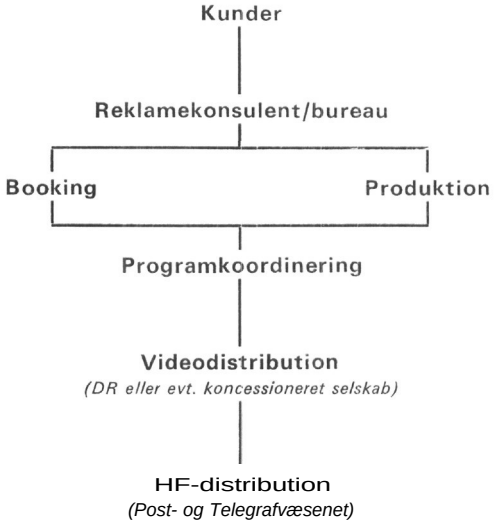

Reklamekonsulent /bureau har til opgave at rådgive med hensyn til indhold af reklamekampagne og fordeling af reklamen på de forskellige medier.

Booking forestår salg og fordeling af den visningstid, der er til rådighed, beregner og justerer priser for visning, sørger for fakturering og indkassering af afgifter, udarbejder de daglige visningsoversigter (til ekspeditionen).

Produktionen fremstiller reklamespots.

Programkoordineringen fører kontrol med at reklamespots er i overensstemmelse med evt. kodex og har ansvaret for samling af de enkelte spots til reklameblokke og for valg af eventuelle intermezzoprogrammer.

Videodistribution. Danmarks Radio eller evt. koncessioneret selskab sørger for at sende programmerne, til

HF-distributionen (Post- og telegrafvæsenet) der forestår udsendelsen over fjernsynssenderne.

5. *Fjernsynets egenskaber som reklamemedium*

Som medium for reklamer er fjernsynet effektivt. Kombinationen af billed- og lydeffekter giver mulighed for at spille på flere sanser.

TV-reklamen er mere pågående end f. eks. dagbladsannoncering. Dens tema fylder hele skærmen i farver, billeder, ord og toner - ingen, som ser reklamen, kan lade blikket glide forbi den til noget andet af større interesse på skærmen.

Giver man reklamerne en elegant servering og et underholdende indhold, vil mange seere blive fastholdt ved skærmen, navnlig fordi de enkelte indslag er korte og ikke når at trætte, før næste tema bliver anslået.

TV-reklamen bygger på levende billeder og er derfor særdeles velegnet til at beskrive produkternes funktionelle egenskaber og gøre reklamebudskabet forståeligt for seerne. Ved brug af lys- og skyggevirkninger og fototricks kan man fremhæve detaljer, som næppe ville blive opdaget ved direkte demonstration - og man er uafhængig af virkelighedens tidsinterval mellem brug og virkning.

Motiveringen til køb gennem TV-reklame styrkes måske, fordi budskabet »låner« autoritet fra selve mediet, der iøvrigt formidler oplysning og orientering.

Hertil kommer, at TV-reklamerne oftest modtages af flere samtidig, og en købsimpuls kan forstærkes gennem applaus fra et eller flere familiemedlemmer i kredsen. Derved kan en reklames motivation »forlænges« ud over den direkte påvirkning.

TV-reklamens største svaghed er seernes manglende mulighed for repetition af reklamebudskabet, men annoncørerne modvirker dette ved hyppige gentagelser, der netop skal føre til genkendelse og gradvis accept af reklamens indhold.

Endelig må det fremhæves, at fjernsynets rækkevidde og kontakteffekt gør mediet velegnet til reklamer. På et øjeblik er informationer og motiveringer spredt ud over hele landet, ind i alle hjem.

TV-reklamen er så slagkraftig, at den overalt er underkastet visse regler og begrænsninger med hensyn til indhold, virkemidler og varekategorier. Et sæt af arbejdsregler og en kodex for god reklameskik for TV-reklamer er i givet fald en uomgængelig nødvendighed.

6. TV-reklame og forbrugeroplysning

Et særligt problem i forbindelse med TV-reklame, er dens forhold til mediets fastslåede forpligtelse til at give forbrugeroplysning.

TV-reklamen har med sit kortfattede budskab, der kun levner plads for et minimum af konkret vareinformation og fortrinsvis må placere et effektivt slagord, det principielle formål at *reducere køberens usikkerhed i en valgsituation* for derigennem at skabe en positiv holdning til køb af den pågældende vare.

Det hævdes - sikkert med rette - at uholdbar reklame giver bagslag. Et misforhold mellem reklamens postulater og varens faktiske egenskaber afsløres hurtigt ved varens anvendelse, og det købende publikum reagerer negativt i anden omgang. Forinden har køberen dog måttet betale omkostningerne ved fejlkøbet, men heri adskiller TV-reklamen sig ikke fra anden reklame. Man må dog kunne henlede opmærksomheden på, at netop på grund af TV-reklamens mulighed for et hastigt gennemslag på hele markedet, vil der kunne være en risiko for, at flere reagerer med konkret køb, forinden eventuelle negative virkninger når at gøre sig gældende.

Netop af denne grund må det påpeges, at TV's forpligtelse til forbrugerorientering ville blive stærkt aktualiseret ved indførelse af TV-reklamen - også fordi, som det ovenfor er anført, TV-reklamen måske »låner« autoritet fra selve mediet.

Forbrugerorienteringen må principielt omfatte sammenligninger mellem konkrete varers pris og egenskaber og øge køberens kritiske sans. Det vil sige, at den har det formål, der er helt modsat rettet i forhold til reklamens: at få køberen til at *erkende sin valgsituation* - og at give ham mulighed for at træffe det fornuftigste valg, hans egne behov og økonomiske muligheder taget i betragtning.

L. Bindslev.

Bilag 44.

DANSKE REKLAMEBUREAUERS BRANCHEFORENING
3. august 1967

Herr økonomidirektør Ejnar Jensen,
Danmarks Radio,
Rosenørns Allé, København.

Vedrørende den ny radiokommission

Fra Ministeriet for kulturelle anliggender, 2. kt., **jnl.** nr. 1524-1-67, har vi den 12.7. modtaget et brev, som svarer på vor henvendelse om at blive repræsenteret i kommissionen.

Med brevet fulgte visse oplysninger om kommissionens direktiver og sammensætning, hvoraf det fremgår, at De er udpeget til leder af kommissionens sekretariat.

Endvidere fremgår det, at kommissionen ved behandlingen af de enkelte spørgsmål er bemyndiget til at tilkalde særlige sagkyndige, samt til at optage forhandling med personale- eller interessegrupper, der i særlig grad berøres af kommissionens forslag.

Endelig meddeles det os, at vor henvendelse vil blive overgivet til kommissionen.

Det skulle glæde os, om kommissionen fandt det ulejligheden værd at benytte sig af det tilbud, som vi har fremsat overfor Ministeriet om at stå til rådighed med hensyn til oplysninger om faktiske forhold her hjemme og i andre lande især i forbindelse med spørgsmålet om massekommunikationsmidlernes betydning for markedsføringen.

Det er underskriverens opfattelse, at der blandt embedsmænd og politikere råder en noget unuanceret opfattelse af, hvorledes man ser på spørgsmålet om annoncering i TV i erhvervskredse. På denne baggrund kunne det muligvis være af interesse for kommissionens medlemmer at blive gjort bekendt med de synspunkter på dette spørgsmål, som er kommet til udtryk i vort tidsskrift Orientering. Det drejer sig især om en artikel i Orientering nr. 3, marts 1964, »Lad os skifte spor i TV-diskussionen« samt i Orientering nr. 11, februar 1966, »Bryd statens æter-monopol«.

Vi har i dag sendt Dem 20 eksemplarer af de pågældende numre af Orientering til brug for kommissionens medlemmer, og håber iøvrigt at få lejlighed til at bistå kommissionen med løsningen af dens opgaver.

Med venlig hilsen

B. Mannov
Direktør

ORIENTERING NR. 3, Marts 1964

(Gengivelse uden kildeangivelse ikke tilladt)

Det kan ikke bestrides, at der gives enkelte offentlige anliggender, der i det store og hele er fri for indbyggede særinteresser. Men for de fleste gælder, at de foruden den kerne, der kan gøre dem til et samfundsanliggende, tillige besidder kvaliteter af en mere speciel karakter: der er ikke ubetydelige økonomiske særinteresser forbundet dermed. Hvor det er tilfældet, plejer røgsløret hurtigt at brede sig over slagmarken.

Den ulmende diskussion om reklame eller ikke-reklame i TV, der med regelmæssighed bryder ud i luer, synes at være blevet offer for den her beskrevne lidelse, som man måske passende kunne betegne som publicititis. Det er skade; thi det giver visse af vore vel- såvel som selvbestaltede tolkere af den offentlige mening en udmærket lejlighed til at proklamere, at der slet ikke er noget offentligt anliggende! Det hele, vil man hævde, er såmænd ikke andet end store erhvervsvirksomheders entreprenante forsøg på at pleje egne økonomiske interesser. Selv Eisenhowers regering kunne ikke i længden bære vægten af en minister, der havde tillagt sig den vane åbent at bekende, at »Hvad der er godt for General Motors, er godt for U.S.A.« - så det er uden videre klart, at på vore breddegrader dør en hvilken som helst sag af publicititis, hvis man kan antyde »erhvervsinteresser« bag. Særinteresser kan være nok så saglige og tungtvejende for de grupper, de angår, men de argumenter, som de opstiller, forbliver dog irrelevante for et anliggende, som har offentlig karakter. Og selv om særinteresserne hidtil har været i forgrunden i denne diskussion, så synes to ting dog at stå fast. For det første at spørgsmålet om TV-reklamen i virkeligheden er et offentligt anliggende af rang og følgelig burde behandles derefter. Og for det andet: At den gruppe (hvortil bureauerne utvivlsomt hører), der har en positiv særinteresse deri, mindst af alle kan være tjent med, at sagen angribes af publicititis.

Hvis man ser sagen ud fra dette synspunkt, er der en hel del af de hidtil markedsførte argumenter pro et contra, som det er på tide at skrinlægge. Lad os gribe i vor egen barm og begynde med argumentet, at annoncer i TV kan reducere - eller eventuelt afskaffe - licensen. Fra et offentligt-politisk synspunkt kan intet være mere ligegyldigt. Hvis man beslutter at bruge f. eks. 100 mill, kroner om året på Statens monopol-TV, forbliver denne post immervæk 2 promille af nationalproduktet, hvad enten den financieres på den ene eller anden måde. Fra et såkaldt borgerligt politisk synspunkt burde det endda være meget at foretrække, at de borgere, der ønsker at se fjernsyn, selv betaler, hvad det koster.

Lige så irrelevant er den ideologiske særinteresse, der - kamoufleret som kulturbekymring - afviser tanken om reklame i TV simpelthen fordi der er tale om - reklame. I et samfund, hvis hele økonomiske aktivitet forudsætter og medfører en omsætning af varer og tjenesteydelser, der har gjort annoncering i snart sagt enhver form til en uundværlig bestanddel af vor hverdag, burde sådanne argumenter ikke tages alvorligt. De burde henvises til at føre sig frem på den arena, hvor de hører hjemme: om vi skal indrette os på et socialiseret, centralt planlagt og dirigeret økonomisk system eller køre videre på bedste beskub i den form, som man alt efter politisk temperament kan kalde for kapitalistisk, liberalistisk, fri eller velfærds-, men som dog hidtil har bevist sin økonomiske overlegenhed og opnået millionernes kærlighed, hvorom selve stenene i Muren kan vidne.

Centralt derimod, omend ingenlunde indiskutabelt, er bladudgivernes, specielt dagspressens argument, der som bekendt henviser til den overalt omsiggribende bladdød.

1 Holland, hvor planerne om TV-reklame er ved at tage fast form, har bladudgiverne fremlagt et memorandum, der blandt andet fastslår, at cirka $^{2}I_{3}$ af dagspressens indtægter hidrører fra annoncer, samt at det især er dagspressen, der har måttet skatte til reklame-TV i de lande, hvor det er dukket op. 1 USA hidrører 38 pct. af TV-reklamens indtægter, i Storbritannien 51 pct. og i Vesttyskland 100 pct. fra den annoncering, som dagspressen ellers ville have fået.

Bladdøden, der har mere end een årsag, og som i Danmark har toldet ganske kraftigt uden TV-reklamens medvirken, er kun et offentligt anliggende i det omfang, den reducerer ytringsfriheden. Men det står ingen steder skrevet, at ytringsfriheden er bedre tjent med 200 danske dagblade end med for eksempel 20.

Hvad der derimod er afgørende for de demokratiske institutioners trivsel er, at der til enhver tid eksisterer et antal kommunikationsmidler, der er indbyrdes uafhængige og ikke mindst uafhængig af de politiske magthavere. Denne uafhængighed skabes ganske vist af mennesker, personer, der både kan deres kram og er besjælet af en stærk vilje til at hævde deres meninger. Men mennesker er ikke guder: de kan ikke skabe uafhængighed af intet. Økonomisk uafhængighed er en forudsætning.

Dagspressen, et oldebarn af Gutenberg, er så gammel, at den har haft lejlighed til at fægte sig frem i den evige kamp for at bevare uafhængigheden. Den har søgt at sikre sig i en tilværelse, hvor den samler sine økonomiske midler fra to sider: annoncerne og abonnementet. Den har søgt at gøre sig uafhængig over for annoncørerne gennem et formidlingssystem, der på samme tid kan dyrke annonce-ageren, så den giver et stadigt voksende udbytte, og give det enkelte blad de bedst mulige garantier mod enhver form for indblanding. Hvor de rette mænd sidder i chefredaktørens stol er dansk presse egentlig kun afhængig af sine læsere. Også denne afhængighed kan vel stundom føles byrdefuld for den, der går mod strømmen, men den modificeres dog af de store tals lov og er, når alt kommer til alt, selve meningen med pressen, dens demokratiske raison d'etre.

Selv om vi har store dagblade, er dog ingen af dem masse-kommunikationsmidler. Af dem har vi i snævreste forstand kun radio og TV, altså de kommunikationsmidler, der er blevet udviklet i dette århundrede. TV udmærker sig ikke blot ved sin enorme dækning, der om nogle år vil være næsten total (på dette punkt er der jo trods alt kun tale om en gradsforskel fra pressen), men først og fremmest ved meddelelsesformen, der er artsforskellig: den er direkte (lyd og levende billeder) og samtidig, i stedet for at tale om massekommunikation burde man snarere sige direkte, simultan kommunikation. Og det er på disse artsforskellige punkter, at TV har opnået sin magt over sindene på godt og ondt.

At ikke enhver, der ønskede at publicere sine synspunkter for offentligheden og kunne rejse de fornødne midler dertil, kunne få lov til at åbne sin egen radio- og TV station, lader sig vel forklare ved nødvendigheden af en vis orden i æteren, idet antallet af samtidige sendemuligheder jo er teknisk begrænset. Men nødvendigheden af en vis regulering kan ikke begrunde, at man stiltiende har affundet sig med en lovgivning, der lægger vor tids eneste, direkte, simultane kommunikationsmidler i hænderne på et statsmonopol og dermed gør dem afhængige af enhver tids politiske magthavere. Statsmagten har fra gammel tid haft visse kommunikationsopgaver af rent teknisk art, post- og telegrafvæsen for eksempel. Men før radioens og TV's fremkomst har det aldrig i det demokratiske Danmark været en statsopgave at beskæftige sig direkte eller indirekte med indholdet eller arten af de meddelelser, som det tekniske kommunikationsapparat skulle befordre.

Det offentlige anliggende i TV-diskussionen må derfor ligge i en debat om statsmonopolets opløsning. Indenfor de rammer af rent teknisk art, som statsmagten for ordenens skyld må fastlægge, bør der åbnes muligheder for oprettelsen af uafhængige radio- og TV-sendere, stationer der - på samme måde som pressen - må have en selvfølgelig frihed til at finde frem til det økonomiske arbejdsgrundlag, der giver hver enkelt af dem den højst mulige grad af uafhængighed, hvad enten de vil skaffe de nødvendige midler fra

annoncering eller fra abonnenter, hvad der i dag er teknisk gennemførligt også for TV.

Planerne om at søge det statsmonopoliserede TV åbnet for annoncering er hverken fugl eller fisk og set fra næsten ethvert synspunkt dybt utilfredsstillende. Det er principielt utilfredsstillende, fordi intet problem af virkelig offentlig interesse derved er løst. Tværtimod: at statsmagten på denne måde dræner de uafhængige pressemedier for en del af deres annonceindtægter rejser et nyt problem og bør af andre end dagspressen betragtes som en utilbørlighed. Det er endvidere utilfredsstillende for både annoncører og bureauer, fordi erfaringen fra andre lande giver al mulig grund til at antage, at der enten ikke vil blive plads nok, eller at pladsen - som følge af monopolet - vil blive urimelig dyr. Det er endelig også utilfredsstillende for offentligheden, som vil gå glip af de muligheder for valgfrihed og det incitament til forbedringer af programmerne, som en konkurrence mellem flere indbyrdes uafhængige stationer vil frembyde.

Hvis statsmagten har nogen opgave på radio- og TV-spredningens område, må det formentlig være den: at kunne præstere den kulturelle og undervisningsmæssige indsats, som i det korte løb måske ikke altid kan præsteres fuldt ud af dem, der er økonomisk afhængige af deres publikum. En opløsning af monopolet burde derfor også af de ansvarlige for det nuværende radio- og TV-system føles som en befrielse, der gav dem nye muligheder for at koncentrere sig om deres egentlige opgave.

Diskussionen om reklame eller ikke-reklame i TV bør derfor skifte spor. Perspektivet er større, og en omhyggelig undersøgelse af de nye direkte simultane kommunikationsmidlers natur og deres frugtbargørelse i en demokratisk samfundsorden bør indledes.

Børge Mannov.

Underbilag 2 til Bilag 44.

ORIENTERING NR. 11, Februar 1966

(Gengivelse uden kildeangivelse ikke tilladt)

I en artikel i Information i december påstod forfatteren Anders Bodelsen, at det ikke er industrien, heller ikke tv's egne folk, heller ikke forbrugerne, der interesserer sig for spørgsmålet om reklame i tv, men alene reklamefolkene, som dog er hykleriske nok til aldrig at slå på deres egen profitinteresse i sagen, men altid forsøger at snakke om samfundsinteressen.

Man skal ikke kende meget til forholdene i reklamebranchen for at vide, at påstanden om reklamefolkenes profitinteresse er nonsens. Den eneste, der i givet fald ville kunne komme til at profitere på reklame-tv, må fornuftigvis være et kommende tv-selskab. Alle andre reklamemidler i Danmark ville - med større eller mindre ret - i et reklame-tv formentlig højst kunne se en fremtidig konkurrent.

Og eftersom reklamebureauernes indtægter under det herskende provisions- og aftalesystem netop er en uforandret del af kundens budget, uanset hvorledes det anvendes, er det svært at begribe, hvilken profitinteresse *de* skulle have i, at pengene blev brugt på tv i stedet for på annoncer.

Tilbage er annoncørerne, og det vil jo stort set sige: industrien. Når den ønsker adgang til reklame i tv, skyldes det simpelthen, at erfaringerne andetsteds fra viser, at tv er et særdeles effektivt reklamemiddel. Det betyder større reklameeffekt for det samme budget - eller uændret reklameeffekt for et mindre budget. Altså en besparelse. Besparelser på produktions- og distributionssiden hilses altid hjerteligt velkommen. Hvorfor skal besparelser så mistænkeliggøres på reklamens område og netop af de samme folk, som altid jamrer så højt over de store beløb, der idag anvendes til reklame?

Der er mange irrelevante interesser blandet ind i tv-reklame diskussionen, det skal indrømmes. En af dem er visse venstreorienterede kulturpersonligheders idiosynkrasi overfor reklame. En anden er forestillingen om, at der skulle være nogen samfunds- eller forbrugerinteresse forbundet med at give statens tv-monopol annonceindtægter til supplering af licensindtægterne.

Spørgsmålet om reklame eller ikke reklame i dansk tv har kun to perspektiver af almen interesse, nemlig disse:

1) Er det sundt for demokratiet, at vor tids mest effektive massekommunikationsmiddel er lagt i hænderne på et statsmonopol?
2) Kan tv som massekommunikationsmiddel tilbyde markedsføringen af varer og tjenesteydelser væsentlige fordele, som ikke på anden måde kan opnås?

Det er af disse to punkter, afgørelsen afhænger, hvis den skal være rationel. Det første spørgsmål er ganske vist politisk, men det er, forekommer det mig, ikke nemt at føre et godt forsvar for det herskende princip om statsmonopol i æteren, uden at argumentationen kommer til at bygge i alt væsentligt på et socialistisk, planøkonomisk samfundssyn.

Det andet spørgsmål er af rent faglig karakter, og her er sagkundskaben - for en gangs skyld! - enig. Svaret er ja. TV er, også for markedsføringen, et i sandhed enestående kommunikationsmiddel. Og spørgsmålet om en rationel og effektiv markedsføring er i vore dage et samfundsanliggende, der - takket være de hastigt voksende markedsføringsomkostninger - helt overskygger produktionsproblemet.

Der er en snæver sammenhæng mellem de to ovenfor nævnte samfundsmæssige perspektiver på televisions-reklamen. *Hvis statsmonopolet ikke bliver brudt, vil vi nemlig aldrig*

få en tilfredsstillende løsning på markedsføringsproblemet. Der vil blive alt for lidt sendetid til disposition, og den vil blive alt for dyr. En betydelig del af dansk erhvervsliv vil rent faktisk blive afskåret fra at anvende reklame-tv. I stedet for at tjene konkurrencen vil et stats-tv med reklamer derfor true med at kvæle den. Et af de mest påtrængende markedsføringsproblemer: TV-reklame på regionale eller lokale markeder, vil aldrig få en chance for at blive løst.

Det er derfor efter min overbevisning hverken i samfundets økonomiske eller politiske interesse, at man trygler om nådige »indrømmelser« fra statsmonopolet i retning af så og så mange minutter daglig sendetid for reklamer. Tværtimod, løsningen er *principielt* forkert, hvadenten man ser på den som liberalist eller som kommunist, hvadenten man er reklamemand eller kulturpave. Men takket være det umættelige behov for indtægter og angsten for at lade folk i licenser betale for, hvad det rent faktisk koster at drive tv som et statsmonopol, er der en voksende risiko for, at vi en dag står med *den forkerte løsning* - og så er vejen, som vi har set det i Vesttyskland og Italien, først for alvor blokeret for den rigtige løsning.

Det er i kravet om frihed i æteren for andre kommunikatorer end statsmonopolet, at nøglen til den rigtige løsning ligger. Lad os få udnyttet alle tekniske muligheder for opbygningen af så mange af hinanden uafhængige tv-sendere, som overhovedet muligt - også regionale eller lokale - og giv de ikke-statslige lov til at skaffe sig indtægterne, som de kan, herunder også ved salg af reklame.

Denne løsning burde ligge inden for det muliges rækkevidde, eftersom den i virkeligheden jo tilfredsstiller alle undtagen dem, der ønsker at hele samfundslivet, også industri og handel, skal centraliseres og lægges ind under statens voksende magt.

Den er absolut ikke problemløs eller risikofri for reklamens professionelle, bureauerne. Tag bare de problemer vedrørende reklamens public relations, som uvægerligt ville rejse sig i det øjeblik, en salgsmeddelelse via skærmen går direkte ind i de 1.500.000 hjem. Her ligger vældige professionelle og menneskelige udfordringer, men de *kan* løses og de *skal* løses, og at tv-reklamen kan hjælpe os et skridt i denne retning, burde gøre den i det mindste tålelig for netop alle dem, der på kulturens og etikkens vegne er så bekymrede over reklamens indflydelse.

B, Mannov.

Bilag 45.

RADIOTELEGRAFISTFORENINGEN AF 1917
9. marts 1967

Ministeriet for kulturelle anliggender,
fru Bodil Koch,
Nybrogade 2, K.

Danmarks kortbølgeradio

Undertegnede vil gerne på de søfarendes organisationers vegne anmode om at måtte få en samtale med Dem vedrørende Danmarks Kortbølgeradio.

1 adskillige år har vi fremsat ønske om at måtte få Danmarks Kortbølgeradios tekniske udstyr så gennemgribende forbedret, at danske søfarende overalt på verdenshavene jævnligt kunne høre Danmarks stemme.

I juli 1966 indbød Danmarks Radios kortbølgeafdeling til månedens diskussion, hvorunder fhv. minister for kulturelle anliggender Hans Sølvhøj overfor undertegnede erklærede, at han ville gå ind for vort forslag om at lade nedsætte et udvalg, der skulle kulegrave problemerne omkring Danmarks Kortbølgeradio. Udvalget skulle hente medlemmer fra Danmarks Kortbølgeradio, radioingeniørtjenesten under Post- og telegrafvæsenet og de søfarendes organisationer samt eventuelt andre interessenter.

Løfter om at ville undersøge mulighederne for nedsættelse af ovennævnte udvalg blev imidlertid ikke indfriet, vel sagtens fordi folketingsvalget den 22. november 1966 medførte ministerskifte.

Danmarks Kortbølgeradio kunne blive en institution for 14.000 danske søfarende, hvis hjem det meste af livet er danske skibe på alverdens have. De statsdrevne kortbølge radiofonier i Norge og Sverige yder en udmærket service til deres søfarende, og vi er ikke i tvivl om, at også Danmark kunne og burde vise imødekommenhed på dette område overfor sine mange søfolk i det fremmede.

Jeg håber, at De vil kunne afse tid til at drøfte problemet.

Med venlig hilsen
Radiotelegrafistforeningen af 1917

S. Bøje Larsen
Forretningsfører

Bilag 46.

ELEKTRONIKFABRIKANTFORENINGEN
i Danmark
25. januar 1967

Kulturminister fru Bodil Koch,
Ministeriet for kulturelle anliggender,
Nybrogade 2, K.

Vedrørende Radio og Fjernsynskommission

Undertegnede Elektronikfabrikantforening tillader os herved at rette henvendelse til Ministeren i anledning af den i dagspressen adviserede nedsættelse af en kommission, der skal beskæftige sig blandt andet med et TV-program 2, farve-TV og stereo.

Vor forening har som medlemmer de danske fabrikanter af radio og TV-modtagere og er derfor vitalt interesseret i at følge kommissionens arbejde, som kan få indgribende betydning for den af foreningen repræsenterede industri og beskæftigelse i samme.

For at den danske industri kan stå rustet til at fremstille de modtagere, som lyttere og seere har behov for med henblik på at modtage f. eks. stereo og farve-TV-udsendelser fra Danmarks Radio og fra vore nabolande, vil det være af afgørende betydning ikke blot at industrien på forhånd er bekendt med planen for udbygning af programmerne, men også at industrien i et vist omfang tages med på råd i tekniske spørgsmål.

Det er her ikke blot et spørgsmål om at dække forbrugerbehovet på det danske marked i konkurrencen med udenlandske fabrikanter, men nok så meget om at kunne opretholde og forøge industriens eksport, som efterhånden har nået et betydeligt omfang og er af væsentlig betydning for beskæftigelsen.

Såfremt der ikke skabes mulighed for den danske industri for teknisk at være på højde med udviklingen hos vore konkurrenter i udlandet, er der stor sandsynlighed for, at udenlandske virksomheder vil trænge ind på det danske marked med afsætning af radio- og TV-modtagere. Sker dette vil samtidig den danske radio- og TV-industri's eksport i det væsentlige blive umuliggjort, idet eksporten kun kan opretholdes med grundlag i en betydelig og stabil hjemmemarkedsafsætning.

Vi tillader os derfor at henstille, at der søges tilvejebragt mulighed for, at industrien bliver repræsenteret i den planlagte kommission ved en teknisk sagkyndig, eller at der i hvert fald etableres en form for kontakt med henblik på, at kommissionens forhandlinger og arbejder kan følges af en repræsentant for industrien, der kan virke som teknisk rådgiver eller tilforordnet.

Vi har sendt kopi af nærværende skrivelse til Danmarks Radio, idet vi har forstået, at indstillingen om kommissionens sammensætning vil blive afgivet derfra.

Såfremt Ministeren ikke på det foreliggende grundlag mener at kunne imødekomme industriens ønsker, tillader vi os høfligst at anmode om, at der må blive givet repræsentanter for Elektronikfabrikantforeningens bestyrelse lejlighed til en personlig drøftelse af sagen inden endelig afgørelse træffes.

Med ærbødighed
P. b. v.

S. **Kahlke**
sekr,

Bilag 47.

BENT DÜNWEBER
Præstemosen 51
Hvidovre

Der er en tredie mulighed udover reklamer i TV — eller et alternativt privat TV, der hviler på reklame

Den ny kommission om Danmarks Radio

Ved kulturministerens nedsættelse af den nye kommission til undersøgelse af Danmarks Radio's forhold er der igen kommet gang i debatten. - Skal vi have reklamer i TV's nuværende program? - Skal vi have reklamer i TV's kommende program 2? - Vil reklamepengene betyde bedre programmuligheder? - Vil reklamer i TV give dårligere programmer? - Eller skal vi, som folketingsmand Hans Jørgen Lembourn taler for, have et privat TV-selskab, der kan bryde DR's statsmonopol og byde på konkurrence i æteren?

2 vigtige synspunkter har den nye debat bragt frem

I forbindelse med udsættelsen af den afsluttende betænkning om voksenundervisningen i Radio og TV har radiorådsformand Knud Heinesen ifølge avisreferater fra 15. april givet udtryk for den opfattelse, at voksenundervisningen ikke får den helt store betydning, hvis man ikke går over til at postforsende bånd og film til de grupper, der skal modtage undervisningen.

Dette er et af de mest realistiske synspunkter, der er kommet frem i denne forbindelse. Der er ikke tvivl om, at man kan sende udmærket voksenundervisning gennem TV's nuværende og kommende kanaler, men skal man virkelig give et tilbud om voksenundervisning til alle i de fag, der er behov for og samtidig give det på alle de niveauer, der er brug for samt ramme folk på de tider, de kan deltage i undervisningen, skal man have så mange sendetider til rådighed, at de nuværende mulige kanaler ikke slår **til.**

Folketingsmand Hans Jørgen Lembourn har, ifølge avisreferat fra 20. april i forbindelse med et spørgsmål til kulturministeren om at »Kommissionen om Danmarks Radio« må få til opgave også at undersøge mulighederne for at ophæve Radioens og Fjernsynets monopolstilling, udtalt: »Ender det med, at man indfører reklamer i det danske statsfjernsyn, er den sidste mulighed for nogensinde at få fri konkurrence i æteren forsvundet«.

Hvad er målet for debatten?

H. J. Lembourn kan have ret i dette synspunkt - men jeg vil gerne spørge, hvad er målet for debatten - vil man ind i DR's TV-program, vil man have *et ikke statsligt TV-program,* eller er målet, at man vil have fri mulighed for en lyd- og billedmæssig kommunikation til landets borgere i deres hjem, på deres arbejde, og hvor man kan træffe dem?

Der er ingen tvivl om, at gennem TV kan man nå de fleste af borgerne med et stof, forudsat de kigge-lytter, når man sender det. Men som forholdene er p. t., må man sikkert pænt stå med hatten i hånden og bede om lov i lang tid endnu, og det gælder for alle både for lyttere og seere som for kulturproducenter og erhvervslivet, for slet ikke at tale om på hvilke betingelser får man så lov, hvis man får muligheden?

Den 3 die mulighed - der er umiddelbart gennemførlig

Er formålet at muliggøre en lyd- og billedmæssig kommunikation til Danmarks borgere, og det uanset om den er underholdende, oplysende, undervisende, eller det er reklamer, så kan det ske med lysbilleder og båndoptager eller med 8 mm film med magnettone, - og hvad der er vigtigt - det kan ske

nu - det strider ikke mod nogen gældende lov.

Hvad der kan kommunikeres og hvordan

Alle programmer, hvor der ikke som ved direkte udsendelser eller nyhedsudsendelser er behov for en umiddelbar, helst samtidig total distribution, kan lige så godt distribueres pr. post eller bud eller ved afhentning af brugerne.

Sådanne distributionsformer kan tværtimod byde brugerne på en lang række fordele med hensyn til valg af programmuligheder og fremvisningstidspunkter, som ikke selv nok så mange TV-kanaler kan tilbyde.

Ja, selv stof fra TV har man mulighed for at distribuere til folk, der ikke er hjemme, når det sendes i TV.

Det er også muligt allerede nu at udsende programmerne med farver, når de blot er produceret til det.

Vi kan distribuere mælk og brød, aviser, breve og andre lignende varer, så de står uden for vores dør om morgenen, - skulle vi så ikke kunne distribuere »kulturstof« lige så effektivt? - Skulle det ikke være muligt at skabe en distribution af en »vare«, som givet må have en højere pris end 2 rundstykker og en halv sød?

Hvem og hvordan producere programmerne?

Disse kan selvfølgelig ikke produceres af et enkelt firma alene, men hvis nu Forlagsbranchen - Film- og Teaterbranchen, Dag- og Ugebladene, Reklamebranchen og Erhvervslivet indgik et samarbejde med brugerne, skulle det så ikke være muligt at organisere både programmerne og en disbribution gennem biografer, foto-, radio- og boghandlere?

De beløb på 20-50 millioner, som man har tilbudt for at få reklamer i TV, vil være rigelige til at starte projektet.

De f, or sømt e medier, der kan vækkes til live og gøre gavn

Man starter ikke på bar bund. Igangsætningen vil være meget lettere, end da TV startede, idet der allerede hos brugerne findes over 100.000 sæt lysbilledapparater og båndoptagere og også et stort antal smalfilmapparater. Alle disse apparater er anskaffet til primært at vise familiebilleder i farver med eller uden bevægelse, men man vil ganske sikkert være interesseret i at få et større udvalg i programmuligheder.

Dertil kommer, at en 8 mm tonesmalfilmfremviser i dag kan købes for en pris, der ikke overstiger, hvad et TV-apparat koster.

Der er her tale om medier, som vil tage imod enhver fornuftig form for stof, der kan gøre dem mere anvendelige for ejerne, så de får en betydning udover familiealbummets - kort sagt gøre dem til tidssvarende kulturformidlere.

Det skal selvfølgelig ikke være gratis - det skal koste noget - men hvad skal det koste ?

Ja, »dette« må blive en leg med tal, men følgende sandsynlighedsberegninger er ikke usandsynlige.

Vi tænker os som eksempel et een-times program i farver mage til de navnkundige indsamlingsudsendelser i TV bestående af $^3/_4$ times underholdning og $^1/_4$ times reklamer.

Et sådant program kunne formodentlig inden for et år tænkes at blive set af 2 millioner af landets indbyggere. En »billetpris« pr. person på ca. 2.50 ville vel ikke forekomme urimelig. Det giver en »billetindtægt« på 5 mill. kr. En kontaktpris pr. »billet« på 50 øre for $^1/_4$ times reklamer sætter indtægten op til 6 millioner.

Produktionsprisen for et sådant program skulle rigeligt kunne holdes indenfor 1 mill, kr., d. v. s. at der er 5 mill, til rådighed til kopier og forsendelse.

1 8 mm kopi i farver og med lyd vil formodentlig i masseproduktion kunne fremstilles for ca. kr. 500,00. For halvdelen af de 5 mill., 2,5 mill., kan der så leveres 5000 stk. kopier. Med 5000 kopier skal hver kopi daglig ses af IV4 person, for at man indenfor eet år kan nå 2 mill, brugere igennem. Men det vil sikkert være sådan, at der i de fleste tilfælde vil være flere personer pr. forevisning, således at gennemsnittet af tilskuere formodentlig vil ligge på ca. 3 pr. forevisning.

Til distribution af de 5000 kopier til de 2 mill, brugere er der regnet med 2,5 mill. kr. Det giver en distributionspris pr. person på kr. 1,25. Holder det tænkte gennemsnit på 3 personer pr. forevisning, er der kr. 3,75 til distribuering pr. forevisning.

Et andet eksempel. Et undervisningsprogram på V4 times spilletid bestående af 50 lysbilleder med $^1/_4''$ lydbånd. Et sådant program kunne formodentlig inden for et år

anvendes af 100.000 personer. Med samme »billetpris« på kr. 2,50 kommer taleksemplet til at se sådan ud:

Indtægter kr. 250.000 (en del af disse kunne også stamme fra en støtte fra erhvervslivets afsætningsfremmende omkostninger).

Produktionspris	50.000 kr.
650 kopier	100.000 -
Distribution	100.000 -

Hver kopi skal indenfor eet år ses af ca. 160 personer - ca. 1 person hver anden dag.

Dette er tænkte eksempler. Prisen er højere end en TV-distribution, men ikke dyrere end en biograf- eller teaterdistribution.

Til gengæld giver den valgfrihed med hensyn til fremvisningstidspunkt og programmulighed, og det kan ske i hjemmet, på arbejdspladsen, eller hvor man stiller sit apparat op.

Der er ingen tvivl om, at kommunikationsformer som de her skitserede er mulige i fremtiden, både hvad angår stof og distributionsmåde. Det er økonomisk muligt, og det er lovmæssigt muligt.

Når en sådan distribution er etableret, giver den brugerne valgmuligheder langt udover de hidtidige distributionsformer til en overkommelig pris. Og så er der lige det, at TV, når det virkelig skal løse en opgave som voksenundervisningen, er nødt til at gøre det på samme måde. Enten med tape + film eller med magnetisk film (video-tape).

Dette er måske fremtidsmusik - med billeder, men det er muligt at starte i morgen.

Det kræver imidlertid en samordning af og samarbejde mellem en række interesser, der i dag er adskilte, for at skabe en organisation, der kan løse opgaverne - uden at det bliver et nyt monopol. Skal vi ikke begynde at drøfte det parterne imellem ?

Med venlig hilsen

Bent Dünweber

Bilag 48.

CARLTON TEATRET
Den 20. april 1967

Ministeren for kulturelle anliggender,
fru Bodil Koch,
Nybrogade 2, K.

Det er da vist en given ting, at en udvidelse af radio og fjernsyn som den, der planlægges nu, direkte vil berøre biografteatrene, idet ældre og nyere film er den evindelige kilde, fjernsynet øser af i mangel af egen fjernsynskunsts havelse.

Så længe biograferne er underkastet statens bestemmelser, synes jeg, det er forkert at forberede nye angreb - store eller små - på deres udfoldelsesmuligheder uden at høre, hvad de har at sige, og jeg vil derfor bede Dem om i den nedsatte Radiokommission at optage en talsmand for biograferne.

Deres ærbødige

Ove Brusendorff

Bilag 49.

ERIK HOFF
O. KIERULF PETERSEN
København K, den 3. maj 1967

Kulturministeriet,
Nybrogade 2
København K.

Som sagfører for radioforhandler Ole Winstedt, Godthåb, Grønland, tillader jeg mig vedlagt at fremsende 20 eksemplarer af en redegørelse for en påtænkt oprettelse af et lukket telenet i Godthåb, idet jeg anmoder om, at disse må blive udsendt til medlemmerne af den fornylig nedsatte 15-mand kommission til behandling af en række spørgsmål vedrørende radio og T.V.

Ærbødigst

Erik Hoff

Hvorfor må vi ikke få fjernsyn i Grønland

Radioforhandler Ole Winstedt, Godthåb, der siden 1965 har kæmpet for at få oprettet en TV-station i Godthåb, fortæller her om de kvaler, han hidtil har modt, og som indtil dato har bevirket, at befolkningen i Godthåb ikke har fået muligheder for at se fjernsyn.

Det fortælles, at en dansk embedsmand i Grønland for evighed har slået sit navn fast i Grønlandsministeriet ved at udtale de berømte ord: »I Grønland kan alting gøres, bare det bliver gjort«.

Det må have været for mange år siden den sætning blev udtalt. I dag kan der ikke udvises meget privat initiativ i Grønland uden, at det i hvert fald bliver kontrolleret og i visse tilfælde også saboteret. Det er måske stærke ord, men jeg føler de må være på deres plads efter at vi nu i over to år har forsøgt at få indført fjernsyn i Godthåb og faktisk ikke er mange skridt længere, end da vi begyndte.

Jeg skal her prøve at give en nogenlunde objektiv fremstilling af de kvaler, vi har haft at slås med.

Det hele begyndte i januar 1965. Der var kommet en ny mand til byen, og som mange nyankomne var han fuld af ildhu og samfundsrevolutionerende ideer. I de par måneder han havde opholdt sig i Godthåb havde det slået ham, hvor lidt der var blevet gjort fra myndighedernes side og fra GTO's side for at bringe lidt indhold i folks ledige timer. Den grønlandske ungdom drev mere eller mindre ørkesløs op og ned ad Godthåbs gader, og i de store håndværkerbarakker i Godthåbs udkant sad de mange udsendte håndværkere aften efter aften og drak øl og kedede sig. Lad os få lavet et fjernsyn, sagde den nyankomne og fortsatte:

– I de timer, der sendes, vil de unge ikke drive så meget rundt på gaderne, og håndværkerne vil ikke kede sig så meget. Når de kan lave fjernsyn på de amerikanske baser i Grønland, kan vi vel også!

Man vil her sikkert kunne forstå, at den pågældende intet anede om det store tekniske apparat, der skal til, før et billede viser sig på skærmen. Det gjorde jeg derimod som radiotekniker, og jeg mente faktisk, det var en alt for stor opgave. Jeg var rejst til Grønland mange år før fjernsynet blev en ting, som alle måtte have, og jeg kendte det faktisk kun fra aviser og tekniske tidsskrifter, og fra det jeg havde set under mine korte besøg i Danmark.

Men alligevel sagde jeg »top« og erklærede mig indforstået med at gå i gang. Hvis jeg den gang havde været så klog som nu, tror jeg ikke, jeg havde slået til. Vi har stadig intet fjernsyn i Godthåb, og vanskelighederne har været legio. Vi har haft mange ærgelser - og hvad der har været mest ærgerligt er den mangel på forståelse, vi har mødt fra myndighedernes side. For der er en ting, vi har fundet ud af:

Fjernsyn vil uden alt for mange problemer og uden alt for store omkostninger kunne indføres i Grønland og i hvert fald i Godthåb.

I det følgende bringes en kort oversigt over forløbet, og så kan enhver jo dømme, om det er os, der har været for naive og optimistiske, eller om myndighedernes indstilling har været helt uden kritik:

Sammen med min tekniske medarbejder undersøgte vi først de muligheder, der var til stede for at fremstille et billigt sendeanlæg, som udelukkende skulle dække selve Godthåb by, idet det på forhånd var givet, at en videre udbredelse ikke kunne gøres med simple midler og derfor foreløbigt ligge udenfor det mulige. Vort udgangspunkt var, at det

skulle være muligt at dække Godthåb med en TV-sender på cirka 100 Watt, og da der ingen tilsvarende anlæg fandtes indenfor en afstand af mindst 1.000 kilometer, skulle det sagtens kunne lade sig gøre, at få Statens tilladelse til at foretage TV-udsendelser. Jeg skal ikke her komme ind på alle de tekniske problemer, vi løb ind i under vore mange forsøg men nøjes med at fastslå, at man den 28. juni var så langt fremme, at vi kunne foretage en praktisk demonstration.

Demonstrationen fandt sted i forsamlingshuset i Godthåb under overværelse af samtlige bestyrelsesmedlemmer i forsamlingshusforeningen. Der blev dels vist en film, forresten fra vort »naboland« Færøerne, dels sendt »Live«, idet en af foregangsmændene viste sig på skærmen og gav en lille improviseret fremstilling af, hvad det var, der skete.

Det skal her indskydes, at forsamlingshusbestyrelsens inddragelse i udviklingen var helt bevidst. Vi var klar over, at det på forhånd ville være meget vanskeligt for privatpersoner at få tilladelse til at drive en TV-sender, og vi havde derfor foreslået, at forsamlingshusforeningen, der ifølge sine institutter var af almennyttig karakter og altså en »non-profitable« organisation, var den der skulle søge om licens.

Efter den vellykkede demonstration sendte forsamlingshusforeningens bestyrelse så en ansøgning til Ministeriet for Grønland med anmodning om tilladelse til oprettelse af en TV-station.

Og så begyndte balladen!

Få dage efter at den lokale presse og radio i Grønland samt i øvrigt også aviserne i Danmark havde omtalt demonstrationen modtog jeg en skrivelse fra Grønlandsministeriets telekontor.Heri meddeltes, at jeg absolut ikke havde tilladelse til at udsende TV og i alt fald ikke levende billeder. Skrivelsen sluttede med et forbud mod at fortsætte TV-udsendelserne. Det var den første antydning af den uvilje, vort initiativ skulle blive mødt med.

Det næste hak i tuden kom den 28. december 1965. Det var et svar på forsamlingshusets ansøgning og var et klart afslag, idet det dog blev tilføjet, at der ville kunne gives koncession til et kabelanlæg. I mellemtiden var vi blevet fatalister og blev derfor ikke alt for nedbøjet over afslaget, der imidlertid betød, at forsamlingshusforeningen trak sig definitivt ud af billedet. Samtidig studsede vi noget over oplysningen om, at der kunne gives koncession til et *kabelanlæg.* Hverken i selve loven om radiospredning eller i bemærkningerne hertil kunne vi finde noget om forbud mod og derfor mulige koncession til oprettelse af kabelanlæg, og jeg bad derfor min brancheforening »Ratexa« i Danmark om at undersøge dette problem nærmere. Svaret kom den 23. marts 1966 og heri blev fastslået: 1) at der ikke kræves koncession til udsendelser over kabel og trådnet og 2) at der ikke skønnes at være en begrænsning for det antal, der må tilsluttes et sådant kabelnet.

Disse oplysninger gav os nyt blod på tanden. Vi fandt ud af, at ideen med et kabelanlæg ikke var så tosset endda, idet man faktisk kunne slå to fluer med et smæk. For det første ville man opnå en betydelig bedre modtagning, idet det ikke skal skjules, at forstyrrelser fra det officielle fjern skrivernet havde vist sig meget betydelige og irriterende under vore hidtidige forsøg. For det andet kunne man med et kabelnet komme helt ud over problemet med plankeværksseere. Med et så begrænset antal seere, som kunne skaffes i Godthåb måtte muligheden for »gratister« nedskæres mest muligt, fordi vi havde brug for hver øre, der kunne skaffes.

Hvis TV skulle udsendes »trådløst« ville der være gode muligheder for plankeværksseere - for eksempel for udsendte, der tog deres apparater med fra Danmark - men ved at bygge på et kabelnet ville kun de, der havde betalt afgifterne, få mulighed for at se udsendelserne.

Næste skridt i sagen var udlægning af et prøvekabel på 300 meter, og efter at systemet havde været gennemprøvet nogle måneder og fundet anvendeligt, gik vi så i gang med de praktiske problemer - altså hvorledes TV-stationen skulle drives, og hvorfra man skulle få programmerne. Vi fandt hurtigt frem til, at den bedste løsning var dannelsen af en TV-forening, hvor bestyrelsen forestod driften og medlemmerne betalte et oprettelsesgebyr og et månedligt kontingent. Foreningen oprettedes i maj 1966 under navnet »Godthåb lukkede telenet« med en bestyrelse på fem medlemmer. Da man havde indtrykket af, at en del af de problemer, vi havde mødt, skyldtes den lange afstand over Atlanten mellem

Godthåb og København blev bestyrelsen enig om at sætte en branchekendt dansk jurist ind i sagen og bede ham om at føre sagsforhandlinger med myndighederne i Danmark.

Vi åbnede så ballet ved gennem vor jurist at sende en anmodning til Danmarks Radio om tilladelse til at afspille Danmarks Radios TV-udsendelser på en billedbånd-maskine og udsende den over kabelnettet. I skrivelsen blev der gjort opmærksom på den store indflydelse, som regelmæssige TV-udsendelser ville have på det kulturelle arbejde samtidig med, at det utvivlsomt ville være medvirkende til en betydelig nedsættelse af det eksisterende alkoholmisbrug. Om det økonomiske hed det lige ud, at man var indstillet på, at hver TV-seer skulle betale *fuld* dansk TV-licens uanset, at man ikke ville have den fjerneste mulighed for en 100 procents udnyttelse af det danske program.

Også dette fremstød blev mødt med en kold douche. I en skrivelse af 19. august 1966 meddelte Danmarks Radio, at man ikke så sig i stand til at give en sådan tilladelse i henhold til ophavsretslovens paragraf 48 og samtidig gav Danmarks Radio udtryk for tvivl om foreningens lovlighed.

For at fuldstændiggøre denne del af billedet skal det oplyses, at foreningen havde henvendt sig til en række udenlandske ambassader i Danmark for at låne film til de kommende udsendelser.

Næsten alle ambassader havde stillet sig meget positivt. Samtidig havde man tilskrevet kommercielle filmsselskaber samt Foreningen af filmsudlejere i Danmark, men da man der hørte, at der var tale om TV-udsendelser gik jerntæppet øjeblikkeligt ned.

Mens disse forhandlinger havde stået på, havde vi fået oplyst, at Ministeriet for kulturelle Anliggender havde nedsat et udvalg til undersøgelse af problemerne i forbindelse med de kabelnet og antennenet, der var begyndt at dukke op i Danmark til udsendelse af reklamefjernsyn o. lign. For fortsat at vise vor gode vilje og ikke stille os på bagbenene på trods af alt det negative, vi havde været ude for, blev vi efter en forhandling med Landshøvdingen over Grønland enige om at sætte hele TV-sagen i bero, indtil der forelå en betænkning fra dette udvalg. Ifølge oplysninger fra landshøvdingen ville udvalget have afsluttet arbejde inden udgangen af 1966.

Endnu i dag, den 25. april 1967, har vi intet hørt fra udvalget.

Dette er sagens kendsgerninger i korte træk. På et eller andet tidspunkt vil der komme TV også til de *grønlandske* byer i Grønland, men tilsyneladende må det ikke ske på privat initiativ. Det er et mildt udtryk jeg benytter, når jeg siger vi er skuffede. Ingen af os har forventet at spinde guld på denne affære. Initiativet er i første række taget for at få givet den grønlandske og den danske befolknings tilværelse i Godthåb lidt mere indhold, få brudt kedsomheden og få bidraget til at nedsætte problemerne samtidig med, at godthåbernes horisont og viden om omverdenen kan forøges. Jeg er klar over, at fjernsynet ikke er en patentløsning på alle problemer og måske endda selv fører nogle problemer med sig, men hør blot hvad der siges i den rapport, som nu foreligger over politiets arbejde i Godthåb i 1966:

»Der findes ikke i Godthåb tilstrækkeligt med faciliteter til beskæftigelse af ungdommen i fritiden, og denne kendsgerning sammenholdt med, at de unge tilflyttere har vanskeligt ved at blive accepteret af byens faste indbyggere, har ofte til følge, at de unge holder til på restaurationerne eller driver rundt i gaderne, hvor de søger at få tiden til at gå på bedste måde. Og dette fører dem meget hyppigt ud i kriminalitet af en eller anden form. Det er oftest de unge, der har været medvirkende til, at der er indtruffet en stigning i de egentlige kriminallovsovertrædelser.

Der er hovedsagelig tale om tyverier og indbrud forøvet af de unge i aldersgruppen fra 15 til 21 år. Der har været ret omfangsrige bandesager med grove indbrud og det gælder for de fleste af de implicerede, at overtrædelserne er begået under indflydelse af spiritus. Også unge piger på 15-16 år har været med i disse ungdomsbander«.

Dette er en del af forklaringen på, hvorfor vi synes noget bør gøres. Hensynet til de nnange danske i Godthåb spiller også ind, og oversættelsesproblemerne af de danske programmer til grønlandsk vil nok kunne klares. Men det officielle Danmark har foreløbig vist os den kolde skulder. I løbet af nogle få måneder står vi overfor valget om helt at indstille arbejdet, opløse vor forening og gå hver til sit - eller entrere med et amerikansk eller britisk TV-selskab, der for en ikke alt for uoverkommelig pris er interesseret i at levere

os programmer. Dansk stof vil der ikke blive noget af, men vi er ikke i tvivl om, at folk, både unge og ældre, både danske og grønlændere, vil være samlet foran skærmene hver aften. Beviset findes blandt andet i Sdr. Strømfjord, hvor den amerikanske bases fjernsynsprogrammer også vises på KGH-hotellet. Aften efter aften sidder det faste grønlandske personale troligt omkring skærmen, og de går ikke i seng, før den amerikanske nationalsang har afsluttet udsendelserne.

Sådan vil det også kunne blive i Godthåb. Men vi håber stadig, at det bliver den *danske* og den *grønlandske* nationalsang, der sætter punktum hver aften, og at programmerne bliver præget af dansk og grønlandsk kultur og smag og ikke kun en ren udenlandsk påvirkning.

Bilag 50.

REKLAMUTREDNINGEN
August 1967

Sekreteraren i
Radio og fjernsyns kommissionen,
Ministeriet for kulturella anliggender
Nybrogade 2, København K.

I höstas tillsattes i Sverige en offentlig »utredning rörande reklamens verkningar med särskild hänsyn till reklamsändningar i televisionen«. Utredningen, som har antagit namnet »Reklamutredningen«, befinner sig ännu på planeringsstadiet, men vi räknar med att i juni kunna fastställa ett mera detaljerat program för utredningens arbete. Genom pressuppgifter har vi erfarit att den danska utredning, som skall behandla radio- och TV-frågor, även skall ägna sig åt spörsmål om reklamsändningar. Vi hoppas därför att det i sinom tid kan bli tillfälle till utbyte av synspunkter på problem av gemensamt intresse för de båda utredningarna.

Vi skulle vara tacksamma för att få del av den danska utredningens direktiv. Samtidigt översänder vi en avskrift av våra direktiv och en förteckning över utredningens ledamöter*).

För Reklamutredningen
Enligt uppdrag

Arthur Sarman

*) Ikke aftrykt.

Underbilag I til Bilag 50.

Reklamutredningens direktiv

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet på Stockholms slott den 14. oktober 1966.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för kommunikationsdepartementet statsrådet Palme fråga om utredning rörande reklamens verkningar med särskild hänsyn till reklamsändningar i televisionen.

I Sverige liksom i andra jämförbara länder har reklamen fått en alltmer ökad användning såsom konkurrens- och marknadsföringsmedel med en successiv kraftig tillvaxt av reklamkostnaderna som följd. Dessa har i allmänhet ökat snabbare än nationalprodukten. För Sveriges del föreligger undersökningar, som tyder på att de årliga reklamkostnaderna mellan 1960 och 1965 vuxit från ca 1 miljard till 1,7 miljarder kr. dvs. med ca 10 % om året. Av det för 1965 angivna beloppet om 1,7 miljarder kr, som utgör drygt 1,5 % av bruttonationalprodukten, beräknas ungefär hälften eller 850 milj. kr falla på pressannonseringen och den andra hälften fördela sig på övriga reklammedier såsom trycksaks-, butiks- och presentreklam, utställningar, reklamfilm etc. Av de 850 milj. kr, som avser pressannonsering, bedöms huvuddelen eller ca 600 milj. kr hänföra sig till dagspressen och återstoden till fack- och populärpressen. Reklamen, som i relativt stor utsträckning har karaktären av märkesvarureklam, har särskild betydelse såsom konkurrensmedel inom konsumtionsvarubranscherna. Även inom dessa varierar givetvis reklamens roll, men tillgängligt material tyder på att i flertalet konsumtionsvarubranscher reklamkostnaderna i procent av omsättningen ligger i intervallet 1-5 %. Det finns dock delbranscher med en betydligt högre reklamandel. För vissa kemisk-tekniska produkter kan den uppgå till mellan 10 och 30 %.

Med den successivt ökade omfattning som reklamen fått har följt en intensivare debatt om dess roll i samhället. Debatten har i och för sig inte inneburit ett ifrågasättande av den funktion som den kommersiella reklamen har för näringslivet. Den har främst gällt reklamens rimliga omfattning och inriktning med hänsyn till de distributions- och kommunikationsuppgifter den har att lösa samt dess utformning och kvalitet från informationssynspunkt.

I debatten har särskilt behandlats reklamens samhällsekonomiska effekter, bl. a. dess inverkan på sysselsättning, prisnivå och produktivitet. Förespråkarna för reklamen har hävdat, att denna genom sin inverkan på den totala efterfrågan i landet stimulerar den ekonomiska aktiviteten och därmed får en gynnsam effekt på samhällsekonomin överhuvud. Andra har ifrågasatt en sådan inverkan på konsumtionsbenägenheten och hänvisat till at det under alla förhållanden saknas underlag för en säker bedömning av frågan. Om en eventuell inverkan av angivet slag har det sagts, att den i sig erbjuder problem med hänsyn till den effekt konsumtionsökningar kan få på sparande och investeringar. Beträffande möjligheterna att genom ytterligare reklaminsatser påverka sysselsättningen har framhållits att de i ett land med full sysselsättning är begränsade. Vad som kan åstadkommas är i huvudsak förändringar i arbetskraftsfördelningen mellan olika delar av produktions- och distributionsapparaten och värdet av sådana effekter har

ifrågasatts. I sammanhanget har bl. a. rests frågan om det finns anledning anta, att de reklamintensivaste företagen också är de produktionseffektivaste. I debatten har även getts uttryck åt tveksamhet angående möjligheterna att genom ökade reklaminsatser positivt påverka produktiviteten i samhället. En förutsättning för att en sådan påverkan skall anses föreligga har under alla förhållanden angetts vara, att de effektivitets- och rationaliseringsgevinster som särskilda företag och branscher anses kunna uppnå genom reklamen uppväger de ökade reklamkostnaderna och de effektivitetsförluster, som genom konkurrensen kan uppstå på andra håll inom näringslivet.

Från företagsekonomisk synspunkt har hävdats att reklamen har sitt värde genom den mekanisering av marknadskommunikationerna som distributionens fortsatta rationalisering kräver. Det innebär bl.a. att man i vissa branscher vid en given resursinsats uppnår bättre företagsvinst med reklam än med andra försäljningsmetoder. Reklam är ofta en förutsättning för att nya distributionsformer kan uppstå, t. ex. snabbköpsbutikerna där tidningsannonseringen övertar en stor del av säljarbetet. För det enskilda företaget kan reklam vara mer förmånlig att använda än andra konkurrensmetoder, t. ex. priskonkurrens.

Betydande uppmärksamhet har i debatten ägnats frågan om reklamen från konsumentsynspunkt. Till förmån för reklamen har anförts argument av innebord, att den tillgodoser ett konsumentintresse genom den varuinformation som därmed förmedlas. Detta har ifrågasatts såväl med hänsyn till karaktären hos den information, som reklamen i allmänhet innefattar som till de särskilda betingelser vilka gäller för reklamen. Det har konstaterats, att reklamen är ett konkurrensmedel, som syftar till att påverka konsumenterna i en för säljaren gynnsam riktning. Den information som förmedlas blit av naturliga skäl partisk och inriktad på att ge de upplysningar som talar till säljarens fördel. Den ofullständighet, som därmed ofta kommer att kännetecknа informationen, begränsar reklamens värde från synpunkten att vägleda konsumenterna till rationella inköp. 1 särskild grad gäller kritiken den reklam, som saknar egentligt informativa inslag utan huvudsakligen genom övertalande, suggestiv och emotionell utformning söker påverka konsumenterna. Förhållandet mellan reklam och konsumentupplysning har även påtalats. Det har framhållits att på samma sätt som näringslivet vid utformningen av reklamen inte kan undgå att ta hänsyn till konsumentupplysningen denna till sin dimensionering och inriktning kan påverkas av reklamens omfattning och art. Från olika håll har också den växande reklamvolymen ansetts motivera ökade statliga insatser i fråga om konsumentupplysning.

Diskussionen om TV-reklam återspeglar de allmänna problemställningarna i reklamdebatten. Beträffande reklamens omfattning har frågan gällt i vad mån införande av TV-reklam kan förutsättas representera en ytterligare expanderande faktor. Det synes vara en ganska allmän uppfattning att så är förhållandet inte minst med hänsyn till erfarenheterna från utlandet. Åsiktsskillnaderna torde närmast avse frågan om expansionseffektens styrka. Den argumentering som i debatten förts om reklamens samhällsekonomiska effekter har i princip giltighet även för TV-reklam. Denna har närmast inneburit att de, som hävdadt reklamens gemensamma verkningar, i det nya mediet sett en faktor som varit ägnad att förstärka dessa, medan den argumentering som gett uttryck åt en kritisk eller tveksam hållning i motsvarande mån blivit mera markerad. Även bedömningarna av TV-reklamen från konsumentsynspunkt återspeglar de värderingar, som kommit till uttryck i den allmänna reklamdebatten. Dock har reklamens brister i detta hänseende ansetts erbjuda särskilda problem vid ett utnyttjande av televisionen för annonsering. Med den knappa tid som där står till de enskilda annonsörernas förfogande har reklamens informativa brister bedömts ännu mera påtagliga. Härtill kommer den ensidighet i T V-reklamens påverkan på konsumenterna, som följer med dess markerade inriktning på vissa varuslag. Angivna förhållanden i förening med mediets erkända förmåga att influera en större publik har ingett allvarliga bekymmer på olika håll.

För näringslivets del har önskemålen om TV-reklam haft sin grund i en uppfattning om en TV-reklams företagsekonomiska värde såsom marknadsföringsmedel. Stöd för en sådan uppfattning har också kunnat erhållas

från utlandet, där erfarenheterna tyder på att annonsering i television ger en reklamkostnad som per konsumentkontakt räknat blir förhållandevis låg.

Såsom ett delvis självständigt argument har hänvisats till de möjligheter TV-reklamen erbjuder att finansiera allmän programverksamhet. I fråga om detta vill jag redan här konstatera, att de annonserande företagens kostnader för reklamen givetvis ingår såsom delpost i den totala produktions- och distributionskostnad, som ligger till grund för prissättningen för varorna, dvs. de inköpspriser konsumenterna får betala. I stort sett samma allmänhet, som ser på televisionen, får alltså ytterst själv betala de ökade kostnaderna för televisionen.

Starka önskemål har från näringslivets sida framförts om utredning av förutsättningarna för införande av reklam i televisionen. Som jag tidigare framhållit måste reklamsändningar ses ur ett vidare perspektiv. Jag anser att frågan rörande reklamens verkningar med särskild hänsyn till en eventuell TV-reklam bör utredas av särskilt tillkallade sakkunniga.

Utgångspunkten bör vara en granskning av reklamens roll i vårt samhälle, dess mål - från samhällets, företagens och konsumenternas synspunkt - och dess medel, omfattning, karaktär och utvecklingstendenser. Frågan om reklam i TV får bedömas inte enbart från annonsörernas synspunkt utan i lika hög grad med hänsyn till TV-publiken, konsumentupplysningens möjligheter, tidningspress och företagsstruktur. Jag vill särskilt understryka att TV-reklam inte bör införas om därigenom de ekonomiska möjligheterna för pressens opinionsbildande verksamhet skulle äventyras.

De sakkunniga bör granska reklamens verkningar utifrån dessa synspunkter och speciellt överväga effekten av reklamsändningar i televisionen. Som allmän förutsättning gäller därvid att Sveriges Radios nuvarande ensamrätt till rundradiosändningar består och att de principiella riktlinjerna för programverksamheten behålls oförändrade. Dessa riktlinjer innebär att företaget oberoende av utomstående intressen skall bedriva en programverksamhet, som kännetecknas av en vid yttrande- och informationsfrihet och som tillgodoser ett brett register av smak- och intresseriktningar hos publiken och genom programsättningen bereder denna en betydande valfrihet. Med hänsyn härtill framstår det som väsentligt att eventuella reklamsändningar utformas på sådant sätt att garantier skapas för företagets integritet och att en negativ inverkan på programverksamheten förhindras. Radioföretaget bör inte syssla med reklamförsäljning och en eventuell TV-reklam bör därför administreras av ett fristående företag.

För att kunna bedöma hur stora förskjutninger som kan tänkas uppstå mellan olika reklamkategorier vid ett eventuellt införande av TV-reklam måste de sakkunniga utgå från en uppfattning om annonsörernas utgifter för TV-reklam och TV-reklamens omfattning. För beräkningarna bör användas modellen med reklamblock som inplaceras vid tid då programverksamheten störs minst av intrånget.

En annan fråga är vilka regler som bör gälla beträffande de eventuella reklamsändningarnas innehåll och utformning. 1 första hand måste givetvis på TV-reklamen ställas det kravet, att den bedrivs i former som motsvarar vad som allmänt anses representera god affärssed. Med TV-mediets erkända förmåga att nå och engagera större konsumentgrupper måste det, enligt min mening, uppställas särskilt stränga krav på utformningen av bestämmelserna för reklam i televisionen. Utländska erfarenheter tyder på att TV-reklam i särskilt hög grad förlitar sig på suggestiv och emotionell framställning, medan det informativa värdet för konsumenten blir begränsat. De sakkunniga bör därför överväga de möjligheter som kan finnas att ge eventuella reklaminslag i televisionen en sådan utformning att de motsvarar rimliga krav från informationssynspunkt. Vid sina överväganden av härmed sammanhängande problem bör de sakkunniga beakta det utredningsarbete, som bedrivs av 1963 års konsumentupplysningskommitté och som delvis avser likartade frågeställningar.

Reklam är ett medel för psykologisk masspåverkan. Den ingår i de förlopp varigenom människorna i ett samhälle påverkar varandras handlande och tänkande. En sociologisk belysning av reklamen är därfor viktig för att de sakkunniga skall kunna skapa sig en föreställning av reklamens effekter.

Utredningsarbetet synes böra bedrivas så

att de sakkunniga först bedömer frågan om reklamens verkningar från samhällsekonomisk och företagsekonomisk synspunkt samt från konsumentsynspunkt. Jag förutsätter att utredningen huvudsakligen kommer att stödja sig på material som redan finns tillgängligt i olika källor.

Det torde därefter finnas speciell anledning för utredningen att uppmärksamma den betydelse av positiv och negativ art som reklamen har från hela samhällets synpunkt. Vid bedömningen bör bl. a. hänsyn tas till reklamkostnadernas omfattning och utveckling. Därefter bör utredningen söka redovisa vilka verkningar ett eventuellt införande av reklaminslag i televisionen skulle få och framlägga därav föranledda förslag.

De riktlinjer jag har angett för utredningen äger sin giltighet även beträffande reklamsändningar i ljudradion. Sådana sändningar har dock i den allmänna debatten tilldragit sig ett väsentligt mindre intresse. Om utredningen bedömder det motiverat bör den söka belysa även denna fråga.

Med det anförda har jag berört vissa problem som bör övervägas av de sakkunniga. Dessa bör emellertid vara oförhindrade att ta upp också andra spörsmål som har samband med reklamverksamhet.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj :t måtte bemyndiga chefen för kommunikationsdepartementet

att tillkalla högst elva sakkunniga med uppgift att utreda frågan om reklamens verkningar med särskild hänsyn till reklamsändningar i televisionen,

att utse en av de sakkunniga att vara ordförande.,

att i mån av behov tillkalla experter för att biträda vid utredningsarbetet

samt att besluta om sekreterare och annat arbetsbiträde åt de sakkunniga.

Tillika hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreskriva

att de sakkunniga skali äga att från verk och myndigheter inhämta de uppgifter, som behövs för utredningsarbetet,

att ersättning till de sakkunniga, tillkallade experter samt sekreterare skall ,i den mån ej Kungl. Maj:t förordnar annorlunda, utgå i form av dagarvode enligt kommittékungörelsen

samt att kostnaderna för utredningen skall bestridas från det under sjätte huvudtiteln uppförda anslaget till kommittéer m. m.

Slutligen torde Kungl. Maj :t förordna, att statsrådsprotokollet i detta ärende må offentliggöras.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:

Hans Ekberg.

Vidimeras ex officio:

Margaretha Randahl

Bilag 51.

RADIOBRANCHENS FÆLLESRÅD
København K., den 23. august 1967.

Hr. generaldirektør Erik Carlsen,
Danmarks Radio, Radiohuset,
Rosenørns Allé 22, V.

Vedrørende farve-TV signaler

Undertegnede Radiobranchens Fællesråd tillader os herved blandt andet under henvisning til de af branchen fremførte synspunkter under mødet i Sønderborg den 15. ds. med repræsentanter for Danmarks Radio og Generaldirektoratet for Post- & Telegrafvæsenet høfligst at henstille, at der over samtlige eksisterende danske TV-sendere udsendes farvesignaler.

Det er, som tidligere fremhævet, af stor betydning for industrien at kunne udføre målinger på de producerede modtagere på basis af signaler fra de danske sendere.

Hidtil har målingerne måttet foretages syd for grænsen eller i Sønderjylland, hvilket har været forbundet med en del praktiske vanskeligheder samt ikke ubetydelige omkostninger for fabrikkerne.

Industrien henstiller, at farvesignalerne etableres i form af et egentligt program, **f.** eks. en **film.**

Med venlig hilsen

P. b. v.

S. Kahlke
Sekr.

Bilag 52.

DANSK ANNONCØR-FORENING
Formanden
Den 23. november 1967.

Til Radiokommissionen,
ved formanden, hr. rådsformand Knud Heinesen,
Radiohuset, Rosenørns Allé 22, V.

Vedrørende adgang til reklamering i TV

Da det er os bekendt, at spørgsmålet om adgang til erhvervsmæssig reklamering i dansk fjernsyn falder under kommissoriet for kommissionen, tillader vi os at anmode om at få lejlighed til over for kommissionen at redegøre for vort syn på dette spørgsmål.

Som det uden tvivl er kommissionen bekendt, har Dansk Annoncør-Forening i 1958 og 1961 fremsat konkrete forslag til en begrænset reklamering i TV. Til foreløbig orientering for kommissionen vedlægger vi et eksemplar af vort 1961 forslag. Dette dækker stadigvæk vor opfattelse af, hvorledes dansk TV-reklamering bedst kan tilrettelægges, idet vi dog gør opmærksom på, at de i forslaget anførte priser m. m. skal korrigeres med hensyn til den udvikling i seerantallet, der er sket siden forslagets fremsendelse til Danmarks Radio.

Til yderligere orientering for kommissionen vedlægger vi kopi af en henvendelse, vi den 10. maj 1966 rettede til statsminister Jens Otto Krag, og hvoraf daværende kulturminister Hans Sølvhøj fik tilsendt en kopi. Vi vedlægger endvidere kopi af et brev, vi den 20. februar d. å. sendte til kulturminister Bodil Koch samt kopi af fru Bodil Koch's svar af 17. marts d. å. Endelig vedlægges kopi af brev af 22. marts d. å. til fru Bodil Koch.

Vi håber, at dette materiale vil være at interesse for kommissionen i dens overvejelser om reklamering i TV, men anmoder om at få lejlighed til at uddybe vort forslag til en begrænset annoncering i dansk fjernsyn.

Med venlig hilsen
DANSK ANNONCØR-FORENING

Knud Petersen
Formand

Harry Larsen
Direktør

Underbilag 1 til Bilag 52.

DANSK ANNONCØR-FORENING
Den II. april 1961.

Danmarks Radio og Fjernsyn,
Rosenørnsallé 22, København V.

Forslag til indførelse af reklameudsendelser i Dansk Fjernsyn II

Som det vil være bekendt, har DANSK ANNONCØR-FORENING, der repræsenterer danske erhvervsvirksomheder i deres egenskab af reklamekøbere, ved forskellige lejligheder slået til lyd for indførelse af en efter danske forhold afpasset fjernsynsreklame her i landet ud fra den opfattelse, at erhvervslivet ikke bør udelukkes fra at benytte et af vor tids betydeligste kommunikationsmidler i det naturlige arbejde på at fremme produktion og omsætning, og at en sådan reklamefunktion - ansvarsbevidst og hensynsfuldt organiseret - ikke med rette vil kunne siges at kollidere med andre samfundsinteresser.

Sidst har vi haft lejlighed til overfor offentligheden at tilkendegive, hvilken form for fjernsynsreklame DANSK ANNONCØR-FORENING og dermed erhvervslivet vil gå ind for gennem vor deltagelse i den rundbordskonference, der fandt sted i Roskilde den 17. januar og som blev udsendt i fjernsynet, og det er vort indtryk, at denne diskussion ikke alene formåede at klare begreberne på mange punkter, men også skabte en videre forgrenet interesse for og forståelse af problemets betydning.

DANSK ANNONCØR-FORENING har siden da opmærksomt fulgt udviklingen, der har manifesteret sig dels i en betydelig livligere offentlig diskussion end tidligere og nu ledsaget af bemærkelsesværdige pressekommentarer **for** og imod, dels ved en stadigt voksende indflydelse fra de vesttyske fjernsyns-reklameudsendelser over dansk område.

På denne baggrund tillader DANSK ANNONCØR-FORENING sig at rette opfordring til ledelsen af DANMARKS RADIO OG FJERNSYN om at gå positivt ind **for** tanken om i begrænset omfang at åbne statsnettet for kommercielle fjernsynsudsendelser og søge mulighed for en indstilling herom til de lovgivende myndigheder.

Vi skal i den forbindelse fremsætte følgende konkrete forslag:

1) Af fjernsynets sendetid udlejes der 10 minutter pr. dag til direkte reklameudsendelser fordelt med f. eks. 5 minutter umiddelbart før aftenprogrammets begyndelse og 5 minutter i naturlige pauser mellem programmets enkelte dele.
   De 10 minutters reklametid udstykkes til annoncører i tidsperioder på mindst 15 sekunder og højst 60 sekunder, og der benyttes til udsendelsen film, hvis idé og produktionsteknik afpasses efter fjernsynets specielle karakter - analogt med filmreklamen i biografteatre.
2) Der oprettes et specielt og selvstændigt formidlingsselskab, der af DANMARKS FJERNSYN lejer de nævnte 10 minutters daglige sendetid og på grundlag af fastlagte generelle retningslinier udarbejdet i samråd med DANMARKS FJERNSYN påtager sig salget af reklametid til de enkelte annoncører.
   Selskabet skal ikke under nogen form kunne øve indflydelse på de øvrige programmers indhold og tilrettelæggelse.
   DANSK ANNONCØR-FORENING vil kunne påtage sig etableringen af det nævnte selskab, hvis sammensætning, struktur og arbejdsform iøvrigt bør drøftes nærmere.
3) På basis af 700.000 modtagerapparater

(hvilket formentlig vil være tallet omkring 1. juni 1961) vil en bruttopris på ca. kr. 7.000,- pr. minut være opnåelig.
Administrations- og salgsomkostninger vil andrage ca. 20 pct. (incl. bureauprovision) eller ca. kr. 1.400,- pr. minut, således at nettoprisen, der indgår til DANMARKS FJERNSYN som lejeafgift for reklametiden, vil andrage ca. kr. 5.600,- pr. minut.
Med 350 sendedage pr. år vil den samlede årlige lejeindtægt for DANMARKS FJERNSYN andrage ca. kr. 20 millioner.
Dette beløb repræsenterer et væsentligt tilskud til fjernsynets indtægter uden derfor at kunne siges at dominere økonomien. Set i forhold til det samlede danske reklameforbrug vil udgiften til gennemførelse af den foreslåede reklameordning kun andrage 3-4 pct. af totalbeløbet og vil således næppe øve nogen væsentlig indflydelse på de øvrige reklamemidlers omsætning.

Den nævnte minutpris vil fremover kunne forhøjes forholdsvis for hver yderligere 50.000 modtagerapparater, som måtte blive registreret.

Med henblik på at opnå den størst mulige sikkerhed for vort forslags praktiske holdbarhed har DANSK ANNONCØR-FORENING gennemført et rundspørge blandt sine medlemmer, og på baggrund af resultaterne fra denne undersøgelse vil vi være fuldt indforstået med, at DANMARKS RADIO OG FJERNSYN opfatter det fremsatte forslag som et tilbud, der foruden de nævnte indtægtsmuligheder også omfatter foreningens tilsagn om positiv medvirken ved en detailleret udformning af planen.

Foreningen er iøvrigt når som helst rede til - eventuelt sammen med andre interesserede parter - at deltage i en mundtlig drøftelse af forslaget.

Med venlig hilsen
DANSK ANNONCØR-FORENING

Ths. P. Olesen.

Harry Larsen

Underbilag 2 til Bilag 52.

Den 10. maj 1966.

Hr. statsminister J. O. Krag,
Statsministeriet, Nybrogade 2, K.

Vedrørende udvalg til undersøgelse af muligheden for TV-reklamering i Danmark

Som det uden tvivl er hr. statsministeren bekendt, har såvel den norske som den svenske regering for nylig nedsat udvalg til undersøgelse af mulighederne for og spørgsmålene omkring reklamering i de respektive landes fjernsyn.

På denne baggrund tillader Dansk Annoncør-Forening sig at anmode Dem om at lade nedsætte et tilsvarende udvalg her i landet med repræsentanter for de i sagen interesserede parter, herunder erhvervslivet.

Som det måske er Dem bekendt, har Dansk Annoncør-Forening i 1958 og i 1961 fremsat et konkret forslag til, hvorledes en sådan reklamering kan gennemføres i dansk TV.

Vort forslag går i korthed ud på, at der *før* fjernsynets ordinære udsendelser afsættes et *begrænset* tidsrum, for eksempel 10 minutter, i hvilket der kan sendes reklamer. Til at forestå salget og administrationen af reklametiden oprettes et selvstændigt formidlingsselskab, der af staten får koncession på reklamesalget. Dansk Annoncør-Forening har tilbudt at medvirke til oprettelsen af dette formidlingsselskab. Vi har endvidere tilbudt at medvirke ved udformningen af de retningslinier, der skal gælde for selskabets virke og for TV-reklameringens form m. m.

Det skal understreges, at den af os foreslåede form under ingen omstændigheder åbner mulighed for erhvervsmæssig eller annoncørmæssig påvirkning af TV-programmerne, idet vi *ikke* tilråder at indføre de såkaldte »sponsor-udsendelser«, hvor en annoncør betaler for en konkret udsendelse.

Vi skønner, at Danmarks Radio og TV ved det af os foreslåede reklamesystem med det nuværende antal seere vil kunne påregne en årlig nettoindtægt på mellem 40 og 45 millioner kroner, der således vil kunne komme en udbygning af TV til gode.

Dansk erhvervsliv har behov for et nyt reklamemiddel, og vi finder det naturligt, at Danmark i lighed med en lang række andre vestlige nationer inddrager landets fjernsyn blandt de kontaktmidler, der er til rådighed over for befolkningen. Dette synspunkt har også blandt andre Industrirådet og Danmarks Industriforening givet udtryk for. Vi føler os overbevist om, at TV-reklamering kan blive til gavn for både befolkning og erhvervsliv, også derved at indtægter fra reklamesalg kan bidrage til en ønsket og gavnlig udbygning af det danske TV, på samme måde som indtægter ved salg af annoncer har været af afgørende betydning for udviklingen af dags- og magasinpressen her i landet.

Indførelse af adgangen til at sælge reklametid i TV vil kræve et betydeligt forarbejde og nødvendiggøre koordinering af mange interesser. Det er derfor, vi tillader os at foreslå, at hr. statsministeren tager initiativ til dannelse af et udvalg, der kan behandle alle disse spørgsmål. Om det måtte ønskes, vil vi gerne være behjælpelig med fremskaffelse af materiale til belysning af TV-reklamens form og virke i andre lande. Vi tror, at navnlig forholdene i tysk og schweizisk TV vil være af interesse, idet den form, hvorunder reklameringen drives i disse lande, svarer til det forslag, Dansk Annoncør-Forening har frem-

sat, og af hvilket vi tillader os at vedlægge et eksemplar til Deres orientering.

Det skulle glæde os, om hr. statsministeren kan gå ind for tanken om det foreslåede udvalg, hvis nedsættelse på nuværende tidspunkt vil kunne bringe os på linie med overvejeiserne i vore skandinaviske nabolande,

Ærbødigst

DANSK ANNONCØR-FORENING

Knud Petersen

formand

Underbilag 3 til Bilag 52.

Den 24. oktober 1966.

Hr. kulturminister Hans Sølvhøj,
Ministeriet for kulturelle anliggender, Nybrogade 2, K.

Kære hr. kulturminister.
Af en notits i Berlingske Tidende for den 15. ds. ser jeg, at Danmarks Radio har henstillet til Dem, at der nedsættes en ministeriel kommission, der skal udarbejde retningslinier for den kommende udvikling af radio og TV herhjemme.

Dette får mig til at tænke på, hvordan det egentlig går med den kommission til undersøgelse af spørgsmålet omkring reklamering i TV, som jeg i foråret foreslog statsministeren og Dem blev nedsat. Jeg har fra statsministeren fået mundtlig meddelelse om, at regeringen overvejer mit forslag, og at statsministeren overgav sagen til Dem, hvilket De også gav udtryk for i Deres udtalelser i Folketinget den 26. maj 1966.

Jeg er klar over, at der er mange sager, der presser på hos Dem og regeringen som helhed, så jeg håber ikke, De tager denne lille »reminder« ilde op! Måske kunne De afse tid til en ny uformel drøftelse af TV reklame spørgsmålet, således at jeg også kunne få lejlighed til at gøre gengæld for vor hyggelige frokost-diskussion på »Krog« i sin tid? Sankt Annæ Plads ligger jo ikke så langt fra Deres idylliske kanal!

Med venlig hilsen

Knud Petersen

Underbilag 4 til Bilag 52.

København, den 11. november 1966.

Hr. direktor Knud Petersen
Sankt Annæ Plads 13, K.

Kære hr. Knud Petersen.

Tak for Deres venlige brev af 24. oktober 1966, hvori De erindrer mig om Deres henvendelse til statsministeren og mig om iværksættelse af en undersøgelse af spørgsmålet om reklamering i dansk TV.

Det er rigtigt, at Danmarks Radio overfor mig har foreslået nedsat en kommission med den opgave at søge retningslinierne for den kommende udvikling inden for radio og TV fastlagt. Når De ikke har hørt fra mig før nu, i skyldes det, at spørgsmålet om en eventuel undersøgelse vedrørende reklamering i fjernsynet er stillet i bero på overvejelserne om det af Danmarks Radio fremsatte forslag om en radiokommission herunder fastlæggelsen af, hvilke områder en sådan kommission i givet fald skal tage op til behandling.

Når vi er kommet lidt længere i sagen og når valget er ovre, vil jeg gerne have en drøftelse med Dem.

Med venlig hilsen

Deres hengivne

Hans Sølvhøj

Underbilag 5 til Bilag 52.

Den 20. februar 1967.

Kulturminister, fru Bodil Koch,
Ministeriet for kulturelle anliggender,
Nybrogade 2, K.

Må jeg først sige Dem tak for Deres svar til mig i AKTUELTs spørgerubrik den 6. ds. vedrørende mulighederne for at give adgang til begrænset reklamering eller annoncering i TV. Øjensynlig har vi ikke samme opfattelse af dette spørgsmål - hvad vel ingen af os for så vidt havde ventet!

Jeg ser imidlertid, at De i FYNSK AKTUELT for den 12. ds. udtaler Dem positivt til tanken om at lade foretage et rundspørge blandt seerne i de dele af landet, der nu i stor udstrækning ser TV-reklamer fra Tyskland, og jeg vil derfor spørge Dem, om De kunne tænke Dem at lade en sådan seerundersøgelse foretage i forbindelse med den kommission, De vil nedsætte til undersøgelse af TV og radio's fremtidige forhold.

Dansk Annoncør-Forening har tidligere foranstaltet opinionsundersøgelser om danske seeres indstilling til reklamering i TV, og resultaterne heraf har været særdeles positive. Ikke desto mindre afvises de ofte i den almindelige diskussion om spørgsmålet, fordi de er iværksat af os, der er part i sagen.

Jeg kunne imidlertid tænke mig, at en seerundersøgelse, foretaget af den af Dem nedsatte kommission som et led i det materiale, kommissionen skal bygge sin indstilling til Dem på, ville blive betragtet som uvildig, også selv om den kommer til samme positive resultat, som Annoncørforeningen's undersøgelser er mundet ud i.

Det skulle derfor glæde mig, om De kunne gå ind for dette forslag.

Med venlig hilsen

Knud Petersen.

Underbilag 6 til Bilag 52.

København, den 17. marts 1967.

Dansk Annoncør-Forening
v/ formanden hr. Knud Petersen,
Vesterbrogade 55 A, V.

I anledning af Deres brev af 20. februar 1967, hvori De - i fortsættelse af tidligere meningsudveksling vedrørende spørgsmålet om reklamer i TV - opfordrer mig til at lade den kommende radiokommission foretage en seerundersøgelse til belysning af befolkningens holdning til det nævnte spørgsmål, kan jeg sige, at jeg - uden på forhånd at ville afvise tanken om en sådan undersøgelse - finder det naturligt at lade spørgsmålet om, på hvilken måde reklameproblemerne bedst kan klarlægges, bero på kommissionens egen afgørelse, men jeg vil sørge for, at Deres tanker herom kommer til kommissionens kendskab.

Med venlig hilsen

Bodil Koch.

Underbilag 7 til Bilag 52.

Den 22. marts 1967.

Ministeren for kulturelle anliggender,
fru Bodil Koch,
Nybrogade 2, K.

Vedrørende Radiokommission-TV-reklame

På grund af rejse får jeg først lejlighed til nu at takke for ministerens brev af 17. ds.

Jeg forstår selvsagt fuldt ud, at spørgsmålet om at lade en seerundersøgelse indgå i Radiokommissionens arbejde, må bero på kommissionens egen afgørelse, men jeg er glad for, at De vil sørge for at gøre kommissionen bekendt med mit forslag.

I min beretning om Annoncørforeningens virksomhed i 1966 har jeg berørt TV-reklamespørgsmålet, og jeg vedlægger et eksemplar af beretningen, hvori er indstreget afsnit, som jeg kunne tænke mig havde Deres og ministeriets interesse.

Med venlig hilsen

Knud Petersen.

Bilag 53.

FORBRUGERRÅDET
Den 27. marts 1968.

Radiokommissionen,
Hr. økonomidirektør Ejnar Jensen,
Radiohuset, København V.

Forbrugerrådet har bragt i erfaring, at der er planer fremme om at rense program 3 for talestof, herunder forbrugerstof. Denne efter rådets opfattelse meget uheldige udvikling er blevet drøftet på et møde i rådet, hvor der eenstemmigt blev givet udtryk for anerkendelse af de forbrugerprogrammer, der bringes i P3.

Et af forbrugeroplysningens store problemer er at nå ud til vide kredse i befolkningen. Dette, mener rådet, nås med stort held netop når der som i P3 i Dags Dato skiftevis bringes musik og tale. Såfremt man vil henlægge al forbrugeroplysning til program 1 og 2, ville man risikere at miste kontakt med mange, der fortrinsvis aflytter P3 netop for at få afveksling mellem musik og tale.

Forbrugerrådet har konstateret stor interesse, ikke mindst blandt ungdommen, for disse udsendelser. Fra en af Forbrugerrådets ungdomsrepræsentanter blev der taget afstand fra, at man kun ville putte musik i ørerne på de unge og ikke samtidig bringe nyttige oplysninger til dem.

Forbrugerrådet tillader sig indtrængende at henstille at bevare vekselvirkningen mellem tale og musik i P3 og snarere udvide end beskære forbrugerstoffet heri.

Med venlig hilsen

Rigmor Pinstrup. Lis Groes. Karen **Gredal.**

Helle Munch-Petersen.

VII. Litteraturhenvisninger

Beretninger vedr. Danmarks Radios virksomhed i finansårene 1966-67, 1967-68 og 1968-69.

Betænkning nr. 343 vedr. *adskillelse* af lydradio- og fjernsynsvirksomhed inden for Danmarks Radio. Betænkning afgivet af det af ministeriet for kulturelle anliggender den 23. februar 1962 nedsatte udvalg.

Betænkning nr. 459 vedr. *fællesantenneanlæg* med videre. Afgivet af det af ministeriet for kulturelle anliggender den 18. februar 1966 nedsatte udvalg.

Danmarks Radios *lytterundersøgelser* 1966-67.

Forbrugeroplysning i Danmarks Radio. Betænkning afgivet af det af radiorådets programudvalg den 12. februar 1965 nedsatte udvalg.

Forretningsorden for Danmarks Radio. Vedtaget af radiorådet den 6. december 1966.

Forretningsorden for radiorådet. Ministeriet for kulturelle anliggender den 22. oktober 1964.

Innstilling om omfanget av Norsk Rikskringkastings *eneret t.*
Innstilling nr. 1 fra Kringkastingsutvalget, Oslo november 1966.

Innstilling om *reklame* i radio og fjernsyn. Innstilling nr. 2 fra Kringkastingsutvalget, Oslo juni 1968.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående *rundradions* fortsatte verksamhet m.m.; given Stockholms slott den 21. oktober 1966. Nr. 136.

Lov nr. 413 af 18. december 1968 om *fællesantenneanlæg.*

Lov nr. 215 af 11. juni 1959 om *radiospredning.*

Nordisk Råd:

Medlemsförslag om enhetlig nordisk lagstiftning om rätt till *beriktigande* i radio och TV (15:e sessionen 1967 - A 56/j).

Protokoll 3:e mötet. Mandagen den 3. april 1967.

Protokoll 4:e mötet. Tirsdagen den 4. april 1967.

Medlemsförslag om likartade regler angående *beriktigande* av felaktiga upplysningar i radio och TV (A 162/j).

Medlemsförslag om införande av *färgtelevision* (A 170/k).

Medlemsförslag om likartad lagstiftning angående radions *juridiska ansvar* (11:e sessionen 1963 – A 20).

Juridiska utskottets förslag i anledning av medlemsförslag om likartad lagstiftning angående radions *juridiska ansvar* (Sak A 20) (11:e sessionen 1963 - Juridiska Utskottet, förslag nr. 3).

Rekommendation angående lagstiftning om radions *juridiska ansvar.* Rekommendation nr. 18/1963.

Meddelande om rekommendation nr. 18/1963 angående lagstiftning om radions *juridiska ansvar* (12:e sessionen 1964 - Sak D 87).

Juridiska utskottets förslag i anledning av meddelande om rekommendation nr. 18/1963 angående lagstiftning om radions *juridiska ansvar* (Sak D 87) (12:e sessionen 1964 - Juridiska Utskottet, förslag nr. 13).

Medlemsförslag om samnordiska *kortvågssändningar* till utlandet (15:e sessionen 1967 - A 53/k).

Medlemsförslag om samordning af radioföretagens utländska *nyhetsbevakning* (15:e sessionen 1967- A 98/k).

Medlemsförslag om *åtgärder mot radioutsändning* i strid mot det internationella radioreglement (10:e sessionen 1962-A 31) + ændringsforslag.

Juridiska utskottets förslag i anledning af medlemsförslag om *åtgärder mot radiosändning i strid mot det internationella radioreglementet* jämte ändringsförslag om förkastande av medlemsförslaget (A 31) (10:e sessionen 1962 - Juridiska Utskottet, förslag nr. 15).

Meddelanden om rekommendation nr. 10/1962 angående *radioutsändning* i strid mot det internationella radioreglementet (11:e sessionen 1963 - D 73).

Medlemsförslag om television och *reklam* (7:e sessionen 1959 - Sak A 7).

PM rörande inkomna yttranden över medlemsförslaget (7:e sessionen 1959 - Sak A 7 - supplement A).

Medlemsförslag om *reklamsändningar* i television (A 196/k).

Referat af forhandlinger i Nordisk Råd den 4.3.1963 om *reklamsändningar* i television (A 169/k).

Medlemsförslag om *reklamsändningar* i television (17:e sessionen 1969 - A 169/k).

Meddelanden om rekommendation nr. 6/1966 angående samarbete beträffande *skolfilm och skol-TV* (15:e sessionen 1967 - Rekommendation 6/1966/k – D 1967).

Medlemsförslag om utvidgat *TV-samarbete* i Norden (15:e sessionen 1967 - A 104/k).

Medlemsförslag om permanent *samnordisk TV-program* (15:e sessionen 1967- A 116/k).

Uddrag av protokoll fra Nordisk Råds 4. möte, tirsdagen den 4. april 1967 (A 104/k og A 116/k).

Rekommendation angående utvidgat *TV-samarbete* (Rekommendation nr. 12/1967).

Tillägsförslag om ett *gemensamt TV-program* och nordisk TV-programproduktion (17:e sessionen 1969-A 191 T/k).

Uddrag af protokollen fra Nordisk Råds 17. session 1969. Tirsdag den 4. marts 1969 (Sak A 191 T/k).

Notat vedr. Nordisk Råds drøftelser om et *fællesnordisk TV-program.*

Medlemsförslag om *vuxenundervisningen* i radio och TV (14:e sessionen 1966- A 78/k).

Rekommendation angående *vuxenundervisning* i radio och TV. (Rekommendation nr. 7/1966).

Nordisk radio- og TV-konferens på Biskops Arno, den 8.–9. september 1966. Nordiska utredningar 1966:7.

Normer for *berigtigelse* i nordisk rundradio vedtaget på det nordiske radiochefmøde i Helsingfors den 4.-5. maj 1966 og godkendt af Radioråd et den 14. juni 1966.

Notat om *situationen efter den kulturpolitiske redegorelse* afgivet af ministeriet for kulturelle anliggender. (Betænkning nr. 517, København 1969). Notat fra Arbejdsgruppen for Voksenundervisning, Danmarks Radio, maj 1969.

Pilkington-rapporten. Report of the Committee on Broadcasting 1960, London Her Majesty's Stationery Office, juni 1962.

Publiceringsregler for Danmarks Radio's nyhedstjeneste inkl. Aktuelt Kvarter og TV-aktuelt. Radiorådet, den 7. april 1964.

Sound and television broadcasting in Britain. Prepared for British Information Services by the Central Office of Information, London 1966. R.F.P. 5531/66.

Sveriges Radio inför *TV-2.*

Voksenundervisning i radio og TV. Arbejdsgruppens 1. og 2. betænkning.

Årbøger for Danmarks Radio 1967-68, 1968-69 og 1969-70.